

possessori detur actio in rem, nota ut per Bald. hic.

§. Item à debitore. 15.

Hæreditatis petitio competit, cōtra quemlibet obligatum defuncto, vel hæreditati tam ex contractu quàm ex delicto.

l. Sed utrum. 14.

Hæreditatis petitione ut teneatur debitor hæreditarius, utrum interfit, debitor sit hæreditarius ex contractu vel ex delicto.

§. Sed & is. 1.

Hæreditatis petitione tenetur qui pretia rerum hereditariarum possidet, vel qui à debitore hæreditario exegit.

§. Non solum. 3.

Peti hæreditas potest, non solum à defuncti debitore, sed etiam à debitore hæreditario.

§. Iulianus. 4.

An omnes actiones ex edicto cedi possint, notat hic Bald.

An interdictum recuperandæ possessionis cedi possit, vide Tiraqu. *de rei act.* §. 26. gloss. 3. numero 16. Bald. *in l. per diversas. C. manda. i.*

§. Idem Iulianus. 5.

Alienata in fraudem patroni cur non reuocentur per petitionem hereditatis.

§. Idem scribit. 6.

¶ *Caluisiana actio.* De actione Caluisiana, vide *l. 2. Cod. si quid in fraud. patr.* & an ea simul cum alia dari possit, vide hic Glossam.

¶ An autem & quæ sit actionis Paulianæ, Fauianæ, & Caluisianæ affinitas ac similitudo aut differentia, notat hic Gloss.

§. Idem Iulianus. 7.

Velut iuris possessor est. ¶ Pro possessore habetur qui iura cedere potest.

l. Quod si. 17.

An alienatio in fraudem creditorum facta teneat, quo ad ipsum alienantem, notat hic Bald.

l. Idem videndum. 18.

Mihi autem in eo quod. Testium dicta ad concordiam reducenda esse, nota est hoc §. cui concord. *cap. cum tu fili. extra de testib.* idē in instrumentis fieri oportere, tradit hic Bald.

§. Nunc videamus. 2.

An feudum veniat in actione petitionis hæreditatis, vide Bald. *in l. liberti libertaque. C. de oper. lib. & in l. qui se patri. C. unde liberi. ad Bald. conf. 187. lib. 2. & conf. 73.*

l. Et non tantum. 19.

In hanc legem Vitalis libro 2. *variar. lectio. cap. 2.*

Vide Paul. Pic. *in Rubr. de rei vendicat. in 14. chari.*

Et ad Gloss. in verb. *facile*, vide Alciat. *in l. naturaliter. §. nihil comune. secunda lectura. D. de acquir. poss.*

§. Veniunt. 2.

Nota hic quod ubi defunctus habet exceptionem, hæres habet actionem, quod maximè notandum est, hoc enim pacto fortius est ius hæredis, quàm defuncti, huius tamen rei ratio est, quoniam hæres titulū habet, & dominium iure hæreditario, sed defunctus titulum non habet.

§. Seruitutes. 3.

In restitutionem hæreditatis non veniunt seruitutes, cum nihil eo nomine restitui possit, competit tamen eorum nomine interdictum quorum bonorum, *ut l. 1. §. 8. D. quorum bonorum.*

l. Item veniunt. 20.

Iacob. Nig. *ad l. in insulam. numero 221. & seq. D. de verborū obliga.* Tiraquell. *in tract. de more saisi le vis. 2. part. 9. declarat. numero 21. & seq. Cott. in memorab. in verbo subrogata. folio 436. numero 221. usque ad num. 224. Repet. 8. nota tamen hic quod in petitione hæreditatis veniunt ea, quæ hæreditatis nomine comparata sunt.*

§. Sed non. 1.

Non omnia quæ ex hæreditaria pecunia comparata sunt, in hæreditatis petitionem veniunt, & quare hoc, vide quæ notauit Gothof. *in l. 48. in fi. D. de furtis.*

§. Simili medio. 2.

Res vendita absque necessitate venit in hac actione, quod si vendita est ex necessitate, tunc pretium eius, venit in hanc actionem.

§. Item non. 3.

Nota hic quod fructus & aliæ accessiones hæreditatem augent.

¶ An rei vindicatio & hereditatis petitio circa fructus differant, notat hic Bart.

§. Cum prædiximus. 4.

Actio subrogata sapit naturam eius in cuius locum subrogatur, si natura est naturalis, secus si accidentalis, quod optime probat textus hic.

§. Idem recte. 5.

Augustinus lib. 1. *emend. cap. 3. Repetitionum 6. fol. 467. num. 141.*

§. Præter hæc. 6.

Alciat lib. 5. parerg. cap. 10.

§. Petitam autem. 11.

Menochius de arbit. iud. casu 220. * Cuiac. hic.

I. Si & rem. 22.

Quid speciale sit in hæreditatis petitione notatur hic.

I. Vtrum autem. 23.

Ad intellectum huius legis vide Gabrie-
lium I. conclus. tit. de probat. conclus. 7.

§. Scire ad se. 6.

Vitalis lib. 1. var. lect. c. 24. Peckius ad c. pos-
sessor. de reg. iur. in 4. Hoc autem vult quod er-
ror iuris non inducit malam fidem. An vero
error iuris in lucro prodesse possit, vide hic
Bald. * Vide Faquineum Controuersiarum iu-
ris. lib. 8. cap. 29.

§. Si ante. 7.

Si plures sint possessores, post litem conte-
statam omnes possessores pares sunt, & nemo
censetur bonæ fidei.

§. Perinde. 8.

Not. hic quod dictio *perinde* omnimodò &
perfectam similitudinem denotat.

§. Consuluit. 11.

In hunc §. Forcatu. Auiarii cap. 2. Arius Pi-
nellus, C. de bonis maternis. f. l. 455.An & quæ dicatur obligatio ad antidora,
vide hic Bald.

§. Si quis re. 12.

In hunc §. Duaren. lib. 1. disput. cap. 5. & Ioan.
Robert. libr. 3. sent. iur. cap. 5. Martresius in no-
tis, cap. 7.

§. Adeo autem. 15.

¶ Tribus visionibus. Vide Ant. Aug. libr. 2.
cap. 2. idem vocabulum extat in §. 14. in fin. D.
de confirmatione digestorum. * Antonius Faber.
lib. 14. coniectur. cap. 2.

§. Quod autem. 16.

In hanc legem Augustinus lib. 2. emend. ca.
1. * Antonius Faber *supradicto* loco cap. 3.

§. Item si rem. 17.

Difficilis sanè hic est §. vt optimè declarat
Bart ad cuius intellectum, vide quæ ab ipso
notantur hic.¶ An autem & quomodo succurratur hæ-
redi contra emptorem rerum, vel cōtra bo-
næ fidei possessorem, vide Antonium cons. 25.

§. Petitio. 18.

Bellonus 2. supputationum 4.

§. Augent. 20.

Augetur hereditas propter partus, fructus,

& alias accessiones honestè perceptas.

§. Restituere. 21.

* Paulus lib. 1. sent. tit. 13. §. 9.

I. Si & rem. 22.

* ¶ *Dispicite*, De hac formula vide Suetoniū
in Augusto ca. 58. & in Tiberio. cap. 29. & 67. in
Domitiano cap. 11.

§. si quis. 12.

* Duarenus lib. 1. disput. cap. 5.

I. Ancillarum. 27.

Hæreditatis petitione pensiones etiam ex
lupanari veniunt & cur & quomodo, vide
hic Glossam.

I. Mercedes. 29.

Fructuum loco sunt, mercedes à colonis
acceptæ, vt sunt pensiones locationum.

I. Iulianus. 30.

Arius Pinellus fol. 204. ante num. 43. Cod. de
bonis maternis. Dicitur autem hic quod bonæ
fidei possessor sortem & vsuras restituere
cogitur, quas exegit, vel actioni cedere prout
ipse elegerit, Iulianus tamen aliter sensit.

I. si quid. 31.

An malæ fidei possessor condicere possit,
declara vt per Bald. hic.

§. Sed si ipsi. 1.

In hunc §. Cuiac. lib. 15. obs. cap. 12.

§. Quod autem. 5.

Ioan. Robert. lib. 3. sent. iur. cap. 5.

I Per seruum. 32.

In hac actione veniunt, quæ sita per seruū
hæreditarium extra rem possessoris. * Cuiac-
ius lib. 4. ad Afranum.

I. Filiifamilias. 34.

In hanc legem Cuiac. lib. 13. obs. cap. 8.

I. Planè in. 38.

In hanc I. Cuiac. lib. 13. obs. ca. 26. * & 10.
obs. 1. Huius etiam legis mens ac sententia op-
timè explicatur hic à D. Gothof.¶ An malæ fidei possessori pro expensis cō-
sulatur, per doli exceptionem, vide hic Bart.
& Bald. in l. si vnus, §. pactus, D. de pact. * Ant.
Fab. lib. 1. coniect. cap. 8.

I. Vtiles autem. 39.

Impensæ utiles ac necessariæ sunt quæ sūt
reficiendorum ædium gratia. * Ant. Fab. lib. 2.
coniect. cap. 1. Faquineus 1. part. controuers. ca. 55.

§. Videamus. 1.

Nota hic malam fidem quæ per litis cō-
testationem inducitur, non nocere bonæ fi-
dei possessori re naturaliter perempta.

I. Illud. 40.

In hanc

In hanc legem Ioan Rober. *lib. 1. sent. c. 23.*

1. Si quo tempore. 41.

Concordat cum hoc textu *Glos. in cap. dum super verbo tempore, in medio vers. sed si medio tempore, extra de electione.*

1. Si debitor. 42.

Hæreditatis petitione non tenetur debitor, nisi se afferat hæredem. Nota autem hic litis contestationem, non solum per confessionem aut negationem fieri posse, sed per dubitationem.

1. Postquam. 43.

Contrarietas eodem tempore non admittitur licet successione admittatur.

1. Qui se liti. 45.

Qui se liti obtulit, ut possessor condemnatur, licet non possideat, liti autem se offerre dicitur qui comparet tanquam contradictor volutarius, secus sit tanquam necessarius.

1. Prædonis. 46.

Prædo dicitur indigne possidens, etiam si dominium habeat.

1. Lucius. 47.

Coniunge *l. eum qui, Cod. de inofficioso testamento.*

1. In æstimationibus. 48.

¶ An & quæ dicatur alienatio voluntaria, notat hic Bald.

1. Si bonæ fidei. 49.

Differt hæc lex a lege finali. *Cod. hoc tit.* cuius differentie ratio, declaratur hic à Bald. vide autem in hanc legem Cuiac. *lib. 20. obser. cap. 35.*

1. Hæreditas. 50.

Corras. *ad l. qui liberos, D. de rit. nupt. num. 24.* Molinæus in *consuet. Paris. p. 1. §. 1. glo. 5. numer. 109.* Autonius *Quæstada lib. 1. quæst. iur. cap. 5.*

1. Hæres. 51.

Sciendum est homini tantum sanæ mentis, nō & furioso & mente capto, hereditatem aut bonorum possessionem, ex testamento, vel ab intestato legibus vel edictis deferri. *l. 1. §. furiosus, D. de success. edict.* quia dicitur deferri ea hereditas, vel bonorum possessio, quæ acquiri potest, vel repudiari. atqui acquiri nō potest, vel repudiari vtiliter ab homine sano, igitur in sano nō deferitur, hinc verissimū est, neque hæreditatē furiosum acquirere posse, neque bonorum possessionē capere posse, iure & ex edicto, neque per se, neque per procuratorem suum excipitur, vñus casus, qui refertur in hac lege.

§. Fructuum. 1.

In hoc §. Papianus differentiam constituit inter fructus perceptos, ante petita hæreditatem, aut illatam actionem hereditatis, id est ante litem contestatam, quorum fructuum vsuras præstari ait, & fructus perceptus post petitam hæreditatem, quorum vsuras præstari negat, & hoc intelligitur de fructibus venditis & in sortē reductis. *l. 4. D. de pact. dotalib.* nam corpora fructuum in iudiciis, vsuras non recipiunt: sed pretia tantum & sortes. Rationem autem huius differentie Papianus non explicat aperte, sed indicat & innuit eam dum ait, ante petita hæreditatē, ipsam hereditatem auxisse, non igitur eos etiam, auxisse hereditatem qui percepti sunt, petitam hereditatem.

1. Si possessor. 52.

Quæ sit ratio decisionis illius text. vide per Dec. in *l. quod te. in 3. col. vers. 2. communis. si cert. petatur.*

1. Non solum. 53.

Nota hic quod possessor iusta de causa res hæreditarias minuere potest.

1. Ei qui. 54.

Hæc actio competit ei, qui hereditatem à fisco emit.

§. Hæres. 1.

Hæreditatis petitione, pignus peti potest, datum à defuncto.

§. Cum prædia. 2.

Possessor malæ fidei, tenetur in quantum prædia deteriora facta sunt ex negligentia.

1. Euidæ. 55.

Bonæ fidei possessor quod propter vim sibi illatam exegerit lucrabitur nec restituet.

1. Cum hereditas. 56.

Ad intellectum huius legis, vide Cuiac. *tra stat. 4. ad Africanum.*

1. Cum idem. 57.

Cauere quis debeat, vide Glossam hic *in l. unie. in verbo qualitatem. ff. de ripa.* Roger. in *tract. de dote.*

Titul. 4. Si pars hæreditatis petatur.

Hæreditas cum sit ius non recipit partes certas & pro diuiso ut corpora, *l. Pomponius. 7. de rei vendic.* recipit tamē solo intellectu & pro indiuiso partes, *l. 3. §. si ego. 6. §. seq. hoc tit.*
H ij.

Diuiditur autem à lege in duodecim vncias quæ assisappellatione continentur, si ita testiator voluerit, *§. seruum meum. §. vlt. j. de hæred. instir.*

1. Post actionem. 1.

Quomodo hæc actio à superiore distet, vide hic Bart.

§. Qui hæreditatem. 1.

Ad hoc allegatur quotidie hic textus, népe ius meriti ex persona actoris.

§. si ego. 3.

* Bartolus hic.

§. Item si. 4.

Mentio hic fit de compensatione, quæ de re si compensatio locum habeat in reali iudicio, vide Bald. hic.

1. Si ex pluribus. 2.

* Ant. Fab. lib. 1. *coniect. cap. 10.*

1. Antiqui. 3.

Ad vers. *Quinquies*. Vide Alciat. lib. 1. *prætermis. f. 234. vers. penelopi*. Tiraquell. *de legib. con. nub. glos. 9. num. 95*. Cagnol. *ad l. ea qua raro accidunt. num. 6. de reg. iur.* * Vlpianus *in fragmentis. Tit. 26. §. 3.*

¶ Leodegarius à Quercu scripsit ad hæc legem, item Antonius Guibertus *in polyhistore cap. 10. & II.*

¶ Ad vers. *Sedes*. Vide Vigli. *ad Rubric. Inst. de militar. testam. num. 28.*

¶ Ad hunc text. in fin. vide Alciat. lib. 2. *dispunct. cap. 8.*

* De numero so partu vide Plinium lib. 7. & Gellium lib. 10. *cap. 2.*

1. Illud sciendum. 5.

An obfreticum relatio probationem faciat, vide hic Glossam.

1. Permittendum. 8.

Coniungel. tuor. §. *Lucius. inf. de usur.*

1. Cum multi. 9. & vlt.

Petitione hæreditatis non tenetur procurator possessoris nisi possessori successerit.

Tit. 5. De possessoria hæreditatis petitione.

Hac Bonorum possessor tantum consequitur quantum hæres.

1. Ordinarium. 1.

Bonorum possesores non sunt veri hæredes, sed quasi hoc est effectu hæredes, non tamen verum nomen hæredis sustinent.

Tit. 6. De fideicommissaria hæreditatis petitione.

Hæc petitio iis competit quibus ex Senatusconsulto Trebellian. restituitur hæreditas, hi enim loco hæredum habentur.

1. Quæ actio. 2.

Hæreditatis restitutio licet fiat officio iudicis, eius tamen petitio non est civilis.

DIGESTORVM, liber sextus.

Tit. 1. De rei vindicatione.

Avlus Gellius lib. 20. *cap. 9.* Rei vindicatio, hic pro proprietatis assertione sumitur. Nam rei verbum hic proprietatem significat.

¶ Vt olim fieret vindicatio. & vt olim datur proprietario civiliter & directo, hac de re vide §. *omnium. Inst. de actionib.*

¶ Istam rubricam repetit Mar. Lau. & circa rei vindic. vide Mat. *not. 140.*

1. Post actiones. 11.

Actio rei vindicationis competit ad petitionem rerum singularium, hoc est, competit pro omnibus rebus corporalibus, non competit autem pro incorporalibus, quod limita, nisi incorporalia accessoria sint ad rem, vt per Alex. de Im. *in l. vendicatio. inf. eod.*

§. Per hanc. 2.

In hunc §. Ioannes Robert. lib. 1. *sentent. iur. cap. 13. fol. 54. num. 5. & fol. 82. & fol. 52.* Arius Pinellus, *C. de bonis maternis*. Repet. 2. f. 266. num. 78.

¶ De hac materia vide Inno. *in c. inter quatuor. extr. de maior. & obed. Bald. in l. 1. D. de lib. hom. exhib.*

1. Sed si par. 2.

* Pro intellectu huius legis consule Zasium hic.

1. Quo quidem. 4.

Actio ad exhibendum regulariter præparatoria est alterius actionis seu vindicationis, interdum tamen ipsa actione ad exhibendum continetur pretium.

Idem.

I. Idem Pomponius. 5.

Vide Doct. in l. singularia. Ad glo. 1. §. si cert. pet. & ad §. fin. cum glof. Vide Barto. in §. nihil commune. in §. lect. in fin. & ibi Alexand. * ff. de acquir. poss. Repetitionum 7. fo. 112. num. 81. Re petitionum 5. fo. 236. num. 97.

§. Idem scribit. 1.

Forcat. dialog. 38. num. 3. Alciat. lib. 6. parerg. cap. 11.

¶ Utilem in rem actionem dabant. Vtilis in rem actio datur, directa non datur. l. adeo. §. vlt. & l. sed si ex meis. D. de acquir. rer. dom. quæ competit ei in cuius fundo coaluit. argum. §. si quis ex aliena. Inst. de rer. diuis.

I. Si in rem. 6.

Vide Ruin. post alios in l. 1. 2. not. D. de liber. & posth. Pet. Gerard. sing. 4. num. 3. fo. 546. Repetitionum 3. fo. 333. num. 59. * vide Bartolum hic.

I. Pomponius. 8.

Neque in hære uia is petitione. Id est iuris ipsius quod est temporale, nec possideri potest pro diuiso, nam si hæreditas pro rebus hæreditariis accipiat, pro diuiso potest possideri, l. 1. §. si eg. D. si pars hæred. pet.

I. Officium. 9.

Ad hanc legem vide quæ scripserunt Ant. Rub. ad l. naturaliter. §. nihil commune. D. de acquir. poss. §. num. 227. Gomel. Inst. de action. §. 1. num. 10. Fran. Viu. lib. 1. comm. opin. sub interu. actio vers. Rei vindicatio. vide intellect. per Alex. in l. naturaliter §. ubi commune. num. 159. de acquir. poss. Adde eundem num. 158. & num. 171. & num. 180. Repetitionum 5. fo. 394. numer. 227. Hotom. lib. 4. obs. cap. 22. in fin. * vide Cuiacium ad Nouell. 22. cap. 44.

I. Si res mobiles. 10.

Collige ex hac lege cum duabus sequentibus, rem ubi est à bonæ fidei possessore restitui, sumptibus petitoris, à malæ fidei possessore, vel ubi inuenitur, vel ubi petitur idque sumptibus eius.

I. Non solum. 13.

Ad intellectum huius legis, vide quæ notant Doctor. & Bart. in l. 1. C. de iudiciis.

§. Si quis. 1.

Hadrianus Puluæus de rei aliena distractione cap. 2. Pileus quæst. 2. Emanuel Zoares, lib. 1. obser. cap. 2.

§. item si. 2.

Forcat. dial. 18. num. 5. Duaren. lib. 2. disput. ca. 35. Cuiac. lib. 2. obs. cap. 9.

¶ Modico honoris gratia possessori dato. Ita Apuleius in Apol. 2. ad Claudium Maximum Rūptabulas istas iube, inuenies filium hære-

dem, mihi vero tenue nescio quid honoris gratia legatum, ne si quid ei humanitus accidisset, nomen maritus in vxoris tabulis non haberem, adde Duarenum d. l.

§. Si feruus. 3.

Faciunt huc quæ scribit Ioan. Robert. lib. 1. sentent. iur. c. 23. Pileus quæst. 104. vide Ioan. Fab. Inst. de rerum diuis. §. si tamen in gl. fi. & ille etiam Aret.

I. Vtique. 16.

Robertus dicto ca. 23. Cuiacius lib. 2. obs. cap. 34. * Ant. Fab. lib. 2. coniect. cap. 6.

§. Culpa. 1.

Menoch. de arbit. iud. lib. 2. cap. 61.

§. idem Iulianus 1. & vlt.

* Ant. Fab. lib. 2. coniect. cap. 6.

I. Si post. 18.

Bart. sing. 117. f. 11.

¶ Si hominem cepit. Quæ tamen vfucapio nihil ei prodest, cum eam reddere debeat, l. more de rei vind. l. nec bona. Cod. de prescrip. long. temp.

I. Præterea. 20.

Iubere adire hæreditatem is potest, qui titulum habet: licet non sit dominus.

§. Si homo. 2.

Casus superueniens excusat possessorem à præcedente culpa.

I. Si à bonæ fidei. 21.

Cuiac. lib. 11. obs. cap. 39.

¶ Quo minus enim petitor. Alij nihilominus, unde quidam faciebant, Comminus, siue Comminus.

I. In rem actio. 23.

Licet de pictura quidam contra senserint. Particula licet corrigit, nec est contraria, l. quæ ratione. §. sed non vlt. D. de adquirendo rerum dominio. §. si quis in aliena. Inst. de rerum diuisione.

§. Item quæcunque. 5.

Bart. ad l. centurio. 2. oppes. ubi Rip. numer. 31. D. de vulg. & pupill. Tiraquellus in tra. Tai. de legibus connubial. part. 5. gl. 1. num. 25. in textu ibi, Ferruminatio. Alciatus lib. 4. de verbor. signif. & lib. 6. parerg. c. 2. Marian. Socin. in tra. de obligat. lib. 18. num. 10. in 15. vol. tract.

¶ Rauaid. ad l. duodecim tab. cap. 10.

I. Is qui. 24.

Consultius est agere possessorio quam petitorio, vide ad intellectum huius legis Fel. lina. in cap. aduersario, ex. de excep.

I. Is qui se. 25.

Ad intellectum huius l. vide omnino Alexand. in l. naturaliter. §. nihil commune. in 4. contin. D. de acquir. possess.

H. iij.

I. Nam si actor. 26.

Vide l. i. in fin. inf. de action. empt.

I. Sin autem. 27.

Testatione, verbum testatio in frequentiori usu est apud Iuriconsultos quam alibi, ut optime notat hic Pacius.

I. Quod si. 32.

Cuiac. lib. 9. obs. cap. 38.

I. Fructus. 33.

Et ideo si dolo. Cuiacius legit si sine dolo: sed à Florentina lectione recedendum non esse existimo. * Ant. Fab. lib. 2. coniect. cap. 6.

Lex diuerso. 35.

* Cuiac. ad l. iur. gentium. ff. de pact.

I. Qui petitorio. 36.

Interrogationes quæ fiunt, an quis possideat, quando fieri debeant, declarat hic Bartolus. De forma interrogatorij & quid, si quid omittatur, vide Bartolum. in l. si a te. §. 1. D. de exception. rei iudic. quomodo probetur quem dolo defuisse possidere, vide Bartolum in l. non solum. §. more. D. de oper. noui nuntiatione.

I. In fundo. 38.

Ad hanc legem, vide Tiraquellum de retract. §. 15. gloss. 1. & seq. Adde Felinum ad cap. cum causam. num. 28. extra de sentent. & re iud. Cagnol. ad l. ea est natura. num. 11. & 15. D. de reg. iur. Marf. sing. 177. Et de mater. deduct. expensar. neces. vide per Tiraquellum de retract. §. 15. gloss. 1. & seq. Cuiac. lib. 11. obs. ca. 39. ¶ Ornatus & declarat sub num. 11. fol. 165, Cagnol. de reg. iuris.

* Faquineus Controuersiarum iuris. lib. 7. c. 65.

I. Si quis hac. 41.

Actus magis inspicitur, quam potentia, Bald. hic.

I. Si in rem. 42.

Si hæres non possidet absoluitur litis contestatio.

§. Que religiosis. 43.

Vide Glossam in cap. quanto 3. extra de iudiciis.

I. Fructus. 44.

Pete interpretationem huius legis ex Zafio parte 2. aninon. 6. Couarruua libro 1. resolutionum. cap. 3. Antonio Fabro. lib. 1. coniectur. cap. 6.

I. si homo. 45.

Possessor bonæ fidei tenetur de dolo ante litem contestatam, at malæ fidei possessor de culpa ut post litem contestatam bonæ fidei possessor,

I. Eius rei. 46.

Domini rei præsentis vel postea ad præsentiam venientis transit in soluentem litis æstimationem.

I. Hac si res. 47.

Possessionem eius rei non traditum iri. ¶ Et si cauere non debeat actiones suas, se ei præstaturum, cautiones autem sunt diuersæ, itaque magis diuersa est hæc lex, l. is qui. inf. eod. quam contraria.

I. sumptus. 48.

Valla tract. 9. Puluerus de alien. rei distract. c. 11. Beroius quest. 22. * Ant. Fab. lib. 2. coniect. c. 1. & lib. 3. cap. 2.

¶ Regula hæc in quibus causis, procedat. Crem. sing. 106. num. 2 fol. 487.

Et ibi gloss. vide Soc. in reg. 298. dicit autem hic Papinianus bonæ fidei possessorem, sumptus necessarios & viles quos facit in prædium alienum, quod bona fide possidebat repetere non posse, per actionem à domino, qui prædium vindicat, nec ab auctore suo, id est, ab eo à quo rem habuit. * Gaius lib. 2. Institutionum. Tr. 1. §. 8.

I. Solùm. 49.

Hinc nota quod boue mihi legato, eoque mortuo corum mihi non deberi,

I. Si in rem. 51.

Hæres defuncti tenetur etiam ex proprio dolo ut notat hic Glossa.

I. Inter officium. 54.

Quæ differentia sit inter vindicare, & consilium vindicanti præstare, notat hic Gothofredus.

I. Vindicatio. 56.

Peculium quale nomen & quid contineat, vide Glossam hic & in l. 5. in verbo sed dotis, inf. de impens. adde Campeg. tract. de dote. part. 1. quest. 4.

I. Is à quo. 57.

* Huius legis intellectum pete à Faquineo lib. 1. controuersiar. cap. 5. Si duo vindicant eandem rem ab eodem possessore, primo vindicanti traditur præstita cautione, adde Felip. ad c. cum super. col. 3. num. 11. in med. extra de re iudic. de quo etiam per Afflict. decis. 19. num. 2. Bartol. ad l. si alienam. in fin. D. solut. marr. las. & Dec. ad l. nam & si fur. D. si cert. per. Adde Guid. Papæ decis. 13. ego retuli. Item late cur & quomodo procedat, & in quib. terminis. Baldus in not. quædam ad leg. obseruare. §. post hac. n. 2. D. de offic. procons. vers. pen. adde Bart. vbi limit. & post eum Decium nu. 83. in fi. & seq. ad l. 1. in 2. l. est. c. qui admitti. vide Decium ad l. semper qui non prohibet. num. 12. de reg. iur. Zuccar. d. l. 3.

l. i. nu. 93. & 96. Cagnol. ad l. semper qui non prohibet. num. 17. Couarru. pract. quæst. cap. 16.

I. A quo. 58.

Regulam istius legis limita, non procede re in matrimonio, secundum Roma *ſing. 44.* plures alias limitationes, vide per Felin. *in cap. cum super. extra de re iudic. & in cap. veniens, extr. de testib.*

I. Habitatore. 59.

Augustinus *lib. 1. emendat. cap. 6.*

I. Minicius. 61.

Nam proprietates totius navis. Nota hic quod factum ex aliena materia sequitur dominium materiæ, iuxta sententiam Sabinianorum. *ſ. cum ex aliena. Inſtit. de rer. diuiſ.* quod tamen ex Iustiniani emendatione profectum est, porro quæ sit differentia, cum in inscriptione huiusmodi capitum reperitur *ex minicio*, quæ cum scribitur. *Ad minicium* docebat te Antonius Augustus *emendationum lib. 1. cap. 6.*

I. Si naui. 62.

Ludouicus Vitalis *libro 1. variar. lect. cap. 19.*

Qua locari solent. Nota hic mercedes & pensiones, id est fructus ciuiles rei vindicatione, vt naturales peti posse.

ſ. Generaliter. i. * & vlt.

Ad hunc ſ. vide Bald. *in l. 1. c. de fide instrum. lib. 10. * Ant. Fab. lib. 2. coniect. cap. 6.*

I. Si culpa. 63.

Quando vtilis & directa actio intentatur à diuersis quæ obtrineat, vide Bald. *in cap. 2. ſ. fin. de lege Corn. & in l. procurator. supra de procurat.* An ille cui concessa est rei vindicatio, possit dicere se habere vtile dominium in bello, vide Bald. *in l. per diuersas. in III. q. Cod. mand. & hic adde quod notat idem Bald. in l. eum qui. ſ. prator de publicia.*

I. Emptor. 65.

Vallad. *tractatu. & Puluæus ubi supra. * Har menopolus lib. 3. Tit. 3. ſ. 98.*

I. Non ideo. 66.

Ait hæc lex suum esse vindicare, quod facit quicunque agit in rem, vt *l. quintus. 27. ſ. cui legatum est. D. de aur. & arg. leg. & alibi sæpe suum esse petere. ſ. certe. Inſtit. de rer. diuiſ. & alibi dominium petere. l. si mancipium. ſ. vlt. D. de euictione* loquitur præterea de statulibero, & de re sub conditione legata.

Quod nostrum esse. Non videtur perfecte nostrum esse, quod ex casu puta ex euentu conditionis nobis auferri potest, quod à nobis auocari potest, *l. omnes actiones 139. ſ. vlt. D. de reg. iur. l. cum quis. ſ. hominem. D. de solution. perfecte, id est in plenum, vt ait lex Ne-*

rius. D. de condit. indeb. vel pure, vt ait l. vlt. ſ. sed quia. l. commu. de leg.

I. Qui restituere. 68.

Hanc legem explicat Corraſius *l. b. 6. miscel. cap. 1. & ad l. in actionibus. D. de in litem iurando. pag. 263. Duaren. de in litem iur. num. 44. Loriott. de action. axiom. 67 & de eo quod interest, axiom. 17. & 74. adde Alex. ad l. si prius. num. 44. D. de nou. oper. nunt. & l. in actionibus. num. 9. D. de in litem iur. vbi Deci. num. 27. idem Alexander ad l. naturaliter. ſ. nihil commune. n. 48. D. de acquir. possess. Rimi. ad ſ. 1. Inſtit. de donat. num. 51. * Ant. Fab. lib. 6. coniect. ca. 17. & lib. 16. cap. 17. Zazius lib. 2. Responsorum. cap. 21.*

I. Is qui. 69.

Ioan. Rober. *lib. 1. sent. iur. cap. 19. & lib. 4. cap. 21.*

I. Nec quasi. 70.

Iniuſto pretio is emere videtur, qui iuſto quidem pretio rem emit sed inuito.

I. si à titio. 72.

Publiciana profertur contra verum dominum.

I. Prætor. 75.

Superficiæ extraneus possessor non potest superficiario obicere exceptionem non solum canonis, vide Glo. *in l. 2. infra si ager vest.*

I. Quæ de. 76.

Quod iuris est de toto quæ ad totum, idem de parte quo ad partem.

I. Quædam. 77.

Circa decisionem huius legis, quid si venditio esset condicionalis, & nondum purificata conditione reperitur, possidere emptor censeatur tradita per venditorem vide glof. & Ang. *in l. seruientes. j. de seru. tit. geno. Aret. in l. 1. ſ. si vir. de acquir. poss.*

I. si eius fundi. 78.

Cuiac. *lib. 11. obser. cap. 39. Forcat. in pen. iuris cap. 18. * Ant. Fab. lib. 4. Coniect. cap. 17.*

I. si hominem. 79. * & pen.

Ad hanc legem scripsit Marcus Antonius Cuccus *Lapus allegat. 64. * Ant. Fab. l. 2. Coniect. cap. 6.*

I. In rem. 80. * & vlt.

Vide Alexan. *in cons. 31. incip. in causa & lite. vol. 5. & Aret. inſtit. de act. ſ. sic itaque. in. 4. colum. Boerius in ſing. in verb. interrogatio. numer. 1. fol. 372.*

Negans se possidere non potest conueniri, sed si conuincitur de mendacio, transfertur possessio in actore, & hoc quando specialiter negat se possidere, Hippolit. *ſing. 242. quid si dicat se alieno nomine possidere, & conue-*

H. iij.

uiatur, quod suo nomine possidet. Afflict. de-
cis. 18. Felin. ad. cap. ex. tenore. num. 3. vbi limit.
ext. de rescript. Marf. dicto sing. 242. Guid. Papæ
conf. 13. & singul. 609. Cotta in memor. in vers.
mendax. Ias. ad §. omnium. Inst. de action. numer.
84. vsq. ad 99. nouissimè Port. Immolen. lib.
1. conclus. 30. qualiter intelligatur Guid. Pap.
sing. 609. fol. 439.

Tit. 2. De publiciana in rem actione.

Vitalis lib. 1. variar. lect. cap. 25. Hæc autem
actio datur bonæ fidei possessori, qui proprie-
tario similis est qui amisit possessionem, con-
iunge §. nam si cui. Inst. de actionib. vbi agitur
de publiciana in rem actione. *Hermenopu-
lus lib. 2. tit. 1.

1. Ait prætor. 1.

*Coniunge. l. 13. inf. hoc t. & §. 411. Inst. de act.

1. Vel mortis. 2.

*Vide Cuiacium lib. 10. obser. cap. 28.

1. Sunt & aliæ. 3.

Dominium an. transeat traditione facta ex
causa iudiciali: Bartolus putat in reali domi-
nium transferri ex causa iudiciali, in perso-
nali autem possessione, alia est doctorum
sententia. *Ant. Fab. lib. 1. coniect. cap. 18.

1. Sed & si 7.

Non ut & habent actionem. Quod si rem
suam esse iurauerit, actione in factum expe-
rietur, si qui detulit iusiurandum, rem possi-
deat. l. sed & si possessori in prin. §. proinde. D. de
iureiur. Repetitionum 6. f. l. 358. num. 123.

§. Marcellus. 2.

*Hermenopulus lib. 3. tit. 3. §. 105. 106.

*Antonius Mercator. 2. notat. 176.

1. De pretio. 8.

Sozin. reg. 229. in. 1. in ult. col. in prin. numer.
2. C. de sacrosanct. eccles.

§. Si duobus. 4.

Et ibi per Glossam mag. vide Socinum in
regul. 118.

§. Si duobus. 4.

Vide Soc. regul. 18.

1. Si ego emi. 11.

Seruitutes tam reales quam personales Pu-
bliciana actione peti possunt.

§. Si de usufructu. 1.

Repetitionum 1. fol. 326. num. 278.

§. In vectigalibus. 2.

Forcat. dialog. 19. num. 3. Ræuardus lib. 1. va-

rio. cap. 5.

Qua usucapi non possunt. Nisi dominus mis-
so etiam in possessionem aduersario damni
infecti cauere noluerit, & per contumaciam
suam passus sit iuberi a prætore eum posside-
re. l. si finita, & si de vectigalibus. D. de damno in-
fecto.

1. Quæcunque. 13.

Menchaca Controuerf. illustr. lib. 1. cap. 39.

§. Qui à pupillo. 2.

*Vide Cuiacium ad l. 30. in fi. infra de verbo-
rum obligat.

1. Papinianus. 14.

Repetitionum 1. fol. 509. nu. 8. & 10. & 130.

1. si seruus. 15.

Actio utilis an præferatur directæ. An quo
modo & quo tempore possessio precaria sit
vitiosa, vide hic Bald. *Ant. Fab. lib. 1. coniect.
cap. 18.

1. Paulus notat. 16.

Publicianam actionem repellit exceptio
dominij.

1. Publiciana. 17.

*Cuiacius lib. 8. ad Africanum.

Tit. 3. Si ager vectigalis, * id est emphyteuticarius petatur.

Coniunge ut. C. de iure emphy. emic. §. adeo
autem. Inst. de locato. Nouel. de alien. & emph.
col. 9. cap. potuit emphyteuta. extra de locato &
conducto.

1. Agri. 1.

Forcat. dial. 19. per totum. Ioan. Robert. lib. 3.
sent. iur. c. 28. *Ant. Fab. lib. 2. coniect. c. 17.

§. Qui in. 1.

Vide Rim. ad Rub. Inst. de donat. num. 295. &
seq. & nouissimè per Ar. Pinell. in repet. ad l. 1.
C. de bon. mater. in 3. par. fol. 74 Ex isto autem
§. doctores sumunt regulam, quod in dubio
debent verba accipi in potiori significatu:
quod quando procedat hæc regula, vide Arc.
in rub. D. de adq. poss. qui dicit regulam esse ve-
ram: sed non procedere, quâdo æque proprie
in utroque casu accipi possunt. sed quâdo ma-
gis in vno, quam in altero, vide Bal. in l. cum
res. in fi. D. de probat. fallit in libello cuius ver-
bo latè interpretantur, & vt verificetur in vi-
tuli secundum Ioan. Andr. in c. 2. de libel. obligat.
vide alias remissiones in addit. ad Bart. in i-
stamet lege. in verbo. appellatione. Arc. in rub.
de acquir. poss. col. pen. & Bart. in l. si mater. de
except. rei ind.

1. dem est. 3.

Sarmientus lib. 3. f. lect. interpret. 2.

LIBER

LIBER VII.

Tit. I. De usufructu & quemadmodum quis utatur fruatur.

I. Vsfusfructus. 1.

Ac eadem vsfusfructus definitio repetitur in l. 5. in pr. infra si vsfusfructus petatur. Harmenopulus lib. 2. tit. 10.

I. Omnium. 3.

Vide Doct. ad l. 3. §. de harum. De de verb. oblig. maxime Socin. ibi ad 2. coll. & Aret. Inst. de actio. §. aque. in 2. coll. vers. 8. & præmittit. Claud. Marmet. in rep. l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 11. vers. sed in declara. D. de acqui. pos. §. Delarat Cachera. decis. 55. num. 23. *Cuiacius lib. 11. ob. ser. cap. 36.

I. Vsfusfructus. 4.

Ieannes Rober. lib. 3. sen. iur. cap. 13. Parlad. rer. quot. cap. 4. Arius Pinellus Cod. de bon. ma. ternis.

I. Vsfusfructus. 5.

An locatio inducat vsfusfructum formalem, vide hic Bald.

I. Vsfusfructus. 6.

Quot modis constituatur vsfusfructus, declarat hoc loco Caius.

§. Acquiritur. 2.

Vsfusfructus acquiritur nobis, non solum per nosmetipsos, sed etiam per eas quoque per sonas, quas iure nostro subiectas habemus.

I. Vsfusfructu. 7.

Molineus in consuetudinib. Paris. pag. 1. §. 1. gloss. 1. numer. 40. cum seq. Cuiacius lib. 9. ob. ser. cap. 18.

§. Rei. 1.

*Paulus lib. 2. sententiarum. tit. 6. §. 12.

§. Quoniam. 2.

Guevarra in Topica. Cicer. pag. 27.

¶ Vel solarium. Alij legunt vel solarium, ut si vestigial illud quod pro solo peditur. l. 1. in j. ne quia in loco pub. *Harmenop. l. 2. tit. 10. §. 8.

§. Cassius. 3.

Cuiac. lib. 2. ob. l. cap. 35.

I. Quamuis. 8.

Melius fieri non videtur, quod sit contra domini voluntatem.

I. Item si. 9.

Fundi vsfusfructu quid comprehendatur, declaratur hoc legis initio. *Harmenopulus lib. 2. tit. 10. §. 5.

§. sed si. 2.

Lapidicinas aperiendo, an fundus sit fructuosior, Cuiac. lib. 15. ob. ca. 12.

§. Si hæc. 3.

Florentina lectio deterior est, cum nullâ metallorum mentionem fecerit superiori loco. Loco igitur Hæc, reponendam credo particulam Et.

§. Huic vicinus. 4.

Vsfusfructus augetur latenti incremento, non autem euidenti.

§. Seminarij. 6.

Cotta in memor. in voce Seminarium. Molin. in consuet. Paris. tit. 1. §. 1. glo. 8. num. 7. Zoanet. restit. ad pand. cap. 25. vide Vlpianum l. 4. §. 1. D. arb. fur. cas.

I. Ex filua. 10.

Silua cædua appellatur quæ cædi potest, cedere autem nō solum, est succidere, quod est securi, vel ascia totam arborem crebris ictibus excidere: sed etiā ferire & vulnerare, l. 5. §. 7. etiam si. D. arb. fur. cas.

I. Sed si quales. 11.

Nota hic quod appellatione siluæ venit solum, non tamen arboribus incisis, ut per Alexand. & Imol. in l. certo. D. de seruit. rust. prad.

I. Arboribus. 12.

Vide Alciatum in l. silua. D. de verbor. signif. chart. 126.

§. Vsfusfructuarius. 2.

Vsfusfructuarius locare potest alij, l. 5. de vfu & hab. §. 1. Vendere. ibi d. §. 1. arboribus. §. 1. D. h. t. Concedere etiam precario potest per se, vel per aliū, §. 1. Inst. de vfu & hab. *Ant. Fab. lib. 1. con. test. cap. 11.

§. De illo. 3.

Si fugitivus in quo meus vsfusfructus est. Alij legunt hoc modo, Si fugitivus nondum ab aliquo possessus in quo meus. & hoc fieri quidam existimant ne hic pugnet cum l. 1. §. per servit. D. de acqui. poss. sed verisimilius est compositiones Pandectarum, huc tantum congerere voluisse, quæ pertinent ad instituendam disputationem de vsfusfructu, quæ autem ad possessionem acquirendam, vel dominium, seu locis reservasse. nam illis quoque verbis alia addenda fuissent, ut omnis difficultas

tolleretur, vt apparet ex l. per eum. D. de acqu. hered. *Paulus lib. 3. sen. tit. 6. §. 18.

§. Iulianus. 5.

Alias incipit l. si fur.

§. Cum igitur. 1.

An vsusfructus sit pars fundi necne, præclare disputat Cuiacius in l. 58. D. de verborum oblig.

§. De præteritis. 2.

Actio legis Aquiliæ datur domino propter factum non propter negligentiam.

§. Sed si. 3.

Vsufuctuarius recte colere tenetur. *Ant. Fab. lib. 1. coniect. cap. 1.

§. Si ramen. 6.

Charon. lib. 1. veriff. cap. 5. in fin. & c. 21. circa princ.

§. sed si ædium. 7.

Vers. Item Nerva. Eadem Labeonis sententia refertur in l. 7. §. hac ratione, supra eo. aliud verò dicendum est, si sint diuersæ ædes, & alterarum vnus proprietatem, alterarum alter vsusfructum habeat, l. 30. infra eod. & l. Gaurus Marcello. §. Marcellus. D. de seruic. urbanor. præd.

§. Mancipiorum. 1.

Cotta in voce Calum al. Calon. & in voce Symphoniaci, Cuiac. lib. 1. obs. cap. 36. vide Glossam 1. in can. denique. 1. dist. 42.

§. SuffICIENTER. 2.

Gloss. in cap. sedes. 35. extr. de rescrip.

§. Proinde. 5.

Nota hic consuetudinem viri boni confiderandam.

§. sed nec. 6.

Nec seruitutem fundo imponere potest proprietarius. Ratio huius rei est, quoniam non habet totum ius ea de re statuendi, vsusfructus enim illi deest, nemo autem potest fundo seruitutem imponere, nisi qui plenè dominus est, l. 1. D. comm. præd. nec quidquam refert, quod sit dominus proprietarius, l. 25. D. de verborum signif. & fructuarij causa deterior non fit, qui consentit: & huic quoque pacisci licet, l. pacisci, supra de pact. ius suum, vel totum, vel pro parte remittere, l. pen. Cod. de pact. hæc enim omnia dominum plenum nō transferunt, vide hac de re Cuiacium ad §. religio. a. Instit. de rer. diuis. & Vitalem lib. 2. varia. lect. cap. 8.

l. Proculus. 19.

In materia ad hunc textum Alex. & alij ad l. si constans. D. solut. matr. Crem. not. 28. Marf.

sing. 561. Bellon. cōf. num. 8. & 11. Paris. cōf. 71. num. 2. & per totū, vol. 2. Roma. cōf. 206. licet de cōmuni, num. 4. Paul. de monte. pu. in repet. l. Tertia cum nuberet. num. 171. D. de leg. 2. latè & l. notanter cōtra omnes Pinel. in repe. ad l. 1. C. de bonis mater. 35. num. 41. 42. & 43. Sariniētus lib. 3. select. interp. c. 2. fol. 354. nu. 41. & seq. elegantissimè Arius Pinellus C. de bonis maternis. vide Bartol. in l. ex hac scriptura. 2. coll. vers. sed contra prædicta de donation.

l. si quis ita. 20.

Afflict. dec. 401. num. 3. fol. 769.

l. si quis. 24.

Ducitur argumentum ab vñtatis & consuetis, qua de re vide Albericum hic & Eucardum in loco ab vñtatis seu à solitis.

§. interdum. i.

Gabriel Mudæus ad l. si seruus in quo vsusfructus. de actio. emp. num. 3. & 4.

§. Idem. 5.

Corra. ad l. frater à fraire. num. 4. D. de condit. indeb.

§. Quod autem. 1.

Cuiac. lib. 11. obs. cap. 36.

§. Si serui. 2.

De quo ministerio intelligat hic Vlpianus vide Pac. hic.

§. Si quid. 3.

Videantur hoc loco elegantissimi Iuriscōs. Briffon. libro 3. select. cap. 11. Ræuard. libro 3. var. cap. 13.

Fuscones. vide Cuiac. 18. obs. c. 37.

§. sed etsi. 5.

Pœna an committatur aduersus proprietarium ex facto fructuarij vide Gloss. hic.

l. Numismatum. 28.

Forn. 1. select. 2. Cuiac. 9. obs. 37.

l. Si is qui. 30.

Obscurare. Quid sit luminibus obstruere, vide Bud. in l. æquissimum, supra eod.

l. Si titio. 33.

Coniunge l. Manius. §. fund. D. de legatis secundo.

§. Vsumfructum. 1.

Aduersus hunc §. pugnare videtur, l. 4. §. eo. quæ tamen nihil obstat, si rem penitus inspiciamus, quomodo enim contrariæ hæc leges dici

dici possint, eum neutra aliquid generaliter definiatur.

I. Quotiens. 34.

Actus præsumitur factus, secundum ordinem scripturæ, vide Dec. arg. l. in testamento, nu. 12. Cod. de testa. mil. & dum hic probatur, quod incertitudo vitiat legatum usufructus: vide Hippol. ad Rub. de probat. num. 373. vbi multa in materia incertitudinis: adde ad hunc textum Ias. ad l. 1. numero 4. D. soluto matrimonio. & ad l. 2. §. prius, D. de vulg. & pupil. Rip. ad l. ex facto. §. si quis rogatus, numero 11. & ad l. heredes mei, §. fin numero 7. D. ad Trebell. Felin. ad cap. cum dilecta, numero 4. extra de rescr. Rim. ad Rubri. Inst. qui. al. lice. vel non. num. 8. & 17. Zas. cōf. 13. num. 15. & seq. libro 3. Ad ibi dicta per Bar. in fi. verb. vide Ias. eā nouiter limit. in l. quid se patris, in 23. col. vnde lib.

§. Vniuersorum. 2.* & ult.

Ad gloss. ibi in fi. Vide Bart. in l. si ita, qui al. legat. gl. de aur. & argent. leg. col. 3. in prin sub num. 4. qui reprehendit hanc gloss. eā tamen postea approbat ibi Petr. in versicul. vel verius. *Ant. Fab. lib. 1. coniect. cap. 14.

I. si usufructus. 35.

Vide Ruin. in l. stipulationes, char. 124. in pr. & in fi. D. de verb. oblig.

I. Qui usufructum. 36.

Forner. lib. 2. selest. cap. 16. * Cuiacius lib. 5. ad Africanum & 9. obs. ca. 8.

§. stipulatus sum. 1.

Vsfructus retentio extinguitur morte retinentis, neque transit ad heredem, nisi dictum sit vt ad heredem etiam usufructus transiret quod vt minus generaliter ab interpretibus, inculcatum minus admitto hoc est sine distinctione non admitto.

§. V usufructus. 2.

V usufructus serui Titio legatus est Alij legūt Seruo Titio legatus est. sed optime vidit Accurfus priorem scripturam quæ in archetypo Pisano extare perhibetur veriore esse: qui autem aliam malunt, viderint quomodo ipsi hanc legem concilient, cum l. ult. C. de usufr. vide & Forner. selest. libr. 3. cap. 16. Repetitio num. 6. fol. 197. num. 45.

I. Quia qui. 39.

Vti frui re videtur qui eius pretio vitur & pretium loco rei succedit.

I. si alij. 42.

Cagnol. de reg. iur. hanc legem declarat sub num. 11. & fol. 190.

I. Etiam partis. 43.

Appellatione partis intelligitur dimidia.

I. V usufructuarius. 44.

De testoriis vide Vitruu. lib. 7. de architect.

* Cuiacius lib. 1. obs. cap. 36.

I. sicut. 45.

Nota hic quod modica vt sæpius inspicimus.

I. si absente. 48.

Fructus immaturos colligens tenetur lege Aquilia & communi diuidendo.

§. siluam cæduam. i.

Molin. in consuet. Paris. iiii. §. 1. Gloss 8 numero 30.

I. Titius. 50.

V usufructuarius restituere hæredi expensas debet, quas ipse hæres fecit in usufructuaria re nomine ipsius usufructuarij, quas expensas factas hæres seruat etiam antequam rem usufructuariam restituat: vt enim actionem ita exceptionem aduersus usufructuarium habet.

I. Titio. 51.

* Cuiacius hic.

I. Si infantis. 55.

An usufructus ancillæ infantis valeat queritur hic vide Rom. sing. 157. * Paulus li. 3. sent. iiii. 6. §. 18.

I. An usufructus. 56.

Vide ad hanc legem Gouean. lib. 2. lect. var. cap. 8. Corra. lib. 5. misc. c. 18.

I. Cuiuscunque. 60.

Cuiac. lib. 11. obs. cap. 36.

§. Si fundus. 1.

V usufructuario proprietarius cauere debet, quod nõ sit prohibitorium eum vti frui, quod verum si per sententiam coactus restituit nõ si sponte, hoc enim casu vix æquitatis est vt caueat.

I. V usufructuarius. 61.

Cuiac. lib. 1. obs. cap. 36. Zoannet. restitut. ad c. 24. Corra. lib. 1. miscell. cap. 6.

¶ Nouum riuum parietibus vicinus non potest imponere Riuum accipe pro stillicidij genere, quod minus est, leuiusque fluit, quæ admodum flumẽ pro eo quod copiosius maiorq. imperu decurrit. l. seruitutes, §. stillicidium. & l. foramen, D. de seruit. urbanorum pradiorum.

I. Vetus. 68.

De hac questione, vide Corra. lib. 5. miscel. c. 8. Cuiac. lib. 11. obs. c. 36. & Cic. lib. 2. de finibus bonor. & malor.

§. Ferus. 1.

* Paulus lib. 3. sentent. iiii. 6. §. 20.

§.Planè.2.

Gregem supplere. Qua de re vide Cuiac. lib. obs. cap. 36.

§.Sed quod.3.

Aliud est vsumfructum gregis sub vniuersali legare, quam vsumfructum ouium legare licet decem oues gregem conficiant.

l.si in area.71.

Forner. lib. 2. select. cap. 16.

l.si dominus.72.

* Molinæus in *extricatione Labyrinth. sexdecim legum.*

l.si areæ.73.

*Gueuerra in Topic. Cic. §. 6. num. 5. * Paulus lib. 3. sentent. Tit. 6. §. 2.*

l.sticho.74.

Arius Pinel. C. de b. n. mater. fol. 613. Covarr. resolut. pag. 386. num. 6.

Titul.2. De vsumfructu accrescendo.

Doctores in *l. foramen 27. D. de seruitt. v. banor. pred. Bart. in l. iusto 44. §. nō m. ar. D. de vsumfructu Paul. lib. 3. tit. 6. Gouean. de iure accres.*

l. Quotiens.1.

Duaren. lib. 1. de iur. accresc. c. 13. Ioan. Rober. lib. 2. sent. cap. 24. Gilbert Reg. lib. 2. c. 16. Cuiac. lib. 8. obs. c. 35. Labittus in vsumfructu sui. fol. 26.

§. Idem ait.2.

Coniunctio realis inducit ius accrescendi in vsumfructu & proprietate.

§. Interdum.3.

* Paulus lib. 3. sentent. Tit. 6. §. 16.

l. Ideoque.2.

*Cuiac. lib. 5. tracta. * ad Africanum.*

§. Vnde Celsus.1.

Vsumfructus formalis accrescit causali.

§. Non solum.2.

Fundi appellatione continetur proprietas & vsumfructus & ideo fundum dare non videtur, qui nudam proprietatem dat vsumfructu detracto. * Zafius 2. Respons. cap. 29.

l. si quis actio.7.

Zafius lib. 1. respons. sing. cap. 19. Vvaltherius lib. 2. miscell. c. 14.

¶ Tantum habet vnus nominatus, quantum plures innominati coniuncti. per nomen collectiuum. Declara vt per Dec. cons. 470. n. 1. c. 11 & per Bald. ad l. vnic. §. vbi autem, in prin. C. de causat. toll. Sebast. Sap. ad l. f. C. de impub. num. 16. Paris. ad c. in presentia. num. 96. extra

de probatio. * Zafius 1. Respons. ca. 19.

l. si mulieri.8.

Idem Zafius lib. 1. singul. respon. cap. 29. Pileus quest. 92.

l. si proprietates.9.

Cuiac. lib. 8. ad Africanum.

l. Interdum.10.

Cuiac. lib. 9. obs. cap. 11.

l. Cum singulis.11.

Interpretationem huius responsi pete ex Duaren. libro 1. de iure accresc. cap. 10. Loriot. de coniect. action. 2. c. 10. * Faquino controuersiarum iuris lib. 5. cap. 50.

Tit.3. Quando dies vsumfructus legati cedat.

Dies cedere dicitur cum incipit deberi, l. cedere diem 223. de verb. sig. f.

l. Quanquam.1.

Vide Bart. in l. ita stipula us. n. 2. q. princ. in 1. memb. inf. de verb. oblig. tamen in contrarium ipse ponderat dictionem, malè agit, de qua in text. isto, in contrarium allego tex. in l. grege, §. si sub conditione. inf. de pign.

§. Dies.2.

Quid singulare sit in legato vsumfructus, vide hic.

Tit.4. Quibus modis vsumfructus vel vsum amittatur.

Quot & quibus modis vsumfructus amittatur, vide Brant.

l. Non solum.1.

Repetitionum 6. fol. 4. num. 242. Paulus lib. sentent. Tit. 6. §. 15.

§. sed ita.1.

Vsumfructus amittitur capitis deminutione. Etiam minima tempore Iuris. hodie vero ex constitutione Iustinian. media tantum vel maxima, l. corruptionem, C. de vsumfructu.

l. Sicut in annos.3.

Duaren. lib. 1. de iure accresc. cap. 9. vide Iaf. post alios, quos alleg. in l. re coniuncti, numero 20. c. 23. & ibi Ruin. in 6. chari. c. 8. de legatis tercio.

§. Hæc autem.1.

Copula cadens inter diuisas orationes facit coniunctionem verbalem, l. 1. §. his itaque, C. de cad. toll.

§. si areæ.3.

Guevarra in *Topic. Ciceronis*. §. 6. num. 5.

¶ De testamento, vel de dolo tenebuntur. Vbi iam cōstitutus fuerit usufructus scilicet, ante constitutum enim tenetur ex testamento hæres. §. hæres, *Inst. de obl. qua quas. ex contract. nascun.* & alia actio deficit, l. & eleganter, D. de dolo.

§. Morte. 4. & ult.

* Ant. Fab. lib. 4. *coniect. cap.* 10. & lib. 1. vide Saluianum 1. ad *ecclesiam*.

1. Repeti. 5.

* Ant. Fab. lib. 1. *coniect. c.* 11.

1. Fundi. 8.

Accessorio vitiatum non vitiatum principale, ut hic idem si utrumque sit principale.

1. Si cui balnei. 12.

Res intelligitur mutata mutato ministerio ex quo dependet effectus.

1. Si fructuarius. 13.

Loriottus de *fruct. axiom.* 21. * Ant. Fab. lib. 1. *coniect. cap.* 13.

1. Excepta. 14.

V usufructus extinguitur pro parte non vendendo & rei mutatione.

1. si sub. 16.

Iuri accrescendi locus non est ex testamentis diuersorum.

1. si tibi fundi. 17.

Molinæus ad *consuet. Paris. titu.* 1. §. 13. *glos.* 5. numero 34. cum sequen. Arius Pinel. C. de bon. mater. fol. 178. num. 7.

1. si seruo. 18.

Molinæus in *extricatione Labyrinthi sexdecim legum*.

1. Neque usufructus. 19.

Vide hic D. Gothof.

1. is qui. 20.

Vsu partis retinetur ius totius à sciente secus ab ignorante. * Ant. Fab. lib. 1. *coniect. c.* 20. & ult.

1. si usufructus. 21.

De aratro Horat. 1. Carm. Virgil. Cicero *Philip.* 1. Cæli Rhodig. lib. 14. c. 5.

1. si mulieri. 22.

Nota hic quod vxor detinet possessionem per maritum & maritus per vxorem.

1. Si ager. 23.

An per inundationem perdatur possessio, vide Bald declarantem & limitantem in l. vn. C. de contr. vbi etiam querit numquid perdat possessio aquæ per maiorem inundationem.

1. Si ager. 26.

Postliminium suum res etiam inanimata habere intelliguntur.

1. si usufructus. 28.

Coniunge l. 7. quemadmodum. ser. amit. & l. 13. ff. de usufr. leg.

1. Pomponius. 29.

Cuiac. lib. 10. obs. c. 26. Pileus quæst. 139. Ad gloss. ibi in verb. sed quod nocet. vide Bar. eam reprobantem in quæst. sua, incip. publicianus quidam, in §. solutio. in 3. coll. vers. sciendum.

1. Cum gregis. 31.

Guevarra dicto loco cap. 9. num. 1.

Tit. 5. De usufructu earum rerum* quæ usu consumuntur vel minuuntur.

Cicero in *Topicis*.

§. Quo senatusconsulto. 1.

Arius Pinellus, C. de bon. mater. fol. 184.

1. Post quod. 3.

V usufructum pater habere debet in nominibus filij hoc ideo quia est legitimus administrator, l. 1 C. de bon. mat.

§. Si pecuniæ. 1.

Molinæus ad *prin. leg.* 1. cap. 1. D. de verborum oblig. num. 38. * Ant. Fab. lib. 1. *coniect. c.* 17.

1. Tribus. 8.

Molinæus ex professione ad hanc legem scripsit maxime, ad §. finito, Arius Pinellus. Cod. de bonis matern. fol. 279. num. 76.

1. Cum pecunia. 12.

Ant. Aug. lib. 4. emend. cap. 7.

Tit. 6. Si usufructus petatur, vel ad aliū pertinere negetur.

Hoc titulo continentur ac proponuntur duæ actiones, cōfessoria scilicet & negatoria.

1. si fundo. 1.

Cuiacius libro 1. obs. cap. 16.

1. Si ab. 2.

Corras ad l. via, num. 19. D. de seruit.

1. Qui usufructum. 3.

Corras. ad l. naturaliter, §. nihil commune, D. de acquir. p. ff. pag. 290.

1. Vti frui. 5.

Vide Horoman. lib. 5. obs. cap. 2. * Ant. Fab. lib. 6. *coniect. cap.* 8.

§. Vtrum. 1.

Petrus Pirtheus in notis ad fragmenta Iurist. pag. 72.

Tit. 7. De operis seruorum.

De operibus seruorum loquitur hic Azo.

I. Fructus. 4.

Goucan. libro 1. lect. variar. cap. 6.

I. Operis. 5.

Goucan. lib. 1. lect. variar. cap. 6.

Tit. 8. De vsu & habitatione.

I. Et clientes. 3.

In vulgaris incipit l. sed & clientes. * Paulus lib. 5. sent. tit. 15. §. 1.

§. Mulieri. 1.

Vidua nubendo sortitur forum mariti.

§. Sed si. 1.

Alciat. libro 2. parerg. c. 14. Ræuard. libro 2. var. cap. 12.

§. Sed si. 2.

Nota hic habitationem & vsum domus in effectu idem propemodum esse.

§. Si vsus. 4.

Familix non licet, quod non licet domino.

I. Plenum. 12.

Ornatur à Cagn. de reg. iur. num. 3. folio 198.

§. Pretor. 1.

Forcatulus, in penu. iur. cap. 5. & auariz. c. 13.

§. sed si boum. 3.

Qui hoc loco oleis reponunt, reprehenduntur à Fornerio, lib. selest. c. 2. verū illi respōdet, Cuias. lib. 9. obs. c. 37. Gilbertus Regius, l. 1. in 1104. c. 9. * Harmenopolus lib. 2. tit. 10. §. 10.

§. Equitis. 4.

Alex ab Alex. lib. 5. genial. dier. c. 8. Ræuard. lib. 5. var. cap. 13.

I. sed ipsi. 13.

Nota hic differentiam inter locare seruum & mercedem ei pro opera imponere.

I. Per seruum. 14.

Ad initium huius legis, vide Cuias. li. 14. obs. c. 23. Gilbertus Regius libro 1. in 1104. c. 11.

§. Vsfu fructus 1.

Zafius 1. par. antino. nu. 13. Charon. li. 1. veriff. c. 21. Cuias. li. 8. obs. c. 9. Molin. a. l. 1. §. sed si initio. D. de ver. obl. nu. 70. cum seq. * Ant. Fab. lib. 1. coniect. cap. ult.

Folio 105. num. 355. & seq. repet. 5.

§. Vsfu legato. 2.

Paulus 3. sent. tit. 6. §. 25.

§. Poterit. 3.

* Cuiacius lib. 13. obs. cap. 12.

I. Fundi. 15.

Labitr^m in vsu iudicis uis. 20. Har. li. 2. c. 10. §. 7. §. Sicut. 2.

Vsfus verbo continetur interdum ipse fructus, vtpote si tam modici prædij vsus relictus sit, & nihil ex eo vfu supereffe possit.

I. Vsfus pars. 19.

Alciat. libro 1. para. 1. cap. 17.

I. Diuus Hadrianus. 22.

Vide doct. de vsu & habitat. in princ. in gloss. in verb. minus.

§. Licet. 1.

Corras. ad l. si cui, num. 13. D. de seruit.

Tit. 9. Vsfu fructuarius quem admodum cauent.

Paul. 3. sent. tit. 6. & libr. 1. tit. 11. Cyn. Bald. Castr. in l. 4. de vsu. Ang. in princ. inst. de vlufr. Glossa & Doctores in cap. quafrom, de appell. Bald. & Ias. in Auth. cui relictum, Con. de in iust. vid. 101.

I. si cuius. 1.

Cagnolus de reg. iur. num. 3. folio 105.

Arius Pinel. C. de bon. matern. fol. 185. & 274.

§. Cauere. 3.

Ant. Aug. libro 2. emen. cap. 2.

§. Recte. 4.

De inuētario ab vsu fructuario cōscribendo & cōficiendo vide Rola. à Valle. 1. Conf. 92.

§. Habere. 6.

Cuias. lib. 9. obs. cap. 39.

I. Nam fructuarius. 2.

Custodiam & diligentiam omnem fructuarius præstare debet, fortè e actiorem, quàm quis rebus adhibeat, exemplo commodatarij & vendi oris, l. 3. de peric. & com. rei 209. & hoc quidem est quæ stipulationi inest clausula boni viri arbitratu, nimirum vt omnem diligentiam, omnem curam in seruanda re fructuaria præstet.

§. Desinere. 1.

Notandum hic est interdum desinere quod non cœpit, vt & amitti quod nō habetur alias quod nondum incipit, desuisse nō est dicendū

§. Si hæres. 4.

Vsfu fructuarius præstare debet emptori proprietatis cautionem.

§. Sed si. 1.

Alcia. lib. 2. parerg. c. 3. Cuias. lib. 13. obs. c. 12. Gilbertus Regius in 1104. lib. 10. c. 11. * Ant. Fab. lib. 1. Coniect. cap. ult.

I. Idem est. 6.

In hanc legem Franc. Goucan. libro 4. comment.

*ment. iur. civil. cap. 5. quem refellit Ioan. Ro-
ber. lib. 1. recep. iur. civil. lectionis cap. 19. Nota
autem hic hanc stipulationem locū habere,
non tantū usufructu, sed & redditu aliquo le-
gato, veluti vindemia aut melle: nā etsi red-
ditus per omnia usufructum non imiten-
tur, sicut nec habitatio, vel operæ serui, vel
cuius alterius animalis, *ut ait l. 5 in fin. reddi-
tus, in quā, per omnia usufructū non imitā-
tur, percipiuntur quidē redditus percipiun-
tur vindemiæ & melle ex usufructu, & ea
quoq; reddita legata, morte legatarij finiun-
tur, & ad hæredem redeūt, a quo relicta sunt,
sicut usufructus. l. 22. D. de usufr. leg. per om-
nia tamen usufructum non imitantur.**

I. Si tibi. 8.

Si vni usufructus, alteri proprietas eius-
dem rei legata sit pure, tunc non hæredi, sed
ei cui proprietas legata est, cautio præstan-
da est, quia ad eū non ad heredē usufructus
redditurus est, sed si vni usufructus, alteri
proprietas eiusdem rei legata sit sub condi-
tione, interim & alteri & hæredi cauendum
est, quoniam vterque sperat proprietatem: &
si duobus coniunctim legatus sit usufructus,
inuiem cauere debent cautione fructuaria,
de usufructu quandoque restituendo, quia v-
terque sperat iuri accrescendi, quod in usu-
fructu locum habet, etiam post acquisitionē
sue partis, totum usufructum sibi obtinge-
re posse, socio id est collegatario deficiente,
itaque sibi inuiem capere debent.

I. usu quoque. 11.

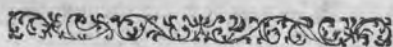
Etiam cohabitans cum proprietario de-
bet ei cauere de vtendo arbitrio boni viri
vt notat hic Albericus. * Vide hic Zasium.

I. Si vasorum. 12.

Bellonus *lib. 4. suppu. cap. 11.* & Alciat. *lib. 7.
parerg. cap. 2.* * Paulus *lib. 3. sent. Tit. 6.*

¶ *Frui. ut hunc locum fortassis Priscianus
lib. 10. intelligit, dum ait Vlpianum in lib. ad
Sabinum Fruturum non Fructurum dixisse.*

¶ *Nisi furi, alias legitur nisi a fure.*

LIBER VIII.

Tit. 1.

De seruitutibus.

De seruitutibus scripsit Cæpola: * &
Petrus Gambon. * & Corraſius &
Duarenus ad hunc titulum.

¶ De formulis seruitutum, vide Briffoniū
in gl. tit. 19. * Harmenopolus *lib. 2. Tit. 4.*

¶ Seruitutis voce in dubio intelligitur præ-
diorum seruitus. Cuiac. hic. ¶

¶ Adde Vitalem 2. *Variar. lection. 2.* Equina-
rium Baron.

* Extat Stephan. Forcatuli in hunc Titu-
lum superacta explicatio.

I. seruitutes. 1.

Vitalis 2. *variar. lect. 1.*

I. Vnus ex his. 2.

Nota hic quod seruitutes non diuiduntur.

I. Seruitutes. 3.

Martresius in *notis ca. 8.* Arius Pinellus, C.
de bonis maternis. Repetitionum 1 fol. 323. nu.
218. & 220.

I Seruitutes. 4.

Zasius *lib. 2. sing. resp. cap. 30.* Goueanus *lib. 7.
§. lect. var. cap. 7.* Parladorus *quest. quotid. cap. 1.
§. 8.* Repetitionum 1 fol. 322. num. 210. * Ant.
Fab. *lib. 5. emend. cap. 16.*

§. Modum. 1.

Contractus legem accipiunt ex conuen-
tione.

§. Internalla.

Martresius in *notis cap. 9.*

I. Via. 5.

Seruitus prædialis constitui eisdem modis
potest quibus & personalis.

I. Ad certum. 6.

Seruitus remitti potest, & constitui ad
certam partem fundi.

I. Ius cloacæ. 7.

Ius cloacæ seruitus est rustici prædij.

I. Vt pomum. 8.

Forner. *lib. 3. §. lect. cap. 28.* & in hanc legem
extat libellus, Ioannis Pyrandi Burdegaliensis,
multa etiam Vitalis *d. lib. 2. cap. 3.*

I. Si cui. 9.

Charondas *lib. 9. vers. ca. 5.* * Oldendorpius
in *Topicis.*

I. Si iter. 10.

Repetitionum 6 fol. 128. num. 7.

I. Pro parte. 11.

Molinaus in *labyrinth. sexdecim legum.*

¶ Ad eius limitationem vid. Ruin. in *l. stipu-
latione. in 9. char. vers. 2. inferitur, D. de verb.
oblig. 19 in l. 2. §. ex his, C. eo. tit. ** Ant. Fab. *li. 4.
coniect. cap. 6.*

I. Si tam. 13.

Charondas *dicto cap. 5.* Gouean. *li. 2. variar.
lect. cap. 17.* Molinaus *ad l. 1. §. si quis a num.
42. D. de verb. obliga. Loriot. de pactis axiom.
147* Vaconius *lib. 5. declar. 69.* vide, Repeti-
tiones doctor. 6 fol. 123. num. 27.

In seruitutibus realibus, si non valet, quod ago, ut ago, valet, ut valere potest, pro intellectu, vide Ias. ad l. 1. §. si quis ita numero 14. D. de verborum obligat. vbi Alciat. num. 20. Crott. §. lectu num. 14. Bortigel. nu. 27. Iacob. de Nigris, numero 47. folio 151. num. 25. Repe-
titionum 6. * Ant. Fab. lib. 1. coniect. c. vlt.

I. seruitutes. 14.

Charondas dicto c. 5. Ruardus ad l. Scribo-
niam, cap. 1. Ioan. Robert. lib. 4. sent. iur. cap. 8.
Martresius in notis cap. 10. * Hanc legem re-
perit Martinus Laudensis.

§. publico. 2.

An in constitutione seruitutis, vide atur
constituta obligatio personæ, vide quod no-
tat Bald. in l. 3. n. prim. C. e. d.

I. Quotiens. 15.

Corrafius de seruit. pag. 34 & seq. Ioan. Ro-
bert. lib. 3. sent. iur. cap. 24 Goucanus libr. 1. lect.
variar. cap. 15. Geraldus Lugollius de seruit. v-
fuscap. cap. 19.

I. Ei qui. 16.

Creditori & emphyteutæ competit vtilis
actio pro seruitute, qua de re Bart. hic.

I. viæ. 17.

Nota hic seruitutes esse indiuiduas.

I. papinianus. 18.

Molinaus in nouis intellectibus quatuor le-
gum, numero 27.

Vide intellect. per Pontanum in l. 1. num.
24. D. de leg. 1. & ibi etiam Rip.

I. si fundo. 91.

Vide citatos in l. 15. supra eod. & Prateium
Senten. cap. 10. & Vitalem libro 2. variar. lect. 2.
Hotom. lib. 8. obs. cap. 11.

I. Quotiens. 20.

Ioan. Robert. libr. 2. sent. cap. 26. & lib. 3. sent.
iur. cap. 24. Gerardus Lugollius de usucap. ser-
uit. cap. 15.

Tit. 2. De seruitutibus præ- diorum vrbanoꝝ.

Seruitutes quædam debentur prædiis vr-
banis siue rusticis parum enim interest.

I. Si intercedat. 1.

Corrafius de seruit. pag. 180.

I. Vrbanoꝝ. 2.

Forcatulus lib. 16. num. 11. num. seq.

I. Luminum. 4.

Corrafius de seruit. pag. 56. Cuiac. libr. 17. obs.
cap. 35. Ad hunc textum, cū ibi dictis, per Gl.

& Bart. vide Bart. Cæpol. in tract. de seruitus
tit. de seruit. cura ibi. non. distinct. & circa mate-
riam istam, vide Alexan. in cons. 9. in 6. vol. in-
cip. prudent. verb. & c.

I. Inuitum. 5.

Zoannetus restitution. ad D. 20. vide Soc. in
rep. 391.

I. Hæc autem. 6.

Ioan. Robert. lib. 3. sent. iur. c. 8.

I. Quod autem. 7.

Zoannetus restitut. ad cap. 25.

I. Parietem. 8.

Corrafius lib. 4. miscell. cap. 16. Gueuarra in
Topica Ciceronis. §. 14. numer. 5. Martresius in notis
cap. 11. * Duarenus hic.

I. Cum eo. 9.

Nota quod quis potest ædificando in pro-
prio vicini ædes totaliter obscurare nisi si
debeat seruitutem.

I. Gaurus. 10.

Cuiac. libro 1. obs. cap. 7. & libro 11. obseruat.
cap. 11.

I. Qui luminibus. 11.

Martresius in notis c. 13. * Cuiac. lib. 17. ca. 35.

I. Ædificia. 12.

Ioan. Robert. lib. 4. sent. iur. cap. 7.

I. Quidam. 13.

Cotta in memor. in voce Tub. Cuiac. libro 1.
obs. cap. 4. Duaren. libro 2. disput. cap. 18. adde
Roman. sing. 401. Cæpola cautela 84. in libellis,
Cagn. ad l. qui in alterius, numero 24. D. de regu.
iur. Ludouic. Ro. sing. 401. fol. 106. Hotom. lib.
2. obs. cap. 1. * Duarenus lib. 2. disp. 28.

I. Imperatores. 14.

Corrafius ad l. si interceda. num. 10. de seruit.
Briffon. lib. 1. f. lect. antiq. cap. 2. Cuiac. lib. 1. obs.
cap. 4. Ioan. Robert. lib. 2. recep. iuris civil. lect.
c. 10. Vitalis lib. 2. variar. lect. cap. 7.

I. Inter seruitutes. 15.

Charondas lib. verissi. n. cap. 5. Ioan. Rober.
lib. 4. sent. iur. cap. 7. * Harmenopolus lib. 2.
Tit. 4.

I. Lumen. 16.

Robertus, dicto cap. 7. * Duarenus lib. 1. disp.
cap. 33.

I. Si arborem. 17.

Corrafius ad l. 1. de seruit. pag. 51. & lib. 3. miscel.
cap. 14. Cotta in voce Heliocaminus, Alciat. li-
bro 12. parerg. cap. 2. Augustinus libro 4. emend.
c. 16. * Budæus hic.

§. interdum. 2.

Luminibus officere is etiam dicitur, qui
ædifi-

ædificium vel deprimat, vel tollit, qua de re Alciatus supra dicto loco. *Alciatus lib. 2. parerg. cap. 5.

I. Si fistulæ. 18.

Loquitur hæc lex de fistulis qua de re Bar. hic. *Ant Fab. lib. 3. Coniect. cap. 1.

I. Fistulam. 19.

Corrafius lib. 6. miscel. cap. 10.

§. Iuxta communem. 1.

Cuiac. libro 9. ff. ap. 26.

I. Seruitutes. 20.

Ioan. Robert libro 4. sent. iur. cap. 8. Hætom. libro 7. obs. cap. 1.

§. si domo. 1.

Corrafius ad lib. 1. D. de seruitut. pag. 41.

§. Si sublatum. 2.

Martresius in notis cap. 1. hanc declarat & ornat. Cagnol. de reg. iur. num. 2. ff. 160.

§. Si antea. 4.

Domus dominus dominantis, non potest facere id per quod conditio seruientis fiat deterior, sed melior.

I. si domus. 21.

Corrafi. lib. 4. miscel. cap. 14. Ibi adest gloss. fin. quæ format quæ ibi Sed quid è cōtra & licet Bart. Paul. & alii videantur Gloss. in hære re. Contrarium tamen existimant quidam, quia non sequitur illatio, quam gloss. facit. Cum possit domus vicini stillicidia mea non recipere, etiam si altius nō tollat. Puta, si ego stillicidia mea per fistulas seu canalialia aliò diuertam. Sed vt hoc concilietur, necessario dici debet glo. procedere non simpliciter, si ego stillicidia mea conuertere non potueram, per l. quam allegat, & ita erit limit. gloss.

I. si seruitus. 23.

Præci. in uers. cap. 33. vide Fabr. Instit. de seruit. in fin. verb. ad primū. Barro. in l. si ita, in 3. collat. D. de auro & argento legato. Socin. in regul. 247. §. 1. ibi, humanius. vide text. quæ ibi in contrarium pōderat Aret. in l. stipulat. ista. in prin. D. de verborū obligat. Cagnolus, de reg. iur. nu. 7. folio 4.

I. Cuius ædificium. 24.

Corrafi. lib. 3. miscel. cap. 24. *Harmenopulus lib. 2. tit. 4. §. 80.

I. Hoc quod. 25.

Molinæus in nouis. intellect. 4. leg. num. 16.

§. Si ex tribus. 1.

Communem parietem domus vicinæ seruientis tollere licet inuito domino fidi dominantis.

I. Sed si. 27.

Molinæus dicto loco, num. 48. vide Alexand. in l. 1. §. nunciatio D. de nou. operis nunc. & Castr. ibid. in verb. item, in vers. dum vero, verba illud rem perlat, hoc est ius prohibendi. argumeto text. in l. Sabinus. Communi diuina l. versic si autem, fol. 59. num. 25. & 27. repetitionū §. Conclinationem huius legis cum l. 4. §. si communem, D. fin. regund. vide Henric. à Suer. repet. iur. ciuil. lect. c. 21. pag. 62. *Duarenus hic.

I. Foramen. 28.

Corrafius ad l. seruitutes. 4. num. 2. & 5. de seruit. Cuiac. libro 15. obs. cap. 3. Valla. tract. 7. Vitalis lib. 3. variar. lect. ca. 13. Parladorius quæst. quod. cap. 1. §. 8. Martresius in notis cap. 15 folio 322. numero. 212. & 217. & 252. repetitionum 1. vide Glossam in can. reperiuntur. 6. c. 1. q. 1.

*Faquineus controuersiarum iuris lib. 8. c. 22.

§. si partem. 1.

Molinæus in nouo intellectu. 4. legum.

I. Si testamento. 31.

Destructa domus potest ad statum pristinum restaurari, num obstante seruitute ne luminibus officiat.

I. Si ædes. 32.

Si plura sint prædia dominantia, tot dicuntur esse seruitutes.

§. Libertas. 1.

Corrafi. ad l. 1. de seruit. pag. 20.

I. eum debere. 33.

Pilæus quæst. 4.

I. Et qui. 34.

Nec dici debet ei res sua seruire, l. 26. sup. eo. cum tradendo alteram eius dominium à se alienet, l. si quis duas, D. comm. prad.

I. Si binarum. 35.

Vide Paul. Castr. in l. sed si, in §. fin. de cond. in deb. & vide omnino Portium in l. item. §. si. D. de pactis. Cuiac. ad l. iurisgenitum. ff. de pact.

I. Binas. 36.

Martresius in notis cap. 12.

I. Si ædes. 38.

Huius legis sententia hæc est, vt si tecum habita conuentione ædibus meis hanc seruitutem imponam, ne mihi altius ædes meas tollere liceat, ne luminibus tuarum ædium officere liceat. & ædes meæ à tuis tantum distent, vt conspici non possint, aut medius mons earum conspectum auferat, ea seruitus quam imposui ædibus meis non valet, quia tuarum ædium nihil interest: nam seruitutis cuius nulla est utilitas, nulla etiam impositio est, l. quotiens. sup. in. prox.

I. Eos qui. 40.

Cuiac. lib. 1. obs. cap. 31. & lib. 2. ca. 40. *Har-
menopulus lib. 2. tit. 4. §. 76.

I. Olympico. 41.

Si res legatur ad vitam in dubio non vide-
tur ei imposita seruitus licet duret facultas
eundi.

§. Lucius. i.

Duar. lib. 1. disput. cap. 32. Ioan. Robert. lib. 4.
sent. iur. cap. 6. Cuiac. lib. 13. obs. cap. 7.

Tit. 3. De seruitutibus rusti-
corum prædiorum.

Rusticorum prædiorum seruitutes sunt,
quæ rusticis prædiis debentur ut hæc iter actus,
via aquæ ductus aquæ haustus, appulsus peco-
ris pascendi, calcis coquendæ.

I. Seruitutes. i.

Duaren. lib. 1. disput. annuvers. ca. 31. Ioan. Ro-
bert. lib. 4. sent. iur. cap. 5. Loriottus de eo quod
interest axiom. 7. Iacob. Reuard. ad l. xij. tabul.
cap. 14. Nannius libro 9. miscel. cap. 5. Hotomã.
lib. 2. obs. cap. 7. Emendatur hæc lex ab Anto-
nio Fabro libro 1. coniect. cap. 20.

I. Rusticorum. 2.

Goucan. lib. 1. lection. variar. cap. 16. Loriot.
in usu iudic. sui pag. 25.

I. Item sic. 3.

Ad id allegatur quotidie hæc lex quod vi-
tiato expresso, vitiatum & tacitum. intellige
ut per Bart. in l. 1. colum. 8. in princip. num. 32.
de vulg.

§. Qui habet. 3.

Congruit l. supra de iuris. d. oran. iud. & nota
elegantem ex isto textu, quod concessio ante-
cedente conceditur accessorium, vide Bald.
plene in l. quamvis, C. de fideic.

I. Pecoris. 4.

Ut hæc lex facilius intelligatur, sciendum
est seruitutes aut personarum, siue hominũ,
aut prædiorum vrbanoꝝ, vel rusticorum,
l. quoties de serui. aut in rem esse aut in perso-
nam: & prædiorum quæ in rem sunt prædiis,
quæ personarum sunt personis debentur, &
quæ prædiis debentur sequuntur emptorem
prædiorum heredemque ad quem ea prædia
peruenerunt, id est successorem omnem, em-
ptoris etenim nomine, ut in duodecim tabu-
lis significatur, quilibet successor rei, heredis
autem nomine significatur, quilibet succes-
sor iuris, quæ vero personis seruitutes debentur
cum personis extinguuntur, nec trans-
eunt ab iis ad emptorem seu heredem, quod

ostendit lex usus aquæ, D. de usu & habit.

§. Neracius. 1.

Seruitus realis imponi non potest, nisi qua-
tenus exigit utilitas prædij dominantis.

§. item longe. 1.

~~Medietatem~~ in labyrintho de diuiduis & indi-
uiduis. par. 3. num. 304.

I. Qui sella. 7.

Cotta in voce sella. Ioan. Robert. libro 4. sent.
iur. cap. 5. Zoanne. restit. ad D. c. 16.

I. Viæ latitudo. 8.

~~Medietatem~~ ad p. 3. num. 361. Præcius lib. 4. ve-
teris iuris. lib. 12.

I. Labeo. 10.

Goucan. lib. 1. var. lect. cap. 17.

I. Per fundum. 11.

Tempus an sit modus inducendi vel con-
firmandi. An minor pars habeat formam vni-
uersitatis, vide hic Bald.

I. Inter actum. 12.

Nota hic differentiam actus & itineris.
*Connanus lib. 4. comment. cap. 11.

I. Certo. 13.

An promissa & concessa trahantur ad futu-
ra, vide Bald. in l. diuortio, §. si fund. D. soluto ma-
trimon.

§. Si totus. 1.

Ad huius §. intellectum, vide omnino Ro-
man. in l. stipulationes non diuidentur, infra de
verb. oblig.

I. Per quem. 14.

An seruitus aquæ ducendæ, & itineri ha-
bendi, vno loco concurrere, simul possint, vi-
de Zasius hic.

I. Diuus Pius. 16.

Corra. ad l. 1. D. de seruit. pag. 63. Forcat. a-
uiarij cap. 4.

I. Imperatores. 17.

Menoch. de arbit. iud. cas. 241.

I. Vna est. 18.

Cuiac. lib. 4. obs. cap. 11.

I. Si vnus. 19.

~~Medietatem~~ in labyrintho sexdecim legum, vide
Ruin. in l. 2. §. ex his. chari. 16. in 2. coll. de verb.
oblig. in 17. coll. circa med.

I. Si mihi. 20.

Qui habet duo iura remittendo vnum non
videtur remittere aliud.

§. Seruitus. 1.

Non tenetur dominus pro læsione, ex ser-
uitute

uitute naturaliter cōtingente, qua de re Bar.
hic adde l. 1. i. de aq. plu. a. 6.

§. Hauriendi. 3.

An hauriendi ius hominis, an verò prædiis
sit, dubitant hic, verum aquæ haustus est ser-
uitus personæ, l. 4. in fi. infra de aliment.

l. Sed quæ. 22.

Nota hic quod indefinita restringitur ad lo-
ca minus damnosa. Bald.

l. Via. 23.

Molinæus in *labyrintho de diuiduis & indi-
uid. par. 3. num. 361.*

Vide Curt. in l. 2. colum. pen. de iurisdictione
omnium iudic.

§. Si fundus. 2.

Ad huius §. intellectum, vide quæ scribit
Baldus in l. 3. C. de seruit.

§. Quæcunque. 3.

Ius seruitutis est totum in toto, & totum
in qualibet parte totius, nisi vsum eius ali-
quid impediat. * Cuiacius 9. ad Africanum.

l. Ex meo. 24.

Molinæus d. p. 3. nu. 346. 351. & 352. Hotom.
lib. 8. obs. cap. 14.

l. Si partem. 25.

An & quomodo diuisio aquæ fiat, vide hic
Barr.

l. Si via. 26.

Corrasius ad l. si cui, supra de seruit. nu. 6. Vi-
talis lib. 2. var. lect. cap. 10.

l. Si communi. 27.

~~Molinæus~~ in nouis intell. 4. legum. Gilbertus
Regius lib. 1. i. tit. 1. c. 6.

l. Itineri. 28.

~~Molinæus~~ in *labyrintho sexdecim legum*,
Reper. 6. folio 27. numero 114. & seq.

Vide Barr. qui reprobatur. in col. 2. & fi. in fi.
de verb. oblig.

l. Is qui. 29.

Determinata concessio hoc operatur, vt
quis ea non possit vti nisi secundum formam
limitationis.

l. Qui duo. 30.

Confer hanc cum l. 205. D. de verborum si-
gnificat. * Anton. Fab. lib. 2. coniect. c. 9.

l. Tria prædia. 31.

Redemptione partium etiam pro indiuiso
seruitus non extinguitur, nisi omnes redi-
mantur, Ias. ad l. si ita rescriptum, §. regnum. 10.
& seq. D. de liber. & posthum. vide Camil. Plau.
in tract. de not. Crauet. libro 1. cap. 5. cum sequen.
De intellectu Socin. Iun. conf. 2. numero 25. l. b.
bro 3.

l. Fundus. 32.

Paria sunt fieri aliquid tempore & loco, nullo,
& fieri tempore quidem prohibito, sed con-
ferri in tempus permissum.

§. Per plurium. 1.

~~Molinæus~~ in *labyrintho de diuiduis & indiui-
ditis p. 3. numero 35.* * Anton. Fab. lib. 5. coniectur.
cap. 11.

l. Vnus ex. 34.

~~Molinæus~~ in intellectu 4. legum. Vitalis libro 2.
variar. lect. cap. 3. 5. & 11. Gilbert. Reg. d. cap. 26.
Ad eius limitationem & declarationem vide
Ruin. in l. stipulationes non diuiduntur. char. 9.
vers. infertur. de verb. oblig.

l. Lucius. 37.

Et in determinata concessione, respectu
fundi dominantis, præsumitur concessio per-
sonalis. Pro intellectu huius textus, vide Al-
ciat. libro 2. dispuñt. cap. 7. aliqua per Dec. conf.
262 numero 11. Ioan. Longoual. ad l. imperium,
D. de iurisdic. omn. iud. numero 223. & sequen.
folio 323. numero 23. & quæ sit ratio decisionis
eius legis num. si q. repetitionum 1. vide Ias. Inst.
de action. §. aquo, in 1. notab. Et ad dicta per Bar.
vide & adde, quæ dixit Ias. in §. item si in facto.
in 4. not. in fin. D. de verb. oblig.

l. Flumine. 38.

Gouean. lib. 1. variar. lect. cap. 36 Alciat. lib. 6
parerg. c. 13.

Tit. 4. Communia prædiorum.

l. Edificia. 1.

An molendinum vel nauidicantur prædia
rustica vel urbana, vide Bald. in l. ceteri. Cod. lo-
cati, & quandoque eedes appellantur rusticæ,
sed improprie, l. cetera, §. sed est quis. & ibi
Barr. D. de legat. 3. * Anton. Fab. libro 4. coniect.
cap. 6.

l. De qua. 2.

Cuiac. libro 3. obser. cap. 28. Vitalis libro 2. va-
riar. lect. cap. 9. Regard. ad legem scriboniam.
cap. 2.

l. Proprium. 5.

~~Molinæus~~ in *labyrintho sexdecim legum*. Vi-
de Ruin. in l. 1. §. sed est mihi, in 2. not. post alia
quæ alleg. de verborum obligatio. folio 133. numero
26. repet. 6.

l. Si quis duas. 6.

Augustin. lib. 3. emend. cap. 6.

I. ij.

§. item si duo. 2.

Conuoluntatem in nouo intell. 4. leg. Augustin. libr. 4. emend. cap. 17. Vitalis lib. 2. varia. l. 7. cap. 4.

l. in tradendi. 7.

Nota hic quod generalitas parit obscuritatem & idcirco exceptio omnis debet specialiter fieri.

§. interpositis. 1.

Si duobus eodem momento diuersarum rerum fiat traditio, non valet seruitus alteri imposita, secus si separatim.

l. Quidquid. 10.

De iurisdictione sexdecim legum, Martresius in notis cap. 16.

l. Refectionis. 11.

Concessa seruitute omnia concessa videntur sine quibus quis vti seruitute non potest, & sicut quis non potest facere contra seruitutē, ita nec contra ea quæ ei tacite accedunt.

l. venditor. 13.

* Ant. Fab. lib. 5. consuet. cap. 11.

Repetitionum. 6. fol. 331 num. 363. & seq.

§. Si constat. 1.

Cogi quis potest consuetudine ad res suas distrahendas honesto tamen pretio.

l. Potest. 16.

Nota hic quod testamento constituitur seruitus.

l. Receptum. 18.

Quod vltima voluntas pendere non debet ex alieno arbitrio, Limita vtr per Bartol. in l. 1. col. 5. num. 22. C. de sacros. eccles. vide etiā Bart. in l. omnes, post num. 28. D. de iust. & iur. restringentem hanc l.

* Multis modis limitat Marc. Mant. singu. 213. num. 1. fol. 872. Zafius hic.

Tit. 5. Si seruitus vindicetur

* vel ad aliū pertinere negetur.

l. Actiones. 1.

De formula actionis confessoria & negatoria, vide leg. 15. in fin. supra de seruit.

l. De seruitutibus. 2.

An & quare confessoria & negatoria sic dicantur. An seruitus debeatur prædio, & an prædium dicatur illā possidere, vide Bal. in l. 2. C. de ser.

§. Hæc autem. 1.

Confessoria in rem actio, nulli alij competit quam domino fundi, quod quidē directo intelligendum est, vtr optime notat hic D. Gothof. vtilis etenim datur creditori superficiali, & usufructuario iuribus per eū allegatis.

§. Pomponius. 3.

Notanda est hic actionis & interdicti differentia, quoniam in actionibus de iure queri principaliter potest, at in interdictis de facto seu de possessione.

l. Loci. 4.

Ioan. Robert. lib. 5. sent. iur. cap. 8.

§. Qui iter. 1.

* Ant. Fab. lib. 1. consuet. cap. 20. & lib. 2. cap. 9.

§. In confessoria. 2.

An interesse pro fructu computetur, & an interesse hoc veniat officio iudicis mercenario, vide Bald. in l. si quid, C. de seruit.

§. si fundus. 3.

Math. in l. 1. C. si vnus ex pluribus appell. nu. 7. fol. 352. Glossa in cap. quamuis 35. extr. de sent. & re iud.

§. Sed & de. 6.

Hauftus aquæ seruitus est, & ex ea competunt nobis in rem actiones.

§. Competit. 7.

Excipere non potest quis de iure tertij quod non est exclusiuum iuris agentis.

§. Si cui. 8.

Vide l. & iud. l. si forte. cum §. vlt. in l. si seruitus. D. de ser. urb. præd. & l. qui adificium, D. eod. & ibi Connanus. * pag 24.

§. Sciendum. 1.

Forcat. dial. 16. num. 7.

§. Si ædes. 4.

Vsfructus diuidi potest, at seruitutes sunt indiuiduæ. l. 1. §. 9. infra ad l. Falcid. * Cuiacius ad l. 85. ff. de verbor. obligat.

l. Harum. 7.

Qui est in possessione alicuius rei debet in ea defendi, glossa. 2. in cap. duo simul. extra de off. iud. ord.

l. Sicut autem. 8.

Ius seruitutis reuiuiscit.

§. Competit. 1.

Quid differat seruitus tigni immittendi a seruitute oneris ferendi, vide hic Bart.

§. Sed si. 3.

Cont. libro 1. lectio. 1. subseruit. cap. 1. Hotom. & obs. cap. 16.

§. Aristo. 5.

Duaren. libro 1. disput. annuer. cap. 24. Brisson. lib. 4. select. cap. 15. * Harmenopolus lib. 2. Tit. 4. §. 8. vide Soc. Reg. 189.

§. Apud Pomponium. 6.

August. lib. 2. emend. ca. 1. Ioan. Robert. lib. 3. sent. iur. c. 24. Duaren. lib. 1. disput. c. 14.

l. Si eo

I. Si eo loco. 9.

Seruitutis debitor in præiudicium seruitutis à se debitor, quidquam facere non debet, ut è contra creditor seruitutis hoc est is cui seruitus debetur.

I. Si quis diuturno. 10.

Duaren. lib. 1. disput. cap. 34. Corras. lib. 5. miscel. c. 5. & ad l. seruitutes. 4. infra de serui. num. 31. Ræuard. in Triboniano. pag. 22. & ad legem Scriboniam. pag. 32. Vitalis lib. 2. variar. lect. cap. 2. Parlador. quest. quotid. cap. 1. §. 8 f. 324. num. 242. Repet. 1. Hotom. lib. 8. obs. cu. 12. * Cuiacius ad l. 2. ff. de usufructu.

I. An vnus. 11.

An is qui vxorem habet liberam potestatem habeat, vide hic Bald.

I. Si quando. 17.

Alciat. lib. 6. parerg. c. 7. Cotta in voce Cucuma. Forcat. in cupid. iuris per. c. 20. Cuiac. lib. 10. obs. cap. 15.

§. Cum in domo. 1.

Alciat. lib. 12. parerg. cap. 2.

I. Is cuius. 18.

Vide Bald. in Auth. & qui iurat. C. de bon. Auth. ind. pos. Hec autem lex optimè repetitur hic à Bart.

I. si de communi. 19.

Vitalis d. lib. 2. cap. 6.

§. Plures. 1.

Ius pascui sequitur prædium.

Tit. 6. Quemadmodum seruitutes amittantur.

Seruitutis amittendæ modi qui & quot, vide hic Ason.

I. Iter sepulchro. 4.

Corras. ad l. seruitutes. 4. §. seruitus, D. de seruit.

I. Nam satis. 6.

Martres. in notis. cap. 17.

§. siego. 1.

Corras. ad l. 1. de seruit. pag. 70. Molinæus in Labyrintho sexdecim legum. Cuiac. lib. 14. obs. c. 11. Hotom. lib. 1. amicit. resp. cap. 19* et 1. obs. cap. 31.

I. si sic. 7.

Martresius in notis. cap. 18. * Harmenopulus lib. 2. Tit. 4. §. 113.

I. Si stillicidij. 8.

Ius seruitutis amittit qui in loco seruiente edificari permittit.

I. Aqua. 9.

Hotom. lib. 7. obs. cap. 16.

I. si communem. 10.

In indiuiduis retinet, quis per socium, quod per se non potest, adde Ferrar. caus. 10. Felin. ad c. 1. num. 6. extr. de præscrip. Ias. & Dec. ad l. si emancipati nu. 1. Cod. de collat. Marfil. singu. 180. Corset. vers. Spurius Affli & de c. 13. Boer. de c. 300. Ias. ad l. imperium, n. 3. D. de iuris. omn. iud. Cotta in memor. in verbo connexarum. Didac. Couar. lib. 1. pract. quest. ca. 14 num. 2. Ratio huius legis habet locum in materia indiuidua, id est quod vnus consequetur ex persona alterius, quod ex sua non potest, & quando non minuitur ius illius, ex cuius persona beneficium capit, ut tradit Dec. in l. si emancipati, C. de collat. Glos. in cap. quamuis, extra de sent. & re iud.

§. Hæres. 1.

Connanus in l. cum constet. D. de aqua quod iud. & estiu.

I. Qui fundum. 12.

Anton. Guibert. libr. 1. quest. iur. cap. 18. Iac. Labitt. in usu indic. sui. fol. 24. Ræuard. ad legem Scriboniam cap. 7.

I. si locus. 14.

Ludo. Rom. sing. 798 f. 175.

§. Cum via. 1.

Vide can. omnes 1. distinct. 1.

I. Aquam. 16.

An ius accrescendi locum habeat in non confortibus, vide hic Bald.

I. Labeo ait. 17.

Ant. Aug. lib. 4. emend. cap. 17.

I. Si partem. 19.

Molinæus hanc legem explicuit in nouis intellectibus. vide ad intellectum Ias. in l. 1. num. 62. de leg. 1. * Harmenopulus lib. 2. tit. 4. §. 123.

§. Si per fundum. 1.

Corras. ad l. seruitutes. 4. num. 39. de seruit.

I. Vsu. 20.

Geraldus Lugollius de seruitutum usufructu. cap. 19.

I. Seruitute. 25.

Actio personalis præscribitur spatio 30. annorum etiam absque bona fide.

LIBER NONVS.

Titulus primus.

Si Quadrupes pauperiem fecisse dicatur.

Armenop. lib. 6. tit. 1. §. 3. & 4.

I. Si quadrupes. 1.

Paul. 1. sent. 15. Plutar. in vita Solonis. Plato 11. de legibus.

§. Ait prætor. 3.

Pauperies est damnum sine iniuria facientis datum. * Aristoteles lib. 5. Eth. cap. 9.

§. Et generaliter. 7.

Hæc actio datur quoties fera contra naturam nocet.

§. Et cum etiam. 12.

Ioan. Aupachus lib. sing. alleg. 12.

I. Hæc actio. 2.

* Actio hæc non solum domino competit: sed etiam ei cuius interest, ut in commodato, in quo tamen differt actio de pauperie ab actione legis Aquiliæ, vna enim nõ domino competit, altera domino tantum competit.

I. Hæc actio. 4.

Huius legis sententia ad alia animalia porrigitur, & de cane Pesulania lex nominatim idem cauit: ut Paulus ait lib. 1. sentent. recept. vbi actionem de pastu pecoris huic de pauperie ex æquare videtur.

I. Agaso. 5.

Ioan. Aupachus sing. alleg. c. 18. lib. 1.

Tit. 2. Ad legem Aquiliam.

Mencha illustr. quest. cap. 48.

§. Quæ lex. 1.

Legem Aquiliam esse plebiscitum constat tam ex hoc loco, quam ex Nou. 18. c. 8. & in §. 15. Inst. ad leg. Aquil.

I. Lege Aquilia. 2.

Hotom. lib. 7. obs. cap. 12.

§. Ut igitur. 2.

Ad intellectum huius loci, vide quæ notauit D. Gothof. in l. 3. inf. de cap. min.

I. si seruus. 3.

Homicida priuatus est omni officio.

I. Itaque. 4.

Forner. select. lib. 1. cap. 15. & 22. Cuiac. libro

11. obser. c. 27. & lib. 1. c. 13. * lib. 5. obser. 18. Clarus lib. 5. quest. 67.

I. Sed & si. 5.

An furem nocturnum liceat occidere, anque diurnum, si se telo defendat, vide hic Bart. verum tamen occidere licet metum armis nobis inferentem, etiam si nondum percussisset.

§. Iniuriam. 1.

Iniuria quomodo accipienda sit in hac actione, declarat hoc §. Vlpianus.

§. Et ideo. 2.

Vide l. si infans. sup. de usufructu.

§. si magister. 3.

Cotta in memorialibus in voce Eluscare.

I. Præceptoris. 6.

In hanc sententiam pulchrè Quintilianus lib. 1. Inst. orator. ubi discipulos non esse verberibus cogendos censet.

§. Occisum. 1.

Occisum quomodo accipiendum sit, declarat hoc loco Vlpianus, & præter his occidendi modis, adde eum qui alimenta denegat, is enim occidere videtur, ut in l. 4. infra de liberis agnoscendis.

§. Sed si quis. 2.

Socius Regula. 325.

§. si quis in. 4.

Nõ punitur ille qui in publica pugna percutit pugnantem, secus si nõ pugnantem, vel extra locum pugnae. Iodoc. in præc. crim. c. 84. num. 31. dicit hunc textum quantum ad collutationem non esse correctum: nam et si torneamenta, & huiusmodi spectacula sint prohibita, non tamen reperitur prohibita colluctatio, cum in ea non periclitentur animæ, nec homicidia committantur, ad quod facit quod per hunc textum consuluit. Dec. cons. 9. quem sequitur & probat Mars. in præc. crim. §. vlt. ius, num. 9. Stephan. Castr. in tract. de Lud. 1. art. §. 2. num. 74. vol. tract. fol. 197. post num. 7. tract. 4. * Plato. lib. 7. de legib.

§. Sed si. 5.

Ad hunc §. vide Ferr. Calefat. cons. 180. num. 16. inter conclus. diuers. ad cau. crim. tom. 1.

§. Proculus ait. 8.

Brisson. lib. 2. select. antiquit. c. 4.

I. Idem iuris. 8.

* Paulus lib. 3. sentent. tit. 23. §. vlt.

I. Item si. 9.

Cuiac. lib. 17. obs. cap. 27. Benedict. Capra in reg. conclus. 80. Vide Ruin. in l. 1. in prin. in pen. col. in fin. de non. oper. mun.

§. Si quis

§. si quis hominem. 2.

Si quis hominem fame necauerit, in factum actione tenetur, ut ait l. 5. *Co. hoc eodem tit.* Immo etiam vtili Aquilia, solue autem ut hac glossa.

l. Nam lusus. 10.

Ioan. Aurpachus lib. 2. allegat. c. 29.

l. item Mela. 11.

Plaza miscellan. lib. 1. cap. 12.

§. sed si plures. 2.

Maleficium quando pluribus dicitur commissum: licet persona incerta sit, omnes tamen puniuntur. adde Anchar. conf. 1. 6. Roma. conf. 401. eo praesupposito. Alex. conf. 15. li. 1. visio processu. & conf. 50. lib. 1. num. 7. visis, & conf. 46 lib. 4. copiose. & Felin. ad c. significasti. 2. extr. de homicid. Boer. decis. 247. vide Dec. ad regul. semper in obsecr. num. 10. vers. 2. fallit. de regul. iur. & ibi Cagnol num. 20. * Clarus lib. 5. sentent. §. vlt. quest. 60. num. 23.

§. Celsus scribit. 3.

Zafius lib. 2. intellect. sing. cap. 6.

§. si plures. 4.

Vide Rom. sing. 258.

§. item cum eo. 5.

Ornatur sub numero 20. folio 47. Cagnolus, de reg. iur. * Paulus lib. 5. sent. Tit. 11. §. 3.

§. sed si seruus. 8.

Menoch. de arbit. iud. casu. 362.

§. Eum qui. 9.

An lege Aquilia commodatarius agat, an vero actione de pauperie Glossa hic.

§. An fructuarius. 10.

Lege Aquilia vtili non directa agere possunt fructuarij, vel vsuarij etiam aduersus ipsum dominum.

l. Liber homo. 11.

Pratecius inuers. cap. 14. Nemo est dominus membrorum suorum, vide Felin. ad c. contingit. 1. ext. de sent. excomm. Rip. ad l. obligatione. nu. 8. de pignor. Ias. ad l. 1. nu. 5. C. de ser. fugit. Dec & Doct. in ca. inter ceteras. de rescript. Cagnol. ad l. nemo plus fraudare. post nu. 6. D. de reg. iur. Quid iuris in consuetudine, quod percutiens ponat se in manibus percussit, dic non valere, Boer. decis. 262. num. 4. Marf. sing. 189. & nota Glossa in hac materia, in l. penul. D. de arbit.

l. Huic scripturae. 15.

An vbi quis reperitur mortuus, nec apparent vulnera, an inquam praesumatur mortuus, vide Bald. hic.

l. si dominus. 17.

August. lib. 3. emend. cap. 1.

l. sed etsi is. 18.

Creditor occidens seruum sibi obligatum, tenetur Aquilia, & pignoratitia.

l. ait lex. 21.

Socin. in conf. 78.

l. Proinde. 22.

Nota hic rem considerari, cum suis qualitatibus & cohaerentiis, non autem simpliciter.

§ item causae. 1.

Molinæus de eo quod interest, numero 102. & 170.

§. idem iulianus. 2.

Pro intellectu huius textus, vide scribentes ad l. 1. C. de inst. & subst. maxime Alexand. col. 2. in princ. & Dec. nu. 10. vbi defendit communem, contra Socin. ad l. si Titius, 2. col. 11. D. de condit. & demonstr. mihi autem placet cum Socin. per fundamentum eius quod succurratur instituto, non per legem Aquiliam: sed per remedium generale, l. si. D. de his qui deiec. vel effud. & §. Index. Inst. de oblig. qua ex quas. deli. & late tradita per Hippo. sing. §. 5. proxima. iuxta regulam a vulneratus, ante si. D. ad l. Aquil. quia scilicet maleficia non debent &c. & ad intellectum huius §. per Socin. ad l. in testamento. num. 3. D. de condit. & demonstr.

§. idem iulianus. 3.

Sarmientus lib. 2. selectar. interpr. c. 2.

§. sed etsi seruus. 4.

Conditio & damni iniuriæ actio competit de cautione subrepta aut corrupta.

§. sed etsi bonæ frugis. 5.

Ad intellectum huius §. vide omnino Ioan. nem de Imola. in l. in testamento. 2. D. de condit. & demonstra.

§. Hanc actionem. 8.

Actiones pœnales non dantur in heredes; nisi locupletiores factos: Pœnales autem actiones dicuntur, quæ continent aliquid extra nostrum patrimonium, & quibus pœnam persequimur, & ab eo cui nihil adest petimus, quæ lite contestata transmittuntur in heredes. * Ant. Fab. lib. 4. coniect. cap. 1.

§. si dolo. 9.

Actiones pœnales non dantur in heredes, nisi locupletiores factos.

§. Hæc actio. 10.

An liceat pœnitere, an & quomodo mendacij causa puniatur Glossa hic.

l. iij.

§. si quis hominem. II.

Quæritur hic an confessio contra naturam, vel impossibilis valeat.

I. Proinde. 25.

Nota hic differentiam contra mortuum & occisum, vide quæ notat Barto. in l. *quid si tantum*, D. de lib. & posthum. ille enim natura, alter per accidens extra viuos.

§. Notandum. 2.

Instrumentum guarentigix executionem paratam habere debet, si est liquidum: vide Bal. in l. 2. & in l. in executione, C. de exec. rei iud. & Bart. in l. si. §. 1. D. quod vi aut clam. in l. eleganter. in prin D. de condic. indeb. vide Bald. in l. apertissimi. C. de iudic. & in l. cum testamento, in fin. D. de testam. manu. Adde quæ dicantur instrumenta guarentigiata, Paulum de Castro conf. 63. & Ang. conf. 161.

I. Seruus. 27.

Vide Alciat. in tit. de excus. arri. libr. 10. Cod. Hotom. lib. 4. obs. cap. 11. * Cuiacius lib. 17. obs. cap. 15.

§. Item si seruus. 2.

Noxæ deditio diuisionem non recipit, hoc est indiuidua est, unde colligit Baldus principali indiuiduo accessorium diuiduum esse.

§. Serui autem. 3.

Dominus obligatur ex delicto serui, non autem ille qui iam possidet, vt optimè notat Bald. hic.

§. si quis igitur. 6.

Primo capite legis agitur de occiso, secundo de intercepta nobis aliqua vtilitate, tertio de vsto, facto, rupto, vt hoc §. videre est.

§. si fornicarius. 9.

Afflict. decis. 57. nu. 9. fol. 126. * vide Rub. 5. de ff. pref. vigil.

§. Si furnum. 10.

Nota hic quod in suo foco & igne impune uti potest.

§. Proculus ait. 11.

Locati actio certo casu noxaliter proponi potest, cum alias actiones solæ ex delicto vel quasi noxaliter proponantur l. 1. §. cum seruus, D. de noxal. action.

§. inquit lex. 13.

Pitheus in notis ad fragm. iuriscon. pag. 73.

§. Et ideo. 14.

Cotta in memorabilibus in voce Lollium.

§. Et non negat. 16.

Corrupti appellatione fractum & vstum continetur & sic generale verbum, multis spec-

cialibus enumeratis frequenter adici solet, adde l. sed & si quis §. quæstium. supra si quis caution. Dyn. in proem. D. de regulis iuris. Guiliel. Durand. extra de elect. in 6.

§. Si oliuam. 22.

Sarmien. in lib. 1. select. Interp. §. 5. c. 10. Forca. in pen. iuris. c. 10. Nota hic quod quando quis malum facit non puniri immo remunerari, vt ille qui colligit oliuam immaturam, an imo non dandi damnum, & hic tenetur hac lege Aquilia, vt hoc loco videre est.

§. Et si purum. 28.

Cui. in parat. p. 93. Mercer. l. 1. opinio. cap. 17.

§. Si calicem. 29.

Tetrum & diatretum Græcè foratile, per-tutum, tornatile aut torno factum dicitur. Sunt igitur calices diatreti & tornatiles.

§. Si cum maritus. 30.

Turneb. lib. 27. aduers. cap. 17.

§. Item si tectori. 35.

Cuiac. lib. 10. obs. cap. 9. Turneb. d. loco. Practici sentent. cap. 11.

I. Quemadmodum. 29.

Repetitionum 5. fol. 44. num. 8. & 30.

§. Si protectum. 1.

Valla tract. 8. Pilæus quest. 10.

§. si naus tua. 2.

Cuiac. lib. 9. obs. c. 10. & lib. 14. c. 13. Turneb. d. c. 31. num. 46. pag. 229. decis. capit. ij.

§. Item Labeo. 3.

Foreatulus auarij c. 5. Molinæus de eo quod interest. nu. 84. Beneuent. tract. de nau. nau. & nauig. num. 45. pag. 228. decisionum Capit. ij.

I. Si funem. 5.

Idem etiam in Pontone dicendum est, quod Galli vocant *saë*: quod sæpissime occurrat.

§. Magistratus. 7.

Fame animalia aliena interficiens tenetur, non tantum actione in factum: sed & vtili Aquilia.

§. Hæc verba. 8.

Repetitio clausulæ interdum subintelligitur, de quo vide Bald. & Albericus hic.

I. Qui occidit. 30. 1

Lege Aquilia non tenetur, qui deprehensum seruum alienum adulterum occidit, adulterum enim filix quemcumque non vt patri, ita marito occidere licet.

§. In hac quoque. 3.

De igne vide Capol. de seru. iust. prad. c. 44. §. Si

§. Si vulneratus. 4.

Clarus d. num. 42.

l. Illud quæsitum. 32.

Cuiac. lib. 8. obs. cap. 20.

l. si feruum. 33.

Ioan. Robert. lib. 3. recept. sent. cap. 14.

l. Tirio & Seio. 34.

An sicut actio personalis accrescit ira & dominium Bald. hic.

l. Liber homo. 37.

Ornatur num. 6. fol. 289. Cagnol. de reg. iur.

l. Quintus Mutius. 39.

Ad intellectum huius legis, vide Barto. in l. hoc amplius, §. de his, D. de dam. infect.

§. Pomponius. 1.

Ratus in consuet. Picton. & Pyrrhus ad consuet. Aurelian. Speculator in tit. de actore.

l. in lege. 40.

Molinaus de eo quod interest. nu. 107. & 202. fol. 508. vers. nec obstat. Arius Pinellus C. de bonis mater. Pet. Rauener. sing. 24. fol. 499.

§. interdum. 1.

Furtum sine affectu furandi non committitur, hoc est in furto non sufficit merum factum sine animo, ut l. 53. infra de furt.

l. Ob id quod. 43.

Hæreditati qui paret damnum datum, parit Aquiliæ legis actionem vtilem, vel in factum.

l. in lege. 44.

Hæc lex singularis est habetque varias lectiones, ut notat hic Bart.

l. Scientiam. 45.

Cuiac. lib. 5. obs. cap. 18.

l. Cum stramenta. 3.

Menoch. de arbit. iud. cas. 363.

§. Qui cum aliter. 4.

Nota hic quod vlciscendi verbo defensio interdum significatur Cicer. in orat. quibus te vlcisci læcessius possis, quo casu vim inferentem vlciscendi causa ferire conceditur, l. deuorum, C. de metat. l. prima, Cod. quando lice. vnic. sine iud.

l. si vulnerato. 46.

An solum ex causa vulneris computetur in pœnam homicidij, vide Bald. hic.

l. sed et si priore. 47.

Albericus notat hic pacem factam de vulnerere, extendi etiam ad mortem.

l. si feruus. 48.

An diuersitas factorum exigit diuersitatem pœnarum, vide hic Bald.

l. si quis fumo. 49.

In hunc locum vide Cuiac. lib. 15. obs. cap. 26.

§. Quod dicitur. 1.

An iusto metu possit quis vicinas ædes euertere ne ad se ignis vicinus perueniat, vide hic Glossam.

l. Qui domum. 50.

Cuiac. lib. 15. obs. cap. 26.

l. ita vulneratus. 51.

Plaza d. c. 12. Clarus §. homicidium, à nu. 42.

§. idque. 1.

Huc pertinet c. 21. Exod.

§. Estimatio. 2.

Horat. l. sermon. 3.

l. si ex plagis. 52.

Clarus d. num. 42.

§. Tabernarius. 1.

Cotta in memorabil. in voce Dolones. Hotom. de verb. sign. ead. voce. Aug. lib. 1. emend. c. 2. Præcius sentent. c. 11. Pilæus quæst. 98.

§. in cliuo. 2.

In cliuo. Id est in loco angusto, & in altum ascendenti, & arduo.

§. Quidam boues. 3.

Venditio rei interdum fit sub hac conditione, ut rei periculum faciat emptor.

l. Legis Aquiliæ. 54.

Hanc legem explicat Equinarius Baro tom. 3. Ioan. Aurpachus lib. 10. sing. alleg. cap. 1.

l. Stichum. 55.

Nota quod in actione legis Aquiliæ minuitur interesse, tamen non minuitur actio, ut notat hic Bald. Ant. Fab. lib. 2. coniect. c. 15.

Tit. 3. De his qui effuderunt.

Hic titulus species quædam est damni dati, quæ grauius coercetur, quam alia damna ex tit. præcedenti.

§. Summa. i.

Interest Reipublicæ, ut viæ publicæ sint securæ, quæ autem dicatur via publica vel priuata, vide l. 2. §. viarum, D. ne quid in loco publico.

§. Hæc in factum. 4.

Iniuria non videtur illata in corpus, si verbis illata sit, quæ de re plura Barto. in l. licitatio, alia locatio, §. quid illiciti infra de publicis.

§. Si filiusfamilias. 7.

Norandum hic est mortuo filio, post litis contestationem transferri iudicium in patrem etiam de peculio, l. 37. *infra de iuriciis.*

*Ant. Fab. li. 3. *coniect. cap. 1.*

§. Cum seruus. 8.

Iniuriam in dubio cenferi personalem potius quam realem hinc colligit Baldus.

§. Si quis gratuitas. 1.

Coenaculariam. Quid sit coenacularia, declarat hic Gothof. *vide l. 3. §. 3. *de off. pref. vig.*

§. Interdum. 2.

Cotta in *memoralibus* in voce *exhedra.*

§. Si horrearius. 3.

Collige ex hoc §. magistros teneri facto discipuli.

Tit. 4. De noxalibus actionibus.

Qualis sit usus huius edicti pluribus declarat hic Vresemb.

l. in omnibus. 3.

Velle is videtur qui scit delictum admitti, neque prohibet cum prohibere possit.

l. In delictis. 4.

Repetitionum 7. folio 111. numero 62. & numer. seq. cum 64.

§. Si extraneus. 1.

Maleficium non auget qualitas post maleficium admissum contingens.

§. si detracta. 3.

An noxales actiones formam habeant actionum realium nec ne, vide hic Glossam.

l. si seruus communis. 8.

Cuiac. lib. 17. *obs. cap. 15.* vide Rain. in *repet. §.* Cato. in 12. & 13. coll. l. 4. *de verb. obl. Repetit. 6.* fol. 358. num. 11.

l. si bona fide. 12.

Videtur posse qui facit quominus possit.

l. Non solum. 13.

An serui occidentis nomine teneatur is cui bona fide seruit, vide l. 27. *h. t.*

l. si quis à. 14.

Ant. August lib. 1. *emend. cap. 2.*

l. si ex duobus. 17.

An beneficium vnius extenuet maleficium alterius, vide hic Bald.

l. si in re communi. 19.

An conductor teneatur noxali actione notat Glossa finalis hic.

§. si seruus. 2.

An dominus teneatur vicarij seruo nomine, vide hic Gothof.

§. is qui pignori. 1.

An actione noxali teneatur is qui precario rogauit declarat hic §.

§. Quid est habere. 2.

Is facultatem rei recuperandæ habere intelligitur, qui pecuniam habet, nõ qui pecuniam ex rerum suarum distractione reparare potest, nec enim fieri posse videtur, quod in commodè fieri potest.

§. Dominus qui. 3.

Vide l. qui habet, & l. si Titius. §. de leg. 3.

§. si negauit. 4.

Notat ex hoc loco Græcus quidam interpres, constare ex inopia probationum rediri non posse ad iusiurandum, de quo tamen ambigit.

l. De illo videndum. 24.

Ille qui dolo desit possidere tenetur etiã si in alium sit regressus. Bald. hic.

§. item si ex. 2.

Dolo qui desit possidere qua actione cõueniatur controuersum est nam Glossa eum cõueniri directæ vtiliter putat, alij vtili, vide Bartol. in l. quanquam, §. Iulianus, D. de aqua pluuiã.

§. si is qui. 4.

Vide Bart. in l. quanquam, §. Iulianus. de aqua pluuiã arce.

Vide circa hunc §. multa, quæ dicuntur per Doct. in l. quod te. in 1. oppo Bar. si certum petat. & eundem in l. quanquam & Iulianus de aq. plu. arc. & quo ad illorum verborum expositionem, quia hæc actio in locum directæ succedit. Vide ibi Odofred declarantem, cuius declaratio non placet, quia sine legibus procedit, unde aliter putare posse intelligi directam, non enim possessionem vtilem. vers. quam non possideat. Sed eo modo directam & vtilem accipi, quo accipitur per Imperatorem. Inst. de noxalib. in §. omnis. & vide contrarium, quod formari potest. de leg. 1. §. si rem depositam. de pos. Et an probetur opinio Bart. multa ibi per Doct.

l. Et generaliter. 28.

Vide Cuiac. libro 6. ad African. 18. obseruat. cap. 25.

l. Non solum. 29.

In potestate alium habet qui eum habere potest quoties voluerit.

l. In

I. in noxalibus. 30.

Coniunge *l. eorum, D. de dam. inf.*

I. Et si condemnatus. 35.

Vide Socin. *regul. 398. Et ad gloss. i. ibi vide Bar. n. l. si in iura, D. de vectigal. in vl. col. num. 13. & ibi Alex. num. 51. vers. item in quatuor. Bar. colum. 20. de damno infecto.*

I. si quis seruum. 36.

Dominus onera realia potest recusare licet res possit ab eo auferri.

I. si plurium. 39.

Liberum est domino non defendere.

I. si seruus. 40.

Furtum rei hæreditariæ non fit, nisi sit pignoratæ, aut commodatæ, aut talis in qua alius vsum fructum habuit.

I. Cum seruus. 41.

Cuiac. *lib. 17. obs. cap. 15.*

I. si ad libertatem. 42.

Ioan. Robert. *lib. 1. sent. iur. cap. 12. Menoch. de arbit. iud. cas. 567.*

§. Hæ actiones. 2.

Noxales actiones quomodo perpetuæ esse possint, notat hic in Gloss.

LIBER DECIMVS.

Tit. primus.

Finium regundorum.

Xtant quidam de finibus regundis tractatus. Vide Frontinum & Agenium urbicum. Paul. 1. *sentent. 16.* An & quando iudicium istud competat, vide Felin. in *cap. ex literis. infra de probation.* item quod ad istam materiam, finium regundorum, & quod in eis probandis sufficiant seniores probationes, vide Dec. in *consilio 41.*

In hunc titulum scripsit Petrus Cornesius Cespitelenfis.

§. iudicii. 1.

Cuiac. *lib. 10. obser. cap. 2.*

§. in iudicio. 1.

Utilitas quælibet dicitur interesse, concordat & facit *l. loci corpus, §. 1. supra si ser. vind.* Notandum etiam quod finium regundorum iudicio veniunt, personales præstationes.

I. Sed & si quis 3.

Iuramentum in litem deferatur aduersus eum qui non paret iudici.

§. si dicantur. 4.

Constant. Ladus *enarrat. in tit. de iust. & iur. cap. 24.*

§. si alter. 5.

Cicero *lib. 1. offic.*

§. Non solum. 8.

Actio finium regundorum, competit non solum inter duos fundos, sed etiam inter tres pluresve, vt hoc §.

§. Finium regundorum. 9.

Finium regundorum actio datur ei cuius interest.

§. Hoc iudicium. 10.

Confines sunt prædiorum rusticorum, vt vicini prædiorum urbanorum, ynde actio finium regundorum, non ad urbana prædia, sed ad rustica pertinet. Vicinus autem & vicinia quomodo vsurpetur apud Bartolum, vide *l. si tertius infra de aq. plu. arcen.*

I. De domo. 7.

Cuiac. *lib. 10. obs. cap. 2.*

§. Ad officium. 1.

Iudex potest in rem præsentem venire, & oculis controuersiam terminare, qua de re est *l. illicitas, §. veritas, supra de off. pref.* nota autem hic quod armis deferentem iudex punire potest, siue relatiue ad principem.

An & quomodo iudicandum sit. An iudex pronunciare possit secundum conscientiam, vide hic Bald.

I. In finalibus. 11.

Papinianus hoc responso ostendit, in lite de finibus regundis probationes finium summi ex antiquis monumentis, & monumenta intelligit quæ sunt in agris sculpra saxis vel ære prisco, quæ constitutio Tiberij Imperij de *l. agrorum & limitum* apud Iulium Frontinum, aut publicam fidem tenere.

I. EOS terminos. 12.

Zasius *lib. 2. singul. intellectu. cap. 14.* contra Gloss. & Doct. G. 182. Zasius.

I. sciendum. 13.

Alciat. *lib. 1. parerg. cap. 18. lib. 2. dispunc. cap. 6.* & in *l. quinque pedum. C. fin. regun.* Valla tract. 8. Crinitus de *quinque pedibus.*

Tit. 2. Familix erciscundæ.

Prateius *catapodi. mat. li. 2.*

I. Hæ actio. 1.

Ad intellectum huius legis vide Bald. in *l.*

non ignorat. Cod. qui accus. Quando autē quis negatur esse coheres, an quare & quomodo non possit agere familiæ eriscundæ, vide Bald. in l. non epistolis. C. de probat.

§. Quæ quidem. i.

Vide §. quidem, Inst. de action. l. i. §. toto t. tul. D. & C. famil. ercis. & Cuiac. 9. obs. cap. 36. ibi, explicat. l. familia. 27. D. fam. ercis. per cohæredes etiam hic intelligimus, quasi, siue vice hæredes qualis est bonorum possessor, l. i. infra de posses. hæred. per. l. 2. D. de bonorum posses. quemadmodum etiam per contractum & delictum, intelliguntur etiam quasi contractus, & quasi delicta.

§. si quarta. i.

Non tantum hæredi, sed etiam bonorum possessori, directam non vilem familiæ eriscundæ actionem competere, quidam aduersus communem doctorum opinionem existimant. Duplex autem est huius loci lectio, quidam enim sic legunt. Si quarta ex constitutione Diui Pij ad aliquem deferatur, quod ut cōcinnius, etiā viris doctis probari video, nam arrogatio inquit ex constitutione Diui Pij non est profecta: sed ex ea delata est adrogatis quarta, l. si arrogator, D. de adoption.

§. Item si filii familias. 2.

Hæreditas lege duodecim tabularum a gratis defertur.

§. In familiæ. 3.

Coniunge cum hoc §. l. inter cohæredes.

44. §. Qui familia. 4. infra hoc tit.

l. Planè ad officium. 3.

Bonorum appellatio tria continet, mobilia, immobilia & nomina, in mobilibus & immobilibus iudicis facto opus est, si alias inter cohæredes non potest conuenire, ut hac lege: at nomina ipso iure diuiduntur, ex lege duodecim tabularum idque pro hæreditariis portionibus, l. ea quæ, C. eod. l. i. C. si cert. per. l. pro hæreditate, C. de hæred. act.

§. Mala medicamenta. i.

Magis forte. Quemadmodum in actis Apostoli. cap. 19.

l. si quæ sunt. 5.

Vide gloss. in l. i. §. dies in gloss. mag. circa med. D. de edend.

l. si hæres vnus. 7.

Pro intel. istius l. vid. per Alex. in l. sape, col. 5. de re iud.

l. Pomponius. 8.

Cuiac. lib. 3. obser. cap. 13.

l. Veniunt. 9.

Quæcumque veniunt in petitionem hæ-

reditatis, veniunt etiam in hoc iudicio, l. sed eis. 25. §. pen. supra de petit. hæred. hæ autem res veniunt in petitione hæreditatis & c. l. 19. in prin. §. de petit. hæred. & hac legc. Vnde quod cohæres ante iudicium familiæ ex re hæreditaria vsucapit, non sibi tantum, sed etiam cohæredibus vsucapit, ut hic videre est.

l. Item prædia. 10.

Nota hic quod cohæredes possunt inter se diuidere rem emphyteuticam etiam irrequisito domino.

§. Res quæ sub. 2.

Sententia res transferuntur cum sua causa & quales quales sunt.

l. Alienationes. 13.

Martresius in notis cap. 19.

§. Vsfusfructus. i.

Vsfusfructus quā ius est, diuidi non potest qua modum vtendi continet, potest.

l. Et puto. 16.

Vsfusfructus inter cohæredes, aut adiudicatur vni aut alterna fruitione communicatur, Zasius hic num. 16. adde l. 7. §. 10. h. r.

§. Id quod amnis. 3.

Quod amnis fundo post litem contestatā illuit. Hæc est Florentina lectio, quæ à Charonda quoque retinetur: Russardus autem quia alia exemplaria referunt, Alluit mutabat hoc in attulit, ut l. adeo. §. præterea infra de acquir. rer. domin. & §. præterea, Inst. de rer. diuis.

l. His consequenter. 18.

Vide Bart. in l. fin. de cond. subst. caus. in fin. quem refert & sequitur. Ruin. in rubr. solut. marim. 19. char. in fin. Ad gloss. positam præsertim in §. cum monumenta, vide Bald. in rubr. ex. r. de testam. in 2. col. 2.

§. Sed an in. i.

Nota hic ius vindicandæ necis defuncti vni hæredum non attribui.

§. Idem quærit. 2.

Ad intellectū huius §. vide Zasius hic, n. 33.

§. Celsus etiam. 4.

Missus in possessionem ex primo decreto, non teneretur discedere de possessione, nisi sibi soluatur, in contrarium tamen facit. Authentica Et qui. C. de bon. auth. iud. possid. qua de re Bart. in l. si pecunia in fine. ut in possess. legat. & in l. si finita. §. 1. D. de dam. inf.

§. Cum vnus. 6.

Molinæus in Labyrintho de diuid. & indiuid. part. 2. num. 328.

l. Item ex diuerso. 19.

Licet in finium regundorum iudicio, pluribus ad-

ribus adiudicari eadē res pro indiuiso possit, l. 4. §. si aliter. D. fin. reg. secus tamen est in hoc & communi diuidendo iudiciis. Vide Cuiac. lib. 12. obser. cap. 39.

l. si filia nupta. 20.

Hæc lex est notabilis in eo quod ait eum dotem percipere debere, qui onera matrimonij sub stinet.

§. si filius familias. 1.

Si pater meus, vxoris meæ nomine dotem dederit, ad eam conferendā non tencor, hæc enim accipio, vt creditor & ex causa lucratiua, l. ex promissione D. de oblig. & act. quod si eam non abstulero à patre viuo, debebo illam in diuidēda hereditate præcipere, vt hic dicitur, quod & hodie sine controuersia est, cum iure Codicis actiones quas contra defunctum heredes habent non confundantur, sed similes in eo reliquis creditoribus heredes sint, si modo inuentarium confecerint.

§. Familia eriscundæ. 4.

Familia eriscundæ iudicio amplius quam semel agere quis nō potest, nisi causa cognita, quod si quædam res indiuisæ relictæ sint communi diuidendo de his agi potest, vt hoc §. & l. res fratres, sup. de pactis licet diuisione cōsensu cohæredum absque iudice facta, familia eriscundæ agi permittatur, l. 1. Co. hoc iusulo.

§. Idem scribit. 6.

Fideiubere pro filio pater videtur, cum ei consentit magistratum aut munus aliud ambirenti.

§. Neratius. 7.

Alciatus lib. 1. parerg. cap. 22.

§. Item Papinianus. 8.

Quem testator onerauit vt solus sustineat onera, sic etiam solus commoda percipere debet.

l. Item Labeo. 22.

An iudex & quo casu post sententiā possit ei adicere modum. An incerta sententia super principali ferri possit, vide hic Bald.

§. sed & regionibus. 2.

Adiudicare verbum proprie pertinet ad iudicia diuisoria.

l. Propter spem. 23.

Quando dubius euentus emptus est qui postea non contingit emptori nihil red- datur.

l. Hæredes eius. 25.

Vide Dec. in rub. si scri. per. col. 2. in prim.

§. si miles. 1.

Milibus licet patrimonialia separare.

§. Quantum verò. 2.

Bellon. lib. 2. supput. cap. 5.

§. De pluribus. 3.

Nota hie quod in genere actio reperiri potest, vide Castrensem & Cynum in tit. C. de oblig. & action.

§. Quod pro emptore. 7.

Titulus singularis excludit iudicium familia eriscundæ, sicut excludit petitionem hæreditatis, vt notat hic Bart.

§. Idem scribit. 8.

Faber. 1. Semestr. 23.

§. An ea stipulatio. 9.

Molinæus in labyrintho de diuid. & indiuid. par. 3 num. 97. Valla tract. 18.

Vide Paul. de Castrensi. in l. 2. §. fin. col. 2. de verb. oblig.

§. Contra si. 10.

Viam promittere is etiam potest, qui fundum non habet.

§. In illa quoque. 12.

Si vnus ex hæredibus quid prohibet omnes hæredes tenentur, interest enim prohibiti à nemine prohiberi.

§. Idem iuris. 13.

Pileus question. 18. & 19.

§. Idem obseruatur. 14.

Cautio in pignoribus soluendis præstari debet, vt notatur hoc §.

§. si vnus ex cohæredibus. 15.

In iudicio diuisorio veniunt ea quæ pro parte non possunt expediri, secus autem in his, quæ possunt expediri pro parte.

§. si incerto. 17.

Electio generis legati cuius sit questio est difficillima, triplex enim fuit in ea re opinio, vna Bulgari, altera Rugerij, tertia Ioanis, de quibus vide glossam hic.

§. Iudex familia. 20.

Diuiduntur res hæreditariæ omnes, modo sui natura diuidi possint, nec quicquam iudex familia eriscundæ indiuisum relinquere debet, vt hac lege.

§. Item curare. 21.

In iudicio familia eriscundæ euictionis cauetur, vbi in eo sit adiudicatio rei vni cohæredum, vt hoc §. quid si omiſsa est à iudice euictionis mētio in illa adiudicatione, nihilo min⁹ tamē euictio debetur, vt notat hic Azor.

l. Officio. 26.

Si vnus ex hæredibus pecunia quæ domi relicta est relegata sit à cohæredibus perinde præstabitur officio iudicis familia eriscundæ.

cundæ, atque si in hæreditate inuenta esset
ut hac lege.

l. in hoc iudicio. 27.

An res iudicata pro parte valere possit, vi-
de l. non idcirco. D. de iud. l. si cum un. si ex nox.
cau. agat.

l. Rem pignori. 28.

Vide l. cum alienam. C. de legat.

l. si pignori. 29.

Martresius in notis. cap. 20.

l. Fundus. 30.

Fundus in quo est locus religiosus venit in
diuisione loco religioso excepto.

l. Que pater. 32.

Vide Ruin. post Alex. in l. in ult. chart. in
addi. solu. marr. & latè l. in ult. verb. illius l.
Ad istum textum cū glos. vide Bar. in tract. de
duobus fratrib. in l. parte 1 q. 23. q. prin. in 5. coll.

l. si paterfamilias. 33.

De huius legis intellectu, vide latè Bar. in
l. qui Rome. §. auo fratres. in fi. q. D. de verb. oblig.

l. seruos inter. 34.

Emptio, stipulatio & c. denique legatū con-
ditionale perimitur, si pendente conditione
extinguatur.

l. Pomponius. 35.

Inter patrem & filium ex causa dotis con-
sistit donatio, de hoc textu in not. qu. ut non
procedat, nisi quando esset exprellum pro
dote. Socin. Iun. cons. 44. retro actis. & consil.
præced. lib. 1. Dec. cons. 414. nu. 13. l. ad l. 1. num.
52. D. solu. marr. vide Alex. in l. mulier. §. cum
preponeretur. in 5. coll. ad Trebell. * Ant. Fab. lib.
7. coniecturarum cap. 12.

l. Cum putarem. 36.

In hanc legem Molinæus in consue. Paris. tit.
1. §. 16. num. 16. Pileus quæst. 106. Ioan. Aur-
pachus. lib. 2. episto. cap. 4. Alciat. lib. 1. dispunct.
cap. 8 vide Alciat. lib. 1. dispunct. cap. 5.

l. Qui familiæ. 37.

Cuiac. lib. 9. obser. cap. 36.

l. Lucius. 38.

Diuidere prædia quoad culturam, & red-
ditus minores inter se possunt, non quo ad
proprietatem.

l. Ex parte. 39.

Quod pro omnibus factum est, ab omni-
bus sarciri debet, itaque quod vnus præstitit
in causa communi, ab aliis seruari debet, l.
hæredes §. sonus. §. hoc in. & si vnus ex hæredi-
bus litem quam omnes cohæredes patiebantur,
defendit plerumque credimus communi
nomine factam esse expensam. l. sed etsi. §.

adeo. Digest. de petitione hæreditatis.

§. intestato. 1.

Colligit hinc Bart. bona diuisa à testato-
re per prælegata vim hæreditatis portionis
assumere.

§. Seruo libertatem. 2.

Legatum alienum seruo relictum natura-
liter debetur, ciuiler vero indebitum.

§. Filius Reipub. 3.

Frater fratri debita non imputat.

§. Pater in filios. 5.

Non præsumitur voluntas defuncti muta-
ta nisi mutetur, ideoque statur diuisioni par-
tis in codicillis factæ.

l. Si ex assè. 40.

Molinæus in lecti. Dolanis.

l. Quædam mulier. 41.

Coniunge l. ult. de iure patron. inscriptio e-
tenim, & res ipsa ostendit eandem speciem
utroque loco tractari.

l. Arbitrum. 43.

Cuiac. lib. 9. obser. cap. 14. Gilbertus Regius
lib. 1. errorum cap. 16.

l. inter cohæredes. 44.

Repetit. 6 f. 32. num. 58 f. 214 num. 35.

§. Si familiæ. 1.

Tuetur qui actionem aut exceptionē dat.
* Cuiac. ad l. iur. gentium. §. ait 7 ff. de pact.

§. Fructus quos. 3.

Vide l. sed etsi. §. p. n. & vl. sup. de pet. hæred.

§. Quod ex facto. 5.

An hæres repetat à cohærede quod ex suo
facto præstitit, & an cohæredes repetat quod
eius facto præstitit, vide Glossam. hic.

§. Si quis stipulatus. 6.

An stipulatio facti diuidui contra hære-
dem vel contra facientem committatur, Bar-
tolus hic.

§. Vusufructu. 7.

An dos pro parte solui possit, Glossa hic.

§. Dolus. 1.

Iudicio familiæ sciscundæ conuenitur is
qui gessit.

l. Si maritus. 46.

Cuiac. lib. 14. obser. cap. 31.

l. In iudicio. 47.

In singularem successorem ex necessitate,
transit instantia iudicij, de hoc textu & eius
intellectu contra glos. & Bart. ad l. non solum.
§. morte. 1. colum. D. de oper. no. nunt. vide Præ-
pos. Senec. 7. cas. q. 3. Harman. Dot. ad d. mor-
te. num.

10. num. 18. & ibi Ant. Rub. num. 1. §. Ludou. Bologn. ad l. qui viam. num. 10. D. de oper. nou. num. 1. Reperitum §. fol. 75. num. 18. & fol. 128. num. 10. & 18.

l. si familie. 48.

Plures hæredes vnius hæreditatis, debent vnum procuratorem constituere, non separatim agere: ad hunc textum, vide Cæpol. ad l. quod si nolit. §. si plures. 1. de adlit. edict. n. 15. & de intellectu Galia. ad. 4. §. Caro. D. de verbor. oblig. numer. 10. & ibid. Ruin. nu. 85. Ormân. nu. 477 Socin. lun. nu. 245 Bologn. 188.

l. Qui erat heres. 49.

Hæres qui iussu prætoris vendidit duplum quo promissit commissæ stipulatione vtili actione partim a cohærede repetit.

l. Quæ pater. 50.

Martresius in notis, cap. 21.

l. Meuius. 52.

In hoc familie erciscundæ iudicio, singulares res, singulis hæredibus iudex adiudicare debet, & si in alterius persona prægrauare videatur adiudicatio, debet hunc inuicem cohæredi certa pecunia condemnare, ut hac l. & §. si familia. Inst. de offic. iud.

§. seruus liber. 1.

Seruus institutus à domino an & cur ex rationib. dominicis teneatur cohæredibus suis.

§. Arbiter. 2.

Condemnari vnus potest compensatione condemnationum facta.

§. Cum familia. 3.

Compensatio per condemnationem an & quemadmodum fiat, Glossa hic.

l. Pecuniam. 53.

Actio quæritur patri adiecto ad solutionem.

l. si familie. 55.

Repet. 6. fol. 277. num. 110.

l. Arbitro. 57.

Agitur hac in lege de diuisione hereditatis paternæ facta à fratribus mutuo cōsensu post acceptum arbitrium familie erciscundæ pendente iudicio, pendente lite, quam si fecerint, & Papinianus ait pietatis officio, functi sunt missa lite omni. D. Ambrosius lib. 5. de fide bona pietas, inquit, arbitros refugit etiam in diuisione patrimonij rata transactio est litis, certe inter fratres, vel iurgij potius.

Tit. 3. Communi diuidundo.

Actio communi diuidundo differt ab actione familie erciscundæ, quia illa est vniuersalis, hæc specialis, differt etiam ab actione pro socio, de quo alibi.

1. Communi diuidundo. 1.

Communi diuidundo actio est, quæ inter eos redditur, inter quos communes sunt res singulæ, ut earum diuisio, & præstationes personales fiant. Differt autem ab actione familie erciscundæ, quæ de rebus vniuersis hæreditariis competit.

1. Nihil autem. 2.

Ad id quod ibi dicit Bart. vide Abb. in cap. cum M. Ferrarien. ex r. de const. notatur in l. ex plurib. in 10. col. in fi. D. de duob. eis. Iason instit. de actionib. §. quadd. in 2. col. in prim. in 3. not.

§. In tribus. 1.

Inter quos contrahatur societas, declarat hic glossa. Masuer. in tract. foren. tit. 2. de dilationibus. num. 9.

1. Per hoc iudicium. 4.

Actio communi diuidundo, est directa.

§. Hoc iudicium. 2.

Communi diuidundo iudicium differt ab actione familie erciscundæ, quoniam communi diuidundo iudicio iterum agi potest, at non familie erciscundæ.

§. sicut autem. 3.

Congruit, l. 1. §. 4. infra eodem & l. si finia. §. cum autem plures. D. de dam. inf.

§. Ea propter. 4.

Vide l. si seruus communis. D. de noxalibus actionib.

1. sed si res. 5.

Collige ex hac lege, sententiam ex secundo decreto transferre dominium, l. 5. infra de dam. infect.

§. Quare et si. 1.

Fructus in iudicio communi diuidundo veniunt, siue immediate percipiantur à socio, siue locentur colono nomine communi.

§. siue autem. 2.

Communi diuidundo iudicium quando exercei non possit, vide hic D. Gothof.

§. sed & partum. 4.

Officio iudicis, in familie erciscundæ iudicio omnia quæ ad rem pertinent veniunt, post litem contestatam.

§. si quis in communem. 6.

An inuito socio quis possit mortuum in sepulchrum commune inferre declarat hic Glossa.

§. Si fundus. 8.

Vacca tract. 10.

§. Idem Iulianus. 9.

Vide Romanum sing. 177.

§. Cætera. 11.

Ratio eadem est hæreditatis, & cuiuslibet alterius rei communis, vt eleganter ostendit Cicero in oratione pro Roscio Comedo circa fin.

§. Vrfcius. 12.

Denuntiatio vni facta, omnibus facta intelligitur.

I. Comuni diuidundo. 7.

Nota hic vestigalem fundum non diuidi, quod verum est, si iudici id expedire visum fuerit, alias etenim posset diuidi.

§. Qui in rem. 2.

An qui publicianam habet, iudicium communi diuidundo intentare possit An possessione sola præsumatur, quis dominus in iudiciis diuisoriis, vide hic Bald.

§. inter prædones. 4.

An iudicia diuisoria dicantur possessoria, vide Bald. in l. post sententiam. C. de sentent. An possidens præsumatur iuste possidere. Bald. & Ang. in l. super longi. C. de præscrip. long. temp. & glossa in cap. 1. §. si duo de pace tenenda.

§. Iulianus scribit. 5.

Dominus non est, qui precario possidet, hoc tamen non impedit quin agere possit in terdicto vti possidetis.

§. Si duo sint. 6.

Nota hic, quod duo creditores communi diuidundo iudicio agere possunt, immo etiam familia creiscunda, vt l. 28. supra familia creiscunda.

§. item si duo. 8.

Possessio ea dicitur iusta, quæ fit à prætore.

§. Cum de usufructu. 10.

Iudex omnes res de quibus quidem actum erit, (nam vltra id quod in iudicium est deductum, extendi potestas iudicis nequit,) diuidere debet.

§. Neque colonis. 11.

An coloni inquilini, & depositarij dicantur possidere Gothof. hic.

§. Inter eos. 12.

Pignoratitia propriè in personam competit, itaque pignoratitia hic, pro hypothecaria posita est, vt l. 3. §. est autem infra ad exhib.

§. Venit in 2.

Agi iudicio communi diuidundo potest, vt faciat damnum qui rem communem fecit deteriore.

I. Sed posteaquam. 9.

Hanc legem explicat Cuiac. l. 10. §. tract. ad African.

I. Item quamuis. 10.

Vsum vnius indiuiduum esse satis constat, si tamen duo vsum habent, poterit id necessitatis causa admitti, vt vnus solus vtatur, & alteri pecuniam reficiat, vt hic.

§. In communi. 2.

In hac actione iudex, ex officio suo iusto pretio rem æstimari, & alterum alteri de euictione cauere iubet.

I. Si ædes communis. 12.

Gueuarræ in Top. Ciceron. §. 14. nu. 5. Beroius quæst. 66.

I. In hoc iudicium. 14.

Valde corruptam esse hanc legem declarat Ant. Fab. lib. 3. consuet. cap. 2. pag. 167.

§. Impendia. 1.

Molinæus tit. 1. §. 1. gloss. 5. num. 59. in consuet. Paris.

§. Si conueniat. 2.

Pactum ne perpetuo diuidatur, non valet: de intellectu declaratione & limitatione huius textus, vide notata per Dec. in cons. 265. amplia hunc textum vt procedat, etiam si iuramentum interuenerit, Alex. cons. 18. visis col. 2. lib. 2. & amplia, vt non producat naturalem obligationem, Ang. cons. 2. §. coll. 1. Rom. consil. 13. idem videatur mihi.

I. Vt fundus. 18.

Anton. Guiber lib. quæst. iur. cap. 9. Grammaticus decis. 19.

I. Arbor. 19.

Vide Glossam & Bartolum. in l. in provincia li. D. de oper. nou. nunt.

§. De vestibulo. 1.

Aul. Gell. lib. 16. cap. 5.

§. si per eundem.

Aditus an diuidi possit Godof. hic.

§. Iudex communi. 3.

Impensa facta non in re communi, sed eius occasione quo iudicio quæue actione repetatur: vide Gloss. hic.

§. Aquarum. 4.

Martresius in notis cap. 22. Cuiac. lib. 9. obser. cap. 37.

I. Si is cum quo. 20.

Duar. lib. 1. dispus. annu. c. 4. Ioan. Rober. lib. 3. sent. iur. cap. 4. Ræuardus lib. 1. variorum cap. 7. Cuiac. lib. 13. obser. cap. 29.

I. Si conuenerit. 23.

Hæc lex desumpta est ex tit. pro socio.

§. Cum agere. 1.

Bellon. lib. 1. supputat. c. 5.

I. Sabinus

l. sabinus in re. 28.

Zafius lib. 1. in intellect. sing. cap. 1.

l. Si quis cum. 29.

Pupillus obligatur ubi ex re actio venit,
l. furiosus, D. de oblig. & action.

l. Communi. 30.

Bellonus dicto cap. 5.

Tit. 4. Ad exhibendum.

Hæc actio est mixta, quia est personis in rem scripta, & datur maxime ob rei vindicationem, cuius est præparatoria, exhibere autem est facere in publico potestatem, ut ei qui agere intendit, experiundi sit copia l. 2. h. t.

l. Exhibere. 2.

Exhibet qui potestatem facit videndæ & apprehendendæ ipsius rei, unde testibus oportere exhiberi maleficio, vel reum cuius testes esse debent, hinc colligunt, ut videre possit an sit res ipsa de qua agitur, & eius signa, adde l. cum si exhibuiss. nt. inf. de publicanis.

§. Qui ad exhibendum 1.

An exhibitio ad instructionem actoris fiat, vide hic Bald.

§. Est autem. 3.

Actio ad exhibendum est personalis, ut notat hic Iuriconsultus, sed dissentit Donellus in §. omnium autem. num. 14. Inst. de action.

§. sed et si quis. 5.

Cuiac. lib. 5. obs. cap. 23.

§. si quis noxali. 7.

Actor vero designare non possit. Florentini archetipi destinare referunt: quod nihil aliud est quam designare.

§. si quis extra. 8.

Cuiac. 8. obs. 7.

§. sciendum est. 9.

Ad glossam hic in ver. *summam*. adde Bar. tol. in *extrauag. ad reprimendum in verbo summam*. Guid. Papæ. decis. 349. Marant. in *tract. iur. in 4. parte dist. 9. nu. 41.* quia melius quam omnes.

§. Si mecum. 11.

Cuiacius dicto cap. 23.

§. ibidem subiungit. 13.

Ex hoc textu generaliter dici solet, exceptiones oppositas in iudicio præparante, reus ad iudicium directum, si aliorum quaestionem desiderent.

§. interdum æquitas. 14.

An instrumenta sua sibi edi recte quis sibi

postulet. D. Gothof. hic.

§. Sciendum est. 15.

Actio ad exhibendum competit aduersus eum duntaxat qui possidet, vel detinet, aut qui dolo malo desit possidere aut detinere, l. 5. §. idem Iulianus l. *Theſaurus in prin.* D. ad exhib. unde nec heredi, ut heredi datur: sed si eius inter sit, nec contra heredem ut herede: sed possessorem, l. de eo. 12. h. t.

l. Nam & cum. 4.

Depositarius, commodatarius, & conductor naturaliter rei incumbunt.

§. Iulianus. 1.

Ad intellectum huius §. vide Bart. in l. qui restituere in fin. D. de rei vind. & Bart. in l. peregre. §. si in fin. D. de acquir. possess.

§. idem Iulianus. 2.

Ruta casa. Quid sibi velint, hæc verba. optime D. Gothof. hic.

§. item Celsus. 3.

Exhibendi reus, an teneatur potestatem facere rei vendendæ, Glossa hic.

l. Gemma. 6.

Ræuard. ad leg. xij. tabu. pag. 68.

l. Tigni appellatione. 7.

Vide l. utrum. D. de reb. dub. l. adeo. inf. D. de acquir. rer. dom. l. 6. inf. de verb. sign. f.

§. item municipales. 3.

Nota hic quod vniuersitas ad exhibendum, etiam teneri potest.

§. Si quis non. 4.

An possidere ante sententiam sufficiat, ut quis rem restituere condēnetur, Glossa hic.

§. ibidem. 7.

Deceptio tua non interest actori, etiam post litem contestatam opponi non potest, si iure opponatur: secus si personæ. adde Innocentium in c. super his. extr. de excusat. & Bald. hic.

l. Si ad exhibendum. 8.

Collige ex hac lege possessionem hereditatis superuenientem parere condemnationem ex instantia cœpta cum defuncto.

l. Iulianus. 9.

Repetitionum 7. fol. 260. num. 37.

§. Glans ex. 1.

Ad intellectum huius §. Vide titulum. De glande legenda infra.

§. Si quis rem. 2.

An denominatio fieri possit à forma declarat hic Bald.

§. Sed si quis. 3.

K

Nota hic quod forma dat esse rei & commutata forma substantiali, res non dicitur eadem: sed diuersa.

§. Quantum autem. 5.

Res exhibenda est in ea causa, in qua fuit cum iudicium acciperetur, unde si inter moras exhibendi vsu capta sit res à possessore, nihilominus condemnabitur hac lege, *§. si ad exhibendum. Inst. de off. iud.*

§. Proinde. 6.

Cuiac. lib. 6. obs. cap. 9.

l. sed et si hæreditas. ii.

Amittere rem in non videtur, cuius propria nunquam fuit.

§. Quo autem. i.

Exhiberi ibi rem oportet, ubi fuit cum lis contestaretur, periculôq. & impendiis actoris perferenda, ducendâue eo loci ubi actum est.

§. Et filiusfamilias. i.

Actiōe ad exhibendum tenetur filiusfamilias, si facultatem rei exhibendæ non habeat.

§. si quis ex vuis. 3.

Vide *l. idem Pomponius. §. idem scribit. §. de rei vind.*

§. si post iudicium. 4.

Bellon. lib. 4. supput. c. 8. Ioan. Robert. lib. 1. sent. cap. 3. Faquineus lib. 8. ca. 101. controuer. sarrum iuris.

l. si liber. 13.

Pro libero homine exhibendo non competit actio ad exhibendum, quia exigit pecuniarium interesse.

l. thesaurus. 15.

An verum sit quod ubi vnum iudicium est præparatorium alterius, in illo sufficiat summaria probatio, vide *Bald. in l. quod tēpore. C. de restit. milit. facit quod notat Bal. in l. 2. Cod. quan. fis. vel priua. Fel. in c. qua in ecclesiis. ext. de cons. et in cap. veniens. in fi. de test.*

l. Si quis hominem. 17.

Tenetur quis actione ad exhibendum, si hominem debilitatum exhibeat.

l. Solutione. 18.

Cuiac. lib. 9. obs. cap. 7.

l. Ad exhibendum. 19.

Auguft. lib. 1. emend. cap. 18.

l. Quæstionis. 20.

Torqueri quis seruus potest, vt focios & correos criminis patefaciat, an autem idem sit in libero homine, vide Glossam hic.

LIBER. XI.

titulus primus.

De interrogationibus in iure faciendis.

N hunc tit. *Duar. lib. 1. disput. annu. ner. cap. 43. Ræuard. pro trib. c. 5. Renald. Corfus lib. 3. indagat. c. 6.*

l. toties hæres. i.

Loriott. de hered. inst. axiom. 1. Briffon lib. 4. select. antiq. c. 1. Cic. in oratione pro Cecinna, Ioan. Robert. lib. 4. sent. iur. c. 18. Menoch. de arbit. lib. 2. cap. 51. vide Dec. in Rub. extra de probat. in §. coll. in fi. vers. 1. Aret.

l. Edictum. 2.

Quomodo probetur, an quis sit hæres, an bonorum possessor quæritur hoc loco, verum extraneus hæres nuda voluntate fit, & contraria repellitur.

l. Quia plerunque. 3.

Probatio aditæ hæreditatis difficilis est.

§. Quod ait. 1.

Hotoman. lib. 1. obs. cap. 40. recte reprehensus à Ioan. Robert. lib. 1. recep. iur. civ. lectionis. c. 13. & Iacob. Cuiac. lib. 14. obser. c. 11. Ræuard. pro trib. c. 7.

l. Qui interrogatur. 5.

Ioan. Robert. lib. 4. sent. iur. cap. 18.

l. Et quia hoc. 6.

Quo casu interrogatus non teneatur respondere notatur hic.

§. interdum. i.

Qui laqueum timet Capricornis non tenetur respondere.

§. Si quis interrogatus. 8.

Si seruus damnû dederit, tenetur dominus.

l. Si sine. 9.

Responsio sine interrogatione aliquem obligat interdum.

§. Interrogatum. i.

Quid interrogandi verbo intelligendum sit, explicat hoc loco *Vlpianus*.

§. Sed si seruus. 2.

Collige ex hoc §. regulâ seruum in iudicio esse non posse, siue agat, siue defendat.

§. Alius pro alio. 3.

Interrogationum materia declaratur à *Cy* no in *l. 1. 2. 3. C. de confess.*

§. Celfus. 4.

Bellon. lib. 1. supput. c. 17.

§. Qui

§. Qui interrogatus. 5.

Qui simpliciter respondit, an super toto respondisse intelligatur, vide hic Zas.

§. Illud quaeritur. 6.

Summatim iudex cognoscere potest an peritio sit pertinens an impertinens.

§. Si de peculio. 8.

An impertinenti interrogatione respondendum sit, declarat hic Zasius numero 10.

cap. II.

I. Non alienum. 10.

Ex negatiua confessione quis sibi in perpetuum praepiudicat, eamque nisi incontinenti erroreque probato reuocare potest, *l. istud. inf. de acquir. hered. §. item iniusta. Inst. de act.*

I. De xate. 11.

Repetitionum 6. fol. 87. num. 16.

§. Si quis cum haeres. 1.

Menoch. de arbit. iudic. lib. 2. cas. 93.

§. Qui ex quadrante. 2.

Si quis interrogatus falso responderit, tenetur hac actione.

§. Si cum esset. 3.

An & quae sit mentientis poena, vide Bartol. hic.

§. Qui tacuit. 4.

Ioan. Robert. de cap. 18. Concenn. lib. 1. qua. cap. 9.

§. Quod autem. 5.

Alciat. lib. 2. disputation. cap. 10.

§. Si interrogatus. 6.

An appellatione partis, dimidia contineatur, vide *l. etiam. D. de usufructu. Bald. in l. scimus. in princ. C. de inoff. testam.*

§. Nihil interest. 7.

Dubitare & obscure loqui an eadem sint, vide Damhouderium in enchiridio parium in pari dicere obscure.

§. Ex causa. 8.

An ex causa iusti erroris possit quis confessionem suam reuocare, vide hic Bart.

§. Qui interrogatus. 9.

Confessio iudicialis, extraiudicialis & causam non habens an obliget, vide hic D. Gothof.

§. Qui iusto errore. 10.

An & quemadmodum iusto errore negare quis possit se esse heredem, vide hic Glossam.

§. Sed etsi quis. 11.

Si quis forte culpa male responderit, non

tenebitur nisi culpa dolo proxima fuerit.

§. Celsus scribit. 12.

August. lib. 1. emend. cap. 6.

I. Si filius. 12.

Filius an ex mendacio vel taciturnitate puniatur, vide hic Bart.

§. Exceptionibus. 1.

An quisque confessione sua uti possit, vide hic D. Gothof.

I. Confessionibus. 13.

August. lib. 1. emend. cap. 3.

§. Eum qui. 1.

Confessio ut vera sit quid necessarium.

I. Si seruus. 16.

Idem August. lib. 1. emend. cap. 3.

§. Quanquam. 1.

An simplex confessio constituat nos dominos, & quid praeterea requiratur, vide hic D. Gothof.

I. Si filius. 19.

An & quatenus contumax habeatur pro confessio, vide Felyn. in c. cum Berthold. ad fin. 7. col. extr. de re iud. An respondens videatur confiteri, vide Paul. de Cast. in l. 3. Cod. qui testam. & Lanfranc. in rep. c. quoniam contra. de pro. oxi. Felyn. in r. in elleximus. circa prin. de iudic.

I. Qui seruum. 20.

An homicidium, si sit in vno punitum releuet alium a poena vide hic Gloss.

I. Vbicunque. 21.

Iudex potest ex officio post conclusionem in causa, ad declarationem retroactorum in iudicio interrogare. Amplia non solum in retroactis in iudicio, sed etiam ad fundandam de nouo intentionem partis: Alex. ad l. dis. cautioni. §. hoc autem iudicium, numer. 18. D. de damn. infect. Abb. Dec & Rip. ad cap. 1. extr. de iudic. Iacob Menoch. de arbit. iudic. lib. 2. cent. 1. cas. 51. num. 34.

I. Procurator. 22.

Fol. 465. num. 223. Repetitionum 3. & quo casu procedat. pag. 60. num. 5. fol. 353.

Tit. 2. De quibus rebus ad &c.

Mynsing. 4. obs. cent. 1.

I. Si inter. 1.

Glossa huius legis mentionem facit de reconuentione, qua de re vide Glossam in leg. cum Papinianus. C. de sent.

Tit. 3. De seruo corrupto.

K. ij.

I. Ait prætor. 1.

Vide Alciat. lib. 2. prætermiff. fol. 240.

§. Qui bona fide. 1.

Cuiac. obf. lib. 17. cap. 11.

§. Persuadere. 3.

Plaza lib. 1. miscellan. cap. 7. Alciat. lib. 2. præterm. qui non rectè verba græca hic emendat, ut nec Budæus nec Catellianus Florentina lectio vera est, Bened. Capra in Reg. 6. 11.

§. Sed utrum. 4.

Clarus 5. sent. §. ult. quæst. 89.

§. is quoque. 5.

Quor & quibus modis seruus corrumpatur, declaratur hoc §.

I. Dolo malo. 3.

An iocosè facta promissio obliget, vide Guid. Pap. sing. 65. & cap. tua nos.

I. Doli verbum. 5.

Ad intellectum huius legis vide Bald. in l. 1. C. de legitim. hæred.

I. sed & hæres. 8.

An hæres serui corrupti nomine agere possit, vide hic.

I. Neratius. 11.

Huc pertinet regula quæ est in l. 138. inf. de reg. iur.

§. Quamuis. 2.

An damnum dedisse videatur, qui causam vel occasionem proximi delicti dederit, vide hic Glossam.

§. sed etsi quis. 1.

Zafius lib. 1. sing. respons. cap. 14.

§. si seruus. 2.

An affectionis ratio in condemnationibus interdum habeatur, vide hic Glossam.

§. in hac actione. 5.

August. lib. 1. emend. cap. 2.

Tit. 4. De fugitiuis.

An & quomodo fugitiuus ab errone distinguatur, Pac. in Synopsi.

I. is qui. 1.

Furti actione tenetur is, qui fugitium celauit.

§. senatus. 1.

Contra hoc Senatusconsultum est, quod dominus iubet. Deut. ca. 23. non trades seruum domino suo, qui ad te confugerit, habitabit tecum in loco qui ei placuerit, & in una urbium tuarum requiescet, ne contristes eum.

§. Hoc autem. 2.

Stationarij milites qui dicantur, notat Budæus in Pandectas.

§. Fugitium. 5.

Fugitium hic cum errone confundit.

§. Diligens. 7.

Diligenter sæpenumero exponitur secundum subiectam materiam, vide Corsetum sing. diligenter.

I. Fugitiui. 2.

Cuiac. lib. 7. obf. cap. 12.

I. Limenarchæ. 4.

Cotta in memor. in voce Limenarchæ.

Tit. 5. De aleatoribus.

Benedictus Capra in reg. conf. 89.

I. Prætor ait. 1.

Vide Ciceronem 1. Philippica.

§. Quod autem. 3.

Augustin. lib. 4. emend. cap. 17.

§. in eum. 4.

Cotta in memorabil. in voce Latomia. Cuiac. lib. 6. obf. cap. 1.

I. solent. n. 2.

Rainald. Corfus lib. 3. indagat. cap. 11. fol. 191. post nu. 11. tractatum 4.

§. senatusconsultum. 1.

Vide Græcum epigramma, de quinque ludorum generibus, lib. 1. 11. 1. * Forcatulus in Capedine iurisper. cap. 20.

§. Aduersus. 2.

An quod amissum est in ludo prohibito reperi possit, vide hic Glossam.

Tit. 6. Si menfor falsum modum dixerit.

Iason post Alex. in l. arbitro, num. 10. D. qui falsis. cog.

I. Aduersus. 1.

Alciat. lib. 3. dispuñt. c. 15. Zoannet. lib. restit. D. c. 6 Vaconius lib. 6. declar. iur. civil. c. 88. Dec. ad l. edita, C. de edend. vbi Rip. num. 9.

§. Hęc actio. 1.

Si negligenti quid accidit mali, de se queri debet.

§. is autem. 2.

Nota hic regulam quod facere videtur, qui per alium facit.

§. sed si ego. 1.

Electio malæ culpæ, species dicitur.

§. Competit. 1.

Hęc actio competit ei cuius interest.

§. Hanc

§. Hanc actionem. 5.

Actio hæc quatenus est pœnalis, deneganda est hæredi.

I. Hæc actio. 4.

Notatur hic tempus huius actionis.

I. si menfor. 5.

Libere tur. Zoannet. *rest. cap. 6. legit lade tur,* quod placet Cuiac. *lib. 7. obs. c. 37.*

I. Siue de itineris. 6.

Alciat. lib. 3. dispunct. cap. 15. & cap. 20.

§. Et si menfor. 1.

Cuiac. 10. obs. cap. 2.

§. Ego etiam. 4.

Cotta in memorabil. in voce Tabularius.

Tit. 7. De religiosis & sumptibus funerum * & vt funus ducere liceat.

Scriptit in hunc Titulum Ion. Baptista A-fini-us, Aul. Gel. *lib. 4. c. 9.* Vide Cælium Rhodiginum *lib. 9. antiq. et cap. 44.* post Cicero-nem *Tu. 1. Alex. ab Alex. lib. 3. gen. al. dier. c. 2. & 7.* Ræuard. *ad leg. xij. tab. cap. 151.* copiosè Vanderanum *prolegom. lib. de p. ui. credit. c. 1.* Briffon. *lib. 2. se. et. antiq. cap. 25.* Nonnulla quoque Rebuffus *de sententis pronositionalibus,* in præfat. præfertim de actione funeraria. De quadruplici antiquorum funere multa Voff. *Zazius lib. 3. de Rep. Rom. cap. 18.* * *Paulus lib. 1. sentent. tit. 21.*

I. Locum in quo. 2.

Quis locus appelletur religiosus, declarat hoc loco I. C.

§. Qui mortu um. 1.

Nota hic differentiam esse inter bona fide possidere, & eius dominium habere.

§. Purus autem. 4.

Purus locus appellatur in quem nemo fuit illatus, Varro *4. de ling. lat.*

§. Sepulchrum. 5.

Sepulchrum hic definitur, ubi corpus ossa ue hominis condita sunt, non totum locum qui sepulturæ destinatus est, totum non esse religiosum: sed eatenus duntaxat quatenus corpus humatum est. * *Briffon. lib. 2. selet. ca. 15.*

§. Monumentum. 6.

Quid sit monumentum, vide hic.

§. Locum qui seruit. 8.

Fol. 24. num. 32. & num. seq. 39. Repet. 1.

I. Ex consensu. 3.

Nota hic communi voluntate quædam valere, quæ alias non valent.

I. Familiaria. 5.

Briffon. lib. 2. selet. antiq. cap. 14.

I. Vel quod. 6.

Briffon. d. c. 14. Forcat. dial. 1. à num. 33.

§. Si adhuc. 1.

Briffon. lib. 2. selet. antiq. c. 16.

I. Offa. 8.

Corrasius ad l. 1. D. de seruit. pag. 59 f. 44. nu. 22. Repet. 5. & fo. 58. nu. 15. eadem repetit.

§. Si locus. 1.

De dictione *Quasi*, vide hic Glossam.

§. si in locum. 2.

Cicero lib. 2. de legib.

§. Nec solum. 4.

Repetitionum 5. fol. 15. num. 177. & 181.

I. Quod si locus. 11.

Forcat. dial. 12. num. 3.

I. Si quis sepulchrum. 12.

Decis. 205. num. 108. fol. 470. decisionum. Af-flicti.

§. Prætor vel. 6.

Plato de legib. dial. 12.

I. Et si quis. 14.

Menoch. de arbit. iud. cas. 276.

§. Funeris. 2.

Ad corpus commendandum. Hoc est depō-nēdum ad tempus, vt in libello quodam ob-lato Seuero Imperatori cum subscriptione Iuuentij Celsi Iuriscōsulti, cum inquit ante hos dies coniugem & filium amiserim, & pressus necessitate corpus eorum fictili sar-cophago commendauerim, donec quietus locus quem emeram ædificaretur.

§. impensa. 4.

Cuiac. lib. 2. obs. c. 17. & lib. 11. c. 1.

§. Non autem. 5.

Sepeliri nemo debet cum ornamentis, etiam si hoc specialiter mandauerit, facit *l. fin. §. fin. D. de aur. & arg. leg.*

§. Hæc actio. 6.

Superstitio in omi actione vitanda est.

§. Fortassis. 9.

An confessio indefinita in omnibus præ-iudicet, vide *l. 5. C. de diu. rescripti. Alber. in l. §. deffensor §. qui interrogatus. §. de interrog. acti.*

§. iudicem. 10.

Vide Senecam libro de remediis fortuitorum.
K iij.

§. Diuus autem. 14.

Vlpian. *infrag.* iij. 1.

§. Qui mandatu. 15.

Funeraria actio, an detur si alia actio cōpetat, vide hic Glossam.

§. Datur. 17.

* Paulus *lib. 1. sentent. Tit. ult. §. ult.*

I. Funeris. 15.

Actio funeraria in quem detur, vide Paul. *1. sent. iij. ult. §. ult.*

I. Sed si nondum. 17.

Sciendum est ei qui mulierem mortuam funeravit suis sumptibus non animo donandi, aut pietatis causa, id quasi negotiū alienum gerens, dari actionem funerariam, de recuperandis sumptibus factis in funus mulieris, actio est prætorica & privilegiaria, *l. quesitum, D. de reb. auct. iud. poss.* & datur hæc actio cessante ac deficiente alia actione, ut patet *ex l. sed & si quis. §. Labeo ait, D. hoc iur.*

I. Impensa. 18.

Funeris impensa quo loco habeatur, vide hic D. Gothof.

§. Cum materfamilias. 2.

Funeris impensa, an omne creditum excludat, vide hic D. Gothof.

I. In patrem. 21.

Funeraria actione qui teneantur, declarat hic Glossa.

§. Maritus. 1.

Si maritus dote abutatur quid præstandum sit, declarat hic D. Gothof.

§. Qui seruum. 1.

Paul. *1. sent. ult. §. ult.*

I. Si filiusfamilias. 31.

* Paulus *1. sent. iij. ult. §. ult.*

I. Si locus. 34.

Conditione legati pendente, an ius legati hæres mutare possit, vide hic Glossam.

I. Minimè. 35.

An hæc lex locum habeat in bannito qui rueret contra patriam, vide Dec. *ad c. que in ecclesiarum. nu. 61. extr. de const.* an habeat locum, si filius occideret patrē bannitū, Ang. *ad l. si adult. cum incest. §. liberi. D. de adult.* sed Bart. contrarium tenet, & de intellectu huius legis, vide Nell. *in tract. bannit. in 2. part. secundum tempus. qu. 10. Veron. conf. 5. casus talis. & conf. 48. col. 3. & 4. n. 715. cum seq. ite de hoc textu contra Bart. Socin. Innoc. conf. 54. consideratus, col. pen. in fi. lib. 3. Menoch. de arbit. iudic. lib. 1. q. 90. n. 46*

Ad hanc legē scripsit Marcus Mātua post nulle loquū. * Zasius hic n. 12.

I. Cum loca. 36.

Antonius Guibertus *lib. 1. quest. iur. cap. 3.*
 * Hotoman. *lib. 5. illust. question.*

I. Funeris. 37.

Cuiacius *lib. 11. obseru. c. 21 & lib. 5. c. 40.*

§. Monumentum. 1.

Ræuardus *lib. 3. variar. cap. 3.*

I. ne corpora. 38.

Mortui inferendi causa quot & quæ remedia competant, vide hic Glossam.

I. Diui fratres. 39.

Ræuard. *lib. 2. variar. cap. 4.* Cuiac. *libro 11. obs. cap. 21.*

I. Si quis enim. 40.

In hanc legem Cuiacius *lib. 2. obs. cap. 17.* Si quis inquit Paulus hac lege, eo animo corpus intulerit, quod cōgitarat postea inde alio transferre, magisque temporis gratia deposuerit, quam quod veluti æternæ sedi destinauerit, aut tradiderit, manebit ille locus prophanus locus purus, nec erit religiosus, id enim non est sepelire, sed deponere & commendare.

I. Si plures. 41.

An fauore religionis in communi fundo inuito socio sepelire socium liceat, vide hic D. Gothof.

I. Monumentum. 42.

Briffonius *lib. 2. select. cap. 15.*

I. Sunt personæ. 43.

Ræuardus *lib. 3. varior. cap. 3.* Labeo *in usu indicu pag. 24.* Cuiacius *lib. 3. obs. cap. 22. & lib. 11. obs. cap. 11.* Ioannes Robertus *lib. 2. recept. iur. ciuil. lect. cap. 5.*

I. Cum in diuersis. 44.

Ad intellectum huius legis, Forcatulus *dial. 1. nu. 35.* Si diuersis inquit locis corpus cæsum, ut solebant sepultum sit, vtrumque locum non esse sepulchrū ait hoc loco Paulus, quia vna sepultura plura sepulchra efficere non potest, & vna est sepultura, quæ vnus est, vna tutela quæ vnus pupilli, vna noxa quæ vnus serui: sed illum locum ait esse religiosum, vbi quod est principale conditū est, & principale statuit esse caput, cuius, inquit, imago sit, vnde cognoscimur.

§. Cum autem. 1.

Si quando impetratur à principe, vel magistratu, vel collegio pontificū, ut reliquæ quæ semel traditæ sunt iuste sepulturæ loco moueantur, & in aliū commodiorē transferantur, quod si res exigat impetrari sol. t. *l. 39. hoc iur.* ut si forte reliquæ vi fluminis cōtingantur, *l. 1. C. eo. tū locus quo mouentur,* qui

qui sanè erat religiosus, definit esse religiosus, idem etiam euenit, si locus ille captus sit ab hostibus, nam victoria & captiuitas prophanat omnia: & locus sepulchri captus ab hostibus definit esse religiosus, sicut homo captus ab hostibus definit esse liber.

l. impensa. 45.

An impensa funeris semper ex hæreditate deducatur, declarat hic Marcius, quia de re vide l. 30 iuncta l. 1. D. ad leg. Falcid.

l. si plura. 46.

Si usufructum defunctus omnium prædiorum separatim legauerit ubi sit sepelendus, vide hic textum.

§. Ei cui. 2.

Si vestimenta legata in funus erogentur quid præstetur, vide hic textus.

Tit. 8. De mortuo inferendo, * & sepulchro ædificando.

Hunc locum Cicero copiose tractat libro 2. de legibus.

l. Prætor ait. 1.

Fornerius select. capite 9. libro 1. vide Glossam, in capite quanto 3. extra de præscriptio.

§. Qui inferendi. 1.

Quid sit prohibere, inferre, declarat hoc loco Vlpianus.

§. Hoc interdicto 2.

Quis hoc interdicto de mortuo inferendo uti possit, vide hic.

§. item si mihi. 3.

Si quis via prohibeatur, an possit hoc interdicto experiri, probat hic §.

§. Hoc interdictum. 4.

Interdictum de mortuo inferendo prohibitorium esse, constat ex hoc loco.

§. Prætor ait. 5.

Continetur hoc §. aliud editum nempe de sepulchro ædificando quod itidem prohibitorium est.

§. interdictum. 6.

Exponit quæ sit ratio eius editi, & ait religionis esse, ut monumenta extruantur & exornantur.

§. Facere. 7.

Quis possit esse locus sepulchri condendi, textus hic.

§. Ædificare. 8.

Si iure re. Duplex est hic lectio, alij legunt si iure sed rectius si iure, ut sensus sit, si iure prohibeam te machinam imponere.

§. Ædificare. 9

Reficiendi verbum, an & quid comprehendat, vide l. 5. §. penult. 7. de iur. & Glossam hic.

l. Negat lex. 2.

Vide Valerium Maximum, libro 2. cap. ult.

l. si propius. 3.

Labeo in usu indici sui pagina 18.

§. si propius. 1.

Legitimum modum statuit lex duodecim tabularum 60. pedes, Cicero libro 2. de legib.

l. Longa possessione. 4.

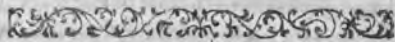
An res incorporales præferri possint, declarat hic Glossa.

l. Si in eo monumento. 5.

Hæc lex est de monumento perficiendo, & loco religioso reficiendo.

§. Sed si religiosus. 1.

Ad quos pertineat cura sepulchrorum, vide D. Gothof. hic.

LIBER XII.

* Hic incipit Digesti veteris pars posterior: in quam scripsit Raphael Fulgosius natione Placentinus.

titulus primus.

De rebus creditis.

Hinc titulum non esse generalem neque ullos in D. titulos generales inueniri docet Cuiac. lib. 7. obs. c. 32. & in parat. pag. 54. contra Ant. Cont. lib. 1. diffinit subsecinar. ca. 4. Ad hanc Rubricam vide Ant. Aug. lib. 3. emend. cap. fin. Bellon. lib. 2. supputat. cap. 10. Gilbert. Reg. lib. 1. in armo. cap. 4. * In hunc titulum vide Commentaria Iohannis Borcholten. Imp. in 80. 1596.

¶ Ad verba inscriptionis huius tituli scripta breuem sententiam Franciscus Zoanet. * In hanc legem Iacobus de Nigris.

l. Ere est. 1.

Cotta in memorabil. in voce more. Vacon. lib. 3. declar. 45. * Papon. l. notat. pag. 3.

l. Mutuum damus. 2.

¶ Mutuum contrahitur ratione rei consistentis, numero pondere, vel mensura, declarata ut per Alciat. lib. 2. paradox. cap. 20. Bellon. lib. 1. supputat. cap. 4. & 6 Vacon declar. 94. sed contra eius intellectum facit l. certum in fin. §. sen. ubi declarat. * Pap. notat. c. de prest. mut. K iij.

¶ *Verbum functionem* quomodo intelligatur, adde Forcat. in *Necyoma. luv. dial. 13. Bel. lib. 2. supput. cap. 12. Non. ad prin. Inſt. quib. mod. reconi. oblig. num. 2.*

¶ *Ad hunc textum in fine*, quod aliud pro alio inuito creditore solui non potest. Socin. in *reg. 377. Aretin. ad l. lecta. 2. not. D. eod. Curt. Burgenſ. lib. 3. d. 25. ad fratrem. c. 30. Aug. lib. 4. emend. cap. 8. Zaz. sing. intell. lib. 1. cap. 1. Duaren. lib. 1. anniner. al. disput. cap. 14. Charod. lib. 3. verriſſ. cap. 13. Vvalther^o lib. 2. miscell. cap. 11. Ioan. Robert. lib. 3. sent. iur. cap. 14. Forcat. in *pennu. iur. cap. 13.**

¶ *Limita §. 1. vt per Socin. reg. 377.*

¶ *Declara vt per Aret. in l. ltera. in 2. not. eo. sir. & Alciat. lib. 2. parad. 20. ad prin. vid. eund. lib. 2. par. ad. ca. 19. & in §. appellata; ad ea quæ ponit Dec. ibi. circa etymolog. vide Nigr. inſtit. de testam. in princ. qui eum reprobatur. Romanus singulari 28. Repetit. 2. fol. 35. num. 24.*

§. Mutui datio. 1.

Seneca 6. de beneficiis. * *Pap. 1. notat. pag. 4.*

* *Quid sibi Paulus voluerit in hoc §. declarat Faquineus. 1. par. controuerſiarum iuris. lib. 2. cap. 48.*

§. Appellata. 2.

Nota hic argumentum ab etymologia vocabuli, Vide Bald. in *l. non sine. Co. de bon. qua. lib. ** Papon. 1. notat. cap. de prest. mutuel.

§. Creditum. 3.

Nota hic quod mutuum naturale non contrahitur, nisi re ipsa fiat numeratio. * *Pap. notat. 1. cap. de prest. mutuel.*

§. In mutui. 4.

*Mutuum ciuile & naturale quid sit, declarat hoc loco D. Goth. * Papon. supradicto loco.*

§. Verbis. 5.

Mutuum damus, & credimus ciuilitur.

1. Cum quid. 3.

* *Papon. 1. not. cap. de prest. mutuel. Bellon. lib. 1. supput. cap. 4. & 5. & lib. 4. cap. 17. Lorientus de eo quod interest axion. 537. Corraſ. lib. 3. miscell. cap. 12. Mar. Mant. sing. 243. nu. 1. fol. 876.*

* *In hanc legem scripsit Petrus Franciscus Curtius.*

1. si quis nec. 4.

*Augustinus lib. 4. emendat. cap. 17. * Faquineus controuerſ. parte prima lib. 2. cap. 70.*

§. Res pignori. 1.

In iusta causa. Malé legitur hic iusta, quade re August. d. loco. 9.

1. Quod te. 5.

*Equinarius Baro tom. 3. Ioan. Robert. lib. 2. sent. ca. 17. * Faq. Contr. iur. par. pri. lib. 2. cap. 71.*

1. Certum est. 6.

Ioan. Robert. lib. 3. sent. iur. cap. 14.

1. Omnia. 7.

Zafius lib. 1. sing. intell. cap. 1.

1. Proinde. 8.

Cuiac. lib. 2. obser. cap. 7. fol. 76. num. 10. & seq. repet. 1.

1. Certi. 9.

*Ad limitationem eorum quæ dicuntur per Doctores in quantum concludunt quod diuersus est modus concludendi in libello demonstratiuo, vide Ruin. in l. 1. §. stipulatio. pag. 39. D. de verb. oblig. * Cuiac. ad l. iurisgenium. D. de pact.*

§. Competit. 1.

Augustinus lib. 3. emendat. cap. 6.

§. siue autem. 2.

Obligamur nomine proprio & alieno.

§. Quoniam. 3.

Hic §. optimè explicatur à Bartolo hic, quem vide.

§. Numerauit. 4.

Certi conditio vtrum mihi comperat, si quod tibi numerauit, alij dari stipulatus sim, vide hic Glossam.

§. item quæri. 6.

An in testamentis conditio impossibilis viciet legatum, vide hic D. Gothof.

§. Sed si ei. 7.

Is cui bonis interdictum est non potest se obligare, ratio est, quoniam redigitur ad infamatum furiosum.

§. Si nummos. 8.

*Emanuel Zoares lib. 1. obs. cap. 13. valet argumentum à solitis & consuetis accidentibus, vt est in Glossa. in l. neque naturales. C. de probat. vide Marſ. sing. 1. Paul. de Cast. ad l. frater à fratre num. 4. & 11. D. de condic. indeb. & ibi Socin. num. 25. Doctores ad l. si à furioso numer. 6. D. si cert. petatur. Vacon. lib. 3. declar. cap. 96. Marſ. sing. 491. Mod. Ancor. in tract. de mercat. 2. parte num. 10. Zuccar. ad Rub. eod. tit. num. 44. Euerard. in loco à communiter accidentibus. * Iason.*

§. Deposui. 9.

Deposita conuertitur in causam mutui, ex sola voluntate contrahentium.

1. Quod si ab initio. 10.

Augustinus l. b. 2. emendat. cap. 1.

1. Rogasti. 11.

Baro tom. 3. Ioann. Robertus 2. sentent. iur. cap. 5. Pap. 1. notat. cap. de prest. mutuel.

§. si tibi

§. Si tibi. 1.

Duarenus de pactis fol. 38. Lorient. de pactis
axio. 15. 19. & 10. * Pap. 1. not. c. de prest. mutuel.

§. si fugitiuus. 2.

An & quis dicatur fugitiuus, & an ob ipsam
fugam amittat liberam administrationem
peculij, vide hic Glossam.

l. si à furioso. 12.

Coniunge l. si pupilli. de solution.

l. Nam & si fur. 13.

Cuiac. lib. 13. of. cap. 28.

§. si seruus. 2.

Ad intellectum huius §. vide Bart. in addi-
tionibus.

l. si filius familias. 14.

Cuiac. lib. 14. of. cap. 35.

l. singularia. 15.

Charondas lib. 3. veriss. cap. 14. Corraf. lib. 6.
miscell. cap. 14. 15. & 16. Cuiac. lib. 8. of. cap. 8.

Ioan. Rober. lib. 2. sentent. iur. cap. 4. Emanuel
Zoares lib. 1. of. cap. 4. Prateius inuersio. cap. 5.

* Pap. 1. not. cap. de prest. mutuel.

* Faquineus controuers. part. 1. lib. 2. c. 73.

l. si socius. 16.

Hæc lex pertinet ad tit. pro socio, Cuiac.
lib. 8. of. c. 8. * Pap. 1. not. cap. de prest. mutuel.

l. Cum filius familias. 17.

Anton. Guibertus lib. 1. quæst. iur. ca. 10. La-
bitus in usu indicis sui fol. 15.

l. Si ego. 18.

Baro tom. 3. Charondas lib. 2. verissimilium
cap. 2. * Pap. 1. not. cap. de prest. mutuel.

§. Si ego. 2.

Error in causa contractus, quando impe-
diat translationem dominij. Actum ab vna
parte, an & quando inspicere debeat, Bartolus
hic.

l. Non omnes. 19.

Vide ad quid ponderet, istam Glossam Iaf.
post Ruin. in l. 1. coll. 1. in fin. Cod. de iur. emphy-
teut. Ad illam regulam, quæ est ut actus agē-
tium non operentur, ultra intentionem. Vi-
de Socinum, qui eam limitat in l. 1. §. si inesse-
rim in 1. notab. de acquirend. possess. quæ est for-
maliter, quod illa procedit ratione effectus,
non autem modi. Nam diuersitas modi con-
currente eodem effectui non impeditur, per
illam regulam notabilem.

§. Si pupillus. 1.

An mutuum & solutio reconcilientur cō-
sumptione, & quare, vide hic Bart.

l. Si tibi pecuniam. 20.

Vide Bart. in l. 1. in 1. opposit. de donationib.

* Pap. 1. not. cap. de prest. mutuel.

l. Quidam. 21.

Baro tom. 3. Anton. Guibertus lib. 1. qua. iur.
cap. 9. Molinæus in labyrintho de diuid. & in-
diuid. pag. 2. num. 13. & 47. vide Sozin. in l. qui
Roma. in prin. in 5. col. num. 10 de verb. oblig. li-
mita ut per Sozin. in reg. 15.

l. Vinum. 22.

Bellonus lib. 1. supput. cap. 17. Ad hanc ex-
professo Francisc. Hotom. scripsit Lorientus
de eo quod interest axiom. 52. In hac legē Cor-
rafius scripsit post epistolicas quæstiones, vi-
de eundem in dictis quæstionibus, cap. 5. & Io-
annem Antonium de Rubeis.

* Quomodo intelligenda sint verba illa,
Quanti tunc fuisset, cum petitum esset, ex-
plicat Faquineus part. 1. Controuersiarum iur-
is lib. 2. cap. 74. de vera huius legis interpre-
tatione consule Anton. Fabr. lib. 17. coniect.
cap. 3.

l. Si eum seruum. 23.

Cuiac. 2. ad Africanum.

l. Si quis certum. 24.

Repetitionum 6. f. 576. num. 14. 16. & 18.

l. Creditor. 25.

Materia huius legis, optimè explicatur à
Glossa hic quam vide.

l. Si pecuniam. 26.

Traet. 7. f. 197. num. 66.

l. Ciuitas. 27.

Zoannet. rer. quotid. cap. 45. * Faquineus
Controuersiarum iuris part. 1. lib. 2. cap. 75. Extat
in hanc legem disputatio Petri Scholeher.
in 80. 1593.

l. Creditor. 28.

Vide Roman. con. 222.

l. Si institutorem. 29.

Cōiunge leg. 47. de pecul. & leg. 5. quod inssit.

l. Qui pecuniam. 30.

Ad ibi dicta per Bart. vide Iaf. post alios
in l. qui Roma. in prin. in antepen. col. num. 31. &
32. & vide Bald. in l. cum quis. C. de iur. & fact.
ignor. f. 444. num. 59. rep. 1. * Pap. 1. not. c. de prest.
mutuel.

l. Cum fundus. 31.

An omnes contractus sint hodie bonæ fi-
dei, declarat hic Zasius.

§. Seruum tuum. 1.

Errans an & quando transferat domi-
nium, Bart. hic.

l. Si & me. 32.

Facit l. seruus, quem post princip. inf. de action.

empt.* Antonius Faber. lib. ii. coniectur. cap. 8.

I. Principalibus. 33.

Benuenut. tract. de mer. num. 44 fol. 25. decif. capitij.* Vide Faquineum conuenerf. lib. 2. . 78.

I. Præsidis. 34.

Alciat. lib. i. pa. erg. cap. 25.

I. Periculum. 35.

Huius legis species proponitur in l. 41. tutor. D. de usufr. ideo eam coniunge.

I. Pecuniam. 36.

De dictione *Tanquam*, vide Gloss. in cap. solia. in verbo *tanquam*. extr. de maior. & obed.

I. Cum ad præsens. 37.

Alex. conf. 97. & conf. 40. 1. volum.

I. Respiciendum. 38.

Ant. A. 19. lib. 2. emend. cap. 2.

I. Itaque. 39.

Conditio quæ proprie dicatur, notat hic D. Gothof.

I. Lecta. 40.

Baro rom. 3. & in illam extat Balduini commentarius, Briffon lib. 3. select. cap. 9. Ræuard. lib. i. variar. c. 15. Ant. August. lib. 2. emend. c. 10. Lorient. de pact. axi. 30. Latissime habes hic per scribentes præsertim per Butigel Grofflor. Curt. & Pau. de Mon. in reg. Alcia. lib. 3. dispu. cap. 2. Bereng. Fernan. ad l. pacta conuenta. D. de contrah. empt. cap. 1. num. 5. Franc. Curt. ad l. petens. Cod. de pactis. n. 51. & ibi Bulg. nu. 5. II. & 25. Connan. in comment. iur. ciuil. lib. 7. ca. 1. num. 12. Didac. in collat. veter. num. fin. cap. 4. n. 4. Fortun. Garzia. ad l. iurifentium. §. qu. nimo. D. de pactis num. 18. 20. & 22. Faber. ad §. qui hoc anno. circa §. Inst. de inutil. stip. Bart. ad l. quæ hoc anno. D. de verb. oblig.* Cuiac. ad l. iurifentium 7. §. qu. nimo. 5. D. de pact.

¶ Ad versigitur, vide Ioan. Fabr. Inst. de inutil. stipul. §. auo. circa fin. & Portium & Aret. in §. et si stipulatus. Instir. de verb. oblig. & gloss. in verb. hoc anno in 1. conclus. & Bar. in l. qui hoc anno. de verb. oblig. fol. 299. num. 54. repet. 2. & fol. 200. num. 5. & 11. & 25. & fol. 198. num. 51. repet. 7. fol. 418. nu. 18. & 20. & 27. repet. 1.* Hanc legē repetiit Arnoldus de Reyga Imp. Ionæ 1593.

I. Eius qui. 41.

Baro rom. 3. Lorientus de morte axi. 12. optimè Cuiac. ad Affrican. tract. 8. & in hanc legem & sequentes extat commentarius Hugonis Cyni. campani.

I. si ego decem. 42.

* Molinæus in labyrintho de diuid. & indiuid. parte 2. numero. 349. Guterius parte 1. resolut. cap. 23. numero 22.

§. Labeo. i.

Coniunge l. ita stipula. in 67. D. de verb. oblig. l. si quis ab alio. D. de re iud.

Tit. 2. De iureiurando.

Scriptit in hunc titulum Duarenus Constantius Landus prætermittor. cap. 13. vide Cortam. in voce iurandū. & Emanuel. Zoar. lib. 1. obser. cap. 7. Alex. ab Alex. an genial. dier. lib. 5. cap. 10.

I. Maximum. 1.

Latè Dec. conf. 23. & in l. 2. num. 15. de reg. iur. & in conf. 22. ubi etiam loquitur de foeminiis. Adde quod ista regula non procedit in exceptionibus, quæ habent vim actionis, & possunt intentari, sine expectatione aduersarij, secundum Cardinalem Zabarellum in clem. 1. vi. calumniis in 14. quest. de re iud. Dec. conf. 80. coll. pen. & quod restitutio in integrum non competat, post 4 annos, etiam in modum exceptionis, Iason in l. nam postea. §. si minor. num. 12. de iureiur.

I. Iurandum. 2.

Forcat. dial. 46. num. 2.

I. Ait prætor. 3.

Repet. 3. & 48. num. 254 & 256.

§. Quacunque. 1.

An iurandum in criminali causa interpositum profit ei, qui iurauit, vide Glossa hic.

§. Sed & si de. 2.

An & quando in matrimoniali causa possit iuramentum deferre, vide Bart. hic.

§. Vnde Marcellus. 3.

Ræuard. lib. 5. variar. cap. 5. Constantius Landus præter. cap. 14.

I. Vel filiorum. 4.

Vide Ioannem Chrysostomum lib. de virginitate.

I. Non erit. 5.

Forcatulus dial. 12. per totum.

§. Diuus Pius. 1.

Quam varium & multiplex iurandum apud diuersas gentes, Alex. ab Alex. lib. 5. gen. dier. cap. 10.

§. Dato iureiurando. 2.

Fol. 276. nu. 92. repet. 7. fol. 216. nu. 24. repet. 2.

§. sed si quis. 3.

Vide Balsam. ad cap. 95. synodi sexta.

§. si neque. 4.

Cato Sacus. ad l. admonendi. D. eod. num. 104. & vide quod pulchrè per hunc textum notatur hic per Iason. nu. 10. & consuluit ante Zafius in consilijs suis conf. 5. lib. 2.

I. Remittit

1. Remittit. 6.

Paulus 2. *sent. iur.* l. 1. §. 3.

1. Ait prætor. 7.

Rei appellatione quid cōtineatur Bar. hic.

1. Nam posteaquam. 9.

Non solum exceptio iurisiurandi impedit litrem contestari, sed & periurium, Ant. But. in c. dilecti, de excep.

§. Iureiurando. 1.

Actio hæc ex iureiurando vnde oriatur, vide hic Bart.

§. si damnetur. 2.

Adde Marf. *ing.* 141. *audiuit* Io. Igne. in *repet. ad l. necessarias*, §. non aliam, D. ad Sillan. nu. 2. 7. 2. 6. *seq.*

§. si is qui. 3.

Guterius *Resolut. part. 3. cap. 1.*

§. si minor. 4.

Explicatur hoc commodissime ex l. non omnia, *sup. de minoribus*, *Cuias. ad l. 7. §. 10. D. de pact.

§. sed & si quis. 5.

Iusiurandum in fraudem creditori delatum non servatur.

§. iusiurandum. 6.

An procurator in rem suam acquirat domino actionem vel exceptionem, vide hic Glossam.

§. si petitor. 7.

Quod ex iudiciali iuramento oriatur actio facit, l. actori, C. de iureiur.

1. Quia non. 10.

Acta inter alios, an, quando, seu in quibus aliis noceant, vide Glossam hic.

1. sed si possessori. 11.

Hanc legem inducit Lanfranc. in *simili in tract. de arb. char.* 42.

§. Item si iurauero. 2.

Hunc §. optime explicat Zasius hic.

§. si cum de hæreditate. 3.

Balbus *decis.* 300. Rom. *ing.* 12.

1. si duo. 13.

Repetitionum 8. folio 263. numero 46. *Faquineus *controuersiarum iuris lib. 4. cap. 96.*

§. Iulianus. 1.

Ræuard. in *Tribon. pag.* 22. *Corra.* ad l. *seruitutes.* 4. num. 14. Gram. *decis.* 45. à nu. 4. fol. 347. num. 73. *seq.* *repet.* 5. fol. 360. num. 69. *repet.* 6. fol. 582. nu. 121. *repet.* 6. fol. 237. Couar. c. *quamuis.**Quis sit sensus huius §. vide Faquincum *parie prima controuersiarum iuris lib. 1. c. 70.*

§. idem Iulianus. 2.

Ant. August. *libro 4. emend. cap. 6.*

§. Si quis iurauerit. 3.

Forcat. in *Cupidin. iuriss.* cap. 18. Ioan. Rober. *libro 2. sent. iur.* cap. 20. Ræuard. *lib. 1. varior. cap. 3.* Cuias. *libro 8. obs. ca. 7.* Duarenus de *in lit. iuran. num.* 54.

§. idem dicemus. 4.

Repetitionum 7. fol. 308. num. 51.

§. Marcellus. 5.

An iuramento quasi contrahatur, vide Bal. in *cap. qui relam, ext. de elect.*

§. si quis iurauerit. 6.

Cuiacius 7. *obs. ca. 14.* vide Duarenus & Conitium.

1. Quotiens propter. 14.

Iuramentum veritatis parenti vel patrono non remittitur.

1. Ad personas. 15.

Couar. c. *quamuis*, col. 2. folio 7.

1. si patronus. 16.

Coniunge l. *patronus*, De *re iud. cum aliis.*

1. iusiurandum. 17.

An iuramentum sit modus inducendæ obligationis, vide Bar. hic, & Alex. *conf.* 37. lib. 2.

§. Pupillus. 1.

An qui non potest alienare, iuramentum non possit deferre, vide Bar. hic.

§. Procurator. 3.

Concordat glossa super verbo speciali in c. *nonnulli*, §. *cum autem*, extra de iureiur.

1. Alias autem. 18.

Duaren *lib. 1. disput. vniuers.* c. 2. Ioan. Rob. *lib. 3. sent. iur.* c. 2. Cuias *lib. 5. obs. ca. 33.*

1. Si itaque. 19.

An valeat quod procurator facit extra mandatum, Bald. hic.

1. Quidam de peculio. 22.

Cuiacius Bald. *lib. 8. obs. cap. 11.*

1. Si seruus. 23.

Congruit hæc lex cum l. *seruus.* 20. *sup. h. t.*

1. Multo magis. 24.

Vulgo hæc lex incipit *Quanto magis.*

1. Qui iurasse. 26.

Cuias. *lib. 1. obser. ca. 21.* Guterius *parte 1. resolut. cap. 63. numer. 15.*

§. Si pater. i.

Iuramentum patris super obligatione, an & quando profit filio Bart. hic.

§. Iurifurandi. 2.

An iuramentum tollat naturalem obligationem, an habeat vim nouationis, vel fictæ solutionis, vide Bar. hic.

l. Iurifurandum. 27.

Vide *Iurifurandum*. §. 1. de verb. signif.

l. In duobus. 28.

Repetitionum. 2. fol. 114. num. 47.

§. Quod reus. 1.

Iuramentum delatum ab vno ex reis debendi, an noceat alteri; Bart. hic.

§. Exceptio. 4.

Iuramenti exceptio vtrum mutatione actionis cesset, vide Glossam hic.

§. Si quis iurauerit. 5.

Nota hic quod specie remota non remouetur genus.

§. Colonus. 6.

Tenetur quis proponere actionem quandoque, quia cum ex vna causa plures actiones oriuntur non sufficit causam proponere simpliciter.

§. Quæ iurauit. 7.

Vxor an & quando furti & rerum amotarum actione teneri possit, vide Glossam hic.

§. Igitur si quis. 8.

Iuramentum vnius quando pro fit alteri vel noceat, notat Bart. hic.

§. Item Pomponius. 9.

Ratio huius §. optime explicatur hic in Glossa.

§. Item cum. 10.

An iuramento posteriori stetur, vide Bartol. hic.

l. Eum qui. 30.

Alexand. conf. 29. vol. 3. & consil. 100. Felin. in cap. de hoc, de Simonia. Barb. consil. 51. 1. col. volum. 2.

§. Si iurauero. 1.

An & quando res quæ non est iuramento deberi possit, Bart. hic.

§. si mulier. 2.

Vide Socinum, regul. 366. incip. sententia lata.

§. In popularibus. 3.

Vide ad istum textum cap. lator. de re iud. & in Rubr. de spons. in fi. Rom. conf. 213.

§. Si libertus. 4.

An iuramentum habeatur pro veritate, Bartol. hic.

§. Si iurauero. 5.

Bald. in cap. dudum. 2. de election.

l. Admonendi. 31.

Scriptum in hanc legem Corrafius tom. 1. Duaren. lib. 2. disput. annuer. cap. 31. Guterius parte 3. resoluit. cap. 6. & numer. 10. nonnulla de materia hæc Menoch. de arbit. iudic. libro 2. cas. 193.

¶ Ad ibi dicta per Bart. in 2. col. in fin. vers. venio ad secundum. vide Soz. in regul. 163. Et ad vers. solent cum materia, vide eundem in regul. 204. ad materiam istius l. vide Alexand. cons. 32. vol. 1. incipit: viso puncto. Repect. 2. fol. 216. nu. 18. & 23. * Extat Ludouici Pontani in hanc legem repetitio. Curt. Senioris & Ludouici Schinderei.

l. Iurifurandi. 32.

An tutor possit compromittere causam pupilli in arbitratorem cum potestate iudicandi de iure & de facto, vide Angel. in l. 1. in peractores, infra de pass.

l. Qui per salutem. 33.

Si non est legitime iuratum, iterum iurandum est. Paul. de Cast. sing. 126. Cast. ad de-
is. 2. de iud. Tiraquell. de ll. connub. gl. f. nu. 26.
& gloss. 7. num. 188. Item add. Ias. ad l. 1. numer. 18. D. de lib. & posthum. vbi allegat hanc legem quod requisitum pro forma non sufficit, per æquipollens seruari, in qua materia Paris. cons. 41. nu. 15. lib. 4. latissime Felin. ad ca. ad aures. numer. 12. & 13. de rescript. & ad c. sedes. col. 8. conclu. 216 intellige 2. eod. tit. Socin. lun. cons. 37. nu. 14. & sequenti. lib. 2.

l. Iurifurandum. 34.

Exceptio per quæ verba opponi possit, vide l. si debitor. D. de petit. hered.

§. Defensor. 1.

An defensor municipij æquiparetur tutori, an procuratori, vide Bart. hic & Alexā. cons. 22. in vlt. col. in 1. vol.

§. Pupillo. 2.

Pupillo non defertur iurifurandum.

§. Procurator. 3.

Iurare non compelli, delendam esse negationem ex autoritate, Basil. quidam existimant.

§. Qui iurifurandum. 4.

Cuiac. lib. 2. obs. 37.

§. Si de qualitate. 5.

Discordia inter pares discernitur arbitrio iudicis, vide Iason. in l. 1. in 3. not. de iud. Felin. in cap. cum te. de re iud.

§. Ait prætor. 6.

Menoch. de arbit. iud. cas. 185.

§. Non

§. Non semper. 8.

Menoch. *de arbit. iud. lib. 2. cas. 189.* * Anton.
Faber. *lib. 16. coniect. cap. 12.*

§ Cum res. 9.

Bald. & Ange. *in l. si reus paratus, supra de
procurat.*

I. Turor pupilli. 35.

Vide Dec. *cap. 3. col. 4. extra de probat. Ias. in
repet. huius legis. Dec. in l. si certū petatur, in prin.*

§. Prodigus. 1.

Quoniam prodigo rerum suarum admi-
nistratio non competit, ideo si deferat iusu-
randum audiendus non est.

§. Qui non. 2.

Iurare quis non cogitur vbi non potest
conueniri.

I. si actor. 36.

Iuramentum ad quid restringatur, vide D.
Gothof. hic.

I. si non fuerit. 37.

Paul. 2. *sent. tit. 1. §. 2.*

I. Manifesta. 38.

Vide ad eius intellectum quod dicit Ias. *in
l. admonendi. in 32. coll. in fin. cum seq. eod. tit. vi-
de Soc. in regu. 205. Hip. Marf. sing. 83. nu. 1. &
6. fol. 660.*

A paucis & recte & sanè intellecta, & de
ipius intellectu. Hip. Marf. *dicto singulari.*

Si cui deferatur iuramentum, & v oluerit
nec iurare nec deferre, habetur pro cōfesso,
quod intellige procedere, quando actor ha-
beret aliquam iuris præsumptionem pro se,
vel aliquid semiplenè probatum, Marf. *sing.*
83. v. Ias. *ad l. admonendi, num. 71. & 73. D. de
iureiur. in 2. lect. & ibi Rip. nu. 65. & alij, & ad
l. iusurandum, §. procurator. num. 18. D. eod. t. la-
tius per Socin. regu. 205. iuramentum, Dec. ad
c. sicut, de probat. in 283. col. post Specu. ut ibi,
fallit in casu l. si. C. de fideicom. vbi hæres est
obligatus iurare vel soluere, nec potest ibi
dicere nolo iurare, sed iures tu. Adde quod
communis est, quod hæc lex locum habeat
etiam in actore nihil probante, Crauet. *conf.*
207. n. 4. & affirmat Decius d. *cap. 2. de probat.*
Boer. *decis. 95. nu. 5. & 6.* Limita tamen hanc
communem quando actor assumpsit & tenta-
uit probare, & nihil probavit, quia tunc nō
habet locum ista lex Boer. *d. decis. nu. 6. Rim.*
quib. alien. licet vel non. §. 1. n. 109. Claud. Cant.
ad §. si. Inst. de fideicom. Balb. d. c. 29. Stephan.
Forcat in necyomon dial. §. 4. nu. 4. an iste tex-
tus sit hodie correctus, Iaso. *ad §. si quis postu-
lante, num. 83. Inst. de action.**

I. si quis cum. 39.

An pœnitere liceat in contractibus inno-
minatis sub modo factis, vide Bar. Ang. Fulg.
in l. ab emptione, supra de pactis.

I. Iusurandum. 40.

Iusurandum præstitum super principali
extenditur ad accessoria, vt notat. Bald. hic.

I. Labeo. 41.

Ræuard. *lib. 5. varior. cap. 2.*

I. Creditore. 42.

Turamentum debitoris an & quando pro-
fit fideiussori, & an iurari possit super iure
Bart. hic.

§. Si fideiussori. 1.

Augustin. *lib. 4. emend. cap. 17. Hotom. lib.*
4 obs. cap. 15.

§. Sed et si. 2.

Ant. Aug. *lib. 4. emend. cap. 17.*

Tit. 3. De in litem iurando.

In hunc titulū scripsit Baro *tom. 3. & Duar-*
renus, & de in litem iurando scripsit Phan-
nucius, & multa tradidit Ioan. Baptist. Plo-
tus in repetit. l. si quando, unde vi. multa, &
Menoch. de arbit. iud. cas. 207. & 208.

I. Rem in iudicio. 1.

Molinæus *de eo quod interest, num. 191.*

I. Siue nostrum. 2.

An iuretur in litē cōtra eū qui est in dolo,
an contra eum qui est in culpa, vide hic Bar.

I. nummis. 3.

Corras. *lib. 6 miscell. c. 3 n. 3. & Bellon. lib. 3.*
supp. c. 16. Duaren. in comment. de in lit. iur. nu. 5.
Pet. Rebus. ad l. un. C. de sent. qua pro eo. n. 421.
Beren. ad d. l. unicam, num. 119. & 124 Io. Plot.
in rep. l. si quando C. unde vi, num. 417. & pluri-
bus seq. Lortortus de eo quod interest, num. 23.
Molinæus de eo quod interest, num. 47. & 98 f.
473. num. 421. repetitionum 8. & fol. 492. nu.
119. & 124. eadem repet.

I. Videamus. 4.

Repetitionum 8. *fol. 435. num. 16. fol. 440. n.*
26. & fol. 490. num. 98.

§. Deferre. 1.

In fine huius §. nota quod culpā index ex-
stimare debet, qua de re vide Doctores hic.

§. Iurans. 2.

Duarenus *d. loco n. 27 & Cuiac. lib. 2. obs. cap.*
*12. Menoch. d. cas. 207 * Antonius Faber lib. 16.*
coniect. cap. 17.

§. Ex culpa. 4.

Hunc §. optimè declarat Zasius hic.

I. In actionibus.

Hanc legem exposuerunt Curtius Iunior.

Bolognetus, Fracis. Duaren. & Corrafi. tom. 1. pag. 264. & libro 6. miscell. cap. 4. Menoch. de arbit. iud. libro 1. cap. 3. cum duobus seq. * Antoni⁹ Faber proximè citato loco.

§. sed iudex. 1.

Nota hunc §. quod ad effectum iurisiurandi.

§. sed in his. 3.

Culpa lata in criminalibus dolo non comparatur, qua de re vide Socin. reg. 95. dolum.

1. Alias si. 6.

Ad quod allegetur hæc lex, vide Arer. in D. de verb. oblig. §. locati.

1. Vulgo. 7.

An dominus iuret in litē præter hic dicta à Glossa vide Bart. hic.

1. tutorem. 8.

Coniunge l. 48. D. locati.

1. Cum fur. 9.

Libitus in usu indicis sui, folio 23. Menoch. de arbit. iud. libro 2. cap. 47.

1. in instrumentis. 10.

Iuratur in litera contra non exhibentem instrumentum.

1. De periurio. 11.

Quid sibi velit Paulus in hac lege optimè declarat hic l. Pac.

Tit. 4. De conditione ca u sa data.

Raynald. Corf. libro 1. indagar. cap. 26. Practicius in vers. cap. 13.

1. si ob rem. 1.

An institutus sub conditione eam implenda videatur adire, vide hic Iafon.

§. si parendi. 1.

Ad intellectum huius §. vide Zasum hic.

1. sed etsi. 2.

Pro faciliore huius legis intellectu, vide notata à Bar. in l. 1. C. b. r.

1. Dedi tibi. 3.

Foreat. dialog. 94. num. 1. Cotta in memorabilibus in voce pantominus.

Ad eius limitationem vide Castr. in ult. col. & post eum Alex. & ceteros in l. 2. in princ. si certum pet. & ad rationē eius decisionis, vide quæ dicit Dec. in l. certi. in prin. in gloss. in verb. centum, si cer. pet. & ad ibi dicta per Barto. vide Iaf. in l. qui Roma. §. Flaccus, in 2. col. de verborū oblig. 1.

§. idem erit. 1.

Loquitur hic §. de cautione Muciana, qua

de re vide Bart. in l. Muciana, D. de condit. & demonstrat.

§. Quinimo. 4.

De dictione *utro* hic posita vide Donatum in Teretio. * Cuia. ad l. iurigenium, ff. de pact.

§. si liber homo. 5.

Corrafius in epist. quest. cap. 12.

§. si quis quasi. 6.

Filius an & quando patrem corrigere possit, declarat hoc loco Bart.

§. sed si seruus. 7.

Æquitas naturalis inspicitur penes effectum.

§. Quanquam. 8.

Plurimum hunc textum commendat Bart. hic * vide Antonium Fabrum. lib. 8. Coniecturarum cap. 7.

1. si quis accepto. 4.

Acceptilatio an in diem, an sub conditione fieri possit, vide l. 5. supra de acceptulat.

1. si pecuniam. 5.

Facit Glossa in verbo *assumatis*. in cap. cum inter, exira de elect.

§. si seruum. 1.

Non est hic insistendum Glossæ quæ videtur reprehendere iuriconsultum.

§. Item si quis. 2.

Ant. Aug. lib. 2. emend. cap. 2.

1. sed si accepit. 3.

Hic §. optimè explicatur à Zasio hic quem vide.

1. si extraneus. 6.

Pro intellectu huius legis, vide l. 29. D. solu. matrimo.

§. Sed & si. 1.

Vide Præsum. 3. de interp. ult. volunt. 3. dubit. 1. solut. II. num. 49.

1. Qui se. 7.

Zasius lib. 2. melleff. sing. cap. 12. & 29.

§. Fundus. 1.

Vfurarum & fructuum an & quæ differentia sit, vide hic Glossam.

1. Quod seruius. 8.

Datum causa dotis non repetitur, donec matrimonium putetur subesse, ut spes sit quod contrahatur post Iaf. hic vide Alcía. de presump. reg. 2. presump. 16. Zuechar. ad Rub. C. qui admittit. col. 6. in princ. Decius cons. 335. vis. num. 3. Tiraq. de ll. connu. glo. 2. num. 19.

Vide Gloss. in l. si pecuniam. & ibi Bart. & alios doct. eod. tit.

1. si

l. si donaturus. 9.

Dos an sit Titulus lucratiuus, vide Campegium *de dote part. 1. q. 17.*

§. si quis indebitam. 1.

Explicatur hic locus copiose à Bart. hic.

l. si mulier. 10.

Repetitionum *1. fol. 38. num. 23. & seq.*

l. si hæres. 11.

Condicitur datum nudo ministerio causa non sequuta.

l. Cum quis. 12.

Donatio mortis causa quibus actionibus reuocetur, vide Glo. in *l. 1. C. de don. cau. mort.*

l. si filius. 13.

Loquitur hæc lex de collatione, ideo ad eius intellectum, vide *l. 3. §. ult. D. de bonorum coll.*

l. si procuratori. 14.

Pro faciliiori huius legis intellectu coniungenda est, *l. si procurator, D. de cond. indeb.*

l. Cum seruus. 15.

Vide Ias. *Inst. de ac. §. ex maleficio, in 2. not. & ibi Gomes. qui latius loquitur.*

l. Dedi tibi. 16.

Cum quis promittit dare speciem pro quantitate, & sic transferre dominium non est emptio, sed contractus innominatus, quod tamen limita non procedere, quando esset conuentio de dando genere pro quantitate, cum ut supra proximè diximus, in emptione generis teneatur quis etiam transferre dominium, ut per Bart. *ad l. 2. in si princ. num. 7. D. si ceri. per. Adde Afflict. de cis. 108. Corraf. libro 2. miscel. cap. 9. Zasius in 2. parte antin. dissol. coll. 2. Fortun. Garf. ad l. iurisgentium, in princ. nu. 17. D. de pactis Bart. ad l. 1. in 2. col. D. de donat. Iaso ad §. sic itaque, num. 12. Inst. de donat. Alciat. lib. 1. de eo quod interest. Molin. in labyrintho de diuiduis & indiuiduis. in princ. num. 22. Forcat. dialog. 49. num. 2. * Cuiac. ad l. iurisgentium D. de pact. 4.*

Titul. 5. De conditione ob turpem causam.

Raynald. Corfus libro 1. indagat. cap. 26.

l. Omne. 1.

Pignora data ob turpem causam quando possint repeti, vide hic Bart.

§. Ob rem. 1.

De ditione igitur, vide hic Glossam.

l. Vtputa. 2.

Turpiter facit qui fecit aliquem redimere.

§. sed si dedi. 2.

Clar. *5. sent. §. ult. quæst. 73.*

l. Vbi autem. 3.

Ioan. Robert. libro 1. sent. iur. cap. 11.

l. Idem si. 4.

Coniunge *l. 7. §. inde, & l. seq. supra quod mea causa.*

§. sed quod meretrici. 3.

Nauarrus *enchiridij cap. 17. nu. 34. cum seq.*

§. Si tibi iudicium. 4.

Iulius Clarus *lib. 5. sententiarum, §. fi. q. 87.*

l. Perpetuo. 6.

Hac lex quomodo intelligenda sit, declarat hic Bart.

l. Ex ea stipulatione. 7.

An & quomodo pecunia violenter soluta ex promissione etiam violenta repetatur, vi de hic Doctores.

l. Si ob turpem. 8.

Huius legis questio est, an si solui quod stipulanti promiseram ob turpè causam, veluti ob stuprum, qua in re versatur turpitudine stipulantis & promittentis, dantis & accipientis an id cōdicere possim, quæstio non est de turpitudine accipientis tantum, ut glossæ volunt, & interpretes qui ex vno casu qui proponitur hoc loco, faciunt duos diuersos malè, quæstio inquā non est de turpitudine accipientis, tantum, quo casu constat etiā re soluta conditioni locum esse cum ex parte dantis, nulla versatur turpitudine, ut si dedi ne mihi iniuriam faceres, *l. 1. & 4. b. 1.* Sed quæstio est de turpitudine vtriusque, de turpiter dato, vel soluto & turpiter accepto, & ita Græci hanc legem interpretantur.

l. Si vestimenta. 9.

Quæ sit differentia conditionis ob turpem causam, & conditionis ob causam, vide hic Gloss.

Tit. 6. De conditione indebiti.

Raynal. Corfus libro 1. indagat. cap. 26.

l. Nunc videndum. 1.

Ioan. Robert. libro 1. sent. iur. cap. 6.

Ad dicta per Bart. nu. 6. An ex testamento solū oriatur naturalis obligatio, vide Bald. in *l. 2. vers. 75 C. de sacros. eccles.* Ad ibi dicta per Bart. in *5. coll. sub. num. 20. ver. præterea si contrarius.* vide Azón. qui dicit contrarium in rubric. *Inst. de oblig. in ult. c. in princ. & vide Nigr. in 5. col. vers. 2. adduco.*

Addicta per Bar. in 3. coll. sub. nu. 10. vers. praeterea, vide gloss. quæ contra eam est in l. 1. §. denique. in verb. onerari. de cond. indeb. & ad ibi dicta per Bar. in 3. coll. sub. num. 10. vide Glossam super verb. impub. §. testis. In stir. de testam. quæ tenet contrarium quod dicit Bartol.

§. Et quidem. 1.

Hic locus copiosissimè explicatur à Bartolo.

l. si quis sic. 2.

Ioan. Robert. libro 1. sent. iur. cap. 7. Repet. 7. fol. 384. num. 77.

l. Idem est. 3.

Ioan. Robert. lib. 1. sent. iur. c. 7. Curtius Burgensis lib. 3. c. 1. ad fratrem cap. 35.

l. Nec nouum. 5.

Optimè explicatur hæc lex à D. Gothof.

l. Si procurator. 6.

Mandato generali an contineatur illicitum, vide hic Bart.

§. idem Labeo. 1.

Procuratoris contumacia siue negligentia an noceat domino pluribus ait hic Bart.

§. Celsus ait. 2.

Ad huius §. intellectum, vide quæ not. hic D. Gothof.

§. Iulianus. 3.

Iuliani sententia quæ hic proponitur ad quæ referenda sit, vide hic Glossam.

l. Quod indebitum. 7.

Agens conditione indebiti quidnam petere debeat, vide hic Bart. num. 1.

l. Quod nomine. 8.

Ad materiam huius legis, vide Alexand. post Barto. in lex diuerso, in fine, D. soluto matrimonio.

l. In diem. 10.

Ioan. Robert. lib. 1. sent. iur. cap. 26.

l. Si is cum quo. 11.

An solutum pro seruo repetatur, vide hic Barto.

l. Si fundi mei. 12.

An conditio indebiti transeat ad hæredem Bart. hic.

l. Naturaliter. 13.

Ioan. Robert. lib. 1. sent. iur. c. 6. Ad eius limitationem, vide Sozin. in l. qui Roma, in prin. in 2. not. de verb. oblig. Barto. in lex hoc iure, in 4. col. de iust. & iur.

§. Idem qui. 1.

Vide cap. suam 9. extra de poen. can. ius natural e, dist. 1. & can. primus 22. q. 2.

l. Nam hoc. 14.

Couarr. cap. quamuis, colum. 1. in fin. & seq. fol. 235.

l. Indebiti soluti. 15.

Vide Fortu. in l. 1. §. conventionis. col. 1. de pact. qui eam declarat reprobata declaratione Alex. & Castrensi libi.

§. sed & si nummi. 1.

Zafius sing. intell. cap. 13. lib. 2. fol. 279. nu. 3. & 11. & 13. Repet. 2. fol. 180. Zafius.

l. sub conditione. 16.

Ioan. Robert. lib. 1. sent. iur. c. 26. Cuiac. lib. 13. obs. cap. 20.

§. Quod autem. 1.

Nihil emendandum esse hic ostendit Ant. Fab. lib. 4. coniect. cap. 20 pag. 95.

l. Nam si cum. 17.

Ioan. Robert. 4. q. 26. Eman. Costa lib. 1. sect. c. 18. vide Iaf. in l. qui doct. in 2. lectu. tit. solu. matrim. in 21. & 12.

l. Quod si ea. 18.

Robert. d. cap. 25.

l. si poenæ. 19.

Repet. 1. fol. 41. num. 26.

§. Quamuis. 1.

Zafius parte 1. aninoma. ris. n. 14. Charond. libro 2. vers. 5. cap. 15. Cuiac. lib. 8. obs. 9. Gilbertus Regius lib. 1. c. 1. cap. 12.

§. si falso. 2.

An & quomodo reconcilietur debitum, vide hic Bart.

§. Si putem. 3.

Error circa rem debitam inducit repetitionem.

§. Si duo. 4.

Si duo sint rei debendi qui debeant singuli in solidum eandem pecuniam puta decem, non dena & per errorem pariter soluerint viginti, id est singuli dena, rectè ait hic Paulus singulos quia quasi indebita repetituros, vt creditor non habeat nisi decem quæ sola eidem debebantur à duobus reis, nec sua decem quæ soluit, repetat vnus potius quam alter, quia nec apparet, vt & indebitum soluerit, qui a pariter soluerunt, vt igitur par sit ratio omnium melius est singulos repetere quina.

l. Si reus. 20.

Ait hæc lex idem esse si reus principalis & fideiussor pariter 20. soluerint, cum in obligatione essent decem tantum, singuli enim repetet quina, & in hac causa inquit reus & fideiussor non distant à duobus reis debendi.

In hac cau-

In hac causa. Recte ait in hac causa, nam in aliis causis multum distant reus & fideiussor eius à duobus reis debendi. fideiussor compensare potest quod reo principali debetur, l. 4. & 5. D. de compens. Correo non potest compensare quod correo debetur, nisi socius sit, l. si duo 10. D. de duobus reis const. fideiussor si soluerit habet in reum principale actionem mandati, vel negotiorum gestorum. l. 20. mandati. Correo si soluerit aduersus corream nullam actionem habet, quia suo nomine soluit, l. si pro patre. §. vlt. D. de in rem ver. alia sunt multa differentia quæ passim in iure reperiuntur.

I. Planè. 21.

In hanc legem Vitalis libro 2. *variar. lection. cap. 13.*

I. sed et si. 22.

Coniunge l. 21. ad Trebell. l. 29. de usufructu. l. 3. pro socio.

§. Cum iter. 1.

Ad illum text. & ad ibi dicta per Bart. vide Ang. *Inst. de verb. obliga. super gloss. in verb. ex stipula.*

I. eleganter. 23.

Quomodo intelligatur hæc lex declarat hic Glossa.

§. si post rem. 1.

An valeat transactio post rem iudicatam, vide Roman. *conf. 504.* Alex. *conf. 9.* Panorm. *conf. 64. vol. 1.*

§. si quis post. 3.

Valde commendatur hic §. à Bartolo, quem consule ad faciliorem eius intellectum.

§. si qualege. 4.

An & quæ ratio sit quod in actionibus quæ crescunt per inficiationem solutum indebite non possit repeti, vide hic Bart.

I. si is qui. 24.

Repetitionum 2. folio. 270. nu. 34.

I. Si non fortem. 26.

Ioan. Robert. lib. 2. *sent. iur. cap. 16.*

§. Supra. 1.

Alciat. libro. 6. *parerg. cap. 15.*

§. si quis falso. 2.

Hotom. libro 3. *obs. cap. 4.*

§. indebitum. 3.

Quod nemo inuitus compellatur ad communionem declarat Glossa in cap. 9. cum M. Ferrar. nris, extra de const. l. qui admittitur, D. pro socio.

§. si centum. 4

Ioan. Aurpach. libro 2. *epist. cap. 4.*

§. Adeo autem. 7.

Tutus exceptione perpetua per errorem soluens repetit.

§. qui filiofamilias. 8.

An procurator reuocatus possit obligare dominum, vide hic Bart.

§. Filiusfamilias. 9.

Contra factum suum quis venire non potest ad sui commodum etiam ex persona alterius.

§. Libertus 12.

Zafius in gloss. tom. 5. Cuiac. ad tit. *Inst. de acquisit. per arr. gar.* Marcus Vertranus de iure liber. cap. 12. * Cuiac. ad l. 1. D. de pact. si decem. 13.

Molinæus in *labyrintho de diuid. & indiuid. part. 2. numer. 133.* Cuiac. libro 8. *obs. cap. 35.* Ad eius intellectum vide gloss. fi. & post eam Bar. in l. 2. §. 1. de verb. oblig. in gloss. fin. & Alciat. libro 1. *paradox. cap. 8.*

I. qui loco. 27.

Vide D. Gothof. hic. pluribus hanc explicantem.

I. ludex. 28.

Qui Tutus exceptione rei iudicatæ soluit non repetit.

I. Interdum. 29.

Ioan. Robert. libro 1. *sent. iur. cap. 10.*

I. Qui inuicem. 30.

Compensatio ubi non habeat locum, vide hic Glossam.

I. Is qui plus. 31.

An cautiones conducì possit D. Gothofred. hic.

I. Cum is qui. 32.

Cuiac. libro 8. *obs. c. 35.* Labittus in *usu indicis sui pag. 25. cum seq.*

§. Fideiussor. 1.

An solutio eadem possit parere liberationem & repetitionem, vide Bald. in l. *pacta qua contra, C. de pactis.*

§. Mulier. 2.

Hunc §. emendat Cuiacius in quadam *lectione.*

§. Qui hominem. 3.

Zafius libro 2. *sing. respon. c. 40.* Ioan. Robert. lib. 1. *sent. iur. cap. 9.*

I. Si in area. 33.

Molinæus ad *consuet. Parisien. titu. 1. gloss. 5. numero 90. cum seq.*

I.

I. Is cui hæreditas. 34.

Repetitionum 8. fol. 383. num. 84.

I. Qui ob rem. 35.

Concordat cum hoc textu, l. sancimus, C. de fideiuss.

I. Seruus. 36.

Alciat lib. 8. parerg. 16. Cotta in voce Magides, adde Marfil. sing. 3 volo, Hiero. Botti. ad legem cum fundus, §. si servum, num. 60. D. si cerum pet. fol. 105. numero 60. Rep. 2.

I. Frater à fratre. 38.

Hotoman. ter ad hanc legem scripsit. primo in fine lib. obs. ad D. secundum in scholis Valentinis. Tertio post illustres quæstiones, explicarunt etiam hanc legē Corraſſus 10. 1. pag. 307. Lorientus de consan. nu. 28. Bellon. libro 4. supp. c. 9. Zasius in Scholi. tom 1. Ioan. Robert. libro 1. recept. lect. c. 30. Charondas libro 1. verissi. c. 9. & omnium optimè Cuiac. ad African. tract. 9. à quo tamen longe discedit, Hotomanus: ex professo hanc legem explicans post illustres quæstiones, existat etiam in hac legem libellus Lescurij I. C. folio 269. numero 15. Repetitionum 2. Hen. à Sucr. reper. iur. civil. lect. cap. 10. pag. 33.

§. Legati. 3.

Fideiussori soluenti indebitum non competit repetitio.

I. Si quis cum. 39.

An cautio omiſſa per errorem condici possit, vide hic D. Gothof.

I. Qui exceptionem. 40.

Ioan. Robert. libro 1. sent. iur. c. 8. folio 270. nu. 31. Repet. 2. Ad eius limitationem in l. si quis, in 2. col. de verb. obliga. & ad notata ibi per Bar. numero 4. dum loquitur de statuto prohibente mulierem: vide Ruin. in rubr. sol. matrimo. char 38. & ad §. si pars, vide gloss. in l. sed & si, §. si. de cond. indeb. Ad limitationem principij vide Ias. in §. bona, col. 9. super gloss. in verb. dol., Inst. de act. & ad dicta per Bart. in §. si pars. ibi, in ult. oppos. dum dicit possessionem esse certam, contrarium Paul. Castr. in l. 1. de tribut. ibi, dum reddit rationem quare tributaria competat cum certi conditione, sed tamen possess. saluare Paul. & dicere, quod ibi dicit, dati triticarij cum ad restituitur possess. que est incerta, cum factum sit, unde potest referri illud relatiuum, qui ad restitutionem, non autem ad possessionem. *Cuiac. ad l. 1. D. de pact.

I. Quod pupillus. 41.

Confer cum l. qui operas, D. de præverb.

I. Pœnæ. 42.

Cuiacius libro 8. obs. cap. 39.

I. Si quis iurasset.

An iureiurando tollatur naturalis obligatio, vide Glossam hic.

I. Repetitio. 44.

Gilbertus Regius d. c. 12. folio 275. nu. 7. & 23. & fol. 279. numero 13. Repet. 2. allego propter contrarium difficile, de l. si pœna, §. 1. D. eo. propter quod multum laborant Doct. Ias. de orig. iur. alias in l. collatio fuit. quod verbum suum debet intelligi, hoc est rem suam, quæ erat penes soluentem, licet non esset obligatus, illi restituere, in quo dicunt, quod debet esse magis priuilegiatus argumēto, l. licet, c. si similibus, c. qui portor. in pig. hab. vide Petr. Stell. in interpretatione huius legis, indicans, illam dictionem significare dominium, per quod nō est contrarium, §. granius, l. si pœna, eod. tit. qui loquitur de solutione, in rem debitā in verb. ibi suum, id est sibi debitum, sicut exponit gl. in l. si quis, D. de nou. & in l. p. de, §. si id. m. q. u. de dol. except. de qua exceptione, vide infra Bar. summariū non placet, dicentis an sit debitum, inspicitur persona cui debetur, quoniam non est passum verum, quo ad ius repetendi, de quo principaliter tractat l. & titulus sub qua est situata. Ideo melius summariū Cast. circa solutionem quam dat gloss. hic ad §. quamuis, & l. si à parte, dic quod non videtur procedere attento exemplo quod potuit iure conf.

I. Qui hæredis. 46.

An nummus sit res corporalis vel incorporalis, vide hic D. Gothofred.

I. In debitam. 47.

Repetitionum I. fo 384. num. 11.

I. Qui promissit. 48.

De dictione Si, & Cum, vide hic Iasonem.

I. Damus. 52.

Ad limitationem eius quod ibi dicitur, vide Alex. in l. 2. §. 1. in 13. col. in prin. cum sequen. de verbor. oblig.

*I. Dominus. 53.

*Antonius Faber lib. 8. coniecturarum cap. 8.

I. Si vrbana. 55.

Locatio vera & propria quæ dicatur, vide hic Gloss.

I. Sufficit. 56.

Tractatum 7. folio 258. numero 12.

I. Cum indebitum. 57.

Si tutor nomine pupilli per errorem soluerit pecuniam indebitam, puta maiorem pecuniam quam pupillus debet, initio huius legis Papinianus ait conditionem indebiti pupillo competere, cuius nomine tutor indebitum

bitum soluit, aut plus debito, nec distinguit suam, an pupilli pecuniā tutor soluerit, unde coniectura capi potest, quasi nihil interfit suam, an pupilli pecuniam soluerit, dummodo pupilli nomine soluerit, quod etiam confirmat, l. 6. §. *ult. D. h. tit.* sed hoc ita intelligi debet, si pupillus heres factus ratam solutionem habuerit.

§. Creditor. 1.

Ad huius §. faciliorem intellectum, finge creditorem mandasse debitori suo, ut debitam pecuniā solueret suo procuratori: procuratorem vero suum delegasse, ut eam pecuniam acciperet de manu debitoris sui & debitorem procuratori per errorem soluisse maiorem pecuniā, puta centum cum quinquaginta tantum deberet. queritur in quem ei qui soluit, competat conditio indebitæ pecuniæ, conditio superflui, quod soluit in debitum: utrum ei competat in procuratorem qui accepit, an in, dominum qui mandauit, ut solueret procuratori, & optimè respondet Papinianus in dominium competere conditionem indebiti.

l. Seruo manumisso. 58.

Eman. *Costa lib. 1. sect. c. 9. Sarmient. libro 2. sect. interpret. cap. 1 Gilbertus Reg. libr. 1. iur. cap. 6.*

l. Si fideiussor. 59.

Repetitionum 6. fol. 47. num. 164.

l. Iulianus. 60.

Ioan. Robert. *lib. 1. sent. iur. c. 6.* diffusè etiā hanc legem interpretatus est Bar. & Ias. Salyc. in l. cum quis, c. de iur. & facti ignoran. col. antep. n. 1. vers. circa, & col. pen. circa med. vers. ad l. Iulianus, vide ea, de quibus per Doct. in gloss. in verb. necesse aitem, in l. de obligat. in prim. fol. 41. num. 24. Repetitionum 1.

Similemque ei esse dicunt. Queri potest si quis ita stipulanti promiserit, siue nauis venerit ex Asia, siue non venerit, utrum pura sit an conditionalis stipulatio, & verius est conditionalem esse. Etiam si certum sit alterutrum casum futurum, quia ex ea petitio non datur antequam alteruter casus extiterit.

§. Vbi autem. 1.

Ant. Fab. *lib. 4. coniect. cap. 20. pag. 95.*

l. tutores. 61.

An sententia absolutoria tollat obligationem naturalem vel civilem optimè Ias. hic.

l. Fideicommissum. 62.

Ioan. Robert. *lib. 1. sent. iur. cap. 7.*

l. Si quod. 64.

Repetitionum 1. f. 62. num. 2.

l. in summa 65.

Vide Bart. in l. stipulationes, in oppos. & ibi Doct. de verb. oblig.

§. Et quidem. 1.

Molinaeus de animabus & inuiduis, parte 2. num. 10.

§. Id quoque. 2.

Henric. a Suer. *lib. repet. iur. civil. lect. ca. 44. pag. 160.*

§. In frumento. 6.

Zafius 2. respons.

§. Et sic habitatione. 7.

Vide D. Gothof. hic.

l. Hæc conditio. 66.

Ioan. Rob. *lib. 1. sent. iur. cap. 8.*

l. Stichus. 67.

Vide Ias. in l. qui Roma, §. duo, in 13. col. vers. sic idem, num. 5. de verb. oblig.

§. tutor creditori. 1.

Hotom. *lib. 5. c. 1. ap. 2. a.*

§. Titius cum. 2.

Instrumentum solutionis apud quem esse debeat Glossa hic.

§. Idem quæsiit. 3.

Couarruu. *lib. 2. resolur. variar. cap. 4. Augustin. lib. 4. emend. cap. 12. f. 297. num. 106. Repetitionum 7.*

§. Lucius titius. 4.

Marf. sing. 48.

Tit. 7. De conditione sine causa.

Vide quæ notat hic D. Gothof.

l. Est & hæc. 1.

Loriottus de pact. axiom. 39.

§. Siue ab initio. 2.

Initio quid fiat siue post nihil interest.

§. Constat. 3.

Plin. *lib. 35.*

l. Si fullo. 2.

Cuiacius 11. obs. 8. Senec. *epist. 15.*

l. Nihil refert. 4.

Cuiacius 8. ad African.

l. Auunculo. 5.

Ant. Aug. *lib. 4. emend. cap. 8.*

LIBER XIII.

Titulus primus.

De conditione furtiua.

Lex ab Alexan. lib. 6. Genial. dier.
cap. 10. Prateius sent. cap. 1.

l. in re furtiua. 1.

Ad hanc Rub. & leg. 1. vide Bu-
trig. in Rub. de verbor. oblig. col. fin. & D. Maria.
Soc. in Rub. de leg. 1. & ibi Nig.

¶ Circa glossam rubricariam vide multa
per Iaso. & alios in rub. de leg. 1. col. 2. vide tex.
cum ibi dictis per Ioan. Fabr. Inst. de rer. diuis.
§. si tamen.

l. Conditioni. 2.

Pupillus conueniri potest cum authorita-
te tutoris.

l. Si condicatur. 3.

An id quod interest in lucro consistens at-
tendatur, vide per doctores in l. vniuers. C. de sen.
qua pro eo quod interest. vide Costalium in l. 3.
supra de in lit. iur.

l. si seruus. 4.

Rectè hic ad notant Græci interpretes hanc
conditionem non esse directam, sed ex bo-
no & æquo dari.

l. si pro fure. 7.

Cuiac. libro 10. obs. c. 11.

§. Furti actio. 1.

Folio 483. num. 70. tractatum 5.

§. Condictio. 2.

Actio ex delicto quando detur contra he-
redem, & an actio furti, & condictio furtiua
possint eodem libello cumulari, vide Bal. in
l. 3. C. de re iud.

l. in re furtiua. 8.

Æstimatio est in obligatione post interitum.

§. si ex causa. 1.

Condictio furtiua est, qua quis rem sibi
furto subreptam aduersus ipsum furem qui
furtum fecit, vel eius heredem consistens
persequitur, l. 6. §. 4. j. de action. rer. amot.

l. in conditione. 9.

Cuiacius libro 7. obs. cap. 37. Repetitionum 6.
folio 248. numero 42. folio 380. numero 117. folio
302. numero 193. & seq. & 24. Faquineus Con-
trouerf. iur. lib. 9. c. 5.

l. siue manifestus. 10.

Fur manifestus quis dicatur discite ex hac
lege.

§. ei quoque. 1.

Condictio furtiua an & quatenus detur do-
mino, siue res maneat, siue non maneat, vide
hic Glossam.

§. Tamdiu. 2.

Actio furti an extinguatur re aliena, vide
hic Bart.

l. sed nec. 11.

An & quæ sit differentia furti & condictio-
nis furtiue, vide hic Glossam.

l. & ideo. 12.

Condictio furtiua datur dominis contra
naturam conditionis.

§. in communi. 1.

An dominium sine possessione interdum
acquiri possit, vide hic Glossam.

§. Neratius. 2.

Vide Cæpol. in l. 1. C. de usufructu pro empt.

l. ex argento. 13.

Sarmientus libro 1. select. cap. 10.

§. Cauere. 1.

Malæ fidei possessori litis æstimationem
soluenti de euictione non cauetur.

§. Boue subrepto. 2.

Ioan. Robert. libro 2. sent. iur. cap. 9.

l. Quod ab alio. 15.

Coniunge l. 67. de furtis. idem omnino re-
scriptum est à Gordiano Imperatore in l. li-
cet, C. an seru. ex suo facto.

l. Qui furtum. 16.

Bellon. libro 4. supput. cap. 11. Menoch. de ar-
bit. iud. cas. 298.

l. Parui. 17.

Vide Cuiac. ad l. 29. in fine, infra de verborum
obligatio.

l. Quoniam. 18.

Bellon. dicto cap. 11.

l. Iulianus. 19.

Quam conditionem intelligat hic I. C.
vide Iul. Pac.

l. Licet sui. 20.

Coniunge l. pen. ff. de vi & vi arma.

Tit. 2. De conditione ex lege.

An & quando condictio ex lege compe-
tat, vide Cuiac. in paratitulis.

l. Si

l. si obligatio. 1.

Bellon. libro 1. *supput. cap. 11.* Repetitionū 2. folio 414. numero 51. * In hanc legē extant Ludolphi Schraderi commentaria Imp. in 86. 1596.

Tit. 3. De conditione triticaria.

Omnino vide Cuiac. in *paratir.* hic Molin. in *tract. de contract. usur. q. 62. num. 99.*

Qui certam. 1.

Alciat. lib. 2. *pareg. c. ult.* Ad vnum, quod ibi videtur velle Castr. quod possessio sit incerta, vide Bart. in *l. qui exempti. §. si pars, de collat. indeb.*

§. Rem autem. 1.

Condicerem suam quando quis possit, vide hic Bart.

1. In actione. 3.

Alcia. libro 2. *dispunct. cap. 11.* Repetitionum 8. folio 447. numero 62. * Antonius Faber. lib. 16. *coniectur. cap. 3.*

Tit. 4. De eo quo certo loco.

An id quod certo loco debetur alio loco peri possit, vide hic D. Gothof.

1. Alio loco. 1.

Vide Theoph. in *§. plus autem. Insti. de actio.*

1. Arbitraria. 2.

In hac actione habetur ratio interesse actoris & rei vide per Gloss. & Bald. in *l. 1. Cod. eodem tit.*

§. Si quis Ephesi. 2.

Creditor non potest debitori auferre vtilitatem loci.

§. Scauola. 3.

Ant. Aug. libro 1. *emend. cap. 9.*

§. Si quis ita. 4.

Alciatus libro 2. *pareg. c. 49.*

§. Si quis insulam. 5.

Incertitudo loci vitiat relictum nisi in piis causis.

§. Idem Iulianus. 7.

Angel. in *l. si marito. §. fin. j. soluto matrim.*

§. Nunc de. 8.

Brissou. libro 3. *select. cap. 1.*

1. Ideo in. 3.

Repetitionum 8. folio 499. numero 196. * Ex hac lege modum articulandi circa valorem rerum colligunt Baldus.

1. Quod si. 4.

Curtius Brugens. lib. 2. *cixar. ad fratrem c. 9.*

§. Interdum. 1.

An arbitrator possit in totum condemnare, aut in totum absolvere, vide Bart. in *l. fur. ii. §. qui iussu, D. de his qui nor. in fa. * Antonius Faber, lib. 15. coniectur. cap. 2.*

1. Aut mutuae. 6.

In vulgatis est, *l. aut si mutua.*

1. In bonæ fidei. 7.

Actiones bonæ fidei non dicuntur arbitrariæ propter locū: sed actio stricti iuris sic Iac. Nig. *ad rub. D. de ver. obli. nu. 155.* Mathes. *sing. 46.* Fab. de Monte *in tract. de emp. & vend. §. q. princ. num. 55. fol. 482. num. 55. tractuū §. fol. 6. num. 135. Repetitionum 6.*

1. Centum. 8.

Corraus libro 2. *misc. ca. 13.* Labittus in *vsa indicis sui folio 21. cum seq.*

1. Is qui certo. 9.

Vide Socin. in *l. qui Roma. in princ. in 3. col. nu. 6 ff. de verb. obl.*

1. si post. 10.

In hanc legem Duaren. libro 2. *dispur. cap. 11.* Martresius in *l. veteribus supra de pact. folio 38. cum seq.*

Tit. 5. De constituta pecunia

1. Si post. 10.

Oldendor. *claf. 4. a. 7. 8. in princ. * Paulus lib. 2. sent. tit. 2.*

1. Hoc edicto. 1.

Vide Iaf. *§. omnis, Inst. de action. in gl. in verb. nullo.*

§. Ait prætor. 1.

Hotom. libro *obs. cap. 3.*

§. De pupillo. 2.

An & quomodo pupillus obligetur, vide hic Glossam.

Eum qui. 4.

Bald. Nouel. *ad l. 1. §. si quis ita, D. de verb. obl. num. 28.* vbi Iacob. Nig. *num. 79.* Fortu. Garzi. *ad l. leg. D. de pactis, num. 50.* Forcat. in *Necyom. iur. dial. §. numero 6.* Lorient. *de pact. axiom. 147. fol. 396. nu. 50.* Repet. *1. fol. 114. num. 28.* Repetitionum 6. *fol. 184. nu. 97.* Repetitionum 6. * Iaf. in *§. in personam in ultimo notabili in fine. Inst. de actionib.*

§. Debitum. 7.

Legata an & quomodo debeantur, vide hic Zafium. *Cuiac. ad l. iurigenium ff. de pact.

§. sed & is. 8.

Cuiacius 13. obs. 17.

l. Quod si filij. 2.

Vide Aret. & post eum Sozin. in l. i. in prin. in 1. not. D. de verborū oblig. Ruin. in princ. & ple nius in 17. lectura.

l. Quod si maritus. 3.

Vide pro declaratione Alex. post Imol. in l. non tantum de re iudi.

§. si quis autem. 1.

Repetitionum 1. fol. 429. num. 26. *Cuiac. ad l. i. ff. de pact.

l. sed etsi. 4.

Vide Alex. in l. vinum, in gl. mag. in princ. si certum pet.

l. eum qui. 5.

Vide Ias. inst. de action. §. in persona, in 7. col. in gloss. in verb. constituens, qui videtur aliter illius §. literam legere, quam communiter habetur. Et ego vidi Codicē antiquum manuscriptum, cuius verba stant, vt legit Ias. sed si quis constituerit alium, soluturum non pro se pro alio non tenetur.

§. Iulianus. 1.

Cuiacius libro 13. obs. cap. 17.

§. Quod exigimus. 2.

Zafius §. 9. Inst. de action.

§. Iulianus quoque. 3.

Constitutum aliis modis fieri potest quàm per verba constituo.

§. sed si quis. 4.

Fieri potest constitutum per verba de futuro.

§. Iulianus. 6.

Felyn. in cap. 2. ext. de rescriptis.

§. item tutori. 7.

An si procurator concipiat verba libelli in persona domini valeat libellus, vide hic Bar.

§. si auctori. 9.

Quis dicatur qualis qualis seruus hic, vide D. Goth. hic.

§. seruo quoque. 10.

Cuiacius libro 11. obs. cap. 35.

l. sed etsi. 7.

Constitutum valet si & filiofamilias constitutur.

l. si vero. 8.

An solui possit adiecto, vide hic Glossam.

l. idem est 10.

An constitutum per omnia sit solutioni simile, tractat Glossa hic.

l. Haftenus. 11.

An constituens debitum teneatur actione de constituta pecunia, vide hic D. Goth.

§. si quis. 1.

Circa gloss. in verb. tenetur, vide Castren. re probantem hanc gloss. in l. iurigenium, §. sed cum nulla, colum. 2. de pact.

l. sed etsi. 12.

Vtile per inutile non vitiatur.

l. sed si quis. 13.

Constitutum plus debito, an valeat saltem vt donatio, vide Bald. in rub. C. b. t.

l. Qui autem. 14.

Hunc textum allegat Bartolus in l. i. in 3. q. D. de iurisd. om. iud.

§. si quis. 1.

Bellon. lib. 3. supput. cap. 13.

§. sed etsi quis. 2.

Paul. de Cast. & Rom. in l. stipulatio ista, D. de verb. oblig.

§. Constituire. 3.

Vide Alex. in l. quod quis, C. de probat.

l. Et licet. 15.

Hotom. libro 4. obs. cap. 12.

l. si duo. 16.

Vide Nou. 99. cap. 1.

§. sed & certo. 1.

Euerardus in loco à nomine dignitatis.

§. Ait prætor. 2.

Repetitionum 6. folio 448. num. 26.

§. Hæc autem. 4.

Ioan. Robert. libro 2. sent. iur. c. 18.

l. Sed etsi alia. 7.

Vide Alex. ad l. qui Roma, §. 4. cohæredes, num. 6. D. de verborū oblig. Iacob. de Nig. ad l. si insulam, D. de verb. obli. num. 199. Ant. Rub. in d. l. vinum. D. ficer. pet. numero 179. fol. 92. nu. 176. Repetitionum 2.

l. Item illa verba. 18.

Molinæus in Labyrinth. de diuiduis & indiuid. pari. 3. num. 161.

§. Quod adiicitur. 1.

Hunc §. notat Bald. in Rub. C. b. t.

§. E re autem est. 2.

Hæc actio est rei persecutoria & non pœnalis.

§. Vetus

§. Verus fuit. 3.

An & quomodo tollatur vetus actio tradit hic D. Gothof.

l. Id quod sub. 19.

Oldendorp. *claf. 4. act. 8. nu. 3.*

§. Si pater. 2.

Impositionis tempus quando inspiciatur Bart. hic.

l. Promissor. 21. §. si sine. 1.

Quod dicatur modicum tempus, vide Glo. mag. in *clen. 1. de reb. eccl'es. nō alien. super verbo modicum.* * Antonius Faber. *lib. 15. Coniect. ap. 4. & 5.*

l. si post. 22.

Repetitionum 7 fol. 194. num. 3.

l. Promissor. 23.

Vide Ozer. *Inst. de in iur. stipul. in princ. super gloss. in verb. credebatur. Ad §. 1. vide qua remis sine dicit Aret.*

l. Titius scio. 24.

Epistola quādo inducat obligationem vel inductam probet, vide hic Bar.

l. Quidam ad 26.

Vide Ozer. *Inst. de obligat. coll. 7. num. 45.*

l. Qui iniuriarum. 29.

Hunc textum notat Bald. in *l. 1. C. ex delict. defunct.*

l. si quis duobus. 30.

Cuiac. *lib. 13. obs. cap. 20.* * in fine.

l. Lucius Titius. 31.

Duaren. *lib. 1. disput. cap. 45.*

tit. 6. Commodati, vel contra.

Paulus 2. *sent. tit. 4.*

l. Air prator. 1.

Gilbertus Norforenus *lib. 1. in armoq. cap. 2.*

§. Huius edicti. 1.

Facit Glossa in verbo *confiteri*, in *cap. 1. extra eod. tit.* * Vide Albericum hic.

§. impuberes. 2.

Contractus si ab initio non tenet ratione inhabilitatis personę nūquam confirmatur, vide *l. si usufructus, j. de stip. ser.*

l. sed mihi. 3.

Locupletari cum alterius iactura etiam pupillus non debet.

§. si reddita. 1.

Nota hic quod actiones bonę fidei non extinguuntur re deteriore restituta aduersus debitorem, quia de damno conueniri potest, vt hac lege,

§. in hac actione. 2.

Repetitionum 2. fol. 83. num. 42. & 46. * Que sit vera huius loci interpretatio, declarat Anton. Fab. *lib. 17. Coniect. cap. 3.* Hotom. *5. obs. 13.*

§. Hæres eius. 3.

Vacon. *declar. 191.* Alciat. *ad l. 4. §. Cato. D. de verb. oblig. num. 81 vsque ad 88.* vbi Hiero. Bottingel. *num. 87.* Ang. *num. 12.* Lancel Gal. *nu. 33.* Horman. *nu. 189.* & 223 & seq. Socin. *Iun. nu. 89. III. & 113.* Molin. *in labyrinth. de diu. diuis & in diuid. part. 2. nu. 3. 233. & 237. & part. 3. nu. 230. cum seq. fol. 302. num. 183. & nu. seq. & 223. & 225. & 228.* Repetitionum 6 fol. 263. numer. 12. Repetitionum 87. Repet. 6. & fol. 72. num. 33. eadem repetitione.

¶ Ad eius intelligentiam vide Doctor. in *l. stipulationes non, n. 8. oppos. Bart. de verb. oblig. & Socin. in l. 4. §. Cato, in 8. collat. de verb. obliga. & ibi per alios omnes 3. oppos. Bar. & etiam super 2. aliquid. & vide ibi Ruin. vbi ponitur verbum ad declarationem istius text. in 15. chart. coll. 2.*

¶ Et ad intellectum §. in hac ea l. vide glo. mag. in *l. vinil, D. si cer. pet. & ibi Doct. omnes.* Et ad §. hæres, vide las. in Rubric. *si cer. pet. in 1. chart. Ad gloss. i. illi. l. vide Aret. Inst. de au. tho. tur. 2. coll. Ad §. si reddita. vide Bart. in l. stipulationes non, 6. quest. de verb. oblig. fol. 327. nu. 89. & num. seq. & 111 & 113. Repetitionum 6.*

l. sæpe etiam. 4.

Duaren. *lib. 1. disput. c. 47.* Alciat. *lib. 4. disp. c. 15.* Corr. *lib. 4. miscellane. c. 8.* Forcat. *dial. 7. nu. 5.* Cuiac. *lib. 5. obs. c. 33.* * & *lib. 10. obs. 37.* Couarr. *lib. 4. variar. resolut. c. 8.* Turneb. *lib. 11. aduers. cap. 20.* Sigonius in *annotat. Linianis.* * Augustinus *lib. 2. emend. cap. 2.* Petrus Pirhæus 2. *aduers. 8.*

l. si vt certo. 5. §. si quis hac. 1.

An litis æstimatio sit similis emptioni, vide *l. litis æstimatio. j. pro emp.*

§. nunc videndum. 2.

Concordat. *cap. 2. cum glossa 2. in princ. extra depos.* * Bartolus hic.

§. Etsi fortè. 3.

Bald. in *l. 1. num. 9. C. commod.*

§. Quod vero. 4.

Paulus 2. *sent. 4. §. 2.*

§. Custodiam. 5.

Vide Innoc. in *cap. nuper. ext. de sent. excom.*

§. sed an etiam. 6.

Fugitiuus an & quando in dubio debitor vel alius non præsumatur, vide hic glossam.

§. sed interdum. 7.

Vide Glossam in *cap. 1. extr. hoc eod. tit.*

L. iij.

§. Quinimò. 8.

Prateius *sent. cap. 13.*

§. Vsq̃ue adeò. 9.

Forcat. *auarij cap. 6.* *Pullus an censeatur venditus equa vendita, vide hic Albericum.

§. Interdum planè. 10.

Bart. *in l. pen. §. I. D. sol. matr.*

§. Nunc videndum 11.

Qua actione agendum sit, quando res mea est per te pignolata, *declaratur hic.

§. si me rogaueris. 13.

Ant. Aug. *libro 3. emend. cap. 6.*

§. si de me petiisses. 14.

An per appositionem custodis videatur remissa custodia, vide Bald. *in l. ex diui, Cod. locati.* & ibi etiam an dominus teneatur ex mala custodia.

§. si duobus. 15.

Domini in solidum plures eiusdem rei, vel iuris esse non possunt, vt hic & l. 3. §. ex contrario, D. de acquir. posses. adde Socin. *ubi ponit 8. l. mit. in reg. 99. domini*, vide Vacon. *de clar. 72. tã gunt doctor. ad l. 4. §. Cato*, D. de ver. obl. *ubi Socin. Iun. n. 51. nouissimè Ari. Pinel. in repet. ad l. 1. Co. de bonis mater. 3. part. num. 10. & seq. folio 307. Molinæus in labyrintho de diuid. & in diuid. part. 3. numero 190. 208. 216. Ioã. Robert. libro 3. sent. iur. cap. 8. Martresius in notis cap. 23. folio 307 numero 10. cum seq.*

l. Vel alterutro. 6.

Molinæus *d. par. 3. num. 162.* *Accursius hic.

l. Vnde quæritur. 7.

Martresius *in not. c. 24. vide Ioan. de Platea, Inst. de testam. §. legatariis.*

§. sed si legis. 1.

Nemo id præstare cogitur quod præuide-
re non potuit. *Vide hic Iacob. de Arena.

l. Rei commodatæ. 8.

Nota in hac lege quæ sit differentia com-
modati & mutui. *Seneca *epist. 63.*

l. Eum qui. 10.

An redditum videatur quod deterius est
redditum, vide Glossam hic.

§. Si rem. 1.

Vide Bart. *in l. cum proponas, C. de Molo.*

l. Qui non. 11.

Mala electio culpæ tribuitur.

l. Si mei causa. 12.

Gilbertus Regius *libro 2. enantioph. cap. 20.*

l. Is qui. 13. §. Si quem. 1.

An furtum faciat qui re commodata sciēs
vititur ad alium vsum contra domini volun-
tatem, vide hic Glossam.

l. Si seruus. 14.

Cuiacius *libro 17. obf. cap. 12.* *Dynus *in cap. Nullus extr. de regu. iur.*

l. Commodare. 15.

Bart. *cons. 1. volum. 1. & in l. index. D. de ming
ribus.*

l. In commodato. 17.

Dolus futurus remitti non potest, vide
Glossam *in l. si vnum, §. 3. supra de pactis.*

§. Contraria. 1.

An & ex quibus contractibus foriantur
tam directæ quàm contrariæ actiones, vide
hic Bart.

§. Si ex facto. 2.

Bald. *in l. curatoris, C. de neg. gest.*

§. Sicut autem. 3.

Gilbertus Regius *libro 1. enantioph. cap. 2.*

§. Duabus. 4.

Vide Alex. *in l. si mihi & tibi, D. de leg. 1.*

§. Rem commodatam. 5.

In alternatiuis cuius sit electio, notat
Bart. hic.

l. In rebus. 18.

Piratarum. De Piratis Seneca *4. declam. cap. 4. Cicero §. off.*

§. Possunt. 2.

Vide Bart. *in l. diuorrio, §. impendia, D. soluto
matrimonio.*

§. item qui. 3.

An vitiosam rem reddens teneatur ad in-
teresse, vide Bald. *in l. 1. C. de sent. qua pro eo.*

§. Quod autem. 4.

Vide *cap. dilectus, extr. de ord. cogn. * Olden-
dorp. clas. 4. actio. 15.*

l. Ad eos qui. 19.

Conductor, siue commodatarius an tenea-
tur de damno dato à tertio, vide hic Barto
& Glossam.

l. Argentum. 20.

Si res culpa nuntij perdatur, perit pericu-
lo domini, si remittens non fuit in culpa ma-
læ electionis, adde Dec. *ad cap. significauit. nu. 9. vsque ad fin. extr. de appel. Cagnol. ad l. contra
ctus. numero. 32. D. de regu. iur. vide aliqua circa
hanc legem per Petrum de duobus fratribus
in 38. q. 8.*

l. Rem mihi. 21.

Cuiacius *8. ad Affican.*

§. In exerc

§. in exercitu. i.

Contubernalibus. De contubernio, vide Veger. l. de re mil. l. 9. orig. ult.

l. si seruus. 22.

Paulus 2. sent. tit. 4. §. 1.

l. si commodauero. 23.

Harmenop. libro 6. tit. 14.

Tit. 7. De pigneratitia actione. *vel contra.

Paulus 2. sent. tit. 5.

l. Pignus. 1.

Ad gloss. ibi, in verb. tradit, & quod ibi per Ias. Inst. de action. §. item in promissis.

§. si igitur. 1.

Quæ sit differentia inter pignus pratorium & conuentionale, vide hic Bart. *Paulus lib. 5. sentent. tit. 25. §. 4.

§. si quis tamen. 2.

Simon. de Prateis 3. de interp. dub. 2. solui. 4.

l. si debitor. 2.

Aliena res an possit obligari, notat Bartol. hic.

l. si quasi. 3.

An & quando emptor dicatur fidem habere de pretio, vide hic Bart.

l. si conuenerit. 4.

Menoch. de arbit. iud. cas. 220. vide Aret. Inst. quib. alien. lic. in l. col. §. 1. in fin. hanc limita, vt per Alex. in l. deducta, in §. nummus, circa fi. D. ad Trebell. fol. 205. num. 13. Repetitionum §.

l. idque iuris. 5.

Ad hanc legem, vide Roman. cons. 44.

l. Quamuis. 6.

Paul. 2. sent. 5. §. 1. & tit. 13. §. §. *Antonius Faber. lib. 7. Coniecturarum cap. 16.

§. si creditor. 1.

Vfuræ veniunt post moram in actione pigneratitia.

l. si necessarias. 8.

An & quæ dicantur necessariæ impensæ vide hic Glossam.

§. si annua. 3.

Couarr. lib. 1. variar. resol. cap. 13.

§. De vendendo. 4.

Conditio adimpleta an transeat ad hæredes remissuæ, Bar. hic.

§. Cum pignus. 5.

Cuiac. lib. 5. obs. cap. 27.

§. si rem alienam. 9.

Ad gloss. l. cum res, Cod. si alien. res pignor. data sit, Decis. 40. post numer. 2. fol. 92. decisionum Afflicti.

§. Non tantum. 1.

Res hypothecæ dari potest pro quacunque obligatione.

§. Propriè. 2.

Vide Vallam lib. 6. Elegantiar.

§. Omnis pecunia. 3.

Negulant. tract. de pignor. parte 5. memb. 3. par. 3. num. 4.

§. Qui ante. 5.

Repetitionum 6. fol. 444. nu. 319.

l. Solutum non. 11.

Repetitionum 1. folio 388. numero 20.

§. Si quasi. 2.

Robert. recep. lect. cap. 27. Cuiac. 19. obs. 27.

§. Si in fortem. 3.

Cuiac. lib. 5. obs. c. 28. & lib. 15. c. 12. *Harmenopulus lib. 3. tit. 5. §. 14.

§. Si creditori. 4.

Robertus 1. animad. 25. Anton. Mercat. 2. notat. 26. *Harmenopulus supra dicto loco §. 7.

§. Solutam. 5.

Gilbertus Regius lib. 2. variar. c. 20. Io. Robert. lib. 1. recep. iur. civil. lect. cap. 27. Vitalis lib. 2. variar. lect. cap. 18. Si domum tibi à domino locatam, tu mihi relocasti quod iure permittitur certa mercede, qua ex causa friuola & vasa, quæcunque mea in eam domum induxi, intuli, importauit tacite mercedis nomine, non tantum tibi locatori meo, sed etiam locatori tuo pignorata sunt, vt ostenditur in fine huius §. & ideo si locatori tuo, mercedem soluero nõ tibi recte solui, quia friuola mea ei quoque pignorata erāt, atque ita iusta mihi fuit causa ei soluendi. *Romanus singular. 552.

§. Per liberam. 6.

Ioan. Robert. lib. 2. sent. iur. cap. 1. Cuiac. ad tit. *Inst. per quas person. nobis adquir.

l. Vel vniuersorum. 12.

Ornat. sub num. 7 folio 113. Cagn. de reg. iur.

l. Si cum venderet. 13.

Coruarr. libro 3. resolui. cap. 8. pag. 829. nu. 3. fol. 514. num. 41. & numer. seq. repetitionum 7. *De specie & sententia huius legis, consulte Antonium Fabrum in libro de errorib. pragmat. decad. 22. cap. 9.

§. Venit autem. 1.

In hunc §. Cuiac. 19. obs. 24.

1. Creditor. 15.

Inquisitio an hodie sit necessaria, vide D. Gothof.

1. Tutor. 16.

Pignus quemadmodum & qua ex causa possit dari, collige ex hac Gloss.

§. Etiam vestigale. 2.

Fol. 470. Arius Pinellus, C. de bonis matern.

1. Sane. 17.

Delectione huius loci, vide hic Glossam.

1. si conuenerit. 18.

Rem mihi pignoratam, alij pignorare possum.

§. Seruus rem. 4.

Pignori an & quatenus dari possit is, qui liberam rei administrationem habet.

1. Aliena. 20.

Aret. in l. 2. in 3. col. in vers. 3. principaliter, D. de duobus reis.

§. Si pluribus. 1.

Res an pluribus obligata, & in dominio plurium esse possit, vide Bar. hic.

1. Domo. 21.

Area est pars domus, & domus pars areæ.

1. si pignori. 22.

Corra. lib. 6. miscel. cap. 7. Bellon. lib. 2. supp. cap. 14. Vitalis lib. 2. variar. lect. c. 17.

§. idem Papinianus. 1.

Hotom. lib. 5. obs. c. 23.

§. si prædo. 2.

* Antonius Faber lib. 7. coniecturarum c. 19.

§. Si creditor. 4.

Culpam admittere quis non videatur, vide hic Gloss.

1. Eleganter. 24.

Briffon. lib. 4. select. cap. 9.

§. Qui reprobos. 1.

Pilæus quest. 5. & 35.

§. si vendiderit. 2.

Aug. lib. 1. emend. cap. 1. * Paulus lib. 2. senten. tit. 13 §. 1.

§. In pignoratitia. 3.

* Romanus singulari. 554.

1. si seruos. 25.

Paulus 2. sent. 13. §. 7.

1. Non est mirum. 26.

Grammat. decis. 51.

§. Sciendum. 1.

Ad intellectum huius §. vide Bartolus in l. 1. in princ. D. de acquir. poss.

1. Petenti. 27.

Vincent. Lirinens. aduersus prophanas no. uat.

1. Petenti. 28.

Negus. tract. de pignor. parte 7. memb. 1.

§. Si seruus. 1.

Actio commodati datur contra dominum de peculio.

1. Si rem alienam. 29.

Qualiter intelligatur quod res aliena non possit pignorari, vide per Gloss. & Doct. in l. cum res, C. si res pign. d. m. * vide hic Albericum & Accursium inter se discidentes.

1. Qui ratiatio. 30.

Cotta in memorab. in voce Ratiarium.

1. Si seruus. 31.

Cuiacius libro 8. ad African.

1. Cum debitore. 32.

Nota hic quod plus est cautionis in rem quam in personam.

1. Si pecuniam. 33.

Alciatus lib. 2. dispunct. cap. 3. Cuiac. libro 3. obs. cap. 35.

1. Titius cum. 34.

Nicolaus Valla tract. 11.

1. Cum & sortis. 35.

§. Pignus. 1.

An dicatur creditor possidere pignus debitoris, vide hic Gloss.

1. si quis in. 36.

Hæc lex pertinet potius ad Titulum de dolo.

§. Sed & si quis. 1.

Ad hunc §. adde textum notabilem in l. quem prædium, Cod. si res aliena.

1. Pupillo. 38.

Vt pupillus conueniri possit actione pignoratitia quid necessarium sit, vide hic Bart.

1. Gaius. 39.

Pulæus de alienat. rei distract. cap. 10. Hotom. libr. 5. obser. cap. 13.

1. Debitor. 40.

Initio huius legis ostenditur actionem pignoratitiam, quæ de restituenda possessione proponitur, debitori non aliter dari, quam si totum debitum soluat, vel offerat in iudicio, ut in l. si rem, §. ult. hoc i. vel eo nomine creditori satisfaciatur, l. si rem, §. omnis, l. heredes, §. idè obseruatur, supra fam. erc. & hoc est quod dicitur

citur indiuiduam esse pignoris causam, l. rem, D. de euit. quoniam nec parte maiore pecunia soluta, villo modo vllave ex parte pignus liberatur, l. 6. C. de distrac. pig. vniuersa pecunia soluta creditori, vel oblata, vt dixi, pignus liberatur.

§. Debitoris. 1.

Ait hoc loco Papinianus, patrono patris præterito, dari partis debitæ verecundiæ patronaliter est, legitimæ patronalis bonorum possessionem contra tabulas in heredem scriptum, quæ non daretur in filium hæredem scriptum, nec in filium exhæredatum rescindentem testamentum, per querelam inofficiosi testamenti, §. sed nostra, Inst. de successio. libertor. Vnde nota hic exhæredationem auferre ius noménque hæredis & ius peculij.

§. Soluta. 2.

Hoc responso ostenditur pignus quidem à creditore, alij creditori suo pignori obligari posse, id quod constat ex l. gregem, §. pignori, in fra. de pignor. l. 1. si pignus pignori datum sit. sed si debitor qui dedit pignus creditori, id est, suo creditori, soluerit omnem pecuniam, vtraque obligatio pignoris perimitur, & creditor primus tenetur debitori pignoratitia actione, vt pignoris possessionem restituat tantum, non vt quicquam amplius præstet.

l. Rem alienam. 41.

Alciat. lib. 7. parer. c. 14. Duaren. lib. 2. disput. c. 4. Ioan. Robert. recep. iur. civil. l. 2. cap. 1. Puluxus dicto loco c. 26. Martresius in notis ca. 35. Io. Aupachus lib. 1. epist. iurid. cap. 8. *Connanus lib. 2. comment. ca. 13.

Pignoris persecutio. Pignoris persecutio nihil aliud est quam actio hypothecaria quam appellant pignoratitiam, vt & alij sepe eam ita nuncupant Cuiac. lib. 19. obs. cap. 26. *Hortoman. lib. 5. obs. 7.

l. Locum purum. 43.

Alciat. lib. 2. parer. cap. 9.

§. Titius. 1.

Cotta in memorab. lib. in voce Cilleus, & in voce Intertrimentum.

LIBER XIII.

Titulus primus.

De exercitoria actione.

Ac actione tenetur insolidum exercitor naus, ex contractu magistri eius rei nomine, in qua magister datus est. Exercitor autem naus dicitur, is ad quem obuentiones & reditus omnes proueniunt, siue sit dominus naus, siue eam conduxerit, l. 1. §. exercitorem h. 1.

l. Vtilitatem. 1.

Ad materiam huius legis, vide multa per Bald. in Rub. C. h. 1. *Harmenopulus l. 2. Tit. 11. §. 7. & lib. 6. Tit. 3. §. 15.

§. Magistrum. 1.

Magistrum quomodo hac in lege accipere debeamus, declarat hic iurisconsultus. An magister obliget dominum, vide Pau. de Castr. & Bald. in l. causa. §. 1. D. de procurat. & Imol. in ca. inter dilectos, ext. de fide instr.

§. Magistri. 3.

Columella libro 4. cap. 3. Isidor. 5. orig. 5. Harmen. 2. tit. 11. *Isidor. lib. 5. orig. iur.

§. Cuius autem. 4.

An minor possit esse procurator ad negotia, faciunt leges hic citatæ ab Accur.

§. Magistrum. 5.

Relatiue Benuenut. trac. de nau. nauit. & nauig. num. 2. folio 239. decisionum Capitij

§. Nauem accipere. 6.

Cotta in memorab. lib. in voce liberorum. Aulus Gell. libro 1. cap. 25.

§. non autem ex. 7.

Pro intellectu huius §. vidi Bart. in l. habebat, §. de instr.

§. sed et si in pretiis. 10.

Creditor improprie liberari creditur.

§. igitur præposito. 12.

Afflict. decis. 82. dubitatur, numer. 9. Aconit. tract. de mercat. in tit. manda. nu. 25.

Benuenut. super tit. manda. num. 25. decisionum capitij. Dec. 82. n. 9. fol. 165. decisionum Afflict.

*De lana 60. vide Pallad. cap. 3. c. 5. Isidor. lib. 16. orig. cap. 27. Brillon 2. select. cap. 16. Ant. August. lib. 4. emend. cap. 16.

§. si plures. 13.

Gellius libro 10. cap. 25. & Plin. lib. cap. 25.

§. sed & si sic. 14.

Cotta in memorab. lib. in voce legatus, & in voce Emphrasta. Alciat. libro 1. parer. cap. 43.

§. Exercitorem. 15.

Cuiacius lib. 8. obser. cap. 9.

*§. Parui autem. 16.

*Vide l. 4. Cod. hoc titulo.

§. Est autem. 17.

Exercitor conueniri potest ex contractu suo.

§. Sed ex. 18.

* Pro intellectu huius §. vide D. Godofr. hic.

§. Si is qui. 19.

Bellonus *libr. 4. supput. cap. 14.*

§. Licet. 20.

Cuiac. *lib. 12. obs. cap. 32.*

§. In potestate. 21.

Loquitur hic §. de potestate, qua de re vide Bar. hic.

§. Si tamen. 22.

* Vide hic Accursum.

§. Quanquam. 23.

Paulus 2. *sent. iii. 6.*

§. Hæc actio. 24.

Exercitor & magister tenetur in solidum, vnus tamen solutio alium liberat.

§. si plures. 25.

* Vbi plures ex contractu vnus conueniuntur, quilibet conuenitur in solidum vide hic Godofr.

l. Ne in plures. 2.

Fidelitatis iuramentum singulis defuncti hæredibus, vassallus facere non cogitur vt hic colligitur, aduersus glossam l. si cuius 13. in verbo oportet, supra de vsufr. quæ communiter in eo reprobata est.

l. Nec quicquam. 3.

* Coniunge l. 13. in fin. ff. de institut. actio.

l. si tamen. 4.

Ad intellectum huius l. vide Bart. in l. eandem, infra de duobus reis, & Bald. in Rubr. C. qd. eod. ad fin.

§. Sed si seruus. 2.

An mortuo magistro detur actio in dominum, vide hic Bar.

l. si seruus. 6. §. si communis. 1.

Tributoria locum non habet vbi merx est peculiaris.

l. Lucius. 7.

Iste textus solum habet locum in persona priuata, non in priuilegiata, vt ecclesia, ciuitate, & similib. ita Bart. hic. & doct. ad l. ciuitas, D. si cer. pet. ad fin. vbi Ias. num. 28. & vide Alex. cons. 4. libr. 3. adde ad Alexan. Maler. Ancon. in tract. de mercat. in tit. de nautis in 5. part. versic. scio, nam. 2.

§. Interdum. 1.

Cuiac. lib. 12. obs. cap. 32.

§. Eadem. 2.

An & quomodo probetur, quid esse conuersum in utilitatem alicuius, vide Bald. in l. 1. C. si aduers. cred. adde Pet. de Anch. cons. ult.

Tit. 2. De lege Rhodia de iactu.

Paul. 2. *sent. 7.* Harmen. II. tit. 13. * Tertulianus 3. *aduers. Marcionem.*

l. Lege. 1.

Decius de *reparat. eccles. cap. 8. num. 2. ad glo. si in fin.* vide Ioan. Fabr. in §. si plures, in si. verb. Inst. de fideicommiss.

l. si laborante. 2.

Cuiacius *lib. 3. obs. cap. 2. & lib. II. c. II.*

§. Cum in eadem. 2.

Menoch. de arbit. iud. cas. 45.

§. si naus. 3.

Harmen. 2. tit. II.

§. Portio. 4.

* Harmenop. *lib. 2. tit. I. §. II. & 17.*

§. Seruorum. 5.

Pro derelicto rem quis habere non videtur.

§. Res. 8.

Pro derelicto, rem habere non videtur, qui res suas naus leuandæ causa in mare proicit, nisi forte ex qualitate ipsius iactus, res præsumatur pro derelicto habita.

l. Cum arbor. 3.

Contributio in iactu arboris quibus casibus debeat, vide hic Glossam. * Paulus libro 2. *sentent. tit. 7. §. 3.*

l. Naus. 4.

Scapham. De scapha, vide Isidor. 19. c. 1.

§. sed si. 1.

Ant. Aug. lib. 1. *emend. cap. 3.*

§. Cum autem. 2.

Virgilius 3. *Aeneidos*, Cuiac. 12. *obs. ult.*

l. Amiffæ. 5.

* Amiffa naue, qui res suas naufragio liberarunt non conferunt.

l. Naus. 6.

Curtius Brugensis libro 1. *ad fratrem cap. 15.*

l. Qui leuandæ. 8.

Connanus in l. falsus, D. de furtis. * Harmen. lib. 2. tit. II. §. 19.

Axioms. 9.

Huius legis explicationem pete ab Alciat. lib.

lib.2. dispunc. c.9. Forcat. in cupid. iuris per. ca.9.
Menchaca lib. 1. illustr. qu. cap.20 cum seq. co-
piose Igneus in sua dispn. An imperatori sub-
sit Rex Franciæ, Bartholom. de San. Casas in
tract. An princeps subditos alienare possit. §.3.

l. si vehenda. 10.

*Huius legis interpretationem vide apud
 Cuiacium *libr. 3. obs. 12. Difficultas superue-*
nientis excusat à pœna, Bell. libr. 3. supput. cap. 13.
vide per Dec. cons. 439. num. 8. Reuard. cau. 43.
anno præterito, Afflict. decr. 19. Grammat. q. 2.
per totū Fed. de Sen. cons. 122 Aret. cons. 142.
column. 3. Dec. cons. 313. column. penu. ad princi-
pium. latè Paris. consil. 110. num. 25. cum sequ.
libr. 10. Ioan. Laud. de præsb. cons. 147. & Ioan.
Anton. cent. cons. 14. num. 8. inier. consil. diuers.
ad caus. crimin. tom. 1.

¶ Decis. Cle. n. 31. f. 269. *decisionum Afflict.*

§. Si ea. 1.

Bellonus lib. 3. supput. cap. 13. Pilæus quæst. 7.

§. si conduxisti. 2.

August. lib. 3. emend. cap. 6. Benuenut. tract.
de nautibus, num. 5. f. 260. decisionum Capitii, n.
16. fol. 264. decisionum Capitii.

Tit. 3. De institoria actione.

Paulus 2. sent. 8 §. 1.

l. Equum. 1.

Institoria actione in solidū tenetur pater
 vel dominus, qui merci vel negotiationi suæ
 filium vel seruum præposuit, æquū enim
 est, sicut ex institorum actu comoda senti-
 unt, ut ex contractibus ipsorum etiam ob-
 ligentur & conueniantur, ut hac lege.

l. Institor. 3.

Institor quis dicatur discite ex hac lege.

l. Cum. 4.

Locus emendi & vendendi non mutat a-
 ctionis causam.

l. Cuicumque. 5.

Quando quis videatur præpositus insti-
 tor, vide hic Bart.

§. Nam & 1.

* De insulario vide quæ scribit Dion. God.
ad l. 16. §. 1. ff. de usu & habit.

§. Labeo. 2.

Paulus 2. sentent. 8 §. 2.

§. Sed. 5.

Qui dicantur muliones Budæus in Pan-
 dectas.

§. idem ait. 8.

Cotta in memoriali in voce *libitinarij*, & in
 voce *pollinctoris*.

§. Idem. 9.

Vide l. 16. in fin. inf. de in rem verso.

§. Sed & cum. 10.

Paulus 2. sentent. 8 §. ult.

§. Non tamen. 11.

Procurator datus ad vendendum an possit
 vendere h. bita fide de pretio, vide hic Bar.

§. si ei. 14.

* Pro intellectu huius loci cōsule D. Go-
 dofr. hic.

§. Item. 15.

Ant. Aug. lib. 2. emend. cap. 1.

§. Idem. 16.

Vide Glos. in cap. cum omne, ext. de off. deleg.

§. si ab alio. 17.

An mandatum vniuersale finiatur morte,
 notat Bar. hic.

l. Sed & si. 7. §. Parui. 1.

Mulier potest esse executrix testamenti,
 sicut potest esse executrix inter viuos extra-
 iudicium. * Harmen. lib. 1. tit. 2. §. 58.

§. Pupillus. 2.

* Vide l. 27 §. 2 *supr. de arbitr.*

l. Eatenus. 10.

Huius legis regula variè illustratur hic à
 D. Gothof.

l. Sed si. 11. §. sed et si. 1.

Ancor. in tract. de mercat. in tit. de contract.
mer. nu. 19. Cagnol. ad l. qui cum alio, post num. 3.
de reg. iur. Fel. ad cap. ex parte, ext. de rescrip.

§. De quo palam. 2.

Cuiacius libr. 7. obser. cap. 29.

§. Proscribere. 3.

* Nota hic, quod loci consuetudo in pro-
 scriptionibus publicis spectanda.

§. Proscriptum. 4.

In proscriptione quot & quæ necessaria
 sint declarat D. Goth. hic.

§. Condicio. 5.

* Condicio in qua quis præponitur ser-
 uanda.

§. Sed si. 6.

Vide Roman. fin. 473.

§. si institoria. 7.

* Ratio huius §. adfertur hic à Dion. Go-
 dofr.

l. Habebat. 13.

Qui restringit se ad vnā causam, si non
 probat, debet succumbere: ad hanc regulā,
 adde Felyn. ad cap. 2. column. 11. de rescrip. ex ad-

c. licet, col. 20. de probat. Soci. ad l. naturaliter. §. nihil, nu. 21. c. 3. D. de acq. poss. Glos. in c. 6. ext. de iudic.

§. Meminisse. 1.

Menoch. *de arb. iud. lib. 1. c. 3.*

§. si duo. 2.

Strabo *libro 3.* Suetonius *in Tyberio*, Euseb. *10. histor. eccles. 5.*

* I. Idem erit. 14.

* Iunge *l. 4. §. 1. supra de exercitoria.*

I. si cum. 16.

Cuiacius *libro 10. obser. cap. 37.*

I. si quis. 17. §. si seruum. 1.

Liuius *libro 34. cap. 3^a.*

§. si impubes. 2.

Pro intellectu huius §. vide Alex. *in l. eius qui, D. si cer. per.*

§. Eius. 3.

Socin. *regul. mand. 254.*

§. Proculus. 4.

Mediceus *tract. mors omnia soluit, parte 2. conclus. 64. numero 192.*

§. Ex hac. 5.

Cuiacius *8. ad Affricanum.*

* I. institor. 18.

* Continetur hoc loco institoris definitio.

I. In eum. 19.

Equinarius Baro *10 mo 3.*

§. si dominus. 1.

Bald. *in l. mandatum, in 3. opp. C. mand.*

§. Tabernæ. 2.

Textum hunc esse singularem notat Bart. *in l. mandatum, C. quod cum eo.*

§. Seruus. 3.

An institor obliget dominum, vide hic Bart.

I. Lucius. 20.

Hæc lex optimè explicatur à D. Goth. hic.

Tit. 4. De tributoria actione.

Hac actione filii familias, aut serui in peculiari merce sciente patre, vel domino negotiatis creditor petit, ut quod in mercibus peculiaribus est, inter se & alios creditores, pro rata portione distribuatur.

I. Huius. 1. §. Licet. 1.

Quod discrimen sit inter nolle & velle, & non nolle, vide hic D. Goth.

* §. Peculiarem. 2.

* Continetur hic peculi & peculiaris mercis differentia.

§. scientiam. 3.

Bellonus *libro 4. suppl. c. 14.* Alciat. *lib. 5. p. 1. verg. c. 13.*

§. Potestatis. 4.

Potestatis verbum ad quid porrigi possit, vide hic textum.

I. Sed si. 3. §. si seruus. 1.

Coniunge cum hac l. leg. 7. infra ut ex inscriptione intelliges.

I. Procuratoris. 5. §. sed & si. 2.

An tributoria, an tributoria dicatur actio hæc, vide hic Glossam.

§. In tributum. 6.

Corta *in memorial. in voce sagaria.*

§. si plures. 15.

Vide Aret. *conf. 57.*

§. Planè. 17.

Vide Glossam *in l. quod quis, D. de priuil. cred.*

§. sed si. 18.

Ant. Aug. *libro 2. cap. 1.*

I. Non enim. 6. §. si cuius. 2.

August. *libro 3. emend. cap. 6.*

I. Quod. 9.

Vide Ias. qui format optimè contrarium de hoc textu *in l. 1. de nou. oper. nu. circa med. ver. in 10. q. Bart. fol. 105. num. 56 reper. 7.*

§. Eligere. 1.

De materia huius §. vide Bar. post Dyn. *in l. 1. §. unde queritur, 7. de pub. in l. edita, Cod. de edendo, Roma. conf. 13. Aret. conf. 19. Alex. in l. cum proponas, post Bar. de trans.*

§. Si seruo. 2.

Hæres ex proprio dolo tenetur in solidum, ex dolo defuncti in id tantum quod ad eum peruenit, vide Dec. *in l. 10. in heredem, D. de reg. iur. Glos. in l. vn. C. ex delict. defunct.*

Tit. 5. Quod cum eo qui in aliena potestate est, negotium gestum esse dicatur.

Hunc titulum generaliter pertinere ad contractus filiorum familias, & seruorum, constat *ex tit. 7. lib. 4. Inst.*

I. omnia

l. Omnia. 1.

Quamobrem hic proconsulis mentio fiat
Vide Ant. Aug. lib. 1. emend. c. 5.

l. Ait. 2.

L. mira ut per Zozin. reg. 167.

§. sed et si. 1.

Gellius lib. 1. c. 13.

l. sed an. 3.

Roman. sing. c. 6.

* l. Sed si. 14.

* Pro intellectu huius legis iunge l. 2. & in fine, & l. 7. hoc titulo.

§. interdum. 1.

Mendacium ut puniatur, vide Nouell. 28. cap. 10.

§. Quanquam. 2.

Roman. sing. l. 81.

§. soli. 3.

Huius edicti beneficium, non transit ad hæredem filij.

§. sed an. 4.

Brunus ira c. 1. bon. 4. quas. 20.

§. is qui. 5.

Qui semel egit an possit iterum eadem actione agere, vide hic Bart.

l. si filius. 5.

Felin. in cap. exceptionem extr. de exception. Rom. conf. 300. Socin. conf. 221.

* §. si filio. 1.

* Iunge Nou. l. cap. 1. §. 1.

l. eum qui. 6.

Beneficiū per lit aliquis propter mendaciū.

l. Pater. 7.

Vide Capol. can. 15. & Bart. in l. si dubiter, in §. filius, D. de fideiuss.

l. Titianus. 8.

Cuiac. lib. 3. obs. c. 35 & lib. 17. cap. 20.

tit. 6. De Senatusconsulto Macedoniano.

Alex. ab Alexand. lib. 1. genial. die. c. 3. Ioan. Rob. lib. 1. sent. iur. c. 8.

l. Verba 1.

Forcat. dial. 98. num. 1. Alciat. li. 2. pararg. c. 32. Ad principium huius legis cum materia, vide Iaf. Insti. de actio. in 7. coll. nu. 35. & 36. & textum, in l. in pupillo, D. de solu. vide etiā Abb. in c. cum cō ingat, nu. 22. vers. unde si bene, D. de iur. iur. an sit principaliter odiosum.

§. Si pendeat. 1.

Declaratur n. 9. f. 246. à Cagnolo, de reg. iur.

§. Certe. 2.

Vide Bald. in l. si in vers. venio, C. de sent. pas.

§. in filio. 3.

Nou. 81. abrogat ea quæ hic dicuntur.

l. Vique. 2.

Miles filius familias præsumitur in causam castrensis peculij mutuum accepisse, idque causa militiæ expendisse.

l. si quis. 3.

Quomodo procedat nu. 216. Plautius in l. Barbarius. ff. de off. presid.

§. Vnde. 1.

Duarenus lib. 1. anniuers. disput. c. 14.

§. Proinde. 2.

Bart. in l. Labeo, D. de suppellect. leg.

§. is autem. 3.

Menoch. de arbit. iudic. cas. 21.

§. si à filio. 4.

Gellius lib. 1. cap. 13.

l. Quia. 4.

Quibus casibus filio familias non sit credendum, vide hic Glossam.

* l. Ergo hic. 5.

* Vide in hac legem Cuiacium in posthumis.

l. item. 7. §. idem. 1.

Si colore quasimus. Color hoc loco prætextum significat, ut optime norat hic D. Gotho.

§. sed et si. 2.

An filius familias possit mutuum in causam patris accipere, vide hic Glossam & Bartolum.

§. Non solum. 6.

Cremensis sing. 38.

§. Proinde. 7.

Verius dicendum est. Duarenus existimat seuerius legendum esse, & rectè meo iudicio.

§. item. 8.

Nota hic ignorantiam interdum nec prodesse, nec nocere.

§. interdum. 11.

Principale ubi non tenet nec accessorium.

§. Proinde. 12.

Rom. conf. 353. col. 1. Paul. de Castr. conf. 74. l. vol.

§. Quod. 13.

Vide Corsetum sing. expensa.

§. Si pater. 16.

Patrem qui soluit, præsumitur approbare debitum.

I. Sed si. 9. §. Si ab alio. i.

Cuiac. lib. 14. obs. c. 35.

§. Hoc senatusc. 2.

Exceptio Macedoniani, an competat etiam patri, vide hic D. Gothof.

§. Non solum. 3.

Ant. Aug. lib. 5. cap. 7.

*§. Et hi. 4.

*Exceptio Macedoniani poenalis est.

I. Item. 11.

Zafius lib. 2. respons. sing. c. 28. August. lib. 4. emend. cap. 17.

I. si tantum. 12.

Vide quod notat Bald. in Auth. si qua, Cod. ad Velleianum.

*I. si quod. 13.

*Pro ratione huius legis vide l. 3. §. 3 supra hoc titulo.

I. Filium. 14.

Concedere an quis possit, quod facere ipse non potest, vide hic Glossam.

I. Nihil. 15.

Ciuitas an minore minus priuilegiata, vide l. Res publica, C. ex quib. cau.

I. si filius. 16.

Circa materiam taciturnitatis & quid operetur, vide multa per Panorm. conf. 81. & quomodo possit extorqueri confessio ab aduersario, vide Mat. not. 22. *Marf. sing. 344. taciturnitas. Capol. caut. 9. laf. in repet. l. admonendi. nu. 142. de iure iur. Fel. in proa. Greg. col. 6 Rip. ad dist. l. admonendi, num. 137. cum seq. Lucc. ad Rub. C. de pact. num. 2. Crot. ad l. non solum. §. morte. ff. de nou. op. nunt. num. 94. et seq. Rim. ad princ. Inst. quib. alien. lic. vel non. num. 190. Ant. Rub. ad l. vinum, num. 71. ff. si cert. per. Franc. Cason. in tract. de iud. fol. 47. num. 4. explicat Menoch. in tract. de arbit. in d. lib. 2. cont. 1. cas. 21. numero 3.

I. rarius. 17.

De intellectu huius l. vide Alex. in l. non solum. §. morte, D. de op. no. nunt.

I. Creditor. 18.

*Vide hic Bartolum & Baldum.

I. Iulianus. 19.

Paria sunt scire, & scire debere.

I. si is qui. 20.

Ioan. Robert. lib. 1. sent. iur. c. 8.

LIBER XV.

titulus primus.

De peculio.

Peculij octo significationes enumerantur hic a Cuiacio.

I. Ordinarium. 1.

Ad intellectum huius legis, & denique totius Tituli, vide Bart. post Glossam in l. pater qui castrense. C. hoc tit.

§. Est autem. 1.

An & in quo differat actio de peculio, ab actione excrcitoria, notat Bart. hic.

§. Verba. 2.

Risi hoc ego aliquando, sed eodem vsus est filo quo Homerus & Aristot. lib. 3. Rhetor.

§. De eo. 3.

Scip. Gentil. lib. 1. pareg. c. 3.

§. si cum. 4.

Actio de peculio in quo differat ab actione tributaria, notat Bart. hic nu. 11.

§. Potestatis. 5.

An actio de peculio sit in rem, vel in personam, Bartol. in l. frater à s. arre. sup. de condit. indeb.

§. Nec magis. 6.

Actio de peculio, an oriatur ex obligatione ciuili, & naturali, an ex naturali tantum, vide Bart. hic.

I. Licet. 3.

An actio de peculio sit datiuia, notat Bart. hic.

§. Parui. 2.

De significatione huius verbi Alerius, vide Bart. hic.

§. In furiosi. 4.

Curatoris nomine libellus concipiendus est, quoties agendum aduersus furiosum.

§. Si filius. 3.

Vide Doctor. in l. si ex duobus, §. 1. & ibi omnino Ange. D. de duobus rris.

§. Si seruus. 8.

Cuiac. lib. 8. obs. cap. 11.

§. sed si. 9.

An filius possit compromittere sine consensu partis, notat Bart. hic.

I. Creditor

*§. Quare. 10.

* Compromittere filius potest, etiam sine consensu patris.

§. idem. 11.

Marc. Mant. *ing.* 447. nu. 1. fol. 908.

§. ex furtiva. 12.

In delictis an pater teneatur pro filio de peculio, vide textum notabilem, in *l. quoniam magna*. & ibi Bart. D. de noxal. act.

§. si filius. 13.

Cuiac. lib. 7. obf. c. 31.

I. Peculij. 4.

De materia huius legis, vide Bald. in *l. f. C.* quod cum eo.

§. Sed hoc. 1.

Quod remittere sit dare, facit textus in *l. si mulier* §. de cond. ob. caus.

§. ex his. 2.

Liberationis & obligationibus differentia notatur hic in Glossa.

*§. sed saepe. 3.

*Peculiū minuit seruus delinquendo, cum ex delicto obligatur.

§. si opem. 4.

Vide quæ notantur à Bartolo in *l. 4. cum seq.* de cond. furi.

§. si aere. 5.

Petr. Rau. 2. feud. tit. 14. in fi.

I. Depositi. 5. §. si filius. 2.

Iureiurando quasi contrahitur, sicut per sententiam.

§. Peculium. 3.

Vnde dicatur peculium, vide hic.

§. Peculium. 4.

Dominium an & quomodo accipiatur, vide Glossam hic.

I. Definitio. 6.

Ræuard. lib. 5. varior. cap. 10.

I. Quam. 7.

Vitalis lib. 2. variar. lection. cap. 25. Aug. lib. 1. emend. cap. 4.

§. Et adiicit. 1.

Alciat. lib. 2. dispunc. c. 9.

*§. scire autem. 2.

*Quotuplex sit scientia declarat hic D. Gothof.

§. Pupillum. 3.

An seruo manumisso videatur peculium

ademptum, vide Bald. in *l. 2. Co. an seruus ex suo facto*.

§. in peculio. 4.

Car. cons. 66.

I. Non statim. 8.

Ademptio peculij quid operetur, vide Imol. post Bart. & Doct. in *l. filio 2. D. solui. matrim.*

§. Peculium. 2.

Repetitionum 3. fol. 35. num. 437.

§. si ipse. 7.

Forcat. in *capit. iuris per. c. 12.*

I. Si verò. 10.

Et de peculio. Temere quidam adiiciunt conjunctionem &.

I. si noxali. 11. §. Est autem. 3.

Vide Bald. in *l. f. C. quod cum eo*.

§. Denique. 4.

In explicatione huius §. variantur Doctores, de quibus Glossa hic.

I. Quis ergo. 16.

Cotta in *memoral. in voce peculium*.

I. si seruus. 17.

Horatius 2. sermon 7. Cuiac. 8. ad African.

I. Cui. 18.

Quæstio est subtilissima: seruus ordinarius est maioris cuiusdam actus seruus, veluti dispensator, vel actor rerum domini, qui ponitur supra rationes, & plerumque habet sub se alium seruum, qui vicarius eius dicitur, vel plures alios seruos vicarios, *l. 1. D. de inst. act.* vicarius igitur est seruus peculiaris serui ordinarij, *l. 39. h. t.* denique seruus ordinarius intelligitur quodam modo esse dominus serui vicarij, vicarius etiam dicitur conseruus ordinarij, & illo loco Horatij, siue vicarius inquit, est qui seruo pareat. Proinde sicut in comedijs Plauti, saepe duo domini vnius serui constituuntur, maior & minor, id est, paterfamilias & filiusfamilias, ita rectè dicemus, vicarium habere duos dominos, maiorem & minorem dominum & dominulum.

I. Hinc quæritur. 19.

Maritus tenetur de peculio serui.

*§. Potest. 1.

*Antonius Faber lib. 7. *Coniecturarum cap.* 14.

I. summa. 21.

Dolo facit qui rem in alium transfert, cum suspicatur alium acturum.

§. si dolo. 1.

Cotta in *voce peculium*.

M

I. Curator. 24.

Coniunge l. 9. D. de rit. nupt.

I. id vestimentum. 25.

An vestimenta vsu deterantur. vide hic D. Gorof.

I. Et ancillarum. 27. §. Constitat. 1.

Hæres deducit quod si sibi debetur.

§. sed etsi. 5.

Debere iudicium. temere in quibusdam libris sublata sunt hæc verba.

I. si quis. 29.

Vide Castrenf. in l. frater à fratre. in 7. col. dum examinatur pariem gl. de cond. indeb.

I. Quæsitum. 30.

Concordat Glossa, n. cap. dudum super verbo tempore extr. de elect.

§. si cum 1.

Bellon. lib. 4. disput. cap. 9.

§. sed si ipse. 2.

Præsumitur liber fieri, qui liber instituitur.

§. in dolo. 6.

Cuiacius negat hanc legem de replicatione doli intelligendam.

I. Si ex duobus. 32.

Ad intellectum huius legis vide Paul. Cast. & Alex. in l. cum fundus. §. seruum tuum. D. si cert. petat.

§. Venditor. 2.

Vide Bart. in l. frater à fratre. D. de condit. indeb.

I. sed si. 33.

Peculium penes quem sit discere ex D. Gothof. hic.

I. Si creditor. 47. §. Si seruo. 1.

Cuiacius 12. obs. 8.

§. seruum. 2.

Cuiac. lib. 14. obs. c. 8.

I. Deposui. 38.

*Vide Cuiac. 8. ad Africanum.

§. Si nuptura. 1.

Vide l. consensu. §. hoc nisi. C. de repud.

§. Seruo. 3.

Cuiacius hunc §. optime explicat.

I. Peculium. 39.

Terentius in Phormione act. 2. scen. 7.

I. Peculium. 40.

Aristot. 3. de anima.

§. Quomodo. 1.

Cuiacius 9. ad Africanum.

§. Nec seruis. 41.

Nota hic quod civilis obligatio in seruum non cadit, hoc est quod seruus nec quidquam debere, nec ipsi deberi potest, verum quod seruo debetur ab extraneis, dominus recte petet, l. serui D. de act. & oblig. Secus autem est in naturali. nam seruus obligatione naturali obligatur, l. naturaliter. D. de cond. indeb. quod verum est nisi ex causa fideiussionis promitteret, quia tunc etiam naturaliter seruus non obligatur, l. sed etsi seruit. in prin. D. de fideiuss. Præterea seruus obligatur, non in contractibus: sed in delictis prout textus distinguit, in d. l. serui. D. de action. & obligat. quæ dicit idem esse in quasi maleficio.

I. Ideoque. 45.

Hæc lex desumpta est, tit. de bon. aut. b. ind. poss.

I. Quotiens. 47. §. Quæ diximus. 6.

Romanus sing. 217.

I. Libera. 48.

Marf. cons. 26. & sing. 202.

I. Non solum. 49. §. Vt debitor. 2.

Iure civili inter dominum & seruum nulla est obligatio.

I. Eo tempore. 50.

Pars proprie dicitur illa, sine qua tota consistere non potest. In materia vide Soc & Iaf. ad Rub. D. de leg. 1. vbi vide Alua. num. 14. & quot modis accipiat totum & pars. Bart. ad l. re conuerti. de leg. 3. Vacon. li. 4. de clar. iur. civil. ca. 155. Vide Glossam. Instit. per quas personas nobis acquiruntur, §. 1. in verb. re. in fi. & ibi de clar. Ioan. Fab.

§. Etiam. 2.

An naturaliter, an civiliter obligetur seruus, vide hic D. Gothof.

§. Seruus. 3.

Ad differentiam inter ex, & propter & ob, vide quæ notat Baldus in l. sed etsi unus, de iniur.

I. Quod debetur. 51.

Qui ideo tenetur, quia actionem haberet eam cedendo liberatur, ait hanc regulam procedere, quando quis ex eo tantum tenetur quia actionem habeat, secus si ex alio tenetur, licet actionem eam habeat ut declarat Bart. ad l. cum fundus. §. seruum, D. si cert. pet. Corn. obs. 231. incip. videtur in presenti. col. fi. vol. 2. Soc. Iun. in rep. ad l. 4. §. Caro, nu. 26. ver. nec obstar,

obstat, D. de verb. oblig. & num. seq. ubi plene declarat. An & quando quis liberatur c. de do actionem. * Cuiac. *obj. lib. 18. cap. 1.*

I. Filio. 54.

Ant. Aug. lib. 1. emend. cap. 7.

Tit. 2. Quando de pecul. actio annalis est.

Peculium an & quando extingatur, vide hic Cuiac.

I. Prætor. 1. §. Quandiu. 1.

Repetitionum 5 f. 342. num. 85.

§. Annus. 2.

Repetitionum 7 f. 473. num. 82.

§. Alienatio. 4.

Gell. lib. 1. cap. 13.

§. Quæsitum. 10.

In vulgaris editionibus est l. 2.

I. Cum pōst. 2.

De dictione Cum, vide hic Glossam.

I. Definitione. 3.

Cuiac. 9. ad aff. cau.

Tit. 3. De in rem verso.

Paul. 2. sent. 9. Cuiac. 8. ad Affrican.

I. Si hi qui. 1.

Ant. August. lib. 1. emend. cap. 2.

§. Nec videtur. 1.

Contrahere cum patre vel domino quis videatur, vide hic Glossam.

I. Quod si seruus. 3. §. Et regulariter. 2.

Paul. 2. sent. 11. 9.

I. Nam. 6.

Diuerſa ſunt eſſe in peculio ſerui, & in rem domini verſum eſſe.

I. Et nihil. 8.

Dotare pater non tenetur filiam hæreticam, vel iudæam, qua de re Rom. in l. 1. D. ſol. matrim.

* I. ſi vero. 9.

** Pro intellectu huius textus vide D. Godofr. hic.*

I. ſi pro patre. 10.

Filius potest fideiubere pro patre, & hoc caſu filius vtiliter obligatur, l. ſi filius, D. ad Macedon. Sic etiam vice verſa filij nomine fideiubere pater potest, l. ſi ex alio, C. quod cū eo.

§. Sed ſi. 5.

Concordat textus in l. quamuis, C. de uſur.

text. in l. bona fidei, Cod. de condiſt. indeb. cum ſimilibus.

§. Verſum. 6.

Zazius parie 2. Antinom. num. 9.

* §. Si dominum. 7.

** Nō reuiuſcit extincta ſemel obligatio.*

I. Quod ſeruus. 11.

*Vide Bart. in l. ſi in 1. quaſt. de duobus reis. Et ad declarationem privilegij huius legis, vide quod dicit Caſtrenſ. in d. ſi, qui § eſt ſingularis ſecundum inductionem Caſtrenſ. & in Auth. loc. ita C. eod. non habet locū, quando pecunia mutuata fuit conuerſa in vilitatem vnus tantum: tunc enim non poſſunt eſſe duo rei, ſicut dicitur in fideiuſſore & principali per Bart. in d. Auth. in 7. quaſt. & in l. emend. 5. quaſt. * Antonius Faber libro 11. conſultarum cap. 7.*

I. ſi fundum. 12.

Vide Ioan. Fabr. ſcilicet cum ſi inſit. de ſociet. ubi aſſignat rationem ad illum text.

I. Si in rem. 13.

Ant. Auguſt. lib. 3. emend. c. 1.

* I. Interdum. 14.

** De emendatione huius legis, vide Cuiac. lib. 8. ad Affrican. in explicatione. legis 17. huius Tituli.*

I. Quidam. 16.

Sarmientus lib. 3. ſelect. interpret. c. 8.

I. Seruus. 17.

Cuiac. lib. 8. ad Affrican.

* I. Filius familias. 19.

** Vide Cuiacium in quaſtionibus Pauli.*

Tit. 4. Quod iuſſu.

I. Merito. 1. §. Sed ego. 2.

Iuſſus & mandati differentia quæ ſit, notat hic Gloſſa.

§. Sed etſi. 3.

Tiraq. de pœnis cauſ. 35.

§. Sed etſi. 4.

Quinam iubere videantur optime declarat hic D. Gothof.

§. Quid ergo. 5.

Conſentit qui ſciens ſubſcribit.

§. Si pupillus. 7.

Quot & quibus caſibus ratihabitio comparetur mandato, vide hic Gloſſam.

I. Si tutoris. 2. §. Si iuſſu. 2.

An & quomodo obligemur nomine alieno, declarat Gloſſa hic.

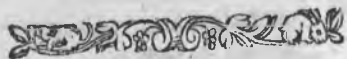
M. ij.

I. Dominum. 3.

Vitalis lib. 2. lection. cap. 24.

I. Si iussu. 4.

Nota distinctionem Glossæ hic.

LIBER XVI.

Titulus primus.

Ad Senatusconsultum Velleianum.

Scripsit in hunc tit. paratit. *Æmilius Ferretus.*

I. Velleiano. I.

Limita dispositionem illius legis & totius tituli per textum, & ibi not. per gloss. in c. ex rescriptis. de iure iur. de qua limitatione latet per Curt. consilio 43. super contingentia. in 5. col. circa med.

§. Nam. I.

Hotom. lib. 4. obs. cap. 15.

I. Et primo. 2.

Cotta in voce annona in memorat. Hotoma. lib. 6. obs. in D. c. 14.

§. Postea. I.

Hotom. I. obs. c. 14.

§. Verba. 2.

Cuiac. 4. ad African.

§. Sed ita. 3.

Baptista Egnatius cap. 3.

§. Omnis. 4.

Quid comprehendat verbum intercedere, declarat hic Bart.

I. sed si. 3.

In hac lege cum tribus sequentibus proponuntur tres casus, in quibus cessat Senatusconsultum Syllanianum.

I. sed si ego. 4.

Ignorantia creditoris, an faciat intercessionem valere, vide Bald. in l. I. C. eod.

§. Proinde. I.

Portius in §. abum, Inst. de rer. diuis.

I. si fideiussore. 6.

Mulieri consulit Senatusconsultum Velleianum.

I. Quanquam. 7.

Guterius parte 3. resolu. cap. 18. Benedi. Capra in reg. conclus. 79.

I. Quamuis. 8.

Nota hic mandatum inutile, non impedire actionem negotiorum gestorum.

§. si mulier. I.

Hotoman. lib. 5. obs. ca. 23. * Antonius Faber lib. 18. contest. cap. 1.

§. si mulier. 2.

Paulus 2. sent. 11. §. 2.

§. Interdum. 3.

Vide istum textum allegatum per Bald. in l. si unus, §. pactus. D. de pactis.

§. si conuenerit. 8.

Imbertus in Enchiridio in verbo retrahit.

§. Marcellus. 9.

Vide Bald. in l. 4. C. eod.

§. Quanquam. II.

Liberatio per nouationem vni facta, prodest omnibus.

§. si mulieri. 12.

Cuiac. obs. lib. 13. c. 11.

§. Planè. 13.

Cuiac. 15. obs. cap. 11.

§. si cum. 14.

Cuiac. 16. obs. 27.

§. Illud. 15.

Mulier ipso iure non obligatur, vt notant Doct. in l. I. C. de repud.

I. Hæ actiones. 10.

Oldendorp. in tract. de iure sing.

I. si mulier. II.

Dec. in l. non vult hares, D. de reg. iur.

I. Aliquando. 13. §. De pignoribus. I.

Quid sit transcribere, vide Bud. in l. si vir uxori, D. de præf. verb.

§. Si suo. 2.

Non semper spectatur conditionis euentus.

I. Si mulieri. 15.

An & quando mulier iuuetur Velleiano, notat hic Bart.

I. si mulier. 16.

§. si ab ea. I.

Exceptiones debitoris principalis licet competant fideiussori, fallit tamen in fideiussore spontaneo.

I. Vir uxori. 17.

Cuiac. lib. 4. ad African.

§. si mulier. I.

Vide Bart. in l. si constante. sol. matr. in 4. qu. prima partis. fol. 162. nu. 231. repet. 2.

I. Tutor.

I. Tutor. 19.

Vide Cuiacium in hanc legem 4. ad *Africanum*.

§. Nec 1.

Paul. 2. *sent. tit. 11. §. 2.*

§. Cum haberes. 5.

In hunc §. vide Cuiac. hic. * *et tract. 1. ad Afr.*

I. Si pro vno. 20.

Cuiac. in hanc legem, vide 8. ad *Africanum*.

I. Si mulieri. 22.

Pro intellectu huius legis, vide Bald. in l. 1. *C. hoc tit.*

I. si mulier. 23.

Hunc textum allegat, Paul. de Castro in d. l. 1.

I. si domina. 25.

Iussus non est intercessio: sed est fideiussio.

I. Bona fide. 27.

Color quaesitus inter mulierem, & debitorem creditori non nocet.

§. Cum serui. 1.

Mulier non iuuatur Velleiano, si contrahat cum seruo.

I. Quidam. 29.

Vide Alex. in l. si mulier. *infra eod.*

I. si decipiendi. 30.

Bart. in l. si feminis, *C. eod.*

§. Procurator. 1.

Quomodo probetur quod mulier voluerit decipere, vide Bart. in d. l. *feminis*.

I. si mulier. 32.

Vide Bald. in l. 1. *C. hoc tit.*

§. si mulier. 4.

Exceptione Velleiani an possit quis renunciare, vide hic Bart.

Tit. 2. De compensationibus.

Harmen. lib. 3. tit. 9. §. 30.

I. Compensatio. 1.

In materia compensationis, vide Felin. in c. *suborita*, in 1. col. de re iud.

I. Vnusquisque. 2.

Compensatio an tollat debitum ipso iure, vide hic Bart.

I. etiam. 6.

Ioan. Robert. lib. 1. *sent. iur. c. 6.* Ista lex habet locum, quando requiritur indebitum na-

tura debitum, secundum Bar. in l. fin. nu. 3. *C. si a iussus solui*. & vide eundem, in l. *ex hoc num. 11. si verò, D. de iust. et iur.* vide & Corn. & in l. 1. nu. 32. cum seq. de leg. 1.

I. Quod. 7.

Repetitionum 6. fol. 481. num. 246.

I. Si ambo. 10.

Vide Ias. in *Instit. de act. §. omnium*, in 20. col. circa med.

§. Quotiens. 2.

Cuiacius lib. 13. obs. c. 31.

§. in stipulationibus. 3.

Cuiac. 3. obs. cap. 37.

I. Cum alter. 11.

Cuiac. lib. 8. obs. cap. 16.

I. Quod Labeo. 13.

Contra de l. in numerationibus. ff. de solu. Item contrarium de l. à fideiussore maxime ult. responso illo tit. de compens. 3. quia l. isto modo, est indubitabilis. ideo debet intelligi, quando est destinata, simpliciter & adhuc perfecta compensatio. Quarto videtur contra istum text. facere, quia pro eodem debito potest fideiussor capi, & principalis. per doctores, in c. in literis. §. 2. de fideiuss. char. pen. Adde textum, in l. cum quis, §. de peculio. de solu.

I. Quaecumque. 14.

Bellonus lib. 2. supput. c. 1.

I. Pecuniam. 15.

August. lib. 2. emend. c. 1.

I. Cum militi. 16.

Vide Ruin. qui assignat rationem ad illum text. Rub. sol. matr. 49. char. post Bar. quem repetit, in l. ita, in prima quaest. de verb. obl.

§. Cum intra. 1.

Cuiacius ad l. 118. D. de verb. obl.

I. Ideo. 17.

Duarenus lib. 1. disput. anniver. c. 25. Cotta in memora. in voce Annona. Ioan. Rober. lib. 3. *sentent. iur. cap. 26.* Cuiac. lib. 2. obs. cap. 23. et li. 14. cap. 13.

I. Debitor. 19.

Duarenus lib. 1. disput. c. 12.

I. Ob negotium. 20.

Duarenus d. loco cap. 25.

I. si debeas. 22.

Ioannes Robertus lib. 1. opin. c. 12.

I. id quod. 23.

Basil. lib. 10. cap. 23.

Tit. 3. Depositum vel contra.

Paulus 2. *sent. tit. 4.* Harm. lib. 3. tit. 9.

M. liij

*Extat Vincentij Carocij tractatus de deposito, Imp. Colonie, in 8o. apud Gymnica.

1. Depositum. 1.

De deposito, vide Cicero 3. off. in fine, Aristot. probl. 1. sect. 17.

§. Prætor. 1.

Ioan. Robert. lib. 3. sent. iur. cap. 11.

§. Merito. 2.

Duarenus lib. 1. disput. cap. 11.

§. Hæc autem. 4.

Ferrandus lib. 1. explic. cap. 18. Duarenus lib. 1. disput. annuisc. c. 11. Ioan. Robert. lib. 3. sentent. iur. c. 11. & lib. 1. recept. iur. ciuil. lectio. ca. 31. Contra Cuiac. in l. 2. Co. de fide instrument.

§. Quæ depositis. 5.

In hunc locum Aristoteles, problem. sect. 17.

§. si conuenit. 6.

Facit Glossa 2. & 3. in cap. 2. extr. depositi.

§. si quis. 9.

Corraus lib. 2. miscell. cap. 12.

§. Quod si rem. 12.

Repetitionum 6. f. 442. num. 398. *Cuiac. huiusgentium, D. de pact.

§. idem. 13.

Depositum actio quando nascatur, antequam dolus committatur, vide hic Bar.

§. An in pupillum 15.

Ad huius §. intellectum, vide Glossam, in l. 2. & ibi Bart. §. de fideiuss.

§. si res. 16.

Actiones bonæ fidei non extinguuntur re deteriore restituta aduersus debitorem, quia de damno conueniri potest, vide l. sed mihi, §. si redditur, D. commodati, & quæ ibi dixi.

§. si apud. 18.

Repetitionum 6. fol. 200. numer. 127. f. 135. num. 84. f. 303. num. 202.

§. Non tantum. 20.

Facit ad hunc §. Gloss. in cap. dudum extr. de elect.

§. inde scribit. 21.

Optimè explicatur à Bartolo in additionibus.

§. Est autem. 22.

Concordat cum hoc §. cap. 2. cum gl. in prin. extr. h. 1.

§. si rem. 25.

Dolus commissus in vendendo, non purgatur rem redimendo, declara ut per Paul. de Cast. & Iason ad l. quod re. nu. 4. D. si ceru. per. Iac. de Nig. ad l. si in sola. n. 298. D. de ver. oblig.

§. si rem à seruo. 32.

Pulzus ad l. Atiniam. cap. 16.

§. Eleganter. 33.

Hunc textum inducit glossa in l. si seruos, C. de act. empt.

§. si pecunia. 34.

Ruardus libro 1. varior. cap. 15.

*§. sape conuenit. 35.

*Depositarius culpam etiam leuissimam præstat, si ita conuenierit.

§. si pecunia. 36.

Rom. sing. 1.

*§. si quis. 38.

*Vide quæ scripsit D. Gothof. in l. 2. C. de aliment. pup. p. est.

§. si prædo. 39.

Concordat cum hoc §. gloss. in cap. 2. ex h. 1.

§. si quis. 40.

Bart. in l. in rem, D. de rei vind.

§. si cista. 41.

Cuiac. lib. 8. obser. c. 1.

§. si apud. 43.

Vide Bart. in l. reos, in princ. 3. q. de duo. reis.

§. quia. 47.

Concordat. c. 2. cum gloss. 2. extr. eod. tit.

*I. Quid ergo. 2.

*Cessio actionum succedit loco pretij non exacti.

I. Planè. 3.

Gilbert. Regius lib. 2. in armoq. cap. 20.

I. Ei apud. 5.

Duarenus de in lit. iuran. num. 20. Bellonus lib. 2. supput. c. 14.

I. si hominem. 7.

August. lib. 4. emend. cap. 8. Guilielmus Fornerius selest. lib. 2. cap. 1. Cuiac. lib. 9. obser. cap. 37. Turnebus lib. 23. aduers. cap. 20. Gerard. sing. 9. num. 8. f. 551.

§. datur. 1.

Terent. in Eunucho. act. 4. scen. 4.

§. Quoties. 2.

Ruardus lib. 1. varior. c. 15. Socrat. 2. histor. 427. Cuiac. 9. obs. 37.

§. item. 3.

Salustius libro 4.

*I. Quod priuilegium. 8.

*Quod argentariorum usus sit necessarius declarat Nou. 136.

I. in depositi. 9.

Fol. 219. n. 111. repet. 6. Iunge l. incommoda, §. si ex fa.

ex facto, D. commod. f. 351. num. 26. 136. 138. 141.
 §. 171. repet. 6 f. 106. num. 277. repet. 6 f. 331. nu.
 134. §. seq. repet. 6.

l. quod feruus. 11.

Cum hac lege concordat textus in l. si feruus. §. de solut.

§. Depositum. 1.

Pro intellectu huius loci, vide Bartol. in l. andari. inf. de public.

§. Cum sequestre. 2.

Robert. §. 1. 23.

§. Quemadmodum. 3.

Ioannes Robert. lib. 1. §. 1. iur. cap. 23.

l. si quis. 13.

Fab. Acoramb. ad l. naturaliter, §. nihil. D. de acquir. poss. num. 79. Fran. Bald. ad l. cel. us. ff. de uscap. nu. 155. Afflict. dec. 18. Cagnol. ad l. qui in aliterius. p. 15. D. de iur. ad l. de pupill. §. qui procurator. de non. oper. num. Corset. in sing. in verb. procur. * Cuiac. ad lib. 31. Paul. ad Edictum.

Ornatur & declaratur sub num. 15. f. 116. à Cagnolo, de reg. iuris. dec. 1. ea post num. 2. f. 45. dec. §. afflict. f. 234. nu. 79. repet. 5 fo. 385. nu. 115. repet. 5.

l. Si plures. 14.

Repet. 2 f. 74. num. 20.

§. Siue. 1.

Robertus d. c. 23. Ad eius intelligentiam, vide gloss. Bart. & alios in l. quod te. D. si cert. pet. in gloss. 2.

l. qui rem. 15.

Limita hac legē per l. cerē, §. si inf. de prece.

l. si is apud. 16.

Cuiac. lib. 7. ad Affrican.

l. Licet. 17.

Corrafius lib. 1. miscell. cap. 2. Zafius parte 2. Antinom. num. 4.

* l. Si sine. 20.

* Vide Cuiac. ad lib. 18. ad Edictum Pauli.

l. Si duo. 22.

Molinæus in Labyrintho de diuid. & indiui. l. potissimum par. 2. nu. 192. 336. & par. 3. nu. 245. f. 334. nu. 156. repet. 6 f. 251. num. 81 repet. 6.

l. Actione. 23.

Pithæus in notis ad fragm. iurisc. pag. 98.

* Hanc legem explicat Cuiacius lib. 2. differētiarum Modestini.

l. Lucius. 24.

Bellonus lib. 1. supput. cap. 7 f. 76 num. 17 re-petitionum 6. * vide Cuiacium lib. 9. quæstio-num Papinian.

l. Die. 25.

Cuiac. ad 2. Paul. sen. 12 §. 21. * Paulus lib. 2. sentent. 11. 12 §. 2

§. qui pecuniam. 1.

Tribus modis soluimus quod debemus. eā dem speciem idēve corpus soluimus in cōmodato & deposito, nisi fortē pacto conuēto actum sit, ut idem genus reddere liceat.

In usuris quoque. Si non inuito domino depositarius, re deposita utatur, ex mora fructus & usurae veniunt, quoniam depositi actio bonæ fidei dicitur esse, l. 1. §. hanc autem, l. si sacculum, l. 2 C. h. t.

l. Publia. 26.

Valla tractat. 2. quæst. in iure controuers. vide Bart. in l. quod dicitur in ultim. col. vers. quaro an mater in ult. q. de verb. oblig. Ad §. fin. vide etiā Bal. in l. si ex cautione. coll. 1 C. de no num. pecun. in prin. & vide Ozer. de oblig. in 7. coll. in si. cum seq. post Doct. l. 1. de oblig. in illo articulo: vtrum ex contractu literarum oriatur ciuilis vel naturalis obligatio, vel vtraq. Et ad textum, vide Aic. lib. 1. paratex. cap. 1. Hæc lex explicatur etiam ab Ant Fab lib. 1. comest. c. 4.

§. Lucius. 1.

Alciatus lib. 1. dispunct. cap. 28.

§. Titius. 2.

Pro intellectu huius text. in quib. casib. loquatur, & quomodo, per Ozer. ad prin. instit. de oblig. nu. 45. Alc. lib. 1. dispunct. c. 19. Bello. in uno casu ad §. pretereā, inst. quib. mod. re contrah. oblig. Curt. ad l. 2. in prin. si cert. pet. Hier. Cam. ad d. prin. inst. de oblig. n. 99. nouissimē Menoc. in tract. de arbit. iud. lib. 2. cent. 1. casu 9. num. 16. * Duar. lib. 1. dispunct. c. 45. Robert. lib. 4. sent. 20.

l. Lucius. 27.

Hotom. lib. 3. obs. c. 2. & lib. 5. cap. 12.

l. Si sacculum. 29. §. Si ex. 1.

Hotomanus libro 4. obserua. totum cap. 10.

l. Quod Nerua. 32.

Dolus latae culpæ æquiparatur, vide Soc. reg. 95. dolus, & quid sit dolus, lata culpa, leuis & leuissima gl & doct. ad §. pretereā, inst. quib. mo. re. con. obl. Alc. ad l. magna, de ver. sig. Cagn. ad l. contractus, D. de reg. iur. Corrafi. lib. 4. Miscell. c. 1. Zaf. hic eleganter declarat ferē singula verba huius legis, Zafius in gl. tom. 5. & lib. 1. sing. resp. c. 2. Benedict. Capra in reg. concl. 8. Curtius Brugēsis ad fratrem, lib. 1. diags. capite 20. Corrafi. lib. 4. miscell. c. 1. & 2. Charondas lib. 3. veriff. cap. 9. Ioan. Robert. lib. 2. recept. iur. ciu. lect. cap. 7 & Delrio in explicatio l. contractus, D. de reg. iur. limita ut per Soc. reg. 95. vide gloss. fin. inst. pro socio, & glo. in §. suspectus autem, in vers. ob culpam, inst. de suspect. tut. que limitat hanc l. Adde quæ dicit Salyc. in l. si nulla, Cod. de pignorantia act. ubi multa.

M. liij. j

LIBER XVII.

Titulus primus.

Mandati.

Ide elegantem locum de manda-
to apud Ciceronem, pro Roscio
Amerino.

I. Prima. §. Mandatum. 4.

Rainaldus Corfuss libro 1. indagat. capite 5.

I. Præterea. 3.

Cuiacius libro 12. observationum capite 34.

* Et ad lib. 3. Pauli ad edictum.

I. Diligenter. 5.

Fines mandati sunt diligenter seruâdi. Amplia & limita pluribus modis, vt per Felin. ad c. cum dilecta, col. 9. & seq. de rescriptis. Ias. ad l. si procurator, col. 1. C. de procur. Aul. Gel. lib. 1. noct. act. 2. 13. Ias. ad l. 1. §. si procurator, nu. 3. D. si quis ius dic. non obtemp. & ad l. 2. §. prius, col. fin. in fi. D. de vulg. & ad l. si quis. §. si coram, n. 2. D. de acq. hered. & ad l. 1. n. 57. D. de offi. eius, & ad rub. de acquir. poss. num. 19. Modern. Ancon. in tract. de mercat. in tit. mandat. Bulg. ad l. 1. C. qui admitti. nu. 60. & seq. Soz. in reg. 252. vide quo modo intelligatur per Abb. c. qui ad consulta tionem, n. 24. de re iud. Vide etiam Abb. in c. 1. de lite contestata, numero 23. vbi distinguit, an contra aut præter mandatum fiat. * Cuiacius ad lib. 32. Pauli ad edictum.

I. si remunerandi. 6.

An mandati actio impediatur datum causa remunerationis, vide hic Bald.

§. si cui. 1.

Hotomanus octauo observationum, capite 10.

§. si passus. 2.

Repetitionum 7. folio 135. numero 53.

§. Reiturpis. 3.

Hotomanus libro 5. observationum, capite 20.

§. si tibi. 4.

Cuiacius observationum libro 17. cap. 20. 29.

* Hotoman. lib. 4. obs. cap. 32.

§. Planè. 5.

Vide Fabrum Inst. mand. in §. tua tamè, & §. fi.

§. Apud. 6.

Bellonus libro 4. supputationum, capite 7.

§. Marius. 7.

Petrus Martreus in notis, cap. ultimo. * Hotoman. lib. 5. obs. cap. 9.

I. salarium. 7.

Cuiacius libro 16. observationum, capite 16.

I. si procuratorem. 8. §. sed & si. r.

An procurator ad negotia possit alium substituere, quodcumque. An procurator datus ad excipiendum, possit substituere ante litem contestatam, & au nuntius alium substituere possit, vide hic Bald.

§. sed & 2.

* Consule hic D. Gothofred.

§. Si quis. 3.

An procurator substituendo desinat esse procurator, ita vt substitutum reuocare possit. An & quando aliud substituere possit, de clarat hic Bald.

§. Si tutores. 4.

Cuiacius libro 13. observationum, 15.

§. Mandati. 6.

Cuiacius libro observationum 17. capite 19.

§. Si ignorantes. 7.

Fideiussorem omittentem exceptione excusat ignorantia, omittentem vero appellare excusat paulisper, & denuntiatio facta principali, vide per textum, ad l. 2. §. ex his, nu. 5. D. de verb. oblig. Latius per Ias. ad l. 4. §. Cato n. 8. Bar. oppos. & ibi Alc. & Soc. Iun. in 4. tom. nu. 173. & seq. Rui nu. 63. Ormandet. nu. 352. & seq. Bologn. in nu. 114. Felin. ad c. olim, de excusat. ad tex. & glo. in ver. inopia adde Boer. decis. 247. nu. 14. Duen. reg. 337. amplia 6. Molinaus in labyrintho de diuid. & indiuid. parte 2. n. 167. Benedictus Capra in reg. concl. 65. folio 336. nu. 173. & 175. repetitionum 6. & folio 311. n. 352. repetitionum 6. vide Bart. in l. 4. §. Cato, in 8. oppos. & ibi Ruin. post alios in vtraque lectura, de verborum obligationibus, folio 285. num. 63. repet. 6.

§. Dolo. 9.

Gilbertus Regius libro enantioph. capite 19.

I. De tuo. 9.

Cauere de suo pacto quis cogatur, vide hic Glossam.

I. Idemque. 10.

Procurator tenetur bonam fidem præstare, leuem & leuissimam culpam, qua de re Glossa hic.

§. si procurator. 3.

Cuiacius libro 13. observationum, capite 15.

§. si quis.

Repetitionum 7. folio 466. numero 5.

§. si cui. 6.

Hic §. optimè explicatur à Bartolo hic.

§. si quis. 7.

Vide Bartolum in l. ex maleficiis, D. de actionibus & obligationibus.

§. Idem.

§.idem.9.

Vide Alex. *consilio* 197. alias 48. *columna* 2.

§. Generaliter. 12.

Cuiacius *libro* 11. *observa.* cap. 40. Guterius 3. *parte resolutionum.* capite 13. numero 15. & 16.

§. si fideiussori. 13.

Cuiacius *libro* 11. *observa.* capite 40.

§. si vero. 12.

Remunerandi an donandi animo quid fiat multum interest.

§. Idem. 4.

Vide Glossam in l. si filius familias. 78. infra de *verborum obligationibus*.

§. si filio. 5.

Bartolus in *lege* si is qui 15. numero 48. inf. de *usu* cap.

§. si filio. 6.

Bartolus Glossam huius §. reprehendit.

§. Contrario. 7.

Menochius 2. de *arbit. cen.* 1. casu 88. numero 53. 54. 55.

§. Inde. 8.

Vide Glossam Nou. 2. in fine 1. in verb. *videri*.

§. si mihi. 9.

Paulus 2. *sent.* 15. §. 2.

§. Cum. 12.

De verbo *commendandi*, vide D. Gotho. hic.

§. si quis. 13.

Baldus in l. ob hac verba, §. de is qui not. inf.

§. si quis post. 14.

Vitalis *libro* 2. *var. arum lectionum*, capite 21.

§. item. 17

Vide Romanum *consilio* 22.

Idem. 13.

Nota hic quod mandatum semper finitur morte.

I. Hæredem. 14.

Singularis est hæc lex secundum Baldum, in l. si in solutum C. de *act. & obl.*

§. si fideiussor. 1.

Alexander. *conf.* 34. *volumine* 2.

I. Si mandassent. 15.

Benedictus Capra in *regula conclus.* 15.

I. Si quis. 16.

Cotta in *memorab.* in voce *pharetherium Aetrium* & in verb. *hypocaustum*.

Ad quid allegetur per Bart. in *lex* hoc, in 6. *col. vers.* querit glossa hic de *inst. & iur.* & vide Crot. in l. stipulatio, in 20. *coll. de verb. oblig.* vide Aret. & Iason. de *act. §. actio super gloss. in verbo*.

quamvis. in illo articulo, vtrū actio sit de iure civili, aut de iure gentium introducta, & vide ad quid alleget Bald. in l. & pluribus *circa fin. de leg.* 2.

Vide Bart. in l. 1. in 2. *coll. vers. sed quæro*, D. de *novatio.* & Ozer. *inst. mand.* in 1. *coll. vers. noto. i. bi autē volente Aret. Instit. quibus modis tollitur obligatio*, in §. *præterea*, in gloss.

I. Qui patitur. 18.

Alciat. ad rub. de verb. oblig. num. 6. in prin. & ante si. Zuccar. in rub. C. de *pactis*, numero 51. 54. Fortaculus in *Necyom.* in dial. §. 2. numero 3.

Mathe. in l. 1. C. de *sent. & interloc. n.* 21. f. 319.

I. Ex mandato. 20.

Vide Barto. in l. si constanter, in 7. *quest. princ.* & ibi ceteros, *solut. matr.*

I. Si mandauero. 22. §. Interdum. 2.

Notant hunc §. Bart. & Bald. in l. qui bis, D. de verb. oblig.

§. Si hi quorum. 3.

An emptio rei suæ constat, vide hic Gloss.

§. Is cuius. 5.

Bart. ad *lex* hoc iure, D. de *insti.* & iur. Ias. in *stitut. de action.* in prin. n. 45. Dec. *conf.* 442. Fortac. in *Necyom.* iur. dial. 89. numer. 6. Gomez *instit. de act. ad princ. nu.* 40. Nonius ad princip. *Instit. de testam.*

§. Qui edendum. 6.

Sunt qui putent in hoc §. subaudiendum esse particulam ad.

§. Si tibi. 7.

Ioann. Aurpachus *lib. singul.* cap. 53.

I. Inter causas. 26.

Vide Bart. post Alex. in l. eius qui in *prouincia*, D. si *cert. per.*

§. Absesse. 2.

Gloss. in l. si quis stipulatus, in 2. D. de *verbor. oblig.*

§. Non omnia. 6.

Vide Felin. in cap. 1. de *testibus*.

I. Si quis. 27. §. Qui mandatum. 2.

Mandatum finitur morte mandatis.

I. Si Papinianus. 28.

Bald. in l. 1. in 2. *col. C. de action. & oblig.*

I. Si fideiussor. 29.

Benuenut. *tract. quomo. in caus. proced. sit. m.* 2. f. 457. Decij Capinij.

§. Non male. 1.

Balbus *decif.* 374.

§. secum. 2.

Menoch. de arbit. iudic. cas. 101.

§. Hoc idem 3.

Balbus decis. 17. * Antonius Faber libro 18. coniecturarum capite 2.

§. Quædam. 4.

Romanus conf. 430.

§. in omnibus. 5.

Ant. Aug. lib. 2. e. tend. capite 2.

§. Fideiussor. 6.

An interruptio facta contra principalem operetur contra fideiussorem, Bald. in l. tam mandator. C. de non num. per.

l. si hominem. 30.

Ad materiam huius legis, vide Corfett. in sing. suis in verb. in cani. Lancell. Dec. ad l. omnes populi. D. de iust. & iur. Felin. ad capite 1. de consti. Tiraq. in tract. de pen. temp. à numero 25. usque ad 30. Pileus quaestio. 101.

l. Hæreditatem. 32.

Ant. conf. 46.

l. Rogatus. 33.

Campeg. de dote parie. 3. q. 172. & 173. & seq.

l. qui negotia.

De intellectu huius legis, & quomodo saluetur à contrarietate singulari. a. D. & sibi doct. ut Bart. num. 20. Alex. nu. 30. Ias. num. 40. Corral. lib. 6. miscel. cap. 10. Conna. in commen. iur. civil. lib. 7. cap. 1. num. 11. Cuiac. lib. 8. observ. c. 8. Ioan. Robert. lib. 2. sen. iur. ca. 45. Molinæus in tract. de usur. nu. 129. Hotoman. lib. 1. obser. cap. 4. quem refellit Ioan. Robert. recept. iur. civil. lectio. lib. 1. cap. 12. vide per gloss. & doct. in l. singulari in gloss. fin. si cer. per. ubi latissime per Ias. in 77. vel 17. & 18. col. & vide Az. C. si cer. per. 8.

§. Cum hæres. 1.

Horom. lib. 1. obs. cap. 34. Robert. 1. recept. 12.

l. si fundum. 35.

Menoch. de arbit. iudic. cas. 143.

l. Ita vt. 36.

Cuiac. 8. ad African. Robert. 3. sent. 6.

§. simili 1.

Cotta in memor. in voce ad dictio. Gilbert. Regius lib. 1. art. cap. 20.

§. Quod si. 2.

Terent. in Eunuch. & in Heauton.

l. Hominem. 37.

Ad eius intellectum vide Alex. in l. quod. in 2. col. si cer. per. * Anton. Fabrum. lib. 16. coniect. cap. 7. 9.

l. Lucius. 38.

Limita, vt per Soc. repet. 145. Adde versic. in

cap. antepen. & fideiuss. in antiquis.

l. Si pro te. 40.

Rub. Port. inst. de mand. in §. illud, in 2. coll. & Soc. in reg. 137.

l. Qui mandatum. 43.

Fol. 481. nu. 43. Repetitionum 6. vide quod per hanc legem determinat Bart. in lita stipulatus, in 2. q. prin. in l. c. infra de verb. oblig. Sed iste textus non probat opinionem Bar. At ibi etiam dicunt Moderni consentiri, quia intelligi potest de actionibus futuris, vel eorum specie. Item au iste textus intelligatur decerni conditione speciali. vide Aretin. in d. l. ita stipulatus, col. 23. in §. qui tenet affirmatiuam, & tunc textus potest inducere ad not. per Bart. in l. certi conat. vt colligitur ex dictis Aretin. in d. l. ita stipulatus.

l. Dolus. 44.

Quando procurator dicatur esse in dolo, declara vt in glossa hic.

l. Si mandatu. 45.

Alex. in l. facere posse & l. 2. D. solut. matrim.

l. Si quis. 46.

Huius legis hæc est sententia, fideiussi pro eo qui ita promiserat, si fundum non dedisset centum dare spondes; & fideiussi ac caui nomen daturum fundum quoniam caui rem alia de re, quam quæ posita sit in obligatione, quæ cautio esset inutilis: sed caui me daturum centum pro reo principali, si ipse morâ faceret, aut non responderet mandati mihi: vt fideiuberem cum eo qui fideiuberet pro nobis mandatum contrahimus, quoniam mandamus ei vt fideiubeat: cum eo vero apud quem fideiubemus, stipulatio contrahitur in mandato, igitur in obligatione fuerunt centum tantum, vide quæ notavi in l. obligationum, 44. §. 5. si ita. D. de oblig. & action.

l. Seruum. 49.

Molinæus in l. si ita. D. de oblig. & action. Valla tract. 9.

l. Si is qui 50. §. Siue. 1.

Vide Bartolum in l. lecta, in §. 1. col. D. si cer. perat.

l. Fideiussor. 51.

Vide gloss. quæ videtur contra istam l. in stir. manda. in verb. mercede. pro qua facit textus in l. ubi autem, de verb. oblig. nisi dicamus, quod in isto textu licet fideiussor in certum promiserit tamen princip. vitium possinum & sic certum promiserat, vt videtur velle textus, si bene consideretur.

l. Cum seruus. 54.

Vide Alciar. de eo quod interest, lib. unico char. 181. fol. 497. nu. 179. R. per. 8.

§. Si liber

§. si liber. 1.

Cuiac. lib. 13. obf. c. 12.

I. procurator. 55.

Huius legis sententia a pertissima est, si enim procuratori meo dederim res aliquas inclusas in cistam, ut perferret ad Séproniu non pertulit: sed retinuit cistam, nec tamen aperuit eam aut fregit atque rem non cōtrectauit, ait Papinianus hunc domino non teneri actione furti, quoniam furtum sine contractatione non fit, id est quin res loco moueatur: sed cum teneri actionem mādati, quod scilicet mandati fidē non expleuerit, neque vero earum rerum nomine tenetur furti, qui res non contractauit, ut dixi neque cistæ nomine, quia lucrandæ cistæ animum non habuit, & tamen si rem contractasset cistæ nomine etiam furti teneretur, etiamsi animum non habuerit cistæ subripiendæ, *l. qui sacri. b. & i. de furtis.*

I. Qui mutuam. 56.

Roman. conf. 12.

§. Fideiussor. 1.

i Alex. conf. 36. vol. 2.

§. Non ideo. 2.

Quando quis videatur reuocare procurato rem, vide Imm. in cap. pallio, extr. de procurat.

I. Mandatum. 47.

Aug. lib. 1. emend. cap. 2. Fran. Zoan. restit. ad Pandect. c. 18 quem reprehendit Ioān. Rober. lib. 2. recept. iur. civil. l. election. cap. 16.

I. si precedente. 58.

Cuiac. 16. obf. cap. 6.

§. Lucius. 1.

Crem. sing. 21. & Matth. not. 104.

I. si mandatu. 59. §. Paulus. 1.

In hūc §. vide Paul. de Cast. in l. eum qui ita, D. de verb. oblig.

§. Paulus. 2.

Alex. l. 1. c. 1. D. qui satisd. cog.

§. Paulus. 3.

Corsetus sing. suo in verbo cautio.

§. Creditor. 4.

Ias. in l. divorzio, §. interdum, D. solut. matrim.

* De sententia & emendatione huius loci, vide Antonium Fabrum lib. 17. coniect. cap. 1.

§. illo 5.

In hunc §. Menoch. de arbit. iud. cas. 220. In hoc autem §. proponitur casus singularis & summe notādus, quo neque ipso iure, neque remedia exceptionis obligatio mandati collata ad tempus perimitur tēpore, qui casus diligenter excutiendus est, quia iam Accur-

sum valde perplexum habet, qui in eum attulit quatuor interpretationes, nec in qua cōsistat exposuit, cuius autem species recte proponitur ob Accursio hic.

§. Paulus. 6.

Cuiac. lib. 1. obf. c. 14.

I. Creditor. 60.

Vide Bart. in l. add. in prin in 6. q. in ult. m. f. C. de duob. reis, & in Auth. hoc ita. C. eod. tit. Ad §. Lucium. vide Alciat. lib. 4. dispunct. cap. 4. & gloss. in l. pluribus, de procurat. in fin.

§. Ad eum. 1.

Vide Bald. in l. 1. C. de neg. gest.

§. Duobus. 2.

Bart. in l. generaliter, C. de non num. pec.

§. si inter. 3.

Imol. in l. continuu. §. cū ita, D. de verb. obli.

§. Lucius. 4.

Vide Ias. ad l. cum filius, D. de verb. obli. Rim. inst. quib. alien. licet vel non. §. 1. num. 122. & seq. Iaco. Menochium in tract. de arbit. in d. lib. 1. num. 63.

I. Cum. 62. §. Mandaui. 1.

Alex. conf. 40. vol. 5 Oldr. conf. 126.

Tit 2. Pro socio.

Ad hunc titulū bene scripsit Grabiell Mudeus. * Tractatum de societate, edidit Nicolaus Mossius.

I. societas. 1.

Covarru. lib. 2. variar. resolut. c. 39.

§. In societate. 1.

Vide Glossam finalem in can. reperiuntur. 6. c. 1. q. 1.

I. Quia. 2.

Hotom. lib. 7. obf. cap. 7.

I. Ea vero. 3.

Nota hic difficilius iura & actiones separari quam res corporales.

§. De vlllo. 9.

Optimè Arius Pinellus C. de bon. matern. f. 35. n. 151. Rep. 8.

Hæreditas ex testamento non dicitur legitima, ita textus hic & not. gl. in versi. ex testam. que vlt. quod etiā illa dicatur legitima cōfirmatione, de quo late per Ias. ad l. unicam. col. 2. C. quam non peten. par. declarat Alciat. l. 4. paradox. c. 7. Bellon. lib. 2. supput. c. 7. Dec. ad l. unicam. nu. 3. & ibi alij Zuccar. ad l. si. C. de edict. diu. ad r. 101. nu. 151. Forcat. in Nect. iur. dial. 99. nu. 5. Fernan. Vaque de success. creat. in praesat. num. 17. & §. 10. num. 1. fol. 215. nu. 36. & 38. & 40. Repet. 7. * Faquin. contro. iur. lib. 6. c. 42.

§. societas. 3.

Forcat. dial. 9. num. 5. Cuiac. ad L. iurisper-
tium. 7. §. sed si 10. ff. de pact.

I. Societate. 4.

Vide Bart. in l. si ita, de aur. & argent. leg. col.
2. vers. oppos. de legat. 1. & l. si societatem. videtur
eam sibi secus limitare, vide Socin. in l. si qui
arbitratu. col. 2. vers. 2. conclus. & col. 9. vers. seu
contra. quem sequitur Ruin. ibi in 5. char. post.
Bart. in l. oppos. Ad dicta per Bart. ibi in 7. coll.
vers. quæro quæ dicitur parua. nu. 15. vide A-
ret. Instit. de empr. & vend. §. precium in 2. coll.

§. Diffociamur. 1.

Anton. Aug. lib. 1. emend. c. 6.

I. Societas. 5. §. Societas. 1.

Zoannet. rer. quotid. cap. 39.

§. Donationis. 2.

Societas non rectè contrahitur donatio-
nis causa.

I. Coiri. 7.

Valla tract. 13.

I. Nec adiecit. 9.

Nota hic quod beneficium præsupponit
merita.

I. Sed nec. 12.

Æs alienum est illud æs quod nobis de-
betur.

I. Sed et si. 13.

Repetitionum 3. f. 449. num. 482.

I. si conuenerit. 14.

Sozin in reg. 444.

I. Idemque. 16.

Coniunge cum hac l. 2. C. de repudijs.

§. Qui igitur. 1.

An emptor teneatur stare colono pretia-
rio, vide Bald. in l. emptor. D. locati.

I. Qui admittitur. 19.

Socius socij non est mihi socius.

I. Nam socij. 20.

Optimè explicatur hæc lex à D. Gothofr.
hic.

I. Non ob eam. 25.

Negligentia an cum lucro compensetur,
Glossa hic.

I. si non fuerint. 29.

Aristot. 3. polit. cap. 6.

§. Aristot. 2.

Cotta in memor. in voce societates. Zoann.
rerum quotid. cap. 39. Lapis allegationum 93.

I. Mutius. 30.

Baldus in l. 21. in fin. C. de naufragio lib. 12.

I. Ut sit. 31.

Cicero in oratione pro Roscio Comædo.

I. Planè. 37.

Futuri temporis tractatio, an ad iudicem
pertineat: vide hic Glossam.

I. Si quis. 41.

Folio 285. num. 3. Repet. 2. f. 438. nu. 247. Repet.
6. vide Bart. in l. ita, in 13. col. de verb. oblig.

I. Quod. 42.

Pœnæ conventionalis & legalis differen-
tia notatur hic in Glossa.

I. Idem est. 46.

Cuiacius libr. 9. ob seru. cap. 15.

I. Mente 51.

Illà regula quod quis præsumitur in iure
suo, ad hoc, vt delictum excludatur. Limita.
vt not. Bart. in l. qui iussit, si pater, nu. 40. nō
procedere, nisi quādo quis allegat in sui de-
fensionē, secus in agendo, quia tunc illi præ-
sumptio non statuitur. & regulam quod quis
præsumitur bonus. Limita, vt per Felyn. in c.
cū in iure, de officio deleg. Decius in l. si eman-
cipat. colum. 3. de collat.

Nunquam fit præscriptio delicti, Alciat. de
presum. reg. 3. presum. 1. & rau. cons. 57. nu. 6. Fe-
lyn. ad c. cum dilecti, num. 2. ext. de accus. & ad
c. in presentia, nu. 13. de prob. vbi etiam Dec. nu.
57. Marf. sing. 2. 8. l. ad l. 1. nu. 24. C. de ser. fu-
git. Fallit in mulieribus Cagnol. ad l. femi-
na, num. 9. licet reprober ad reg. iur. Fallit ratio-
ne patriæ, Tiraq. de leg. b. connub. lib. 7. num. 7.
Fallit ratione parentum, Tiraqu. ibi num. 8.
Fallit in populo illegitimè coadunato, Abb.
ad cap. 2. nu. 3. extra de elect. & ad l. cum eccle-
sia, num. 31. de cau. poss. & propri. Cotta in me-
mor. in verb. delict. Soc. reg. 39.

I. Cum duobus. 52.

Pollicatori damus legendum, secundum
Pier. in libr. pro Sacer. Barb. cons. 8. pollicitori.
Adde Nebricens. in Dictionario Iur. ciuil. in
verbo Pollinctores.

§. Venit. 1.

Hotomanus 4. ob seru. cap. 16.

§. Vtrum. 2.

Ant. Aug. 4. emendationum cap. 9.

§. Damna. 3.

Ennius 3. Satyr.

§. Quidam. 4.

Turnebus 30. aduersariorum cap. 6.

§. Cum. 5.

Robertus 2. sententiar. recept. cap. 31.

§. Papinianus. 6.

Paulus 2. sententiarum tit. 16.

§. Item

§.item.7.

Mynsing.2 resp.8.numero 33.

§.idem.

Idem ad l. si ut proponis, C. de edific. priu. Cre
menf. sing. 98 Cæpola cau. 85. Moder. Ancon.
in tract. de merca. in titulo de nau. 2. parte num.
8. Riminaldus ad §. 1. Menochius in tract. num.
44. & seq. Soc. Iun. conf. 41. num. 26. & libro. 3.

§.idem.10.

Cuiacius 10. observationum, capite 21.

§. si quis. 11.

Cæpola in titulo pro dote numero 8.

§. Item.

Laudensis tractatu de fisco numero 266.

§. Mela item. 13.

Cotta in memorat. in voce contra Titius.

§. si quis. 15.

Vitruuius libro 8.

§. socium. 16.

Rolandus à Valle consiliorum 91. num. 49.

I. Quod. 53

Cicero libro primo officiorum.

I. nec prætermittendum. 57.

Cicero ibi. de officiorum.

I. si id quod. 58.

Ant. August. libro 2. emendationum capite 2.

§. item. 1.

Determinatio vnde sumatur, vide D. Gothofredum hic.

I. Adeo. 59.

Cuiacius libro 10. observationum, capite 25.

§. Quod. 1.

Laudensis tractu de fisco numero 190.

I. Socium. 60.

Cuiacius libro 13. observationum, capite 15.

I. Verum. 63.

Cicero pro Roscio amerino.

§. Item. 4.

Campeg. tract. de dote parte 4. q. 258. 259.

§. In hæredem. 8.

Cuiacius libro 10. observationum, capite 25.

§. Societas. 10.

Absens quisnam dicatur, & è contra notat hic D. Gothof.

I. Actione. 65.

Oldendorp. 4. class. act. primo numero 8.

§. Morte. 9.

Cuiacius libro decimo observationum, cap. 26.

§. Societas. 11.

Societas mutata persona transit ad alium.

§. Si communis. 14.

Repetitionum 6. folio 319. numero 112.

§. Nonnunquam. 15.

Vide Doct. maximè Aret. Instit. de societ. §. si.

I. Si vnus. 67.

Bartolus in lege si duo, D. si quis caus.

I. Nemo. 68.

Augustinus libro primo emendationum, ca. 5.

I. Cum. 69.

Cuiacius quarto observationum, capite 17.

I. Nulla. 70.

¶ Sic arguitur vltra textum, quod si contra
hentes faciant pactū, societas sit æterna, con
tra sicut quando faciunt pactum, vt perpetua
sit tale verbū resoluitur, id est donec viuunt.
Nam perpetuum proprie est, id quod est sine
interruptione aliqua, & sic sine fine, vt Grā
matici attestantur, accedat ratio, quia in du
biis verba cōtractus sic debēt interpretari, vt
actus potius possit, in aliqua sui parte valeat
quā in totū pereat, per reg. l. quonies, instit. de
ver. obl. & leg. ubi est de reb. dub. Hinc videm⁹
quod verbū præsentis vel præteriti trahitur
ad futurū, quando alias dispositio siue cōtra
ctus est inutilis. Ias. in l. cū stipulamur, 2. col. de
verb. oblig. Tertio sēper & in omni materia si
non valeat, quod ago vt ago, valet vt valere
potest, hanc regulam facit Ias. ex dictis Bart.
in lege prima, §. si quis, de verborum oblig.

I. Duo. 71.

Ad eius intellectum, vide Zozin. in Rub. de
ver. obl. vers. 2. mouetur, nu. 18. & Din. 11. char.
in princ. de verb. oblig. & Bart. in l. ita stipulatus,
columna 11. cum sequen. de verborum obligatio.

§. Duo. 1.

Scip. Gentil. libro 1. parergon, capite 1.

I. si societatem. 73.

Verba generalia extenduntur ad futura.

I. si trita. 75.

Fol. 386. num. 29. & seq. Repet. 6. Iste textus
intelligitur quod pactum fuerit factū super
substantialibus, ideo totum corrui, ita dicit
communem Alex. ad l. si quis arbit. D. de verb.
oblig. Cur. Iun. conf. 36. colum. penult. nu. 6. Dec.
conf. 404. viso, in fin. Ambros. ad di. l. si quis ar
bitr. numero 29. declarat Iacob. Menoch. in tra
ctat. de arbit. iud. libro 1. q. 68. num. 22. vide glos.
in l. posita. eod. tit. & Barto. §. arbitrorum, 4. oppos.
Ad intellectū d. l. si ita, vide Alex. in l. si quis,
super gloss. 1. & Soz. in de verb. oblig.

I. societatem. 76.

Corrasius libro 4. miscell. cap. 18. Hotoman.
obs. cap. 10.

I. Veluti. 77.

Balb. *tract. de præscr. 4. part. 4. q. 33.*

I. Vnde. 79.

Menoch. *de arbi. iud. libro 2. cas. 73. cum duobus seq.*

I. Quid. 80.

Gellius *libro 5. cap. 4.*

I. Socius. 81.

De intellectu huius textus, latè Dec. *consilio 66. numero 3. & consilio 1. in fin. & seq. Alex. consilio 103. libro 3. numero 2. Crot. not. ad l. si constante, D. soluto matrimonio, in 2. l. col. 30. in pr. post Rom. quod Socin. nouissime Ruin. *cons. 103. retento, l. q. lib. 1. & Corne. cons. 58. & libro 4. numero 20. Ruin. ad l. 1. D. soluto matrimonio, numero 73. Ioan. Cepha. consilio 60. numero 1. p. volumin. 2.**

¶ Hæc lex locum habet, ubi inter socios actum est, quod dos, de communi constituatur, *cons. 91. numero 13. & 15. Sed contra. num. 40. 47. & 54. Rolindus à Valle.*

I. Iure. 81.

Vide Bertran. *4. cons. 15.*

I. Iud. 83.

Rolandus à Valle *1. cons. 9. num. 1.*

LIBER XVIII.

Titulus primus.

De contrahenda emptione.

Harmenop. *7. tit. 3.*

I. Origio. 1.

Mvdæus *lib. 1. Charondas 3. verisimil. 11. Forcat. in Nacyone iur. dial. 48. per totum. Ad vers. sed an sine, vide Alciat. libro 9. parerg. cap. 17. Ad gl. fin. ibi, denuncio ad id destinato, vide Rom. not. 328. ubi de communitatissimè in no. casu de matrim. d. Ant. Querfa inter *cons. 109. libro 2. cons. Stel. cons. 29. circa prin. libro 2. folio 331. Co. uartu quæst. vide Crot. in l. 1. §. 1. col. 3. ad fin. de verb. oblig.**

I. Inter. 2.

Emptio sine pretio & quidem certo non consistit, licet loco pretij volente creditore dari possit ut hic, idem in mercede locationis Ioan. de Lignano & Laurentius de Pinu *cap. ult. de usur. Franciscus de Platea tract. de usur. vers. usura, quæst. 15.*

I. Si res. 3.

Alex. *consilio 9.*

I. Et liberi. 4.

Francisc. de Platea *tract. de usur. d. q.*

I. Sed Celsus. 6.

An locus publicus vendi possit, vide Bald. *in rub. C. eod.*

I. Hæc venditio. 7.

Ioannes Robertus *libro 2. sent. iur. c. 12.*

I. Nec emptio. 8.

Bart. *in l. 1. §. hoc autem interdictum, D. de nupt. operis nunt.*

I. in venditionem. 9.

Harmenop. *libro 3. tit. 3.*

§. inde. 2.

Forcatul. *in penult. iur. c. 9. Cuiac. libro 15. obs. cap. 27.*

I. in huiusmodi. 12.

Moses Deuteronom. *cap. 2.*

I. Quid. 14.

Curtius *ad fratrem eius. libro 2. ca. 31. Alcia. libro 4. parerg. c. 8. Zasius parantinon. num. 18. Cuiacius libro 2. obseru. cap. a libro 8. cap. 9. & l. 22. de verborum obligat. Eduard. Henrisonus de iurisdic. & imper. pro Aquinario Barone, libro 2. f. 35. pag. 2. Cuiacius *ad l. 1. D. de verborum obligat. cum §. ult. in l. cum ab eo, D. eo. 487. B. D. Connanus.**

I. suæ. 16.

Vide Ias. *in l. qui Roma, §. duo fratres, in coll. 10. nunt. 72. de verb. oblig.*

I. Officio. 17.

Vide Bart. *in l. societatem, §. bellicorum, 4. oppo. in si. pro sci.*

I. sed si. 18.

Roman. *sing. 308.*

§. si feruus. 1.

Curtius *tract. de sequest. cap. 2.*

I. Quod. 19.

Fornet. *lib. 1. select. cap. 8. Pilæus q. 78.*

I. Labeo. 21.

In dubiis interpretatio non fit contra personam.

I. Hanc legem. 22.

Vide Bald. *in l. si quis §. certum, D. de secund. nupt.*

I. in modicis. 24.

Vide Bar. *in c. cum Bertholdus, in 1. not. de sen. & re iudic.*

I. si ita. 25.

Rauard. *libro 4. varior. cap. 19. quem refellit Ioannes Robertus libro 1. recept. iur. cini. lect. cap. 13.*

I. si sciens. 26.

Prohibitio facta à iudice impedit translationem domini, Bald. *in l. ea lege, C. de cond. indeb.*

I Rem

I. Rem. 28.

Per Rebus ad l. unic. C. de sent. qua pro eo quod interest, numero 426. & Petr. de Vnzio in tracta. pract. aut notat. sub rub. de empt. rei aliena. vbi plures in materia. folio 433. numero 426. *Corras. in explicatione arrest. Martini Guerr.

I. Quotiens. 29.

Vide Gloss. l. statuliberos 3. §. si quis seruum, infra de statulib.

I. Qui. 32.

Folio 321. Arius Pinellus, Cod. de bon. mater. Videre potes, quid arg. huius l. dicit Abb. post Innocent. in c. examina. numer. 6. extra de iudic. folio 488. numero 34. tract. 5.

I. Cum 33.

Corrasius libro 8. miscell. cap. 13.

I. si in emptione. 34.

Ad hanc legem vide Bart. in l. ab emptione, supra de pa. 7.

§. Tutor. 7.

Pilæus quaest. 60.

I. Quod sæpe. 35.

Arrha quo: & quibus modis dari soleant, notat his D. Gothof.

§. Illud. 1.

Ioannes Robertus libro 2. sent. iur. cap. 12. folio 388. numero 49.

§. si quis. 3.

Ad eius intellectum vide Aret. l. 1. in princ. in 2. colum. in vers. aduerie, D. de verborum obligation. folio 163. numero 53. & numero seq. Repetitionum 6.

§. In his. 5.

Ad quem spectet periculū rei venditæ ad mensuram, siue ponderationem ante mensurā vel ponderationem factam, & vtrum talis contractus dicatur imperfectus quantum ad obligationem vel quantum ad principium. Adde post Paul. de Cast. ad l. 2. C. de pericu. & commod. rei vend. & Bar. conf. 75. in fi. Afflict. de cis. 80. & 399. Bar. ad l. Iulianus, §. si Titius, de act. emp. Socin. Iun. conf. 42. & 43. libro 2. & ad hunc textū in fin. adde Corras. libro 2. miscel. capite 20. num. 4. Didar. Couar. in lib. pract. 9. cap. 3. numer. 7. Ioan. Cepha. conf. 36. num. 21. col. 4. folio 29. Couar. quaestionum.

§. si quis. 8.

Corrasius libro 1. miscel. cap. 20.

I. Cum. 26.

Vide ad hanc legem Dec. in cons. 440 & Al

ciar in lib. vvic. de eo quod interest.

I. si quis. 37.

Vide Barto. in l. si diuortio, infra de verborum obligat.

I. si quis. 38.

Couarr. libro 2. resolut. variar. c. 4. Sarmient. libro 1. selec. interpret. c. 11.

I. si debitor. 39.

Cuiacius libro 2. obser. capite 12.

I. Qui fundum. 40.

Ant. Aug. libro 4. emend. cap. 17.

§. Fundi. 3.

Constant. Land. pratermis. cap. 3. Ioan. Aupach. epist. iuridic. libro 1. capite 1.

I. Cum. 41.

Aug. libro 4. emend. capite 4.

§. Mensam. 1.

Cuiacius libro 2. obser. capite 4.

I. Domini. 42.

Vendere seruum quo pacto possimus, vide hic Gloss.

I. Ea quæ. 43.

Vide Barto. in l. dolum, C. de dolo.

I. Si duos. 44.

Vide Bart. in l. scire debemus, in 2. oppos. de verborum obligat. & non nihil per Doct. in Rub. de leg. 1. folio 55. numero 292. Repet. 6.

I. Labeo. 45.

Vide Alex. in l. si per. in prin. 6. colum. in fi. de cond. ob causam. vbi remittit lectionem ad ea, quæ dixit in l. si quis cum debitor, D. de iureiur. vbi de intelligentia huius legis habetur per Bart. & alios. folio 48. numero 15. Repetitionum 1. Et folio 303. numero 50. Repetitionum 2. Et folio 431. numero 15. Repet. 1. Et folio 513. numero 37. Repetitionum 7.

I. Non licet. 46.

Cuiacius libro 16. obser. capite 13.

I. Si aquæ. 47.

Harmen. 3. tit. 3.

I. Labeo. 50.

Quando conditio habetur pro impleta, vide Hieron. Veri. ad Rub. D. de ver. obl. nu. 192. vbi Bald. col. fi. & Iac. Nigr. coll. 11. ad prin. Fort. Garzi. ad l. iur. gentium, §. quinimo, numero 13. D. de pact. Gorz. ad l. 3. C. de pact. inter emp. & ven. nu. 37. Bulgar. ad l. petens, C. de pact. nu. 23. & seq. Bald. ad Rub. C. eo. 48. Forcat. in Necy. iur. dial. 91 nu. 4. *Cuiac. ad l. iur. gentium. 7. §. quinimo 5. D. de pact.

I. Littora. 51.

Folio 487. poji. num. 16. tract. 5.

I. Senatus. 52.

Num. 3. col. 1. f. 74. Couar. c. quamuis.

I. Res bona. 54.

Alex. ab Alex. libr. 6. genial. dier. cap. 1.

I. Nuda. 55.

Ant. Cont. disput. libr. 1. cap. 16.

I. Si quis. 56.

Hotom. amic. resp. libr. 1. cap. 20.

I. Domum. 57.

Molinæus in nou. intellect. Emanuel Zoares libr. 1. obs. c. 34. Hotom. libr. 1. obs. c. 34. Ioannes Robert. recept. iur. ciui. lect. c. 16. Cuiacius libr. 9. obs. c. 17. & libr. 14. c. 11. l. si quis duos seruos. D. eod. 489. A. B. C. D. E. Connanus.

I. qui officij. 62.

Cicero in 6 actione in Verrem, Ræuarius libro 2. varior. c. 20.

§. Res. 2.

Hotomanus libr. 1. obser. in. D. c. 19.

I. Cum seruo. 63.

Alex. consi. 9. volum. 5.

I. Fundus. 64.

In contractibus inter viuos est locus iuri accrescendi, quando promissoris hoc interest, vide Doct. ad l. si ipse super oppos. Bart. de verb. oblig. Tiraq. iur. tract. de retract. §. 23. Glos. 1. nu. 15. Bald. consi. 124. Bald. hic ponit fallentias ad hunc textus, & confirmat Fabian. de monte in tract. de empt. & vend. 3. par. princip. quest. 12.

* Ruin. ad l. si quis arbitrato col. 25. in fin. & sequin prin. ff. de verb. oblig.

I. in vendendo. 66.

In contractu emptionis veniunt quedam etiam si non dicantur, quedam non, vide Ias. ad l. seruum, §. si statu num. 4. de leg. 1. Cæpol. in tract. de ser. urb. prad. cap. 38. & de seruit. rustic. prad. de seruit. iur. pascen. cap. 8. num. 7. Ias. ad l. si fundum §. qui fundum. num. 14. de legat. 1. Dec. ad l. cui, num. 33. de iuris. omn. iud. Paul. de Castr. ad l. refectiois, D. commu. prad. Ias. ad l. fin. in prin. D. de const. l. prin. Corn. consi. 154. in hac consul. volum. 2.

I. Si cum. 68.

Venditionis cura & sollicitudo tacite includitur etiam si expresse non dicatur.

I. Rutilia. 69.

Vide quid per hoc consulerit, Bald. consilio 370.

I. Liberi. 70.

Innoc. in ca. cum olim causam, extra de censibus.

I. Pacta. 72.

Hotoman. ex professo Duar. de pact. fo. 32. Lorient. de pac. axiom. 17. Corrafius tom. 1. pag. 383. Cuiacius libr. 2. obs. ca. 15. & libro 14. ca. 28. & ad l. iur. gentium. 7. §. a. eo. ff. de pact. * Ræuarius libro 2. varior. cap. 1. & libro 4. var. cap. 1. Cont. lib. 1. disput. sub ceciuar. cap. 17. in hanc legem scripsit post epistolice. quæstion. Corrafi. f. 301. num. 2. Repetitionum 2.

I. Ede. 73.

Briffonius libro 2. select. c. 17.

I. Clauibus. 74.

Ad l. hanc, vide quid Pap. consi. 71. Afflict. dec. 299. in fin. dec. 80. de resti. Zaf. & alij ad l. 1. num. 92. D. de acqui. p. ff. vbi etiam ponit sub num. 80. Alex. nu. 78. vbi aliquid Pap. dec. 22. & 81. Dec. sing. 137. Cap. in alleg. 127. Didac. Couarruias in tract. var. resol. libr. 3. cap. 16. num. 11. f. 954. f. 381. numer. 63. Repetition. 5. Pro intellectu istius l. vide gloss. & Bart. super ea. in l. 1. 4. quæst. prin. de acqui. p. ff. vbi videtur, quod dispositio istius l. procedat, si emptor sciat locum determinatum horrei, vbi præcisè res sunt collatæ, quem damnant Scribent.

I. Qui fundum. 75.

Balb. tract. de presump. 2. par. q. 3.

I. In lege. 77.

August. lib. 3. emend. cap. 7. Gilbertus Regius lib. 2. error. cap. 10.

I. Fistulas. 78.

Cotta in memorat. in voce castellum, Corrafius lib. 6. miscell. c. 15. Bellon. lib. 2. supput. cap. 19. & libr. 3. c. 14. Ant. Quæfada libr. 1. quæst. iur. cap. 14. Guterius resolut. par. 1. c. 24. vide Bart. in l. singularia, si certum petatur, in col. 4. & ibi alios Doctores. maxime Moder. super gloss. 1. * Tiraq. post leg. connub. gloss. 2. nu. 35.

§. Frumenta. 3.

Quæst. 472. num. 20. f. 145. dec. Franc. Marc. vide Bart. in l. sed nisi quis, §. quæstium, D. si quis caution. de quo per Arer. in l. 2. in 2. not. de duobus reis, §. 88 nu. 80. repetitionum 2. * Ant. Fab. ad l. vinum num. 80. ff. si cert. pet.

Quis

Quis sit huius legis sensus explicat Faquineus *controue. sjarum iuris* 1. parte lib. 1. cap. 86.

I. Fundi. 79.

Fortacul. *dialog* 90. numero 1. vide Bar. in sua q. incipit. *publicanus quidā*, in 3. par. in 3. col. post prin. Et ad eius intelligentiam vide Alex. in l. bona fidei, C. de pactis. col. pen. circa fin. versic. per hoc, & in 2. col. circa medium, versic. ideo responde. extra ea etiam colligitur, quod pactum est pars pretij, vide Dec. in consilio 308.

I. Cum manu. 80.

Adde Dec. consilio 440. in prin. Alber. Alex. & Iaf. ad l. 2. in fi. D. si certū per. late & Neapol. in no. q. post. Bald. & consil. Alex. Decif. 338. nobilis, numero 5. Zaf. libro 1. resp. consil. 12. Berég. Ferna. ad l. Pacta, D. de contrah. emp. in 1. c. numero 61. Forcat. in Necyom. *dialog* 4. numero 3. Alcia. lib. 1. de eo quod interest.

§. Nemo. 3.

Forcatulus *dialog* 4. numero 3. Lorientus de pact. axiom. 113. Gomef. iom. 2. resolut. c. 2. num. 30. Decif. 338. numero 5. folio 637. decisionum afflicti.

I. Titius 81.

Marc. Mant. sing. c. 7. numero 2. & 3. fol.

§. Lucius. 1.

Tit. 2. De in diem additione.

Cotta in memor. in voce additio August. l. bro 2. emend. cap. 3. Couar. libro 3. variar. resolut. cap. 8.

I. Iudicem. 1.

Alciatus lib. 1. parerg. c. 21.

I. Quoties. 2.

Emanuel. Costa libro 1. select. ca. 21. folio 345. numero 52. repet. 5.

I. Item. 6.

Berolius q. 59.

I. Licet. 7.

Aug. libro 2. emend. c. 3.

I. Necessesse. 8.

Coniunge casum l. 35. §. de minorib.

I. Sabinus. 9.

Franc. Crem. sing. 41. numero 2. f. 478.

I. Sed si. 10.

Offerre plus dicitur qui offert idoneum ad soluendum.

I. Quod 11.

Varro lib. 4. de lingua latin.

I. Si venditor. 14.

Vide Bart. in l. fin. supra de cond. indeb.

I si prædio. 15.

Folio 488. numero 55. repetitionum 6.

I. Imperator. 16.

Rubrica declarat dubium textum, Cypol. consilio 12. Roman. consil. 104. Ana consil. 62. Pannorm. in cap. ad audientiam, de rebus eccles. non alien. Bar. in l. cum vir colum. 2. in fine, D. de usufructu.

I. Cum duo. 17.

Si duæ res vendantur duplici pretio, hoc pacto, ut aliquid adiiciatur ad precij illius, venditio resoluitur: ad cuius pretij fuit aditum quod si non appareat neutra de ratione & intellectu, vide Hercul. ad l. 1. D. solutio matrimonij, col. 19. in fin. licet vno verbo tãgat clarius Socynus ad l. ita stipulatus. numero 90. versic. ad l. cum duo D. de verb. obligat. folio 468. numero 100. repetitionum 6.

I. Cum. 18.

Cuiacius libro 3. Affrican. f. 30.

Tit. 3. De lege commissoria.

Paulus 2. sent. tit. 13.

I. Si fundus 1.

Molinæus 1. consuet. §. 23. numero 10. & seq.

I. Cum venditor. 2.

Nota hic formulam legis commissoriæ.

I. Nam legem. 3.

Molinæus supradicto loco.

I. Si fundus. 4.

Romanus sing. 538. *Cuia. ad l. iurisdictionum. 7. §. quinimo. §. ff. de pact.

§. Ma. cellus. 4.

Ioannes Robertus libro 2. sent. iur. c. 18.

I. Lege. 5.

Ioannes Robertus libro 2. sent. iur. c. 15.

I. Post diem. 7.

Tractant. Alexand. consilio 14. numero 12. lib. 2. Aret. pulchre consilio 149. visis, col. penult. & fin. Alexand. consilio 185. numero 9. Salic. ad l. commissoriæ, C. de pact. inter emp. & vend.

I. Mulier. 8.

Vide Bar. in l. non solum, §. morte, in prima f. N.

cie protestationis, in versic. circa prin. de noui operis nuntiat.

tit. 4. De hered. vel act. vend.

Circa istam materiam, vide Comen. *con- silio* 54.

I. Venditor. 2.

Cuiacius *libro* 2. *c.* 30. vide Socin. *reg.* 362.

§. Illud. 2.

Guterius *resolut. cap.* 42. *num.* 3.

§. Apud. 12.

Reuārdus *libro* 2. *varior. cap.* 13.

I. si nomen. 4.

Iniuriarum actio an sit in bonis, & an vendi possit, vide hic Glossam.

I. Cum hæreditatem. 7.

Aug. *libro* 2. *emend. cap.* 2.

I. Quod. 8.

Molinæus *de eo quod interest*, numero 69. *c.* 161.

I. Nisi. 15.

Nota hic quod affirmatione quis obligatur.

I. Si quasi. 16.

Vendens tanquam hæres cum sit fideicommissarius, tenetur ad interesse emptori, vt notat hic Bald.

I. Nomina. 17.

Pignerari potest quod emi & vendi potest.

I. Si hæreditatem. 20.

In hanc legem Cuiac *7. ad African.*

I. Venditor. 21.

Notanda est hic differentia inter venditionem hereditatis & rei singularis.

I. Hereditatis. 22.

Molinæus *l. consuet. §. 23. numero* 18.

tit. 5. De rescindenda venditione & quando liceat ab emptione discedere.

Harmen. *libro* 2. *tit.* 3.

I. Si quis. 2.

Couarr. *resolut. folio* 395. *cap.* 3.

***13.**

*Cuiac. *ad l. iurifgentium. 7. §. quinimo ff. de pact.* *c.* ad §. *ad eo* 6. *ibid.*

I. Cum emptor. 5.

Collige ex hac lege stipulationem inutili- lem habere vim pacti. *Cuiac. *ad l. i. ff. de pact.*

I. Si conuenit. 6.

*Cuiac. *ad l. iurifgentium. 7. §. quinimo. ff. de pact.* Alciatus *libro* 5. *paradox. cap.* 1. Oppo. Emptio nō est in alterius, maxime in emptoris arbitrio, *l. in emētis, C. de contrah. emp. c.* *l. quod sape. §. 1.* Solutio facilis opp. quod non debet dari actio ex empto, non statim cum displicuisset resolutus est contractus, ergo non est præexistens materia, ex qua nasci debeat actio. Item non datur actio in factum præscriptis verbis, quicquid dicat glo. quia loquitur sine lege nam *l. apud, in primo respon. de præscript. verb.* non probat, quia ibi venditio non erat adhuc celebrata, sed dictū fuit, vt si placuisset emere, merito datur actio præscriptis verbis, quia est contractus innoimatus, & ibi in *l. si tibi polienda.* Hic autem erat iam factus contractus, & ad hoc optimus textus in *d. l. apud, §. item apud.* nulla queritur, vbi Iurifconsultus distinguit, aut perfectus est contractus, & datur actio ex vendito, Aus non, & datur præscriptis verbis. Sol. est per *l. exemplo, §. si is, qui de action. emp. c.* per *l. sed Celsus, §. si fundus, D. de contrah. emp.*

Ad secundum Sol per Salycet.

Tertio oppo. Imo videtur quod danda est actio redhibitoria. non autem actio ex empto, nec actio præscriptis verbis, vt

in *l. si p. 22. ff. de contrah. emp.* cit quod quando pactum interdicit in hac l. datur actio in factum redhibitoria, quando vero alia ratione adhibetur, datur actio ex empto redhibitoria, vt ibidem gloss.

I. Si id quod. 7.

Hanc legem Bart. obiicit in *l. pupillus obligari. §. pupillus, D. de auct. tut.*

I. Fundus. 9.

Vide Bald. in *l. unic. Cod. ne liceat. 3. pronor.* Et Aret. in *l. qui Rom. in prin. in l. not. de verb. oblig.* & ibi Ias. in *2. nor.* Et Bar. in *l. creditor, de distrac. pig.* Vide Imol. in *l. 5. §. stipul. prope §. de verb. oblig.*

I. Seius. 10.

Ant. Aug. *libro* 4. *emend. cap.* 17.

§. Emptor. 1.

Anton. August. *ibid. fo.* 113. *num.* 464.

tit. 6. De periculo & commo- do rei venditæ.

In hunc titulum Baro scripsit *tom.* 3.

I. Si viam. 1.

Iohannes Robertus *libro* 3. *sent. cap.* 12. Ant. Aug. *libro* 3. *emend. cap.* 6.

§. Sed

§. Sed. 1.

August. d. c. 6. *lib. 2. emend. c. ult.*

§. si dolium. 2.

Benuenut. tract. de merc. par. 2. num. 90. pag. 89. *decif. Capitij.*

§. si doliare. 4.

Turneb. libro 1. aduer. cap. 1. Cuiacius libro 2. obs. cap. 36.

1. Hoc ita. 2.

Varro 1. de re rust. cap. 22.

1. si quis. 4.

Henr. à Suer. repet. iur. ciui. lect. c. 28. pag. 77.

§. si auerfione. 1.

Aug. d. c. 6. Goucan libro 2. variat. lect. ca. 14. Cuiacius libro 8. obs. c. 9. Hotom. obser. in D. lib. 1. cap. 19.

1. id quod. 7. §. Quod. 1.

Forcat. dialog. 1. numero 8.

1. necessario. 8.

Folio 483. numero 56. repetitionum 6. folio 330. & seq. numero 40. Arius Pinellus, Cod. de bonis maternis.

§. si ita. 1.

Emanuel Costa libro 1. select. c. 17.

1. si in venditione. 10.

Covarr. practic. q. c. 3. numero 10. col. 2. f. 23. Covarr. quest.

1. si vendita. 11.

Cuiacius libro 17. obs. cap. 29. Grammatic. decif. 3. *vide Rub. 5. de off. pref. vigil. l. 3. §. 1.

*Quis sit sensus huius legis. Declarat Faquineus controuersiarum iuris. par. 1. li. 1. c. 27.

1. Lectos. 12.

Ioannes Robertus libro 3. sent. iur. c. 4. Brisson. libro 4. select. cap. 12.

1. Eumque. 13.

Hotom. 5. obs. cap. 10.

1. Quod si. 14.

Paulus 5. sent. tit. 6. §. 2.

1. si vina. 15.

Cicero 2. in Verrem.

1. serui. 16.

Gellius libro 1. cap. 13.

1. illud. 17.

Roman. sing. 281.

1. Habitationem. 18.

Negufant. tract. de pignor. par. 5. num. 3.

§. Ante. 1.

August. libro 1. emend. cap. 1.

1. Venditori. 19.

Corrasius libro 3. miscell. cap. 13. Guterius resolut. par. 1. c. 2. numero 8.

Tit. 7. De seruis exportandis vel si ita mancipium venierit, vt manumittatur, vel contra.

Ræuardus pro tribuni. cap. 13.

1. exportandus. 2.

Dispositio limitata, limitatum producit effectum.

1. si quis. 3.

Vide Iaf. in l. qui Roma, §. Flauius, in pen. col. numero 27. de verborum oblig.

1. si minor. 4.

Declara vt per Ruin. in l. Gallus, in prin. in 9. char. de liberis & posthum. Aret. in l. si filius, D. de testam.

1. Cui pacto. 5.

Gellius libro 13. noct. attic. ca. 14.

1. Si venditor. 6. §. Si quid. 1.

Cuiacius libro 2. obs. c. 37. Forcatul. dialog. 92. per totum. *Quod incendium, sine culpa & negligentia fieri non possit, sic accipiendum est, vt plerumque incendia fiant culpa inhabitantium, vt est in l. 3. & quia, ff. de off. pref. vig.

1. seruus. 7.

Ad huius legis intellectum vide per Doct. omnes, in l. stipulatio ista, §. alteri, de verb. oblig. folio 492. numero 122. repet. 8.

1. Quæsitum. 8.

Cicero 2. officior.

1. Cum venderet. 10.

Cuiacius libro 11. obs. cap. 20. *Antonius Faber. lib. 14. coniect. cap. 4.

LIBER XIX.

Titulus primus.

De actionibus empti & venditi.

Vdæus hic: Charondas. 3. Verissimil. 12.

1. si res. 1.

Repetitionum 6. folio 589. num. 1j.

mero 47. & 8. folio 440. numero 40. Molinæus de eo quod interest, num 83. Cuiac. 9. obs. 31. Vandedus 1. q. 99. Pileus q. 16.

l. si in emptione. 2.

Paulus 2. sent. tit. 17.

l. Ratio. 3.

Cuiacius libro 11. obs. cap. 19. Hotoman. illust. quæst. 11.

§. si iter. 2.

Folio 197. numero 48. repet. 6.

§. si per. 3.

Folio 82. numero 30. repet. 2. f. 97. numero 19. repet. 2. & folio 4. 2. numero 411. repet. 8. f. 92. numero 190. & 213. & 215. & 224. & 226. repetitionum 2.

l. si seruum. 4.

Cæpol. caut. 86.

l. Si hæres. 5.

Molinæus in nou. intellectibus.

l. Tenetur. 7.

Vide Bart. in l. Aristo, in princip. vers. quaro, de donat. vide quid pro hoc & dicat Alexan. in l. si quis, ult. col. de verborum oblig.

§. si vendidi. 1.

Molinæus in labyrintho de diuiduis & in diuiduis, par. 3. numero 35.

§. Vas. 4.

Ant. Guib. libro 1. q. iur. ca. 13. Molinæus de eo quod interest, numero 49. 54. 55. & 77.

l. Fundum. 7.

Alex. conf. 24. vol. 5.

l. Tibi. 8.

Vide Alex. in l. si quis cum aliter, in ult. coll. in prin. de verborum oblig. & Cast. in l. sed etsi, me putem, in §. si. de cond. indeb.

l. Non est. 10.

Quæ actiones peti possint in eodem libello, vide Gloss. in c. querelam, extra de elect.

l. Exempto. 11.

*Corraf. in explicatione arresti Martini Guersa. Venditor non tenetur transferre dominium. limita non habere locum in venditore generis, vt per Bart. ad l. 2. in fin. prin. numero 7. D. si certum pet. Bald. ad l. contractus, in 2. col. vers. deinde circa legem, C. de fide instr. Soc. reg. 438. Ruit ad stipulationes non diuiduntur, numero 66. cum seq. D. de verborum oblig. Gloss. in §. præterea, in verb. tract. in fin. de emp. & vend. & ibi Doct. maxime Ozer post Angel.

§. Redhibitionem. 3.

Magius libro 4. miscell. c. 3.

§. Venditorem. 7.

Molinæus de eo quod interest, numero 86. 87. & 88.

§. Qui autem. 18.

Dixit Delrio in aduersar. ad traged. Senecæ.

l. Si actum. 12.

Forcatulus dialog. 43. numero 3. Molinæus vbi supra, numero 81.

l. Iulianus. 13.

Molinæus vbi supra numero 4. Pilæus q. 70. f. 434. numero 31. & numero seq. repet. 8. f. 493. numero 128. & 130. repet. 8.

§. Item. 1.

Guibertus d. c. 13.

§. Per contrarium. 5.

Folio 581. numero 107. & seq. repet. 6.

§. Idem. 6.

Cuiacius libro 5. obs. c. 40. Brissonius libro 3. select. c. 8.

§. Offerri. 8.

Vide Alexan. in l. filia, §. licet, C. de collat. post Barto. quem allegat in l. si duo patroni, §. si quis iurauerit, de iureiur. vide Castr. in l. si soluturus, de solut. De intellectu huius legis vide quæ habet Carol. Apolin. in l. 1. Cod. de eo quod interest, numero 4.

§. Si fructibus. 10.

Couarruias libro 1. variar. resol. c. 15.

§. si Titius. 14.

Couarruias præf. q. c. 3.

§. Ex vendito. 19.

Folio 481. post num. 45. tract. 5.

§. si procurator. 25.

Ioannes Robertus libro 2. sent. iur. c. 2. * Petrus Surdus decisio. 264. num. 21.

§. si quis. 27.

Folio 33. numero 34. cum multis seq. Arius Pinellus C. de bonis matern.

l. Id est. 14.

Harmen. libro 3. tit. 10.

l. Lines. 15.

Cuiacius libro 6. obs. c. 7.

l. Fundi. 17.

Curtius Brugensis libro 1. eius. ad fratrem c. 9. Alciatus libro 7. parerg. c. 3. & libro 1. cap. 20. Cotta in memorat. in voce pistomium, Cuiacius libro 11. obs. c. 13.

l. Granaria. 18.

Alciatus 3. parerg. c. 22.

l. Veteres. 19.

Alciatus libro 5. parerg. c. 15. & libro 3. c. 27. l. Idem

I. Idem. 20.

Cuiacius libr. 9. obs. cap. 15.

I. Si sterilis. 21.

Ulpianus in fragmentis tit. 16. in fin.

§. Si pretij. 1.

Molinæus de eo quod interest, numero 46. Benincasius ad §. actionum, numero 442. de act. August. libro 4. emend. cap. 27. Forcatul. in cupia. iuris. cap. 8. Cuiacius libro 2. obs. cap. 15.

§. Cum. 3.

Antonius Guibertus libro 1. q. iur. ca. 4. Petrus Loriottus de eo quod interest, axiom. 22. 26. & 64. & de pact. axi. m. 114. Molinæus de eo quod, n. 96. 97. & 99. Guido Pap. sing. 628 folio 443. folio 467. numer. 330. repetitionum 8.

§. Qui domum. 6.

Pileus quest. 4.

I. si quis. 23.

Barto. in l. si constanter, §. si vir, D. soluto matrimonio.

I. Si seruus. 24.

Huc accersit, l. cum fundus, §. seruum tuum, supra si certum petat.

I. Qui pendentem. 25.

Molinæus in nouis intellectibus.

I. Prædia. 28.

Ad eius intellectum vide Imol. in l. si sic. 2. D. de verborum obligat. Ruin. in l. stipulationes non. 30. chart. in prin. eodem tit. folio 302. numero 42. repetitionum 2.

I. Cui res. 29.

Vide Bart. in l. qui Roma, §. duo fratres, in pen. q. de verborum obligat. & ibi Ias. in 17. col. vers. ego vl. tra scrib. numero 69. cum seq.

I. Seruus. 30.

Cuiacius 8. ad African.

I. Si cures. 31.

cero in orat. pro Murena.

§. Et non. 1.

Vide per Soci. reg. 100. Allegatur etiã per Alex. n. l. i. de acquir. poss. in illo articulo: An poss. sit ei.

I. Et si. 33.

Vide Bart. in l. scire debemus, in princ. de ver. oblig.

I. Venditor. 36.

Molinæus in labyrintho de diuiduis & indiuiduis. parte 3. numero 205. & 207. Contra illum textum volentem venditorẽ teneri de-

negligentiã, facit prima facie, text. in l. venditor, ex hereditate, circa med. D. de hered. vel actione vend.

I. sicut. 37.

Dolus venditoris non nocet emptori, vide l. 3. C. de peric. & com. rei vend.

§. Firmus. 2.

Cuiacius libro 2. obs. cap. 6 De his Vitruuius libr. 8. cap. 7. Budæus tamen aliter existimat, quem vide hic, & Angel. in tractat. suo de seru. urbanorum pradiorum, quest. 189. & Bart. in l. Iulianus, §. fin. supra hoc tit.

I. Quæro. 39.

Brissonius libr. 1. select. cap. 19. Exceptio cauilliosa obscura & nimium generalis venditorem non liberat, neque patrocinator venditori excipienti.

I. Quintus. 40.

Quis sit effectus venditionis arborum pendentium, vide Bald. in Rub. Cod. de contrahenda empt.

I. In venditione. 41.

De annua præstatione scripsit Iacobus Venantius Bononiensis. Hanc legem allegat Bald. in l. fin. §. si. C. com. de legat.

I. Si duorum. 42.

Bald. in d. l. sicut. §. fin. C. eodem. vide Glos. fam. notabilem, & ibi Bart. in l. si quis domum, in fin. prin. inf. locari. Paul. de Cast. conf. 337.

I. Titius. 43.

Bald. in l. in fine, Cod. de peric. & commod. rei vendit.

Gaz. ad l. qui se patris, C. unde liber. num. 83. & ibi Fab. Acoram. 6. numer. 68. Berenga. Paulac. ad l. unica. C. de sentent. qua pro eo quod inter est, num. 130. & 231. & seq. vbi Petr. Rebuff. nu. 130. 134. 138. & 140. Forcat. in Necyon. tur. dialog. 44. numero 3. ad quid eam citet Bart. vide in l. i. §. editiones, colum. 2. circa fin. & dicas illum textum non probare opinionem Bart. f. III. numero 46. repetitionum 5. folio 457. numero 130. & num. seq. & 134. & 138. & 140. repetitionum 8. fol. 493. numero 130. & 232. & 233. repetitionum 8. fol. 144. numero 83. repetitionum 8. folio 434. numero 15. repetitionum 8. & numero sequent. fol. 442. numero 7. & 73. repetitionum 8. fol. 159. numero 68. repetitionum 8. Barto. in l. i. Cod. de sentent. qua pro eo quod interest, Alex. conf. 67. volum. 2. Bald. in l. si controuersia, D. de emptione.

I. Cum. 44.

Cuiacius 8. ad African. iunge textum singulariẽ secundum Bart. in l. i. col. 7. C. de sentent. qua pro.

N. iij.

l. idque. 45.

Paul. de Castr. & Alexand. in l. vendito. infra de verborum oblig. reputant istum textum singularem.

§. Superest. 2.

Repetitionum 1. folio 412. numero 13. & sequen. singularis autem est hic textus, nec alibi reperitur iure nostro.

l. si quis. 46.

Vendens rem alienam non transfert dominum in præiudicium veri domini, vide Gloss. in l. exemptio 11. in prin. supra eod.

l. Lucius. 47.

Ioannes Robertus libro 2. sentent. iur. cap. 18. Cuiacius libro 3. obser. cap. 15. qui retractat sententiam libro 13. cap. 35. fol. 429. numero 126. & numero sequen. & 131. repetitionum 6. Et f. 429. numero 126. & sequen. Et folio 452. numero 82. repetitionum 6. vide Bald. in l. 2. in fin. Cod. de usur.

Vide ad intellectum huius legis Ias. in l. & si post tres, D. si quis caut.

l. titius. 48.

Vide Innocen. in cap. fin. extra de emptio. & vend.

l. Qui per. 49.

Facit ad hanc legem exemplum Caninij & Pithij, apud Ciceronem 3. officior.

l. Bona fides. 50.

Molinæus ad rub. de verborum obligat. numero 60. cum seq. Gomef. tom. 2. resol. cap. 2. numero 32. Bald. in fin. C. de peric. & comm. rei vend.

l. si & per. 51.

Singularis textus secundum Ias. in l. prætor, §. fin. infra de operis noui nuntiatio. Romanus singul. 285.

l. Creditor. 52.

Bald. in l. edito, Cod. si aduers. fisc. & in l. si ea passio. Cod. de usu. De locatione vide plura apud Bart. hic.

l. si mercedem. 53.

Romanus sing. 27. Suetonius in Nerone c. 11. vide Budæum in Pandect.

l. si seruus. 54.

Alciatus libro 1. parerg. cap. 20. Turneb. libro 27. aduer. cap. 18. Poll. libro 4. cap. 19. plura hac de re vide D. Gothof.

l. si seruus. 55.

Difficultas præstationis non reddit stipulationem inutilem, vt notant hic Doctores præsertim Accursius.

Tit. 2. Locati conducti.

Circa hanc materiam locationis, vide Ias. in §. actionis. Inst. de action. Cuiacius libro 2. obser. cap. 28. Harm. libro 1. tit. 8. Paulus 2. sent. tit. 18. De differentia conditionis & locationis alibi dicam.

l. Locatio. 1.

Ex hoc loco constat ius naturale sæpissime pro iure gentium sumi, vt testatur Cicero libro 3. officior. Triphoninus in l. bona fides 31. D. depositi.

l. Locatio. 2.

Cuiacius libro 4. obser. cap. 26. Nota hanc legem vt per Barto. in l. si pecuniam, post medietatē supra de conduct. indeb.

l. Cum fundus. 3.

Vide quæ notat Bar. in l. 3. §. 1. de cond. ob cau. Petr. Ancharan. consilio 71. incipient. tantam familiariatem.

l. Locatio. 4.

Barto. in l. & quia, circa fin. D. de iurifid. omn. iud.

Vide Dec. ad reg. eius est nolle. de regul. iur. Tiraquel. ad l. 60. numero 3. §. hoc sermone, D. de verborum sign. numero 5. pro nouo intellectu ad hunc textum, vide Iacob. Menoch. in tract. de arbi. iud. libro 1. q. 60. numero 18. & 20. Glossa in l. si vt certo, §. nunc videndum, in verbo periculum, supra commod. Bald. in l. 1. numero 5. C. commod.

l. si tibi 5.

Locati & conducti actio datur locatori & conductori, etiam si remissa sit pensio, vt notat hic Glossa.

l. is qui. 6.

Cuiacius libro 8. obser. cap. 39. Conductor si exigit penam à damnificante ex forma statuti non cogitur restituere domino.

l. si tibi. 7.

Molinæus de eo quod interest, numero 195. Nota autem hic quod locator tenetur conductori ad interesse.

l. Nos videamus. 8.

An conductor locare possit fundum quem conduxit aliis, vide hic Glossam.

l. si quis. 9.

Molinæus dicto numero 195. Hanc autem legem limita vt per Bald. in l. 1. ad fin. C. de in re fisci, libro 10. Anton. August. libro 4. emend. cap. 9.

l. Et ego. 10.

Conductio sublata est mero iure cum res facta:

facta est conductoris, vide l. 21. *infra de usufructu*.
 & ibi Bart.

l. Videamus.

Molinæus de eo quod, numero 196. Cuiacius libro 11. *obs. cap. 1.* vide Alexand. *consilio 119. per totum*, Stracka *tracta. de mercator. parte 3. titu. de nauia.*

§. inter. 4.

Constantius Landus *prætermis. cap. 10.* Igne illaro se occidit. In manuscripto legitur *succedit* puto tamen rectius esse *successit*.

l. sed et si. 12.

Damni ratio. alij sic legunt *Damni locati habebitur ratio.*

l. item quæritur. 13.

Cysium. Quid sit Cysium, notat Budæus in *Pandectis*.

§. exercitu. 7.

Menoch. *opere lib. 1. cap. 137.* Nota autem hic distinctionem quam allegat hic D. Gothof.

§. si quis. 8.

Duarenus libro 1. *disput. cap. 26.* Huc refert illud Persij *fregerit heminas Areti*. *Ædilis iniquas*, idem Iuuenal. *Satyr. 14.*

§. Qui impleto. 11.

Adde Afflic. *decis. 365. numero 5.* Gozad. *ad l. 1. de pact. inter emp. & vend. numero 161. & 172. & 174.* & per Gozad. *consilio 94. numero 52.* Cassan. *in catat. glor. numero 5. par. 27. cons. vers. sic olim.* Ad 6. exercitu huius legis, vide Socin. *Iun. cons. 120. num. 19. vol. 3.*

Hic §. optime explicatur à Bartolo hic quem vide.

l. Qui ad certum. 14.

Corrasius *ad l. qui liberos, D. de ritu nup. secunda parte, numero 162.* Dec. *ad l. verum, numero 3. de reg. iur. Modern. Leon. ad l. diem fun. eton. 10. & 12. D. de offi. assess. folio 260. numero 162. repetitionum 2.*

An locatio scripturam requirat, & an furiosus consentire possit, notat D. Gothoff. hic.

l. ex conducto. 15.

Cuiacius libro 15. *obs. cap. 28.* An teneatur dominus locans ad refectionem, vide omnino Aret. *cons. 111.* qui vult idem esse in conductore ad longum tempus.

§. Competit. 1.

*Propter causam continget in fundo vel fructibus, antequam separetur à solo sit remissio mercedis, vide qualiter fieri possit ista remissio. *Capol. caus. 48.* & in materia Guid. *Pap. 7.*

630. Cotta in memorabil. in verbo conductor non enetur, & in verbo querra. Abb. *ad cap. 1. ex. de decim. Rip. in tract. de peste. 2. par. pr. col. 4.* idem in suspitione belli. Anch. *cons. 87.* Imol. *cons. 7.* in casu ad fin. refert Dec. *cons. 312.* licet hæc tenus in princ. & in fin. ubi limitat.

l. Cum eo. 16.

An & quando minor inutiliter restitutionem postulet, vide hic D. Goth.

l. tutelæ. 17.

Facit. l. 7. *C. arbit. tutel.*

l. in quo. 18.

Congruit l. ultim. *infra de administratione tutorum.*

l. sed addes. 19.

In hanc legem multa Budæus hic in prioribus annotationibus in *Pandectas*.

§. si quis. 1.

Molinæus de eo quod interest, numero 49. 50. & 51. Antonius Guibertus lib. 1. *quæst. numero 1. cap. 13.* Facit ad hunc §. *cap. cum sit ars, cū Gl. super verbo deprehendi, extra de atat. & qua. lit.*

§. illud. 2.

Cotta in voce *Tympanum* Ant. Aug. libro 1. *emend. cap. 7.* & 11. vide Budæum hic, Colum. libro 1. *Cato de re rustica.*

§. Ex conducto. 8.

August. libro 1. *emend. cap. 7.* Ex hoc loco constat quod litigatores, libellos principi offerebant, quibus ipse de consilij sententia responderebat idem in l. *diui fratres, D. de iure patronatus.*

l. sicut. 20.

Cuiacius libro 16. *obs. cap. 21.* vide Iason. in l. 4. *supra de off. assess.*

Duobus quis seruire non potest, & ideo à duobus salarium accipere itidem non potest.

§. interdum. 2.

Couar. *resol. folio 756.* & 760. vide Imol. in l. fin. §. si filio; D. *solutio matrimonio, & quæ ibi notat Bart.*

l. item 22.

Robertus 1. *animad. cap. 2.* Ant. Mercat. 1. *notator. cap. 11.* Robertus 5. *seni. c. 12.*

§. Quemadmodum. 3.

Ioannes Robertus libro 3. *seni. iur. cap. 12.* Nota hic quod sublata spe quæstus larguer mercatus, ut ait Seneca *capit. penult. m. de emption.*

l. Et ideo. 23.

Rescindi locatio non potest locutione facta. N. iij.

prætextu minoris pensionis, si nullus dolus aduersarij probari possit.

l. Si in lege. 24.

Cotta in memorabil. in dictione arbiter cui data est, nota autem hic arbitrium dolose la tura nullius esse momenti.

§. Si domus. 2.

In quod tempus solerent veteres locare prædia. Vide Alexad. l. in illa not. 2. limi. 2. de verborū obligat. & ad princip. vide Ias. in l. qui Roma 2. §. Callimach. in 6. not. vers. limit. hunc, de verborum obligat. & Dec. in l. diem de offic. assess. Varro 5 de ling. latin. & de lustro, vide hic D. Gothof.

§. Colonus. 4.

Nota hic moram purgari posse intra paucos dies, qua de re vide.

Folio 427. numero 94. repetitionum 6. Roma. sing. 398 folio 105. iunge l. 16. D. de liberatione legat.

l. Si merces. 25.

Prætextus inuers. cap. 26. Paul. 2. sentent. tit. 18. §. ultimo.

Principium huius legis videtur esse aptatum à Triboniano, ex l. ult. Cod. de contrahenda empt.

§. Vis maior. 6.

Alciatus libro 2. prætermis. cap. 2. Cicero 2. de inuent. Plinius 18. cap. 28 in fin. Colum. 1. cap. 51. Seneca 1. de beneficiis. Harmen. 3. tit. 8.

§. Qui columnam. 7.

Quomodo procedat sub numero 45. & 46. folio 89. Cagnolus de regulis iuris.

Nota autem hic quod diligentia excusat, seu potius excludit culpam.

l. in opere. 26.

Gom. 5. tom. 2. variar. resol. capit. 2. numero 20. colum. 3. Felin. in cap. translatio, extra de cõsti. Aret. in l. si quis autem, §. si suus, D. de vulgari & pup. subst.

l. Habitatores. 27.

De impedimento pestis, vide Bart. in cap. si propter sterilitatem, de societ. & ytrum pestis æquiparetur hostilitati, Felin. in c. ex transmissa, extra de const.

§. iterum. 1.

Similis est Gloss. vt notant Doctores in l. ædem, C. locati.

Iustus timor facit, vt fiat diminutio merced. Adde Guid. Pap. Decis. 130. & Afflict. Decis. 258. & postquam, Couar. libro 4. resol. var. cap. 6. Plin. epist. 7. ca. 27. vide Bald. in l. si ea lege, C. de usur.

l. Quod si. 28.

De lectione huius legis dubitant plerique Doctores hic, qua de re vide D. Goth. hic.

l. in lege. 29.

Vide Gloss. in l. ibi illa 50. infra de verborum oblig.

l. Qui insulam. 30.

Locare per singula cœnacula & locare domum auersione contraria prorsus sunt, nam auersione est totam locare vno pretio.

§. Edilis. 1.

Brissonus libro 3. select. c. 10.

§. Qui ædem. 3.

Brissonus libro 4. select. cap. 23. vide Corf. in sing. 3. in verbo onus, & Rom. sing. 19.

§. Colonus 4.

Grammaticus Decis. 3. vide Barto. in l. 4. §. quesitum, D. si quis cauit, vide quoque l. si ubi domum, in prin. infra eod. Rom. sing. 29. * Vide l. nam salutem 3. §. cognoscit 1. D. de off. pra.

l. In nauem. 31.

Specie perempta an & quando debitor liberetur, adde Dec. ad l. quod 10, numero 6. D. si certū petatur. Steph. Forcat. in Ne. yom. iur. d. a. l. 6. numero 7. ibi oneris auersi actione. & vide Alciat. libro 6. cap. 28. parerg. quem reprobat Hotoma. in com. verb. iur. in verb. act. oneris auersi. Relatiuè Benuenut. tract. de nauibus, numero 26 folio. 268. Decisionum Capitij. Cuiacius libro 7. obs. cap. 19. Quid autem sit onus auertere declarat hic D. Goth. quem vide Iuuen. Martial. 6.

l. Qui fundum. 32.

Hanc legem limita vt per Alexan. consilio 118. volum. 5. colonus autem non teneretur stare in conductione re in alium translata quod limita, vt per Bart. hic.

l. si fundus. 33.

Cuiacius libro 8. ad African. Nota autem hic post traditionem publicato fundo nullam esse emptori actionem.

l. Et hæc. 35.

August. libro 3. c. 6. Charondas libro 3. verissimil. c. 5. Cuiacius libro 1. c. 8. ad African. num. & hic nota regulam quod qui est dominus partis pro indiuiso potest locare totum fundū, vide Bald. in l. prima, C. qui testament.

l. Opus. 36.

August. cap. 6. Hortoman. libro 1. obs. in D. cap. 19. De Hortulapis ex translatione Haloandri, vide l. ult. supra ad l. Rhod.

l. si prius. 37.

Periculum in se recipiens non tenetur de casu fortuito.

l. Qui

I. Qui operas. 38.

Pilaus *quæst.* 54. & 91. Paria sunt fecisse & non stare per se ut facias notat *cap. cum stat.* & *cap. impuberi extra de reg. iur. in 6.*

I. Non solet. 39:

Sarmientus *libro 3. select. capite 2.* Ex loca- in longum tempus vel in perpetuum trans- fertur possessio naturalis, ut notat *Bart. in l. 1. si ager velet.*

I. Qui mercedem. 40.

Vide Paulum Castrensem distinguentem hanc legem.

I. Si vulneraueris. 43.

Actio rei persecutoria, aliam non tollit.

I. Locare. 44.

Repetitionum *l. folio 24. numero 29.* Et si autem seruitus locari non possit usufructus tamen potest.

I. Si domum. 45.

Bald. in *Auth. & qui. de bon. auth. iud. pos- sit.*

I. Si quis. 46.

An venditio vno nummo fieri possit, vide quæ notant passim in iure Doctores & præ- ferim in hac lege.

I. Cum apparebit. 47.

Vide *Nou. 99. cap. 1.*

I. Si cui. 48.

Cuiacius *libro 4 obs. cap. 3.* Vide Plotium, §. 4. numero 84. *supra de in luem iurando.*

I. Si iniqui. 49

Alciatus *libro 2. diffinit. capite 2.*

I. Si ignorans. 50.

Aristotel. *libro 3. ethic. capite 1.* Petr. Duen. *reg. constitutio.*

I. Ea lege. 51.

Vide Ioan. Fab. assignantem rationem ad illum textum, in *Syllab. Inst. de societ. Roman. sing. 31.* Bald. in *l. 2. C. eod. tit.*

I. Si decem. 52.

Si in quantitate mercedis erratur, statum volutati eius qui mercedem recipere debet. Hieron. Bottigel. in *l. 1. si stipulanti, D. de verborum obliga. numero 8.* & ibi omnes Doctores, Ruin. *Instit. quibus alien. lice. vel non, in princip. numero 23. folio 157. numero 8. repetit. in 6. vi de Papien. in l. 5. si stipulari, in antepen. colum. de verborum obliga. & ibi Ruin. in 41. char. in 2. coll.* Nota autem hic quod locatio non valet si contrahentes dissentiant in mercede.

I. Qui fideiussor. 53.

Manceps est qui publica prædia colono

dat, dicitur etiam is qui à populo emit con- ducitve Festus in dictione manceps.

I. Quæro. 54.

Alexand. *consilio 32. colum. 1. volum. 4.* & *con- silio 126. & 14. volum. 4.* Corrasius *libro 2. Mi- scell. cap. 12.* Guterius *refo. par. 1. cap. 37.* Beroius *quæst. 53.*

§. Inter. i.

Promissio de non expellendo, intelligitur si colonus in solutione pensionis per bien- nium non cessauerit. Adde *Marf. sing. 42. fran- genti.* Fortun. Garzi. *ad litem, num. 34. de pact.* Curtius Iun. *ad l. cum mota, Cod. de transact. numero 24.* Didac. Couarruias *ad Rubr. extra de testamen. 2. par. numero 12. f. 388 numero 34. repetitionum 1. & f. 226. numero 24. & sequen. repetitionum 7.* Alexand. *consil. 474. & consilio 111. volum. 3.* Bald. in *l. 1. in vlt. colum. Cod. de v- usufruct.*

I. Dominus. 55.

Vide Salicet. in *l. ex diui, in fin. Cod. locati.* Cu- iacium *libro 16. obser. cap. 21.* Bald. in *l. 1. in prin. Cod. locati.*

Quando quis teneatur pro custodia, vide Bald. in *l. ex diuis, C. eod.*

I. Cum domini. 56.

Bald. in *auth. quæ res, C. de sacros. eccles.* Me- nochius *de arbit. iudic. libro 2. c. 79.* Bald. in *l. adem, Cod. eodem.* Alexan. *consilio 131. colum. 1. volum. 4.*

I. Qui domum. 57.

Corrasius 2. *miscellan. 12. numero 9.* De clau- sula hic contenta, vide D. Goth. hic.

I. Insulam. 58.

Insula est ædificium quod proprio ambi- tu constar, ut optimè notat hic D. Gotho- fred.

§. In operis. 1.

Adde Bald. in *l. arbores, §. 1. D. de usufructu.* Ioannes Robertus *libro 1. sent. iur. cap. 15.* Bart. in *l. 1. vers. quæro, D. de his qua pœn. nom.*

§. Quidam. 2.

Quid in sententia vide *l. cum eorum, Co. de senten. Forcatulus dial. 94. numero 3.* Ioan. de Imo. in *l. fideicommissi, D. de leg. 1.*

I. Marcus. 59.

An locans operas suas pro conficiendo o- pere teneatur omnino de confectioe spe- ris. vide *Cremens. sing. 1. 31.* Molinæus in *laby- rinto de diuiduis & indiuiduis, par. 3. numer. 67. cum multis seq.*

Quando edificans teneatur de vicio operis, Roman. *conf.* 227.

1. Cum in plures. 60.

Imol. *consilio* 79. Roman. *consilio* 432 Barto. in l. 1. de iure emphyteut. Antonius August libro 4. emend. capite 4. Petr. de Ancharan. *consilio* 403. Arcet. *consilio* 52. Iason. in l. 1. Cod. de iure emphyte.

§. Locator. 6.

Cuiacius. 9. *obser.* capite 22. Goueanus 2. *uariar. lect.* cap. 23.

Propositio in mente retenta patri non expressa, nihil releuat. Barto. ad l. pacta, Co. de pact. numero primo. Orman. ad l. non solum, §. morte, numero 69. & 71. D. de noui operis nunt. vbi etiam Ant. Rub. numero 278. cum pluribus seq. & Ioan. Crot. numero 85. & Franc. Cur. ad l. pacta, numero 25. usque ad numero 30. folio 178 repet. 7. folio 78. numero 69. & 71. repetitio num 5. folio 124. numero 85. & numero seq. & 89. repet. 5. vide Barto. in l. non solum, §. mortem, sp. cie protestationis, in versic. circa secund. & ibi moderni multa cumulantes, de operis noui nunt. & Alciat. in l. detestatio, de verborum sign. colum. 1. folio 98. numero 248. & 250. & 252. & 273. repetitio num 5. Vide circa intellectum huius §. Aris. in l. Titia, §. idem respondit, D. de verborum oblig.

1. Colonus. 61.

De expensis factis per colonum, vide Paul. de Cast. in l. seruantes, D. de seruut.

Etiam qui elicitur propter pensionem non solutam repetit expensas vtiliter factas, adde Fulgos *consilio* 9 & Dec. *consil.* 418. Bart. ad l. 2. C. de iure emphy. & ibi Doct. præsertim Ias. numero 28. Ad limitationem huius legis vide Dec. *consilio* 142. colum. 3. idem in emphyteuta Iaso. ad d. l. 1. not. 71. Idem in emptore stante pacto de redimendo, Cagnol. ad l. 2. q. 24. numero 96. C. de pa. f. inter empt. Alex. & Ias. ad l. domos de legat. 1. Alex. *consil.* 131. colum. 1. vol. 4. Bar. in Auth. qui rem, C. de sacro. eccl.

1. Si vinum. 62.

Cicero 1. *epistol.* ad Q. Fratrem, Cuiacius lib. 15. *obser.* capite 29.

Tit. 3. De æstimatoria.

Hic subintelligendum est verbum *Æstimatoria*.

1. Actio. 1.

Vide circa istam materiam multa per Ias. & alios in §. actionum, in l. de action.

1. Hæc actio. 2.

Æstimatoria actio in daret vbi merces

interuenit, an vero locati dari debeat, vide hic Glossam.

Titul. 4. De rerum permutatione.

Corrasius libro 2. *miscell.* capite 15. Lorientus de pact. axiom. 113. & 122. cum sequent. usque ad axiom. 229 Anton. Fab. 6. *consect.* capite 9. pag. 24. Horan. libro 3. *obser.* capite 2. vide multa pro intellectu huius tituli apud Ias. *Inst.* de axiom. & in l. finali, D. de conditione ob turpem causam.

1. sicut. 33.

An permutatio consistat si res non erat permutantis, vide Bald. in l. 1. C. eod.

Gilbertus Regius libro 2. i. *avt.* capite 10. Procius intellectu vide Socin. in rubric. de verborum obligatio, in 3. colum. ad gloss. 16. in verb. nomer. & quod ibi Barto. numero 34. vide Iason. in l. 2. in princip. in 3. colum. in fin. versicu. ex his, si cer. um petatur, & vide omnes reprobantes, & gloss. & Iaso. *Inst.* de act. §. actionum, in antepeultim. colum. folio 19. numero 31. & 33. repetitio num 6. Benuenut. tracta. de nauibus, numero 7. folio 27. *decis.* Capitij, Petr. de Ancharan. in ca. quanto, extra de iudiciis, Barto. in l. Aristo. D. de donation. 1. si in emptione, D. de contrahenda emptione. * Pap. 1. notat. 1.

§. Item. 2.

Repetitionum 1. folio 405. numero 50. & 56. Corrasius 1. *miscell.* capite 23. & 2. capite 5. vbi defendit permutationem esse contractum nominatum. * Cuiac. ad l. iurigentium, D. de pact.

1. Aristo. 2.

Quod permutatio non sit contractus nominatus, vide Corras. 2. *obser.* cap. 15. & si a prima sententia, videtur resiliere.

Tit. 5. De præscriptis verbis & in factum actionibus.

In quibus locis habeat locum actio præscriptis verbis, vide Doct. in l. ex placito, D. de præscript. verb.

Alciatus libro 4. *dispunct.* capite ult. De differentia actionis præscriptis verbis, & actionis in factum, vide hic Bart.

1. Nonnunquam. 1.

An actio præscriptis verbis & in factum sint, idem notat Bald. in l. 1. post glossam, Co. de rerum permut.

1. Nam. 2.

Vide l. 7. §. 1. D. de pactis.

1. Inquam

I. Inquam. 3.

Vide Hotoman. hic, & Oldendorp. in suo actionum tractatu. * Cuiac ad l. iurisperitum ff. de pact.

I. Natura. 4.

Huic pertinent quæ de fingendis nouis vocabulis præclare explicat Cicero libr. 3. de Finib. circa princ.

I. Naturalis. 5.

Quomodo ex contractibus innominatis oriatur obligatio naturalis ante implemētum & cuius sit effectus, vide Socyn. super Rub. de verborum oblig.

Mudæus ad l. cum, §. nemo, num. 3. de contrahenda empt. Lorientus de pact. axiom. 113. Ad hanc legem scripsit Menchius in l. Senatus censuit, D. de donatio. causa mort. §. 71. C. Conna- nus. * Pap. I. notar. cap. de prest. mutuel.

§. Et si. 1.

Vide Barto. in l. 2. §. 1. D. si certum petatur, & in l. cum mora, C. eod.

¶ Forcatulus dialog. 49. numero 3. & 5. Gilbertus Regius libro 2. in var. cap. 10. Corrasius libro 2. Miscell. cap. 9. Molinæus ad rubric. de verborum obligat. numero 83. & in labyrintho de diuiduis & indiuiduis, in princip. num. 25. Ad ibi dicta per Barto. vide Zocin. in rubric. de verbo rum oblig. in 6. colum. Et ad dicta per Gloss. in §. quod si faciam, vide Sozin. in l. 2. §. & harum, in 1. not. de verborum oblig. Et ad §. fin. vide Ias. in l. qui Roma, in princip. 10. colum. numer. 27. & 28. de verborum obligatio. Folio 475. numer. 462. repetitio num. 8. Bellonus libr. 1. supput. c. 6. Nota autem hic formam libelli.

§. At tum. 2.

Bart. in l. 3. §. 1. D. de conditione ob causam.

¶ Forcatulus dialog. 97. numero 5. Goueanus libro 2. lect. variar. cap. 117. Corrasius lib. 2. Miscell. ca. 11. Lorientus de eo quod interest, axiom. 76. Lorientus de pact. axiom. 127. 13. §. 1. 40. Labritus in usu. indic. sui, colum. 33. Bellonus supput. libro 1. ca. 6. Alciatus lib. 5. paradox. cap. 7. Duarenus ad tit. de pact. f. 27. Amplia ut per Lancell. in l. 2. in princ. in verbo depositum, D. si certum pet. * Cuiac. ad l. iurisperitum ff. de pact. 17.

§. Quod si. 3.

De ista materia per Ias. post alios in §. actionum, Inst. de action.

¶ In contractibus facio ut des, nō habet locum actio præscriptis verbis, sed ad actionē de dolo recurritur: declara ut per Alciat. libr. 5. paradox. cap. 7. Corrasius libr. 2. Miscell. c. 10. Garzi ad l. iurisperitum, §. & ideo recte, nu-

mero 6. D. de pact. f. 410. numero 6. repetitio num. 1. Bald. in l. 1. C. de action. & obligat. Bartol. in l. cum preponas, C. de dolo, & cons. §. & 95. * Cuiac. ibid.

I. Insulam. 6.

Pro intellectu & limitatione huius legis, vide Bartol. in l. si quis ante, D. de acquirenda possessione.

¶ Iac. Niger ad l. si quis, D. de verborum obligat. numero 80. Cagnol. latē exornat ad l. quousque, post numer. 2. D. de regu. iur. Vacon. libro 5. declar. 60. vide Ias. in l. qui Roma, in princip. in 10. col. numero 27. & 28. de verborum oblig. fo. 181. numero 10. repetitio num. 6. Alexand. cons. 44. vol. 2. Bald. in l. fin. C. de usur. Ioan. Andr. in tit. de instrum. edit.

I. Si tibi. 7.

Vide Cuiac. libro 8. ad Affrican. in explicacione l. 70. de act. emp. & vend.

I. Si dominus. 8.

Pactum appositum iuxta traditionem rei non est nudum, quia de re Ias. hic.

I. Ob eam. 9.

Vide quod notat Barto. in l. quamuis, C. de transact.

I. Partis. 10.

Pecunia data ad fruendum, omīssa cautione finito usufructu, repetitur per actionem in factum.

I. Quia. 11.

Lex Aquilia ubi deficit suppletur per actionem in factum, ut notant hic Doctores.

I. Si vir. 12.

Quid sit transcribere, declarat hic Budæus in anno. a. in bus ad Pandectas.

I. Si tibi. 13.

Hanc legem allegat Bart. in l. si paciscenda. Ad quid allegetur per gloss. in l. 2. in princ. §. depositum, si certum petatur, signantes ibi Lancell. Dec. ad eius faciliorem intellectum adde l. si paciscenda, C. de pact. * Cuiac. ad l. iurisperitum D. de pact.

I. Qui seruandarum. 14.

Bald. in lex placito maxime in 4. q. C. de ver. permu. & ibi etiam in 6. q. * Cuiac. ad l. iurisperitum D. de pact.

I. Solent. 15.

Paulus libro 2. sententiarum, titu. 15. §. 1. & sequen.

Contius libro 1. disput. subsecinar. s. 13. & ca. 14. folio 309. numero 80. repetitio num. 2. folio 410.

numero 5. repetitionum 1. Colligit autem hinc Bald. innoquatum contractum fieri per dictionem Si. * Cuiac. ad l. iurisdictionum, D. de pact.

I. Permissisti. 16.

Vide quod notat Barto. in l. iurisdictionum, §. sed cum nulla, D. de pactis.

Ex contractu facio ut des, & do ut facias, oritur actio præscriptis verbis, nisi datum fuerit propter pecuniam, & sic actio ex empto daretur, Bereng. Fernan. ad l. pacta conuentia, D. de contrahenda emptione, cap. 2. numero 55. Forcatulus in Necyom. iur. dialog. 91. numero 5. Nonius ad prin. l. st. de verborum obligat. numero 23. f. 393. numero 55. repetitionum 2. Bald. in l. ex placito, in 9. q. C. de rer. permut.

I. Si gratuitam. 17.

Nota hic quod habitatio locari, & gratuito dari potest.

Bellonus libro 2. supput. cap. 13. Forcatulus dialog. 46. numero 9. An autem & qua commo datarius diligentiam præstare debeat, vide hic Glossam.

* §. 1.

* Cuiac. ad l. iurisdictionum, ff. de pact.

§. Papinianus. 2.

Plinius libro 9. cap. 35. Roman singu. 37. alias 39.

L. 1. D. de actim. action. 573. E. F. G. Connanus. Anton. Augustin. libro 3. emendat. capit. 1. & sequent.

I. si apud. 18.

Fugitiuarij. Fugitiuarij erant qui fugitiuos persequebantur, qua de re Cuiacius libro 5. obseru. cap. 8. Florus libro 3. Varro 3. de re rustica, cap. 14 Plinius libro 10. c. 3.

I. Rogasti. 19.

Vide ad hanc legem Doctores in l. rogasti §. D. si certum petatur.

Ioannes Robertus 2. senten. iur. cap. 5. Bello-nus libro 2. supput. cap. 13. Bald. in l. 1. C. de instit. & substit. sub conditione factis, & alius plerisque locis.

I. Apud Labeonem. 20.

Tranq. in C. ar. cap. 39. Plinius libro 34. cap. 5. Varro 2. de re rustica cap. 7. Isidorus 18. orig. cap. 39.

I. Quotiens. 21.

Ad huius legis intellectum vide Barto. in l. si ei vis me puerum, §. 1. D. de cond. indeb.

Barto. in l. 1. in 2. coll. in fin. D. de donat. Oledendorp. in enchir. excep. cap. 5. numero 2.

I. si tibi. 22.

Vide Bart. in l. 1. in 1. quast. Co. de contrahenda emp.

I. Duo. 23.

Secundum pro iuxta vide Alber. in l. pen. C. de insti.

I. Titius. 24.

Cuiacius libro 8. ad Affricanum, hanc legem explicat.

Forcatulus dialog. 4. numero 5. ibi, quando Sempronius, vide las. in l. quod re, in 6. colum. vers. ultra, Barto. & Dec ibi numero 4. col. post prin. ff. si certum petat. Ad finem cum gloss. vide Dec. in l. cum quid, vltim. no. ff. si certum petat. Quid sit vsura optime declarat hic D. Goth. quem vide. * Papon. 1. notat. cit. de prest. vsuraires.

I. si operas. 25.

Panorm. cons. 45. Felin. cap. cum Ber. h. extra de re iur. & in cap. sequen. & cap. quamvis eod. tit. Bellonus libro 2. supput. cap. 60. & libro 1. supput. 50. Hieronymus Boticellus ad l. 2. §. mutui, numero 18. ff. si certum. Forcatul. Necyom. dialog. 46. numero 6. Alciatus 2. paradox. 9. Roman. sing. 48. Hollerus ad titu. de oblig. inst. Repetitionum 1 folio 132. numero 96. Zafius respens. 3.

I. si tibi. 26.

Vide Roman. sing. 38.

LIBER XX.

In hunc librum & duos sequentes scripsit Hugo Donnellus.

Titulus primus.

De Pignoribus & Hypothecis, & qualiter ea contrahantur, & de pactis eorum.

Crisperunt de hac materia Anton. Nægizantius, Gabriel Mudæus, & huius discipulus Franciscus Balduinus. Paulus 2. sem. §. 3. Harme. libro 3. tit. 5.

I. Conuentio. 1.

Bart. in l. cum res, §. si aliena res.

Duarenus libro 2. disput. annuet. cap. 11. Honorius,

tom. libro 7. obf. cap. 17 Hugo Donell. in hoc. tit.
An quis pignori obligare, possit res omnes
suas, vide hic Glossam

§. Pacto. 3.

Duarenus libro 1. dispur. annuvers. capite 12.
Brissonius libro 3. select. cap. 1. Fini legitima. Sed
Robertus Stephanus legit nisi legitima.

1. Fideiussor.

Vide l. debitor. supra de compensat.

1. si superatus. 3.

Ioannes Robertus libro 1. senten. iur. capite
21. Cuiacius libro 2. obser. capite 7. Gloss. in cap.
quatinus, extra de senti. & re iud.

1. Contrahitur. 4.

Vide Ozer. Instit. de obliga. qua ex contr. nas.
in 2. part. declarantem istum textum. Nota hic
quod omnia acta probari debent per scri-
pturam, vide cap. quoniam contra, de proba-
tion.

1. Res. 5.

De pignore vide Xenophontem libro 2.
Anton. Augustin. libro 2. emend.
capite 2.

§. Inter. 1.

Notatur hic differentia pignoris & hypo-
thecæ, ut nominis sono tantum different, si-
cut Græca lingua discernitur à Latina, plura
hac de re vide apud Neguzantium tracta. de
pign. parte 1. memb. 1.

1. Obligatione. 6.

In generali obligatione, non veniunt ea
quæ quis non esset in specie verisimiliter o-
bligaturus, Cag. post Dec. & Felin. proæm. D.
numero 15. & ad l. 1. numero 23. & 25. de regu. iur.
Moder. Anco. in tract. de merc. post titu. manda-
ti, versic. reliquum est. Rimin. Instit. quibus ali.
liet vel non, in princip. num 179. & nouiss. Ari.
Pinel. in repetit. ad Rubric. Cod. de bonis ma-
tern. in 1. par. fol. 18. quod non habet locum in
obligatione vniuersali, Roland. à Vall. in
tract. lucr. dor. quæst. 29. nu. 10. in addit Mathef.
sing. 136. numero 5. folio 280 Math. singu. 138. nu.
2. folio 279. iunge l. Imperatores, §. Lucius. D. ad
municip. * Vide Reg. tract. de pignor. 2. part.
memb. 1. numero 36.

1. Vel quæ. 7.

Seruiana actio in quibus non competat, vi-
de hic textum.

1. Denique. 8.

Cuiacius 5. obf. 6. vide l. 2. C. de patrib. qui fil.
distrah.

1. sed & quod. 9.

Seruianæ & quasi Servianæ differentia, an
& quæ sit, vide hic Gloss.

§. Quod. 1.

Quæ expressim vendi, ea pignorari & obli-
gari possunt, l. 18. in fin. supra de pign. sit e con-
trario quæ non sunt in commercio, pignora-
ri non possunt. An seruitutes tam rusticæ
quàm vrbane, possint pignorari, vide l. 11. in
fin. supra eodem. An vfusfructus vide d. l. 11.
§. 2. in fi. supra eo. An homo liber alienus, vel
filius mortuus, vel viuus, volens aut inuitus
vassallus, vide quæ notat D. Gothof. in l. 1. su-
pra de plagiar.

1. si debitor. 10.

Agenti hypothecaria, contra tertium pos-
fessorem, incumbit onus probandi priori-
tatem hypothecæ alias absolui debet pos-
fessor.

1. si is qui. 11.

Alciatus libro 2. dispun. cap. 3. Cuiacius libro
3. obf. cap. 35. Harmen. libro 3. titu. 3. §. 5. Molin.
in quæst. 55. in tractu contractuum.

§. Vfusfructus. 2.

Molinæus in labyrinth. de diuiduis & indiui-
duis, par. 3. numero 128. Vfusfructuarius an pos-
sit vfumfructum vendere aut pignerare, vi-
de Bald. in l. 1. Cod. hoc tit.

§. Iura prædiorum. 3.

Molinæus d. par. 3. numero 330. cum sequent.
Duarenus libro 2. dispur. capite 13. Charondas
libro 1. verissim. ca. 5. Cuiacius libro 15. obseruat.
ca. 6. Pro declaratione huius textus, vide §.
item Serviana, in fi. de action. vbi habetur an iu-
risdictiones possint vendi, quod notatur in c.
1. in fin. qua sint regal.

1. Sed an viæ. 12.

Molinæus d. par. 3. numero 316. cum multis se-
quent. & numero 336. cum sequen. Duarenus d.
capite 13 Cuiacius 15. obser. capite 6. Duarenus
in l. 11. §. ult. D. ad l. Aquil.

1. Grege. 13.

Ad intellectum huius legis, vide Bartol.
hic.

§. Statuliber. 1.

Conditione existente rei pignoratæ, cu-
ius euentu libertas rei ipsi competit pignus
evanescit. Alex. consilio 195. & consilio 17. &
47. in 3. volum.

§. Et in. 3.

An superficiem, superficiarius obligare
possit, vide gloss. hic. cui adde similem quam

commodat Barto. in l. 3. infra de superf. aliam in l. fin. eodem titul. vide Gloss. in l. 3. in fin. 3. de superf. quam commendat Bar.

§. si sub. 5.

Nota hic, quod licet agere ante conditionem existentem.

Hunc textum notanter limitat Romanus in l. in insulam. D. de verb. oblig.

1. Quæsitum. 14.

Dilatio concessa super sorte, intelligitur concessa super accessorio vsurarum, l. 6. §. 1. quibus modis pign. nisi debitor cui facta sit dilatio suspectus sit de fuga, vel de lapidatione sui patrimonij, vt hic, vide Roman. sing. 175. Hinc etiam colligitur debitorem in diem propter suspensionem superuenientem capi posse, adde glo. l. 42. supra de pignoratitia actio. adde Curt. tracta. de seq. cap. 2. num. 46. Nota autem hic quod pignus ante diem vendi non potest.

1. Et quæ. 15.

Ioannes Robertus libro 1. sentent. iur. cap. 20. Volenti creditoti non fit iniuria, qua de re Doctores hic & præsertim Bart.

1. Si fundus. 16.

De ratihabitione, vide Dyn. in cap. ratihabito, de reg. iur. in 6.

§. Si duo. 8.

In addit. Math. sing. 71. numero 8. folio 2. 8. vide Socin. cons. 135. Harmen. libro 3. tit. 5.

§. Potest. 9.

Valla tract. 11. Pilæus quæst. 74. De intellectu huius §. vide Aret. & Imo. in l. sane, D. de verborum oblig.

*Vide Faquineum Crotrouersiarum iuris parte prima lib. 2. cap. 1.

1. Pignoris. 17.

Hotamanus libro 6. obs. cap. 17.

1. Si ab eo. 18.

Ex hac lege colligunt quidam, quasi dominum posse seruitutem imponere, vide quæ notat D. Gothof. in l. si ego 11. D. de public. Hinc autem colligunt Doctores quasi dominium posse seruitutem imponere.

1. Cum conuenit. 20.

Vide Ciceronem epist. 7. ad Treb.

1. Si inter. 21.

Procurator priuati & Reipublicæ pignori dare potest.

§. Si debitor. 1.

Debitor non potest referre quæstionem dominij, vide S. item Seruiana, Inst. de action.

*§. Vlt.

*Antonius Faber lib. 16. Coniecturarum cap. 16.

1. Si Titio. 22.

An defunctus possit expresse in contractu obligare bona hæredis futuri, vide Alexand. post Bald. in l. si hæredis seruus, infra de legatis prima.

Duarenus libro 2. disput. cap. 4. Charondas libro 1. et simil. cap. 20. Puluæus de alien. rei distractæ, cap. 26. Ioannes Aurpachus libro 1. epist. iurid. cap. 8. folio 531. Arius Pinellus, C. de bonis maternis Alciatus 7. parerg. cap. 14. Cuiacius lib. 19. obs. cap. 26.

1. Creditor. 23.

Re vitur qui locat & creditor pignore vt non potest inuito domino.

1. In quorum. 24.

Vide Car. in cap. nulli, de rebus eccles. non alienand.

Ad intellectum huius legis vide Aret. consilio 14. & consilio 125. Barto. in Rub. de rebus eccles. non alienand. Felin. in cap. verecabilis, extra de offic. delega. ad fin. Ancharam. cons. 150. in §. Quid si quis prohibetur acquirere eam possit pignori accipere Cyn. & Bald. in d. l. §. C. de rebus eccle. non alien.

1. Cum vitiose. 25.

Pignoratio vitiosa ius retentionis non tribuit, vt declarat l. 6. supra qui sat suare cogantur.

1. Fideiussor. 26.

Coniunge l. Caius D. de pign. act.

§. Pater. i.

Ant. Aug. libro 2. emend. c. 1. & libro 2. c. 2. Socin. reg. 385.

Valla tract. 10. Puluæus de distract. rei alien. cap. 10.

1. Seruum. 72.

Cuiacius 8. ad African. folio 189. in fin.

1. Silegati. 28.

August. libro 2. emend. cap. 1. Nota autem hic quod ex iaduentitiis & contractu patris acquiritur vtilis actio filio, Doct. in l. de rebus supra de transf.

1. Paulus. 29.

Vide Bald. post Gloss. & Bart. in l. ubi adhuc, C. de iure dot. Cyn. & Bald. in l. fin. D. quæ res pignor.

§. Domus

§. Domus. 2.

Hunc §. intellige & declara vt per Alex. in apof. hunc §. intellige, & declara vt per Arer. hic, vide Nov. 6. capite 6.

I. Periculum. 30.

Vide Barb. conf. 19. in 1. volum. Emphyteuta potest donare rem emphyteuticam sine consensu domini Gloss. in cap. vlt. extra de empt. & vend.

I Lex. 31.

Bald. in cap. 1. de ali. feud. in vñbus feudorum. Vide Alexand. consilio 38. consideratis. colum. 2. volumin. 2. Dec. consilio 320. praeclarissime. colum. final. numero 3. Arium Pinellum, in repetitio. ad l. 1. Co. de bonis maternis, in 3. part. numero 70. f. 485. Alexand. consilio 38. volumin. 2. & conf. 93. vol. 2. co. 1. 172. *Quomodo autem intelligatur hæc lex, secundum Bartolum notat Surdus. decis. 286. numero 5.

I. Debitor. 32.

Molinæus in consuet. l. tit. 22. numerus 45. facit textus in capite qua. contra. 8. distinctione.

I. Is qui. 33.

Adiecto pignus dari non potest quin datum reuocetur.

I. Cum tabernam. 34.

Vide qua. notat Bart. in l. generalis. §. 1. D. de usu & usufr. leg.

Couarruuias libro 3. variar. resol. capite. 10. folio 42. numero 46. cum multis sequen. Arius Pinellus, l. de bonis maternis, vide Iaf. post alios in l. qui Roma. §. Callimachus. colum. 4. in 2. not. de verborum obligat. au. §. & Alciatus libro 9. dist. capite 17. vide Alciat. libro 2. dispun. copire 18 & Barto. in l. si constante, in. 4. quæst. princip. D. soluto matrimonio.

§. Idem. 1.

Ioannes Aurpachus libro 3. epist. capite 6. Ad intellectum huius §. circa diem & consulem, vide quod notat Bald. post Cyn. in l. si qua. vñ neficia, C. de diuers. reser.

§. Creditor. 2.

Couarruuias resol. folio 879. numero 2. An pecunia veniat in obligatione, generali, vide Bald. in l. certi. 6. q. C. locari.

I. Si insula. 35.

Pactum de non vendendo ad insulam renouatam porrigit.

Titul. 2. In quibus causis pi-

gnus vel hypotheca tacite contrahitur.

Vide Negusant. tracta. de pignor. numero 161 vbi de hac tacita hypotheca.

Quemadmodum consensus est, aut expressus, aut tacitus, vt in l. 2. 3. 4. & sequen. supra de pact. ita etiam pignus conuentionale, aut est manifestarium aut tacitum. Consensus autem vel conuentio tacita est, quæ iuris præsumptione inducitur, vt cum inquilinus inducit res suas in ædes conductas, præsumitur tacite domino pignerare, l. 4. in princip. h. tit. dict. l. 4. in princip. supra de pactis. Hic autem nota diuisionem hypothecæ, vt alia sit tacita, alia expressa.

I. Senatus. 1.

De restitutione vsurarum, vide Bald. in l. executorem, in princip. D. de execut. rei iud.

I. Pomponius. 2.

Alias incipit hæc lex non solum, Cæpof. tracta. de seruitiis vrbauorum prædiorum, ca. 11. numero 46. Mynfinger. 4. obseruation. capite 69. *Cuiac. ad l. D. de pact.

I. Si horreum. 3.

Inuecta in horreum sunt tacite obligata pro pensione.

I. Eo iure. 4.

Constituitur hic differentia quædam, inter prædia rustica & vrbana; quamuis nulla sit, si exacta ratione quæramus, vide Cuiac. ad l. 4. supra de pactis, adde l. 5. ibidem, & l. supra locari. Differentia autem nulla est aut saltem exigua inter rustica & vrbana prædia, Cuiacius ad l. 4. supra de pact. *Hugo Donellus in tract. de pignor.

I. Pomponius. 5.

Negusant. tract. de pignor. 2. part. 4. membro, numero 161.

§. Si quis. 2.

An fideiubendo videatur quis ratificare, vide omnino in l. exceptione, cum ibi ibi not. maxime per Bal. C. de iust. & ibi etiam glos.

I. Licet. 6.

Sciendum est seruos pecunia pupilli emptos, tacite pignoratos pupillo, & eos post tacitam obligationem frustra à quopiam manumitti.

I. In prædiis. 7.

Fructus intelliguntur tacite obligari pro pensione, adde etiam quod dominus prohibere potest, ne colonus exporter fructus, & eos retinere, vt not. Bald. in l. adem, in 1. col. C.

locat. Adde etiam dominum posse prohibere ne colonus exportet fructus & eos retinere, vt notat Bald. in l. *edem*, in l. *colum*. Cod. *locati*.

I. Cum debitor. 8.

Hotomanus *libr. 1. obser. cap. 4.* Ioannes Robertus *lib. 1. recept. iur. ciu. lect. cap. 14.* Cuiacius *lib. 8. obser. cap. 17.* Brissonius *lib. 3. select. antiq. cap. 1.* Vitalis *lib. 2. variar. lect. r. 15.* Tacitum autem *anxnstos* pactum iure canonico improbat. *ur.*

I. Est differentia. 9.

Cuiacius *libr. 17. obseru. cap. 39.* Differentia inter obligationem tacitam & expressam, & inter obligationem generalem & specialem dic secundum Bart. in l. *rem legaram*, D. *de adim. leg.*

I. Tutoris. 10.

Cuiacius *7. obser. cap. 19.* * Interpretatio aucta huius responsi Scæuolę, extat apud Baldum in *tract. de pign. rubr. de vi & effectu pignorum num. 8.*

titul. 3. Quæ res pignori vel hypothecæ datæ, obligari non possunt.

Harmen. 5. tit. 3.

I. Pupillus. 1.

Decretum requiritur vt res minoris pignori detur. Accursius & Bartol. hic; & Fulg. in l. *etiam*, C. *si aduers. vend.* Didacus 2. *variar. 15.* vide plura apud Simocellum *tract. de decr. lib. 2. tit. 5. inspect.* 2. Seruus autem liberam peculi j administrationem habens, non tantum pignerare, sed & alienare potest.

§. Eam rem. 2.

Venditionis verbo omnis contractus, omnisque alienatio intelligitur. adde Glossā in verbo *Seruare*, Codice *de usucap. pro emp.* de quo vide plura ibidem apud Cepolam *numero 25.* vbi hanc sententiam multis explicat. Hanc regulam limitat quatuor modis Bernardus de Luce *regula 227.* & 774. quinque autem modis limitat Fabianus de Monte *tractatu de emp. & vend. 2. quasit. 5.* vide l. *ult. C. de litigiosis.*

I. Si alius. 2.

Quando exceptio porrigitur ad fideiussorem porrigitur etiam ad pignus datum ab alio.

I. Aristo. 3.

Vide Dinum *ad caput quod alicui, de regulis*

iuris, in 6. Iason. *ad l. si emancipati, num. 5.* Cod. *de collationibus.* Felin. *ad caput 1. de prescript.* Cretam *ad l. 1. numer. 25.* de verborum obligationibus. Socinum *ad l. cum Senarius, ad fi. D. de reb. dub.* Ad id quod per istam legem solet dici, adde quæ cumulat Iason in l. *si emancipati*, in 3. coll. num. 5. *versi. notate, cum seq.* Co. *de collat.* vbi pulchre multa dicit, ideo omnino vide eum. An possum ab extraneo consequi, quod per me non possum, vide l. *si iundus*, §. *pen. sup. de pig.*

I. Titius. 4.

Hæc lex intelligenda est, quoties scilicet gratis pecunia data est. * Papon. l. *notar. cap. de prest. mutuel.*

I. Creditor. 5.

Paulus 2. *seni. tit. 1.* §. 1. & *tit. 25. §. 8.*

Tit. 4. Qui potiores in pignore vel hypotheca habeantur, & de his qui in priorum creditorum locum succedunt.

Cuiacius *lib. 11. obseru. c. 32.* Circa hanc materiam, vide Cepolam *cautela 137.*

I. Qui dotem. 1.

* Quod hæc lex non procedat specialiter in dote sed in quolibet alio creditore, vide Negul. in *tract. de pignor. in 2. part. 1. memb. 4.* *Decis. 402. num. 9.* & 14. f. 8. 3. & 805 *decis. Afflicti.* vide hic D. Gothofredum pro intellectu huius loci.

I. Qui generaliter. 2.

Valla *tractatu 11.* Faber *libro 6. coniecturarum cap. 13. pag. 27.* Ex generali obligatione potior habetur creditor qui antea contraxit, eo cui postea specialiter res pignori datæ sunt.

I. Creditor. 3.

An & quando pignerari possit res aliena, vide hic Bart.

§. Post. 2.

Nicolaus Valla *tractatu 10.* Baldus *consilio 438. libro 2.* vide l. *ultimam*, Cod. *communi diuidundo.*

I. Si debitor. 4.

Vide quid per istam legem voluit Alexander in *consilio 12. volum. 2.*

I. Interdum. 5.

Connanus *libro 4. emendationum, c. 17.* Benuenut. *tract. de nau. nau. & nauig. num. 2. fol. 240. decis. Capitij.* Alexander *id l. non forem, §. 6.*

§.si centum, D. de condit. indeb.

§. tantundem. 2.

Hinc colligit Cuiacius libro 9. observationum cap. 8. Vectori merces quas conduxit vehedas, pro vectura tacito iure obligatas esse.

l. Idemque. 7.

Vide ad hanc legem Azonem in summa in titulo, in quibus causis pig. numero 8. Negusa, tractatu de pignor. 2. parte 4. memb.

§. Si tibi. 1.

Specul. in titulo de obligationibus & solutionibus, §. 1. vers. item pone, vide Glossam in l. si ut proponis, 8. C. de rei vind.

An res empta ex pecunia pignorat, sit pignori obligata, vide hic Bald.

l. Si pignus. 8.

Vide Dylum in regula qui prior, de regul. iur. in 6. Bartolū in Nouella 91. ut exactio inst.

l. Qui Balneum. 9.

Augustinus libro 4. emendationum, capite 14. Valla tractatu 11. Amplia & limita regulam huius textus, per Baldum in capite contingi, de dolo & contum. capite ex literis extra de pignor.

l. Si & iure. 10.

Fornerius libro 2. select. capite 7. Cuiacius libro 9. observationum cap. 37. vide Imolam cons. 110. de differentia pignoris pratoris, & pignoris ex causa iudicati, Bartolū in l. a duo pio §. si super rebus, D. de re iudica. a, Bartolū in l. cum vnus 12. infra de rebus autoritate iudicium possiden.

l. potior. 11.

Vide Ruin. in l. si is qui pro pteore, in 30. char. D. de usufructu. Et id quod dici solet per §. 1. limita, ut per Bar. in l. quoties, in final. verb. de donat. Vide exceptiones, & cautiones aduersus hanc legem apud Cepol. caut. 4.

§. Si paratus. 4.

Nota hic formulam exceptionis hypothecarie.

Tractat hic Iurisconsultus de his qui in priorum creditorum locum succedunt.

l. Creditor. 12.

Nota hic diem incertum sumi aliquando pro conditione, ut pluribus notat hic Glossa.

§. Si primus. 2.

Hic est textus maximè notandus quem ponderat Bald. in Rub. C. de priuil. credit.

§. Si recum. 4.

Vide Bartolum in l. finali C. de remiss. pignor. Huius §. species optimè proponitur hic à D. Gothofredo quem vide Ioannes Andr. in additione ad speculatorem, in Rub. de solut.

§. sciendum. 6.

Cuiacius libro 11. observationum, capite 32. & pluribus aliis locis.

Vfurarum vfurę, quas gerendo negotiorum gestor dependit, veniunt hic itaque in negotiorum gestione, vfurę ab ipso gestore defensę, in sortem mutantur, & sortem efficiunt, ut alteras vfuras pariant. Nota autem hic casum singularem, secundum Bartolum hic.

l. Insulam. 13.

Interpretatiua an fieri debeat contra venditorem, vide hic Glossam.

l. si non. 14.

Coniunge hic l. qui prior, §. doctores, extra de regulis iuris in 6.

l. Etiam. 15.

Solarium, alij legunt, Salarium, sed perperam, de solario etenim meminit Varro libro 4. de lingua Latina, Cuiacius 14. observationum capite 1.

l. Claudius. 16.

Ad intellectum huius legis, vide Bartolum hic, qui pluribus eam explicat. * Hanc legē explicat Hugo Donel. in tit. de pig. cap. 1.

l. Eum qui. 17.

In vulgatis est lex qui à debitore, vide quod notat Bartolus in l. potiores, D. de his qui in prior. credit.

l. Lucius. 18.

Cynus in l. pignus, C. de usur. vide Bart. in l. si cum dotem §. si autem, D. soluto matrim.

l. Mulier. 19.

Bart. in l. consentaneum, C. quomodo & quando iudex. Baldus in rub. C. de priuilegio dor.

l. Quærebatur. 20.

Hyperocham, Hyperocha gallis appellatur la plus value, Cuiacius lib. 4. obs. c. 25. Alciat. l. 1. parerg. huius exemplum extat in l. 15. in si. si pra de pignor & quid sit, Cuia. declarat d. loco.

l. Titius. 21.

* Hanc legem optimè explicat Hugo Donel. in tract. de pignor. & conciliat cum l. si qui mihi ff. de iure fisci.

Fornerius 2. select. capite 24 cui aduersatur Cuiacius libro 10. observationum, capite 22.

§. Negotiatori. 1.

Fornerius libro 2. select. capite 24. Cuiacius. libro 10. observationum, capite 22. Vital. libro 2. variarum lectionum capite 20.

ti. 5. De distractione pignori.
Harmenopulus libro 3. tit. 4.

I. Creditor. 1.

Vide Iasonem ad vnum singulariter notantem istum textum, in §. item, in 6. col. in fin. cum seq. In §. de action.

I. Fideiussor. 2.

Tractatur hac in lege de re eadem à debitor, duobus creditoribus diuersis temporibus pignori obligata, ex diuersis contractibus & causis, in quo pignore certissimum est potiorē esse priorem creditorem, quia id pignus posteriori creditori nec priori creditori auferre potest, neque ei qui emerat à priori creditore distrahere pignus iure cōuetionis, sed hoc tantum iuris habet posteriori creditori aduersus priorem cum ambobus idē pignus datum est vel depositum, ut priori creditori etiam inuito soluat omnem pecuniam, quæ ei debetur, vel sortem vel usuras.

I. Cum prior. 3.

Cynus in l. si portiores, C. de his qui in prior. ced. loco. Paulus de Cast. conf. 370.

I. Cum soluenda. 4.

Nota hic quod pignus vendi non potest, antequam debitor sit in mora & dilatio concessa super principali, censetur concessa super accessorio, vide l. 4. in §. sup. de pact.

I. Si creditor. 7.

Vide Ruinum in l. si filius familias, §. diui, 44. chari. de leg. 1.

§. Illud. 1.

De sententia huius §. vide Antonium Fabri lib. de error. pragmat. decad. 25. cap. 6.

§. Queritur. 2.

Pactum de non vendendo appositum, ab eo qui habet ius in re impedit venditionē. Ias. ad l. si ius, §. ea lege, nu. 29. cum seq. D. de verb. sig. quod ad hoc ut impediatur dominij translationē, sufficit si fuerint sibi obligata, vel hypothecata omnia bona, in casu contrauentionis. Soc. Iun. conf. 129. nu. 4. vol. 2. alioquin non sufficeret, etiam si in instrumento esset iuratum iuramentum afficiat personam non re, ut per Hispan. ad princ. instr. de act. vide Rip. ad l. si ius, §. diui, nu. 87. cum sequen. vbi Ias. & alij de legatis 1. Boerius de decisione 49. numero 4. Iason ad l. qui Roma, §. cohæredes, nu. 7. D. de verborum obligationibus. Christo. de Cast. conf. 58. n. 45. 47. & 48. vol. 1. inter conf. diuers. ad causas ultimarum voluntatum. Paulus in l. si filius familias, §. diui, D. de leg. 1. Alex. consilio 59. Bartolus in l. 3. C. de pignor. * Negusant. tract. de pignor. memb. 1. 2. part. num. 5.

I. Creditoris. 8.

Antonius Augustinus libro 4. emendationum 6. 17. Baldus in l. pna. C. de bon. auth. iud. possid.

I. Queritur. 9.

Nuda pignoris venditio non liberat debitorem, sed solutio ex eo facta creditori.

I. Et si is. 10.

Valla tractatu 9.

I. Arbitr. 11.

Hæc lex repetitur totidem verbis in l. vii. hoc tit.

I. Rescriptum. 12.

Rescripti Seueri imperatoris mentio fit ut historię hic docent, tunc libellos egisse Papinian. nec dum præfectum prætorio fuisse, quia in re vehemēter allucinetur hic Ruffardus.

I. Arbitri. 14.

Augustinus libro 1. emendationum, capite 7.

Tit. 6. Quib. mod. pign. vel hypoth. soluitur.

I. Debitoris. 1.

Quot & quibus modis tollatur pignus optimē declarat hic Gothofredus. Ad istum textum vide glo. & ibi not. Bald. in l. qui ex causa, C. de remiss. pign. & circa istā legē vide Paulum de Cast. in consilio 368.

I. Si creditor. 2.

Vide Cæpol. in l. tercia numero 9. Codice pro donato. * Antonius Faber lib. 16. Coniecturar. cap. 16.

I. Si res. 3.

Vide ad hæc Alexandrum in l. si patroni, §. si l. columna 1. D. ad Treb. Alexander consilio 45. vide Bartolum omnino in l. in diem, D. de aqua pluuiæ arcenda.

§. Si in venditione. 1.

Creditor consentiendo venditioni pignoris videtur ius suum remittere, nisi contrarium fuerit protestatus, vide Romanum consilio 94. num. 7. Dec. consilio 460. Cagnolus ad l. creditor qui promittit, num. 2. D. de reg. iuri adde Petr. Duen. regula 170. creditor Negus. in tract. de pig. membro 6. parte 1. num. 18. cum pluribus seq. ornatur numero 1. folio 236. à Cagnolo de regulis iuris. Romanus consilio 94. & consilio 140. & consilio 132. Bartolus in l. fin. D. de eo quod certo loco.

I. soluitur. 5.

Hypotheca eatenus videtur remissa, quotenus & debitum.

I. Item liberatur. 6.

Vide Duenaſium reg. actio. personalis 19. in fine.

§. Qui.

§. Qui paratus 1.

Vide Bartolum in l. finali, de distract. pignor. obligatio sola quando sufficiat ad hoc, vt pignus liberetur, vide hic Bart.

§. In satisfatione 2.

Augustinus libro 1. emendationum, capite 1.

1. Si consensit. 7. §. Videbitur. 1.

Qui pignus remittit donare intelligitur liberam peculij administrationem habens feruus.

§. Illud. 4.

Nicolaus Vallia tract. 10. Cuiacius ad l. 21. infra de fideiussoribus, & tract. 7. ad African.

1. sicut. 8.

Hotomanus libro 7. observationum, capite 7.

§. Creditor.

Hic §. optime explicatur à Baldo hic, Romanus consilio 132. vbi ponit an consentiens venditioni vnius rei, si habeat hypothecam generaliter videatur aliis rebus renunciaſſe.

§. superuacuum. 7.

Alciatus libro 1. parerg. capite 10. pro intellectu huius §. vide Angelum consilio 48. & consilio 100. Baldum in l. illud, C. de sacrosanctis ecclesiis.

§. Venditionis. 11.

Venditionis generalis est appellatio. de quo vide Fabianum de Monte tract. de empt. 2. q. princ. vbi tractat quid veniat appellatione venditionis & emptionis, vbi etiam docet quinque casibus emptionis & venditionis vocabulum strictè vsurpari. Adde Franciscum de las Caldas in l. si curatore in verbis venenum dedisti, C. de integritate restitutione min. Hunc textum unicum esse in iure, declarat Bartolus in l. venditioni, C. pro emptore.

*Venditionis appellatione continetur omnis actus per quem dominiū transfertur etiā ex vltima voluntate concordat textus in l. statu liberi §. quintus D. de statutis. declara vt per Bald. ad l. voluntas col. fin. vers. scias autem C. de fideicommissis. Alciat. ad l. alienationis vers. & ibid. D. de verborum significatione. Hotom. in comment. verb. iur. in verbo emptionis per hunc textum las. ad l. cum rem alienam col. 1. in fin. numero 5. C. de legat. limita regulam illius legis quod legatum rei alienæ factum, testatore ignorante non valeat, vt non procedat per hunc textum, quando testator disponeret legando cum consensu domini, se-

cundum Bald. ibi col. pen. & post eū Salyc. & hunc textum existimat singularem Baldus ad cap. 1. §. prærerea quibus modis feud. amitt. & ad l. venditionis C. de vsuca. pro empt. Amplia hunc textum vt per Bal. & Saly. ad l. cum rem alienam, vbi las. refert col. 2. in prin. limita vt per Alexand. cons. 20. numero 11. vol. 3. Baldum ad cap. 1. in prin. de prob. feud. alien.

§. Non videtur. 15.

Valla tractatu 10. Pileus quest. 46. Limita hunc textum, vt per Baldum in l. 1. Cod. de remiss. pignor. Alexandrum in l. qua dotis, D. soluto matrimonio.

§. si creditor. 19.

Vide Bartolum in l. qui Roma, §. duo fratres, in 9. columna, de verborum obligationibus. An hæres cogatur dotare sicut defunctus, vide Bart. in d. §. si voluntate.

1. titius. 9.

Alciatus libro 2. parergon. capite 33. Cotta in voce annonæ, in memorial. vide Ruinum in l. qui Roma, §. duo fratres, in pen. q. de verborum obligationibus, & ibi las. in 10. collat. cum seq. Hunc textum allegat Bartolus in l. cum pare, §. liberis, D. de legatis 2.

1. Voluntate. 10.

Ratio potest esse, quia res facilius reuertitur ad propriam naturam, iuxta l. si vnus, §. pactus de pactis. in glossa si. Coniunge glossam in l. vltima in fine, C. de rem. pignor.

1. Lucius. 11.

Vide quid per istum textum consuluit Alexander consilio 12. volumine 2. & Socinus consilio 266 columna 1.

1. Paulus. 12.

Aliud est remittere per exceptionem, aliud ipso iure.

§. Qui pignoris 12.

Bartolus in l. mulier, supra qui potior in pignore hab. vide Baldum consilio 84. volumine 3. Bart. in l. prior, C. qui potior in pignore habeat. Cuiacius 11. observationum 35.

1. si deferente. 13.

Pignus duobus modis liberatur, aut iure iurando, aut sententia.

1. Cum colono. 14.

Repetitionum 3. folio 90. numero 398. Nota autem hic pignus tolli ex pacto, seu satisfatione, vt optime notat Bartolus hic.

1. Primi creditoris. 13.

Limita hanc legem per Alexandrum in l. quidam existimauerunt, D. si certum petat.

*Hanc legem explicat Negusat. in tract. de pignor. memb. 3. 2. parte 5. part. prin.

O ij.

LIBER XXI.

titulus primus.

De Ædilitio edicto & redhibitione, & quanti minoris.

De hunc titulum scripsit Cæpola & ex modernis Balduinus. Paulus 1. sent. iii. 11. Bartolus in l. quare, supra de act. emp.

I. Labeo. 1.

Horatius pœnz securum eum esse ait, qui in vendendo seruo excepit fugam.

§. Causa 2.

Nota hic quosdam esse morbos, qui omnibus possunt apparere, Antonius Guibertus libro 1. quest. iur. c. 13. facit ad hunc textum capite cum sit ars, cum glossa extra de ata. & qual.

*§. Si intelligatur.

*Quomodo procedat textus hic, exponit Pet. Surdus de res. 146. num. 19. & 21.

§. Sed sciendum. 7.

Gellius libro 4. noctium atticarum, c. 2. Cicerone 4. Tuscul. Alciatus libro 2. prætermisorum. Galenus 2. terapeutica. Auicenna phen. 2. can. 1. doct. 1. cap. 1. Fernel. 2. de abdit.

§. Apud. 9.

Fanaticos. Hinc fanaticus error, Horatius de arte poetica, Virgilius 6. Æneidos, Forcatulus dialog. 88. Briffonius libro 2. select. c. 13. Lucanus Iuuenalis Satyra 2. Lampridius in Helio Galo.

§. Idem. 10.

Forcatulus dial. 88. Augustinus lib. 4. emend. c. 11. ubi rectè explicat hoc verbum Luxuria, & hanc veram lectionem adfert in locum adulterinæ à Budæo inuectæ.

I. Vel. 2.

Melancholici dicuntur, qui atra bili vexantur, qua de re Budæus, melancholicis Venerem mederi scribit Aretæus l. c. 5. in si. Ægenera lib. 1. c. 35. Oribasius l. c. 6. De pruriginosis, vide Isidorus 4. c. 7.

I. Vel proterui. 3.

Proterui qui sint, ignoravit hic Accursius, ideo vide quæ norantur à D. Gothof. hic.

I. Ob vitia quæ. 4.

Nota hic mutum aliquando accipi pro eo, qui tardè loquitur.

§. sed si. 1.

Fatuus præsumitur, qui in publico loco loquitur verba derisoria, & contemnenda Fran.

de Aret. in l. 1. in §. si pen. col. 1. de verb. obl. vide Budæum hic.

§. idem. 3.

Cotta in memorat. in voce murgiso. Martialis plerisque in locis Fest. Isidor. Gellius l. 1. c. 2.

§. illud. 5.

De Sontico morbo, vide Gothofredum hic, de eo meminit Cuiacius lib. 11. obs. cap. 13. Gellius 10. c. 1.

I. Et quantum. 5.

Cicero in Tusculanis quæstionibus nomina ista Græca reddidit. Hæc lex optimè explicatur hic à D. Gothof. quem vide, Alciatus libro 2. dispunct. c. 35.

I. Pomponius. 6.

Isidorus 4. c. 8. Galenus 5. de compos. med. c. 7.

§. spadonem. 2.

Gellius lib. 4. noctium atticarum, c. 2. In hunc locum, vide Cæl. Rhod. ca. 8. lib. 7. Augustinus lib. 3. emendationum c. 5. & lib. 4. emendationum c. 7. qui Accursium reprehendit, & rectè putantem hunc esse spadonem, quod hic non dicitur.

I. sin autem. 7.

Nota hic quod castrati olim serui pretiosiores aliis habiti.

I. si cui. 8.

Cæpola tract. de servitute urbanorum prædiorum, ca. de arboribus 81.

Merbosi sunt furiosus mutusve, cuique quod membrum lacerum læsumque est, aut obest quo ipse minus aptus sit, Masurius Sabinus 2. iur. cui. lib. 4. apud Gellium 2. in fin. De particula In, & pro quo aliquando ponatur, vide Cæpolam dicto loco.

I. Mutum. 9.

Alciatus libro 2. dispunct. c. 15.

I. idem. 10.

An digitus sit membrum, optimè declarat hic Bald.

§. sed si. 2.

Miope: verbum est Græcum à verbo miope, qui & lusciosus dicitur à Latinis. Gellius lib. 4. c. 2. qui ea quæ prope sunt cernit, quæ procul non videt. Aristoteles prob. 31.

§. Quæ situm. 5.

Cælius Rhodig. libro 11. antiq. lect. cap. 1. Alciatus libro 2. prætermis. Cotta in memora. in voce triplum. Cælius libro 16. antiq. lect. cap. 20. Gellius libro 4. cap. 2.

I. Cui dens. 12.

Eum cui dens abest Seruius redhiberi posse respondet.

se respondit, Labeo autem contra in causa redhibendi esse negavit, Gellius dicto loco.

1. Qui clauus. 12.

Vide Cor. Cels. libro 6. capite 8. Budæus in annot. ad pand.

Ad faciliorem huius legis intellectū sciendum est quid sit clauus. Clauus est tuberculum in cute extans rotundum, callosum, clauui caput repræsentans, præduræ radici adfixum & in pedibus maxime nascitur, & in gradiendo dolorem inducit, vide Æginetam 7. capite 10. & libro 6. capite 87. Ætium 4. tetrab. 2. capite 82. Ægin. 3. capite 24. & 6. capite 25. A. Quar. 1. capite 8.

§. Si quis. 2.

Scæuam, is est qui fenestra loco dextræ vtitur, Varro 6. de lingua Latina. Cuiacius libro 11. observationum, capite 10. Forcatulus dialog. 83. numero 5. Plato 7. de legibus, ait vtramque manum esse naturæ æque validam.

§. Is cui. 4.

Hircosum, Strabonem, Duplex est huius loci lectio, Iosephus Scaliger ad 6. Varr. de lingua Latina legit Raponem. Sed Cuiacius 10. observationum, capite 10. legit Hircosum Strabonem, quis autem dicatur Scrabo siue Strabo, vide hic D. Gothof.

1. Item. 13.

Clodius quasi Clausus pedibus, hinc Claudiorum familia a quibus tribus Claudia.

1. Quæritur. 14.

Gellius libro 4. nocturnum atticarum capite 2. Vitruuius contraria est sententia.

An mulier quæ semper mortuos peperit, morbora sit huius legis quæstio est, Gellius dicto loco. can. periculosum 7. quæst. 1. §. si quis infuandum, C. de reb. cred.

§. Item de eo. 4.

Antonius Augustinus libro 1. emendationum capite 9. Paul. Ægine. libro 3. capite 45. in fine. Rufus Ephesius in de appll. par. cap. 8.

§. Si quis 6.

De curatione digitorum coherentium, vide Gellium 2. capite 32. Celsum libro 7. capite 32. Ætium 4. tetrab. capite 95 & 96. Petrus Sordus decis. 146. numero 19. 21.

1. Quæ bis. 15.

Plinius libro 7. capite 15. De morbis hic contentis, vide Æginetam libro 3. de remed. capite 61.

1. Quod ita. 16.

Iunge 1. 10. in princ. supra hoc titulo.

1. Quid sit. 17.

Cotta in voce fugitiuus, & in voce asylum.

Quis sit fugitiuus, vide Iasonem in 1. 1. Co. de edendo.

§. Pignori. 11.

Asylum quid, vide Cottam in memorabilibus in verbo Asylum. vide salycetum in 1. in bonis fidei, C. de reb. cred.

1. si quid. 18.

Cotta in memora. in voce collegia. De cocis Liuius libro 9. Plinius libro 9. capite 17. Iul. Sca lig. 1. poetar.

1. Sciendum. 19.

Hanc textum allegat Bartolus in 1. si unus. §. pactus, supra de pactis.

§. Dictum. 2.

Vide Ozer. in Rub. Instit. de verb. oblig. Nig. in rubrica de verbis, col. 19. Alexandrum conf. 15. viso processu.

1. Si verò. 20.

Quis huius legis sit sensus, declarat. D. Gothof hic quem vide.

1. Redhibere. 21.

Quid sit redhibere, optimè declarat hæc lex. Varro 2. de re rustica, meminit cautionis hic contenta.

1. Cum autem. 23.

Emptor rem redhibens quid præster emptori, vide Glossam hic.

§. Iubenti. 1.

Pro declaratione, vide Marian. Soc. in §. Cato. numero 158. de verborum obligationib. Virgilius 11. Aeneidos. Antonius in 1. si pater, D. de viig. & pupill.

1. Ediles. 25.

Ferrandus libro 1. explic. capite 20. Familiae appellatione quid veniat, iunge quæ hic dicuntur in 2. interpret. Dolo.

§. Pedius. 4.

Augustinus libro 3. emendationum, capite 7. Nota autem hic quod quæ ante litis contestationem accidunt ad officium iudicis pertineant.

1. Debet. 27.

Iason in 1. 1. D. de condi. ob causam. Vide Romanum sing. 61. post Baldum hic, facit textus in 1. cum autem, supra eodem tit.

1. Venditor. 28.

Vide hic Martianum Silium post Albericū.

1. Illud. 29.

Vide Bud. in annotationibus in pandectas.

1. Item si serui. 30.

Nota cum non agere, qui non excipir.

1. Quod si nolit. 31. §. Si plures. 5.

Iunge l. si familia, D. familia erciscunda, folio 285. numero 86. repetitionum 6 folio 363. numero 187 folio 341. numero 244. An & quando emptor teneatur ad rem restituendam, vide hic Glossam.

§. Idem. 8.

Repetitionum 6. folio 301. numero 182.

§. Pomponius. 9.

Hiero. Botticel. ad l. 4. §. Cato, D. de verborum obligationibus, n. 101. & ibi Hotoman. nu. 288. & Soc. Iun. num. 142. folio 307. num. 288. & sequen. repetitio. 6. Et folio 237. num. 101. & seq. ead. repetit. Et folio 332. numero 144. repet. 6. Molinæus in labyrintho de diuid. & indiuid. parte 3. numero 185. Nota autem hic quod omnia quæ quis in hæreditate dolo aut culpa fecerit in iudicium familiæ erciscundæ venire.

§. Si mancipium. 11.

Triplex hic enumeratur culpa, vt sit aut leuis, alia lata alia leuissima.

Menochius de arbit. iudic. cas. 271.

1. Restitui. 19. §. Quia assidue. 20.

Ad hunc textum & an, & quando assuetæ op. poni in aliquo actu, vel contractu subintelligantur, vt habeantur pro appositis, vide Iasonem ad l. censi conditio, §. si nummos, numero 23. D. si certum petatur, & ad l. Gallus, §. idem nu. 12. & 22. de liber. & posth. Felinum ad cap. ad hoc. extr. vt lit. non contest. numero 10. & ad ea ornat. idem Felinum ad cap. cum munus. extr. de const. facit cap. cum tua. extr. de const. Bart. in l. nemo, D. de reb. dub.

§. Si quid. 22.

Baldus tractatus de præscript. parte 3. quæst. 34. Adde Soc. Iun. consilio 145. numero 4. & numero 52. & seq. libro 1. Felinum ad rubr. de præscript. numero 15. Docto. late ad l. si quis arbit. super 4. Bartolum quanto tempore duret potestas arbitrandi, D. de verbor. obligat. Vasq. in tract. de success. creat. §. 10. numero 16. Didacum Couarru. in tract. varian. resolut. libro 1. capite 9. numero 4. folio 158. Iac. Menoch. in tract. de arbit. iud. libro 1. quæst. 22. numero 12. & quæst. 17. numero 7. & late Ruin. ibi. in 6. chart. Alex. ibid. 7. col. & Soc. cin. in 17. Repetitionum 6. folio 390. numero 75. Guid. Pap. decisione 319. & sequen. Alciat. libro 1. præsump. capite 48.

§. In his. 24.

Repetitionum 4 folio 174. numero 484. & numero sequen. & 495. & 562. Nota autem hic tria tempora redhibendi, præstitum sep. conuentionale, tacitum & perpetuum.

1. Itaque. 32.

In accessoriis ea præstantur, quæ in principali sunt.

1. Proinde. 33.

Principali redhibito, an accessoria redhiberi videantur, vide hic Glossam.

1. Cum eiusdem. 43.

Ad rationem huius decisionis, vide Ruin. in l. 1. in §. sed et si, in penult. col. illius, §. de verb. oblig. & ad limitationem eius, & similitum probantium, vide Bart. in l. scire, de verb. oblig. & post eum Ruin. in l. stipulationes, in 14. charta. eodem tit. Cuiacium 6. ad African.

An & quomodo præsumptio inducatur, vide hic Glossam.

1. Si plura. 36.

Plaut. in Trucul. & Seneca 5. epistolar.

1. Præcipiunt. 37.

Gilbertus Regius libro 1. in vtroq. ca. 7. Cuiac. libro 8. obser. capite 9. Ioannes Ayrpach. libro 2. alleg. capite 50.

1. Ediles. 38.

Varro libro 2. de re rustica. Hanc & alias huius edicti partes explicat Varro lib. 2. de re rust. capite 2. & capite 1. Alex. ab Alex. lib. 4. genial. dier. ca. 4. Menoch. de arbit. iud. lib. 2. c. 50.

§. Cum autem. 14.

Cotta in voce spolia, & in voce Pantonomi. Componere pro soluere, adde alium textum hoc termino vtentem, in capite 1. §. si quis aliquem de pace tenenda in vrbibus feud.

1. Vel fratres. 39.

Cuiacius libro 6. ad Africanum.

1. Hi enim. 40.

Paulus 1. sententiarum, tit. 15. §. 1. Harmenopolus libro 6. titulo 1.

1. Qua vulgò. 41.

Æstimatio fit hic hominis liberi, atqui negatur fieri posse ex hac lege, respondeo non esse hæc propria æstimatio corporis liberi: sed impropria, vide Bud. hic. Antonius Augustinus libro 2. capite 9.

1. Bouem. 43.

Nota hic quod cessum ire significat retrocedere.

1. Iustissimè. 44.

Bartolus tractat. de testimon. numero 63. & seq. Cuiacius libro 16. obseruationum, capite 20. Demosthenes in oratione pro Phormione. Aristoteles 3. politicorum 3. in fine.

1. Redhibitoria. 45.

Actio redhibitoria interdum datur in duplum, interdum in simplum.

1. Si ho-

I. Si hominem. 47.

Manumissio dicitur esse morte similis.

I. Si tamen. 48.

Nota hic quod audiendus est is, qui de vicio aut morbo serui querens, restituere eum vult.

§. Ei qui. 3.

Ornatur à Cagnolo *de regulis iuris, numero 2. fo. 289.* Vide l. de quibus. D. de legibus.

§. Ædilitiæ. 5.

An scientia noceat emptori, vide hic Glossam.

§. Simplarium. 8.

Corrasius libro 2. *Miscellaneorum, capite 24.* Cicero 4. *de legib.* Budæus hic, vide Vegetiū libro 2.

I. Etiam. 49.

Fundus pestilens appellatur in l. 4. C. eod.

I. Varicosus. 50.

De varicofo Iuuen. *Saty.* 6. Cuiacius libro 8. *ad Affricanum.*

I. Cum mancipium. 51.

Vide Cuiacium supra dicto loco.

§. Circa. 1.

An nuntius vicem epistolæ gerat, vel è cōtra, vide hic Glossam Ioannes Robertus *recept. iur. civil. lib. 1. capite 4.* An procuratoris ementis morbosum, vel vitiosum mens potius quàm domini spectanda sit, vide hic textum.

I. Si furtum. 52.

Vide Connanum libro 3. *comment. capite 14.* reprehensus à Roberto libro 2. *recept. sentent. cap. 4.*

I. Qui tertiana. 53.

De causis tertianæ & quartanæ, vide Fab. 3. *sect. 1 capite 10.*

I. Actioni. 54.

Plinius libro 10. *apud 23. & libro 28. capite 5.*

I. Cum sex. 55.

Plato 1. *de legib.* Mercur 4. *vario. capite 7.*

I. Latinus. 56.

Emptionis nomine venditionem etiam intellige, ut l. *veteres sup. de action. empt.*

I. Si seruus. 57.

Agens ex contractu, an implere ipsum contractum pro sua parte debeat, vide hic Glossam.

I. Quæro. 58.

Coniunge l. 4. *de probat. 1.*

§. Seruus. 2.

Antonius Augustinus libro 1. *emendationum, capite 2.* huc locum emendat Menochius *de*

arbit. iudic. libro 2. cas. 59. adde textum & Glossam in capite quinto, §. de adult.

I. Cum in ea. 59.

Dolo facit qui quod restitutus est, petit.

I. Quotiens. 61.

Vide l. 3. *sup. de actionibus empti.*

I. Ad res. 62.

An donator cogatur cauere redhibitoriæ actionis nomine, vide hic Glossam.

I. Sciendum. 63.

Cuiacius libro 12. *observationum, capite 38.* Gilbertus Regius libro 1. *de avt. capite 18.* An in locatione regulariter transferatur dominium, Glossa hic.

I. Labeo. 64.

Cassiodorus libro 2. *variarum, adde Cuiacium libro 16. observationum, capite 4.*

I. Annui. 65.

Gellius libro 20. *nocturnum arctiarum, cap. 1.*

§. Seruus. 2.

Cuiacius lib. 8. *obs. cap. 9.* Gilbert. Regius lib. 1. *de avt. cap. 7.* Cicero in *Pisonem.*

Tit. 2. De euict. & duplæ stipul.

Quid sit euincere, optime declarat hic D. Gothof. quem vide.

I. Siue. 1.

Cuiacius libro 6. *ad Affrican. adde & Molin. de eo quod interest numero 67. & numero 159.* An quis pro parte euicta agere possit, de euictione vide Paut. de Leaz. *c. si venator, extr. de empt. & vend.*

I. si dupla. 2.

Bartolus in l. *exempto, in fine. §. de actionibus empti.* Molinæus de eo quod interest numero 87. An executio statim fiat contra non cauentem, qui cauere deberet, vide hic Bart.

I. Cum in venditione. 3.

Iunge hic l. 29. *supra de contrah. empti.*

I. Illud. 4.

Cicero libro 3. *ad Atticum.* Cuiacius lib. 11. *observationum, capite 4.* Cicero 13. *epistol.*

I. serui. 5.

Varro libro 5. *de lingua Latin.*

I. si fundus. 6.

Benedictus Capra in *regul. conclus. 24. fo. 29. numero 37.* Arius Pinellus. *Cod. de bonis maternis.* Bartolus in l. *enñctos populos, Cod. de sum. crim.*

1. Qui à pupillo. 7.

Varo libro 2. de re rustica.

1. Venditor. 8.

Molinæus de eo quod interest, numero 138. 139. congruit autem hic l. ii. §. 2. supra de act. emp.

1. si vendideris. 9.

Ad intellectum huius legis, adde l. 49. supra mand.

1. Lucius 11.

Adde similem casum decisum, vt per Craueram conf. 95. visis. quæ copiose Bartolus in proam. D. numero 3. ante finem, Zasius conf. 10. lib. 2. num. 1. Tiraquellus in tract. cessan. aus. in 1. vel 2. parte numero 20. Hopper. ad titulum instit. de oblig. libro 4. sub rub. de eff. et. empt. numero 3. 1. de offi. ass. ff. Hotom. illust. quest. c. 1.

* Declaratur hæc lex à Faquino lib. 8. ca. 62. controueriarum iuris.

1. Quidam. 12.

Valla rati. 10. vide Romanum consilio 87. iunge Nouell. 83.

1. Bonitatis. 13.

Molinæus de eo quod interest, numero 159. An qui promittit duplum rei valoris intelligatur se referre ad valorem rei tempore contractus, vide hic Bald.

1. sed si quid. 15.

Cuiac. ad l. 16. §. eod. & 6. ad Affric.

§. Si vsus. 1.

Cuiacius libro 2. obs. c. 20.

1. Euieta. 16.

Hæc datur in priuatis cōtra. Certè hic venditor est in culpa, vendendo rem non suam, sed habeo, quod editor propter culpam, id est, si fuerit in mora vendendi vinum venditum, quæ culpa est, l. mora, D. de vsuro tenetur ad interesse, quāti plurimi valet vinum. Et si de præsentē nō valuit, l. datio, §. si per vāriationē, D. de act. emp. Secūdo opponitur, dum dicitur dari actionē ex empto ad interesse vltra pretium, d. l. emptorem, §. qui autem, de act. emp. vers. sed Iul. vbi l. C. refert opinionē Iuliani, quem approbat, qui dicebat etiā si venditor apertè pronuntiat per se hæredēque suum nō fieri, quò minus habere liceat aliis euincētibz, tenetur duntaxat ad pretiū nō autē ad interesse. Terriò opponitur, in quantum dicit euieta re, & sic præsupponit, quòd ante euietionem non competat contra dictam l. seruum, §. si. de act. emp. vbi ponitur casus. Quod si sciens alienum seruum vendidisti mihi, teneris actione ex empto, antequam seruus euinciatur, quāti mea interest, seruum fuisse factum. Quartò opponitur cōtra textum indistinctè loquentem, quòd tenetur ad

interesse: Imò etiam istud recipit distinctionem per casum, l. enatur, §. si. D. de action. emp. vbi excedat interesse immodicè non datur, nisi pro duplo pretij communis, vt ibi etiam declarat ponendo exemplum.

§. Si seruus. 2.

Vide Gabrielem Mudæum ad l. ex empto, §. etiam si ignorans, D. de act. emp.

1. Vindicantem 17.

Hanc legem limita in cassing l. fin. C. eod. tit. Quando de euietione tenet actio, eundem agētem repellit exceptio. limita vt per Rip. ad l. qui Roma, §. duo, numero 43. vbi Crott. numero 77. D. de verborum obligationibz, vide Bartolum conf. 72. in fi. declarantem hunc textum nouissimè Ar. Pinel. in repet. ad l. i. C. de bonis maternis, in 3. parte. folio 493. numero 73. & folio 525. numero 82. Socin. lūn. conf. 119. num. 2. lib. 3.

Vide Bartolum in l. qui Roma, §. duo fratres, de verborum oblig. in 1. oppos. & post eum Iason. in 18. coll. vers. antequā deueniam. not. 76. & 77. & etiam in seq. coll. numero 78. & 79. Alexand. conf. 109. Aret. conf. 30.

1. Sed et si. 18.

Exemptio. Hæc verba ex empto. Baro 4. manual. expungit.

1. sed & si. 19.

Ex empto agi potest deficiente dupla.

1. Fundum. 20.

Hotomanus libro 3. obs. ca. 1.

1. si seruus. 21.

Quis huius legis sensus sit, vide hic D. Gothof. Cuiac. ad l. 23. §. eod.

§. inde. 1.

Cuiacius libro 3. obseruationum, c. 37.

1. si pro re. 22.

Anton. Quesada libro 1. quest. iur. c. 14. An singularis successor emptoris debeat, & possit denuntiare litem primo venditori, an vero auctori suo, vide Baldum in l. i. C. de rerum permut.

1. sed et si. 23.

Hinc colligit Baldus fundum euieto marito censi fuit mulieri.

1. Non tamen. 24.

Cuiacius libro 8. ad ff. can.

1. si seruus. 25.

Per istum textum, vide quid decidat Bald. in l. libera. C. de sent.

1. Hoc iure. 27.

Coniunge l. i. supra de publi. in rem act.

1. sed si. 28.

Exceptio non obicitur de auctoris dolo. l. si rem

l. si rem. 29.

Congruit Gloss. in capite ex literis, extra de constitut.

l. si ita. 31.

Fortaculus Auiarij capite 1. Cuiacius lib. 9. obser. capite 3. Varro libro 2. de rustica, capite 2. 4. & 5. Cuiacius ad l. 50. de pactis.

l. Quia. 32.

Antonius Aug. libro 3. emend. capite 7.

l. si mancipium. 34. §. si com muni. 1.

Barb. consilio 1: 8. vol. 2. Alex. in l. si constante, D. soluto matrim. Molinæus de eo quod interest, numero 132.

l. euictus. 35.

Vide hic Ludouicum Romanum, & Alexandrum.

l. emptori. 37.

Nota hic simplariam venditionem aliquā do dici.

l. In creditore. 38.

Vide Soc. reg. 142. Nota hic quod actiones venditoris non transeunt in emptorem, secus in exceptionibus.

l. Minor. 39.

Rom. cons. 55. Feli. in capite ecclesia, de const. Reuard. pro trib. cap. 5. Cum consilio 146. Alex. consilio 9. Bartolus consilio 61.

l. si is qui. 40.

Euictionis non tenetur hæres ob legatum speciei.

l. si ei cui. 41.

Pilæus quæst. 62.

l. si prægnans. 42.

Vide hic Baldum & Iasonem.

l. Vaccæ. 43.

Nota hic differentiā fructus & vsusfructus.

l. scapham. 44.

De Scapha, vide l. 3. §. 1. §. de rei vindic. & l. ult. de instru. Isidor. 19. orig. 1.

l. Qui fundum. 45.

Iunge l. si fines, C. eod. Rationem huius legis explicat Harmenopulus libro 3. tit. 2.

l. Fundum. 46.

Cuiacius 6 ad Affrican.

l. si duos. 47.

Cuiacius libro 8. ad Affrican.

l. Cum fundus. 48.

De hac voce prima, vide hic Glossam.

l. si ab emptore. 49.

Nota hic vsusfructū dici partem domini.

l. si pignora. 50.

Coniunge l. 36. §. 2. §. mand.

l. si per. 51.

Ad limitationem huius legis vide Alex. in l. stipulatio ista, D. de verb. oblig.

l. sciendum. 52.

Cuiacius ad l. 24. sup. eod. h. r.

l. si fundo. 53.

An dolus interdum præsumatur. vide hic glossam.

l. Qui alienam. 54.

Paulus de Castr. in l. is qui, D. de solut.

l. Si ideo. 55.

August. lib. 3. emend. capite 7. Mathes. sing. 25. numero 4. fo. 202.

l. Si dictum. 56.

Recta huius legis sententia & lectio explicatur ab Ant. Fab. libro 1. obiect. capite 3. pa. 111.

Molin. de eo quod interest. nu. 184. Cuiac. lib. 11 obser. cap. 4. fo. 17. nu. 214. & sequen. repet. §. 5. 28. nu. 23. repet. 5.

§. Si compromifero. 1.

Benedict. Capra in regul. concl. 87. nu. 242.

§. In stipulatione. 2.

Molin. in d. tract. num. 129.

§. Sed etsi. 6.

Vide Bart. in l. de pupillo, §. si quis ipsi pratori. in 3. opposit. de noui operis nunciat. & ibi Alex. in 3. col. & alios limitantes istam legem, & ad §. in stipulatione, vide Bart. in l. 1. in primo oppos. eo. iii. & vide Auin. in §. Cato, in 2. lect. in 34. chart. cum sequen. de verb. oblig.

§. Pupillo 7.

Molin. in consuet. Parisien. titulo 1. §. 13. gloss. 20. numero 7 fo. 111. num. 431. repetit §. præterea adde allegatos hic per D. Gothof.

l. Habere 57.

Imola & Angelus in l. si insulam, D. de verb. oblig.

l. Hæres. 58.

Adde optimum textum in l. si domus, §. de euict. D. de lega. 1.

l. Si res. 59.

Baldus in l. 1. C. de rer. permut. Bart. in l. 2. Cod. com. de leg.

l. Si venditione. 60.

Horiontus de eo quod interest, numero 16.

l. Si rem. 62.

Vide *l. si pro rem, sup. eod. & Bart. n. l. i. in fin. C. de iure dot.*

l. Herennius. 63.

An remittentibus suas actiones dentur ad eas regressus, vide Gloss. hic.

§. Gaia. 1.

Vide Socinum in reg. 362.

l. ex mille. 64.

Molinæus de eo quod interest, numero 2. cum seq. Mudæus in comment. de act. emp. pag. 247. f. 80. numero 5. tractatum 17.

l. Rem. 65.

Repetitionum 6. folio 220. numero 129.

l. Si cum. 66.

Repetitionum 5. f. 115. numero 514.

§. Diuisione. 3.

Molinæus de eo quod interest, num. 143. 147.

l. emptori. 67.

Eucta re emptori, & ex stipulatu agenti, an satisfit solo interesse oblato, vide hic Glossam.

l. Cum ea. 68.

Pro faciliiori huius legis intellectu, vide *l. rescriptum, §. 1. (sup. de distr. pig.*

l. Qui libertatis. 69.

Couarruias lib. 3. var. resolut. c. 17.

§. sed et si. 5.

Non perfunctoriè, sed persuforiè legendu contendit. Martresius ad *l. veteribus, supra de pact. f. 33 & seq.*

l. eucta. 70.

Molinæus de eo quod interest, num. 68.

l. Pater. 71.

Folio 440. num. 34. repetitionum 8. Vide Ruin. post alios quos allegat in *l. i. in 37. chart. solut. matr. Repet. 7. folio 101. numero 41. Repet. 8. numero 305. folio 465.*

l. Cum. 72.

Quomodo dicatur instrumentum vnum declarat hic D. Gothof.

l. seia. 73.

Arius Pinellus *C. de bonis maternis, fol. 527.*

l. si plus. 74.

An factum iudicis censeatur factum patris. An vendere & fingi vendere diuersa sint, vide hic Bart.

l. Quod ad. 75.

Vide *l. 169. D. de verb. sign.*

l. si alienum. 76.

Alciatus libro 2. parerg. cap. 9. Reuard. pro iur. bun. cap. 5.

Tit. 3. De except. rei vend. & tradita.

Aduersus quem competat hec exceptio, declarat hic D. Gothof.

l. Marcellus. 1.

Quem de euctione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio.

§. si eum. 4.

Ad exceptionem in factum, vel ad actionem decurritur, *l. promissa, C. an seru. quor. iure ciuili actio, vel exceptio deficit, que & utilis appellatur, quod directio non detur ex verbis & sententia iuris, l. quor. de praes. verb.*

l. si à Titio. 2.

Vide *l. 72. sup. de rei vind.*

LIBER XXII.

Titulus primus.

De vsuris, & fructibus, & causis, & omnibus access. & mora.

¶ Otom. scripsit duos libros, de vsuris, qui sunt in tit. vol. *ariar. d. spat.* Scripsit de hac re tractatus Hotom. & Molin. vide etiam Couarr. lib. 3. *ariar. resol. c. 1. Ferrand. lib. 1. explic. iur. c. 8. Corral. epist. quest. c. 10.*

*Vsurarum materiam copiosissime pertrahauit Lælius Zechius Imp Venetis in 80.

De mora exstant tract. Amilij Ferreti.

l. Cum iudicio. 1.

Accessionum vocabulo quid contineatur, declarat hic D. Gothof.

l. Vulgò. 2.

Cuiacius libro 6. ad *Africanum.*

l. In fideicommissi. 3.

Ioannes Robertus lib. 3. *sent. iur. c. 9.*

§. Cum. 3.

*Interpretatur hæc lex ab Antonio Fabro *li. 7. cõiect. c. 1. Ad eius ampliacione vide Alex. in l. cum filio, in 9. col. de legatis 1. Aretinum ibi col. 13. cum seq. & Ruin. chart. 68. post Bartolum ibi in 5. col. vers. pro cuius euidentia.*

Vide glossam in *l. i. verb. usura, C. de cond. in deb. folio 100. numero 185. repet. 4.*

***§. in his.**

*Antonius Faber *li. 7. coniecturarum c. 2.*

l. Sci.

I. Si stipulatus. 4.

Regulam huius legis, intellige procedere, quantum ad hoc ut non detur in plus, vel minus quam competat actio ex illo contractu, sed bene datur efficacius. l. miles, §. decē, D. de re iudic. Iason. ad l. commota, numero 10. Cod. de trans. Hiero. Veri. ad Rub. D. de verborum, bti- gationibus, numero 321. & seq. vbi Ruinus nu- mero 57. & seq. Iac. de Nigr. numero 168. For- tun. Garzi. ad l. iurifgentium, in prin. num. 20. D. de pactis, folio 402. numero 20. repet. 1.

§. Si post. 1.

Facit l. 18. §. 9. D. de damno infect.

I. Cum. 6.

Ex diuturna solutione probatur debitum, vide Socinum in reg. 82. debuit. Decium ad l. si certis, §. col. Cod. de pactis. latissime post Iaso- nem ad §. prauudiciales, col. pen. & fin. inst. de act. vbi numero 56. ampliat hunc textum, non solum in contractibus bonæ fidei, sed etiam striti iuris.

Vide Socinum dicto loco, vbi etiam ali- quid ad dicta Bartoli ibi & vide glossam In- sti. de act. §. prauudiciales, & ibi Ias. colum. 15. numero 56. usque ad numerū 1. vide Bart. in. q. mulier habens amplum matrimonium, & Baldū Nouell. in tract. dif. 6. parte. in 14. pri. vide Iaso- nem etiam ponentem multas limitatio- nes ad istum textum, in l. si certis annis, C. de pa- ctis, numero 11. usque ad finem, l. chart. 74. vide Alciatum in tract. presumpt. l. 1. num. 8. & pro intellectu, vide Baldum in d. l. si certis, numero 67. & 9. folio 185. numero 12. repet. 6 folio 205. nu- mero 8. repetitionum 7. folio 204. numero 16. & nu- mero seq. An dispositio illius legis procedat in patiente tantum, numero 18. repet. 7.

*Aret. ad §. aque num. 4. Inst. de actionibus in materia aliqua per Ias. ad l. qui in alienum num. 44. D. de acquir. hered. Adde quod dispo- sitio huius legis locū habet etiam de iure cano- nico, Rip. in tract. de peste in tit. de remed. pr. feruat. contra pestem nu. 243. Corraf. ad l. 1. num. 12. de ver. oblig. Francisc. Curt. ad d. l. si certis annis nu. 16. & 18. & ibi Goz. ad nu. 8. Nig- ger ad d. l. 1. de verb. oblig. in 1. op. Barr. num. 73. & Crot. numero 30.

¶ Vide Antonium Fabrum lib. 7. coniectura- rum cap. 8. 9.

I. Debitor. 7.

Hac lege ostenditur debitorem certæ pec- unia sub vsuris, quem vocant debitorem v- surariū, ex ea die non debere vsuras, ex quo pecuniam obtulit creditori, & eam cū credi- tor accipere noller obsignauit in sacculo, & deposuit in loco tuto, quia scilicet ea deposi- tio pro solutione est, ergo desinit currere v- suræ, ac si soluta esset pecunia in manum cre-

ditoris, quod & ostenditur multis in locis, l. 1. j. h. r. l. si creditrici, & l. acceptum, C. h. tit. Marc. Tul. 6. ad Atticum epist. 1. Consistere, inquit, de- bias vsuras quæ erant in edicto meo, & depenere volebam.

I. Equis. 8.

Modestinus idem ad verbum repetit, in l. equi infra eod.

I. Pecuniæ. 9.

Alex. ad Alexand. libro 1. genial. diu. capite 7. post medium, Briffonius libro 3. select. cap. 1.

I. Gaius. 11.

Officialis acquirere potest actionem Rei- publicæ sine cessione.

I. Seia. 12.

Vide ad intellectum huius legis, Bart. hic.

I. Qui semisses. 13.

Roman. sing. 10 & Doctor. hic. *Pap. 1. no- tar. iii. de prestis usurariis.

I. Respondit. 14.

Alias incipit hæc lex mora.

§. Hæres. 1.

Corraf. libro 5. miscell. cap. 8.

I. Neque. 15.

Ioan. Robert. libro 2. sent. iur. cap. 13.

I. Liberalitatis. 16.

Vide ne confundas cum legato quod hæ- res necessario dat.

I. Cum quidam. 17.

Quæ dicatur ceterisima vsura, vide Glo. hic.

*§. Si dies. 8. & vlt.

*Loquitur textus hic de vsura triente qua de re loquitur Iulius Capitolinus in Antonino Pio: eumque vocat scenus trientariū ibi scenus trientarium, hoc est minimis vsuris exercuit vt patrimonio suo plurimos adiunaret.

I. Euietis. 18.

De interpellatione pro homine, vide l. 12. C. de contr. stip.

I. Videamus. 19.

Vide ad quid alleget illam Bart. in l. iurif- gentium, §. quinimo, nu. 15. circa med. D. de pact.

I. Vsuras. 20.

An adiectio inutilis vitiæ, vide hic Gloss.

I. Sciendum. 21.

Tiraq. tract. de pænis, cau. 22. q. 67.

I. Sed etsi. 23.

Mora in re an & quando fieri dicatur, vide hic Glossam.

I. Si quis. 24.

De huius legis intellectu, vide per Bart. in l. qui autem, §. 1. supra de const. peco.

I. Qui scit. 25.

Loriotus *de fructibus axioma*. 21.

§. in alieno. 1.

Charondas *libro 1. veriff. capite 7.*

§. Bonæ fidei. 2.

Quarruias *libro 1. variar. resolut. c. 3. nu. 7.*Loriot. *de fructibus axioma* 50. & 51 Vacon. *libro 2. declar. 41.* Ludouicus Vitalis *libro 1. variar. lect. capite 19.* vide glossam, *Inst. per quas personas nobis ius acquiritur. in prim. gloss. in ver. bona fide, in fi. ibi Ioan. Fabr.**Menochius *de recuperanda possessione remedio* 15. numero 603. Equinarius Baro *in §. si quis à non dom. no. Inst. de rer. diuis.* Donellus *in comment. de iure civili lib. 4. cap. 24.* vide Faquineum *Conrouersiar. par. 1. lib. 1. cap. 59.*

I. venationem. 26.

Corraus *libro 5. miscell. capite 8.*

I. Cum patrifamilias. 27.

Cuiacius *libro 8. ad Africanum.*

§. Partus. 1.

Menochius *de arbit. iudic. cas. 210.*

I. Placuit. 29.

Brissonus *libro 3. select. capite 1.*

I. Etiam. 30.

Paulus 2. *sent. iii. 14. §. 1.*

I. Quod in stipulatione. 31.

An vitientur stipulationes vsurarum incertatione. vide hic Gloss.

I. Mora. 32.

Charondas *libro 1. veriffimil. capite 12.* Corraus *libro 2. miscel. c. 6. & 7.* Hotomanus *libro 2. obseruat. capite 12. & c. 8. volum. 1. variar. disputatio.* Ioannes Roberrus *libro 2. sent. iur. c. 17. & libro 4. sent. iur. c. 15.* Menoch. *de arbit. iud. cas. 230.* Marc. Mant. *sing. 131. num. 1. fol. 886.*

§. sed si duo. 4.

Molinaus *in labyrinth. de diuid. & indiuid. parte 3. numero 122. cum sequent.*

§. item. 5.

Limita regulam huius legis non procedere in paupertate. Nam paupertas vnus nocet aliis & in aliis, vt per Bar. *in l. si constante, solut. matrim. in 8. quasi. princ. quasi.*

I. si bene. 33.

Vide Budzum in prioribus annotationibus, hoc ipso titulo.

I. Vfuræ. 34.

Cuiacius 18. *obs. cap. 3.*

I. Lite. 35.

Vide Gloss. *in l. 1. in verb. vsuras, C. de cond. in 4. j.*

I. Prædiorum. 36.

Nota hic quod fructus appellatione continentur prædiorum vrbanoarum pensiones.

I. et in contraria. 37.

An vsuræ veniant etiam in actione negotiorum gestorum contraria, vide Gloss. hic.

I. Videamus. 38.

Quæ sit differentie ratio inter contractus bonæ fidei, & stricti iuris, vide Bald. *in l. 1. C. de vsur. & li. ex p.*

§. si actionem. 7.

Molin. *de eo quod interest. num. 239. & 244.*

§. si dos. 16.

Molin. *ad rub. de verb. oblig. numero 48.*

I. Equis. 39.

Hæc lex idem continet, quod 8. supra h. c.

I. Tutor. 41.

Math. *in l. 2. Cod. de vsur. rei iud. numero 2 f. 338.* vide Sozinum *in l. qui Roma, in princip. in 2. col. numero. 20 de verbor. oblig. vide Aretinū, post glossam, in §. sicut autem, Inst. quibus modis re contrah. oblig. in §. item si acceptationem, fol. 79. numero 13. repetit. onum 2.*

I. Herennius. 42.

Vsuras citra conuentionem quo iure petat fiscus, vide hic Glossam.

I. Herennius. 43.

Vide Alciatum *in l. 1. verfic. videamus nunc quemadmodum actio in rem, in §. limit.*

I. pœnam. 44.

Brissonus *libro 3. select. capite 1.*

I. Fructus. 45.

Corraus *libro 5. miscell. capite 13.* Goucanus *libro 2. variar. lect. capite 15.* Charond. *libro 1. veriffimil. capite 7.* Menochius *de arbit. iud. libro 2. cent. 3. cas. 210.* Forcatul. *in penu iur. cap. 18.*¶ De fructibus à bonæ fidei possessore perceptis, vide Antonium Fabrum *libro 4. coniecturarum capite 79.**Horum verborum sicut, nec cuiuslibet bonæ fidei possessoris, quis sit sensus declarat Faquineus *prim. par. e Conrouersiar. iuris lib. 1. ap. 58.*¶ Interpretatur hæc lex ab Antonio Fabro *libro 7. Coniecturarum cap. 4.*

I. Quod. 46.

Vide l. 36. §. 5. D. de petit. hered.

I. Fructus. 49.

Coniunge *cap. 72. fructus de regulis iuris in sexto.*

Tir. 2.

rit.2. De nautico Fœnore.

Aulus Gellius libro 16. capite 12. Cuiacius li. 9. obser. capite 11. Peckius in commentariis. ad rem nauticam perinente.

I. Traiectitia. 1.

Quæ dicatur pecunia traiectitia, notant Doctores hic præsertim Bald.

I. Labco. 2.

Ant. August. libro 2. capite 1.

I. Nihil. 4.

Briffonius libro 3. select. capite 1. August. libro 1. emend. capite 9. Cuiacius libro 5. obser. capite 30. Duarenus libro 2. disput. capite 3. Hotomanus libro 5. obs. capite 17.

§. Pro operis. 1.

Cuiacius libro 2. obs. capite 11.

I. Periculi. 5.

Hotomanus libro 5. obs. capite 12.

Cuiacius libro 9. obseruat. capite 29. Hotom. libro 1. obs. in D. capite 8. folio 305. numero 28. repet. 2. Hotomanus libro 3. obs. capite 5. in fine.

I. Fœnerator. 6.

Bartolus in l. non visque, §. si quis, supra de eo quod certo loco.

I. Seruius. 8.

Negufantius tract. de pignor. parte 5. memb. 3.

Titulus 3. De probationibus & præsumptionibus.

Duarenus libro 1. disput. capite 27. Ioan. Robert. libro 4. sent. iur. capite 15. Prae. eius libro 2. ca. apodisma. Glossa in capite cum depu. att. 16. extra de iudiciis. * Tractatum amplissimum de probationibus composuit Mascardus.

I. Quotiens. 1.

Quis huius legis sit usus, vide hic D. Goth.

I. Ei incumbit. 2.

Contius libro 2. select. on. capite 8.

I. Cum tacitum. 3.

Vide textum & glossa in verb. videbatur, in §. si petitem. l. generaliter, de fideicommiss. lib. 1.

I. Ab ea parte. 5.

Ad glossa ibi vers. item, vide quid doctores circa finem dicunt, in l. expensam. D. de iur. d. omn. iur. vide etiam pro intellectu Bart. in l. de quibus, coll. 4. numero 7. D. de il.

I. Cum probatio. 7.

Cuiacius libro 5. obseruationum ca. 38.

I. Si filius. 8.

Summatum vno modo, quod illa l. probet,

quod filius præsumitur esse sub patria potestate. Sed hic intellectus non est ex mente glossa. Imo contra metem profecto, quia requiritur, ut pater sit in quasi possessione paternitatis & legitime. Ideo non est aliqua ratio præsumptionis, sed regula communis, quod actore non probante, absoluitur reus. Et ita intelligunt, & Bald. & Salycet. & expressius glossa in l. Lucius. D. solut. matr. in una solut. Sed tamen potest defendi hic intellectus inspecta prima ratione, quæ refertur à Iuriscōsulto de pietate, & erit specialitas, quia etsi sit filius in quasi possessione sui iuris, dummodo pater sit in quasi possessione paternitatis legitime, non præsumitur tamē in potestate, quia quasi possessio non releuat ab onere probandi, quando quasi possessio est contra primæuū statū naturæ. Ita Alex. in l. Titia. 2. coll. D. solut. matr. propriè in terminis. Tunc ergo incumbet onus probandi patri, quando filius non tantū esset in quasi possessione sui iuris, sed negaret se esse filium legitimum illius, & pater non esset in quasi possessione legitimatōis. Sed isto modo non debet intelligi textus, ut qui solū ponit de quæstione patris potestatis. Vult ergo per duas istas rationes textus dicere, quod aut filius non est in quasi possessione sui iuris & faretur se filium legitimum, & secundum communem regulam, quæ obseruatur in seruis, qui proclamant de quasi possessione seruitutis ad libertatem, onus probandi incumbit filio. Aut est filius in quasi possessione sui iuris, & tantumdem constituo, quod pater habeatur pro legitimo patre, puta ex confessione filij, & hoc propter charitatem paternam.

I. si pactum. 9.

Vide Bartolum in l. presentia, coll. 10. numero 16. eod.

I. Censui. 10.

Solutio census melius probatur per monumenta publica, quam per testes Doct. scribentes hic dic, quod iste textus intelligitur de instrumento publico confecto manu notarij publici, quæ faciunt fidem magis indubitam. Felinus ad cap. ad audientiam, numero 12. de prescript. Bartolus ad l. 1. D. si cer. pet. numero 22. & ibi Purpur post numerum 153 Craueti. de antiq. temp. prima par. sect. quia in lib. ff. numero 3. de sequen. anteced. in princ. An intelligatur de publicis instrumentis, receptis manu notarij & fidem habentibus indubitam. Et de quibus scripturis intelligatur in libro Officialium, numero 3. folio 80. Aymon. Crauetta dicto loco.

I. Non est. 11.

Mantica 2. de coniect. vltim. volum. 10. in fi.

I. Quingenta. 12.

Vide Erasmi. *chil. 1. cent. 9. p. oblem. 88.*

I. Circa. 14.

Ad glossam finalem huius legis, vide Ias. *Instit. de action. in §. omni, in glossa, in verbo, dicit in 21. col.*

I. Quidam. 15.

Gilbertus Regius libro 2. *ar. r. capite 10.*

I. Etiam. 16.

Briffonius libro 2. *select. capite 25.*

I. Cum de lege. 17.

Couarruuias. *vari. resolu. c. 6.* Ad hanc glo. quā notant & menti tenent, citat Bald. hic & Ias. in §. *licentia, in fi. C. de iur. delib. 2.* int'esse mirabilē. nota limitationem Pauli Catrenf. in l. *Mau. n. 4. solu. matrim.* Quod contra Paulum tenet Alex. in d. §. *licentia, & Ioan. Crot. in reper. l. si const. in prima lect. num. 11. col. 3. eo. tit.*Ad eius intellectum, vide Ruin. in Rub. de *non. oper. num. in 9. char. in princ. post Bart. quem allegat in l. si quis, ex argentar. §. pen. D. de eden. Zap. in l. §. licentia, in fi. 1. col. C. de iur. deli. in l. qui Roma, in princ. in 6. col. numero 28. de verbor. oblig. & Ias. in l. *constanter, vers. ext. gloss. hic.* Bar. in illo articulo quomodo probentur facultates mariti non sufficere. soluto matrimonio, vide etiam Niconitium, in Rub. de *oper. non. num. 269. 272. & 274.* limitat Fel. in c. *fi. col. 2. de presump.* * Pro intellectu huius textus vide Hormanot. del. ad Rub. *ff. de nou. op. nunt. n. 41. & 43.* ad Glossam hic quod negatiua probari per assertionem alicuius rei, & tunc qui aliter vult dicere debet probare. vide Iasonem ad l. *si constante num. 121. D. de u. matr. & ad l. is potest num. 83. de acquir. hered. Alciat. reg. 3. pref. 20. n. 2.* Afflict. *decis. 37. num. 2.* Crau. in tract. de *antiq. comp. 2. par. prin. num. 11.* & de probatione negatiua, vide Rip. ad l. in illa D. de *verb. oblig. Dec. ad l. si emancipati n. 2. vbi Cagnol. num. 68 C. de collation. Crauet. conf. 1. An nibal. de Cano ad Rub. D. solut. *matrim. num. 193. 196. 198.* Ioan. Ign. in reper. l. *necessarios §. non alias D. ad Syllan. num. 53. & seq. Rip. ad ca. cum ecclesia sutrina num. 29. & seq. ex de cau. poss. & propri. Bellon. conf. 34. num. 2.* aliquid ponit ad l. *actor. C. de probat.***

I. Quotiens. 18.

Habes hic in glo. in fi. in verb. *heredem.* que vult quod acta possint probari per testes, vide not. per Bart. in l. *current, de testibus vbi est similis gloss. & ibi per Alexand. in Apostil. vide per Bart. in l. societatem §. arbitror, numero 12. pro socio.*

I. In exceptionibus. 19.

Nota hic non omnes procuratores dari vel fieri posse.

I. Si quis. 20.

An violenta possessio liberet possessorem à probatione, vide hic D. Gothof.

I. Verius. 21.

Mercerius libro 2. *opin. capite 10.* Glossa in *capite cum deputat. 16. extr. de iudic.*

I. Antè. 23.

Ioannes Robertus libro 1. *sent. iur. capite 20.*

I. Si chirographum. 24.

Remissiuè Ludouic. Rom. *ing. 643. folio 149.*

I. Cum de indebito. 25.

De ratione huius textus, vide Ias. ad §. *nihil, num. 75. l. naturaliter, de acquir. poss. & ibi Rip. numero 121.*

Ad tex. in fi. vid. Pet. Duen. in reg. 118. & 119.

Ad glo. hic in verb. *legitim.* Ista glossa hic reputatur singularis, quod vbi cumque requiritur legitima probatio, non sufficit probatio iuratoria, vide Alex. *conf. 119. lib. 2. num. 9.* Ias. ad l. *si quancuo, num. 9. & seq. C. unde vi. & ad l. fi. §. licentia, num. 2. C. de iur. de lib. * Antonius Faber libro 18. coniectur. c. 10.*

I. Procula. 26.

Add. Afflict. *decis. 13. numero 11.* explicat Alciatus p. *asum. reg. praesum. 32.* Iason ad l. *qua doctus, numero 18. D. soluto matrim.* Alexander *consilio 56. numero 6. & 14. vol. 4.* Decius *conf. 79. & 267. colum. 2.* Bartolus ad l. *cum pen. col. si cerpetat. Aretinus ad l. recusari, 2. col. de acquir. hered. Socinus Iun. conf. 128. numero 127. 129. numero 165. libro 1. Neuizan. consilio 26. Menoch. in tract. de arbit. iud. libro 1. *centur. 1. casu 88. numero 17. fo. 30.* decisionum Afflict. vide Barto. in l. *cum quid, in pen. col. in vers. quid enim, D. si ceri. per. glossa. quæ Bartolo contradicit in l. libertis, §. 1. D. de aliment. leg. in vers. sed est. Aret in l. *secus, in col. de acquir. hered. l. cum alius alleg. per Iac. & Ias. in d. l. cum quid, char. 46. si certum petat.***

I. Qui testamentum. 27.

Vide Erasmi. *chil. 2. cent. 10. prouerb. 32.*

I. si arbiter. 28.

Cuiacius libro 3. *obserua. ca. 26.* Ræuardus libro 1. *vari. resolu. ca. 14.* Ioan. Rob. *recept. iur. civil. lect. libro 1. ca. 22.*

I. Imperatores. 29.

Sed & *epistulas.* Diuersam huius loci lectio nem, vide hic in Glossa.

§. Mulier. 1.

Briffonius libro 1. *select. capite 5.*

I. si ancilla. 30.

Vide Nou. 78. c. 4.

Tit. 4. De

Tit. 4. De fide instrumento- rū & amissione eorum.

In hunc titulum scripsit Æmilius Ferretus, multa Couarruias *practicar. quest. capite 19. cum tribus sequentibus.*

1. Instrumentorum. 1.

De actis priuatis & publicis, vide hic Got.

1. Quicumque. 2.

Couar. *quest. fr. 32. col. 4.*

1. Repetita. 3.

Vide quod notat Bart. in *1. si testamentum. j. de testib.*

1. In re. 4.

Nota hic scripturam interdum necessariam esse ad probationem.

1. Sires. 5.

Huius legis exceptionem adfert hic D. Gothof. quem vide.

1. Si de tabulis. 6.

Hæc lex pertinet ad intellectum edicti quemadmodum testamenta aperiantur.

Tit. 5. de testibus.

Vide in hunc titulum Ferretum, exstat tomus tractatum eorum omnium qui de testibus scripserunt. *Hæc de re tractatum edidit Ioannes Crotæ & in eum Petri de Monchada additiones & Hæctor Hemilius.

1. testimoniorum. 1.

An si iudex velit nō teneatur credere testi, vide Bartolum in *1. Lucius in fin. §. de his qui not. infam.*

§. Quanquam. 2.

Briffon. *lib. 2. select. capite 17.* Menochius, *de arbit. ind. cas. 249.*

1. in testimoniis. 2.

Oldendorp. *c. 66. except. 1. Paul. §. sent. 15. §. 1.*

1. testium. 3.

De teste lufore, quod repellatur Grammat. *decis. 11.*

§. Ideoque. 1.

Iudicis potestati cōceditur, vtrum debeat adhiberi fides testi, vel non practicam huius loci ponit Bar. *ad 1. Lucius, ad §. D. de iis qui not. & eū ibi sequitur Dec. cons. 94. col. 1.* Grammat. qui dicit secundum Bartol fuisse iudicatum, Dec. *numero 43.* & vide in *decis. 92. ad fin.* Item iudex poterit adhibere fidem testibus singularib⁹ si sibi videbitur. Crauer. *cons. 78. column. penultim. numero 7.* In materia Diaz. in *reg. 761*

*Eiusdem. 2.

*Fama an & quomodo probet de se vel cum alio teste, vide Socin. *reg. 144. fama per Felin. ad cap. venies 1. ext. de testib. circa princip. 2. col.* In materia de fama vide Soc. Jun. *cons. 32. nu. 22. lib. 2. & cons. 148. num. 46. eod. lib. & quæ dicitur fama vehemens relinquitur arbitrio iudicis Marf. sing. 17. fama ad fin. in materia nouissime Vin. 1. comm. ob in verbo fama pub.*

§. Lege Iulia. 5.

Duarenus *libro 2. disput. cap. 13.* Cuiacius *lib. 13. obf. cap. 7.*

1. Lege Iulia. 4.

Briffonius *libro 4. select. capite 7. folio 177. numero 10. tracta. 5.* Hotoman. *libro 6. obseruation. cap. 10.*

1. in legibus. 5.

Pro intellectu huius legis, vide Bart. in *1. p. n. rentes, C. eod.*

1. idonei. 6.

Tractatum *§. fo. 178. post. num. 16.*

1. Serui. 7.

Hodie serui ad testimonium non admittuntur, vt not. Nou. *70. cap. 6.*

1. inuiti. 8.

Rom. *sing. 419.* Ioan. Andr. in *c. 1. ext. de testib.* Felin. in *c. super ec. eod.*

1. testis. 9.

Harmen. *6. tit. 6.* vide qui notat Barto in *1. qui testamento infra de testamen.*

1. Nullus. 10.

Limita hanc legem vt per Socin. in *reg. 515.*

1. Ad finem. 11.

Fornier. *lib. 2. select. cap. 7.* Limita vt per Port. *Inst. de testam. §. si in fi.*

1. Vbi numerus. 12.

De plurali locutione duorum numerorum. Adde Rip. *ad 1. x. facto. §. si quis, num. 51. D. ad Trebellian.* Marf. *singul. 47. in ore duorum vel trium. & sing. 43.* circa Corrauius *epistol. quest. cap. 11.*

1. Quæsitum. 13.

An magis attendatur mens quam verba, vide hic Alexand. *consilio 52. & consilio 54. volum. 4.*

1. scio. 14.

Cicero in *orat. pro Roscio amerino*, Pithæus *4. notar. Mosaic.*

1. Repetundarum. 15.

Ad intellectum huius loci iunge *1. no. sup. de stat. hom.*

1. Qui falso. 16.

De materia huius legis dixit Bart. in *1. eos. j. de fals.*

l. ex eo. 18.

De argumento à contrario sensu, vide Ias.
in l. 1. in prin. D. de iurisd. omn. iud.

l. inuiti. 19.

Alciatus libro 2. parerg. cap. 43. Cuiacius libro
2. observation. cap. 21. Ræuardus libro 5. vario-
rum, cap. 4.

l. In testimonium. 20.

Cuiacius libro 16. obseruat. cap. 25. An minor
quatuordecim annis torqueri possit in cri-
mine maiestatis, vide hic D. Goth.

l. Ob carmen. 21.

Cuiac. lib. 16. obs. c. 1. statuent. 2. q. 6. fo. 181. nu.
15. tract. 5.

§. illud. 1.

Menoc. lib. 1. q. 73.

l. Curent. 22.

Duaren. lib. 1. disput. c. 30. Iohannes Rober. li.
1. sent. iur. ca. 4. & lib. 4. cap. 4. Ræuardus libro 3.
varior. cap. 1.

l. Produci. 23.

Vide Bart. in l. 1. §. 1 D. de bonorum raptorum,
Bald. in Auchen. ar. qui semel, in princip. de pro-
batio.

l. Testes. 24.

Duarenus d. cap. 30. & libro 1. disput. cap. 29.
Ioannes Robertus libro 2. senten. iur. ca. 4. & li-
bro 4. cap. 3. & 4. Forner. libro 2. select. ca. 10. Cu-
iacius libro 2. obs. cap. 23. Ræuardus libro 2. va-
rior. cap. 8. Grammat. decif. 34. numero 28. & nu-
mero 20.

Tit. 6. De iuris & facti igno-
rantia.

Harmen. libro 1. tit. 1. Ignorantia an & quo-
modo sit excusabilis, vide Alex. conf. 52. vol.
4. Bocin. conf. 251.

l. ignorantia. 1.

Vide Nouel. 22. cap. 47. in fine, & Nouel.
118. cap. 2.

l. in omni. 2.

Ioannes Robert. lib. 4. sent. iur. c. 15.

l. Plurimum. 3.

Cum similibus de quibus ibi per gloss li-
mita ut per Socin. reg. 16.

l. iuris. 4.

An pupillus res suas alienare possit sine tu-
toris autoritate, vide hic Glossam & passim
Doctores omnes.

l. iniquissimum. 5.

Scientia veditoris an & quomodo noccat,
aut profit emptori, vide hic Glossam.

l. Nec supina. 6.

Congruit cum hac lege Gloss. in cap. ab ex
communicato in verbo de facto, in fin. extra de re
script.

l. iuris. 7.

Cuiacius libro 5. obs. cap. 39.

l. Error. 8.

Libertus an & quando impunè patronum
in ius vocare possit, notat hic Glossa.

l. Regula. 9.

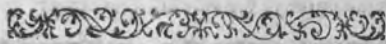
Cuiac. lib. 5. obs. d. 39. Ioan. Rob. recept. iur.
civil. lect. lib. 2. c. 17.

§. Si quis. 5.

Ioan. Robert. lib. 1. sent. iur. cap. 6. Cuiac. lib.
3. obs. cap. 38.

l. Impuberes. 10.

Impuberes sine tutore agentes peierare
non dicuntur.

LIBER XXIII.

Titulus primus. *De sponsa-
libus.

DVarenus hic Brisson. lib. sing. de ri-
tu Nuptiarum & iure connubior. 4.
Gel. 4. Cuiac. 16. obs. 33. Alciat. 1. di-
spunct. 20.

l. Sponsalia. 1.

Quomodo Græci sponsalia vocent, vide
Harm. libro 4. tit. 3.

l. sponsalia. 2.

Varro libro 4. de ling. Latin.

l. Vnde. 3.

Vnde nata sit sponsi sponsæ appellatio,
notat hic textus.

l. Sufficit. 4.

De consensu qui requiritur in spōsalibus,
vide quæ notat Barto. in Nouel. 22. de nuptiis.
cap. 1.

l. Hæc ita. 5.

Vide Iason. hic.

l. Si puellæ. 6.

Spes matrimonij & sponsalia idem esse
nota hic.

l. In sponsalibus. 7.

Nota hic quod sponsa filia, sciens & tacens
habe-

habetur pro consentiente: quid autem sit in filio, *Glof. in l. Lucius, D. sol. matrim.*

I. Furor. 8.

Iunge *cap. dilectus filius, extra de sponsalibus.*

I. Quæsitum. 9.

Alciatus libro 12. *parerg. ca. 7. Cuiac. libro 11. obs. cap. 15.*

I. in potestate. 10.

An pater possit sponsalia filiae existentis in potestate dissolvere, vide hic Bald.

I. Sponsalia. 11.

An & quomodo sponsalia consensu contrahantur, notat Bald. hic.

I. Sed quæ. 12.

Ioann. Andr. *in cap. 11. extra de despons. im pub.*

I. Filiofamilias. 13.

Gellius libro 2. *noct. attil. cap. 7.*

I. in sponsalibus. 14.

Vide Plac. lib. 6. *in fin. vbi foeminas à 16. ad 35. mares à 20. ad 53. vult coire in matrimonium.*

I. Tutor. 15.

Iunge l. 6. *c. de in iud. matrim.*

I. Oratio. 16.

Guterius *parsi resolut. c. 51. num. 9. & 10.*

I. Sæpe. 17.

Cuiacius libro 16. *obs. cap. 39. Dion. lib. 54.*

I. in sponsalibus. 18.

Facit hic l. 2. *D. de pactis.*

Tit. 2. De ritu nuptiarum.

*Vide Tractatus causarum matrimonialium Melchioris Kling.

*Alexander libro 1. *genial. diel. cap. 24. & libro 2. cap. 5. Briffonius d. loco, & libro primo select. cap. 18.*

I. Nuptiæ. 1.

Ex lege Romuli *apud Halicarnas. Solonis apud Demo. id testatur & Euripides in Andromna.*

I. Nuptiæ. 2.

Ant. Guibert^o libro 1. *quæst. iur. ca. 12. Corraf. c. 29. epist. quæstion. Contius libro 1. subsec. lect. cap. 4. *Corraf. in arrest. Martini Guerra.*

I. Si neprem. 3.

An inter fratris & sororis liberos valeant nuptiæ negat Caius tit. 4. affirmat hic textus hac de re vide Cont. 2. *lect. 2.*

I. Minorem. 4.

Concordat cum hac lege *cap. pueris extra de despons. im pub. *vbi absq. libero consensu matrimonium ritè peragi, nò posse omnibus in confesso est.*

I. Mulierem. 5.

Ioan Rob. lib. 3. *sent. iur. cap. 1. Briffon. libro 1. select. cap. 18.*

I. Denique. 6.

Vide l. 16. *C. de donat. ante nup.*

I. Ideoque. 7.

Concennatus libro 2. *quæst. c. 2.*

I. Libertinus. 8.

Alciatus libro 4. *parerg. c. 21.*

I. Si nepos. 9.

Furiosi consensus in adeunda hæreditate an requiratur *Glof. hic.*

I. si filius. 11.

Ratio huius legis petenda est, *ex l. 42. infra eodem.*

I. si qua. 12.

Quæ dicantur incestæ nuptiæ, notat Accursius hic.

I. si patrona. 13.

An & quæ patrona dicatur ignobilis, vide hic D. Gothof.

I. Adoptivus. 14.

De contubernio & quod iuris nomen sit, vide Hotom. *Inst. libro 1. tit. 2. de iure nat. gent. & civil.*

I. Vxorem. 15.

Tiraq. *in legib. cennub. l. 4. gl. 1. par. 4. numer. 5. Præcius in versio. c. 2.*

I. Oratione. 16.

Hæc quæ hic dicuntur hodie correctæ sunt, & obsoleta: permixtæ etenim sunt quantumvis illustribus personis cum libertis nuptiæ, vt declarat Non. 78. *cap. 3. & 117. cap. 6. Paul. 2. sent. 19. §. 4.*

I. Per adoptionem. 17.

Contius lib. 1. *lect. subsec. c. 5. Hotom. amicab. resp. cap. 10. lib. 1.*

I. Nuptiæ. 18.

Vide tit. *Inst. de nuptiis, in principio.*

I. Capite. 19.

Hanc legem limitat Bald. *in l. mulier, §. cum proponeretur, D. ad Trebel.*

I. sciendum. 20.

Mercerius libro 1. *opinion. cap. 8.*

I. Non cogitur. 21.

Filiusfamilias non cogitur vxorem ducere.

I. Si patre. 22.

De metu reuerentiali, vide Boer. *decis.* 100.
num. 11. & seq.

I. Lege Papia. 23.

Lex Papia hodie abrogata est, vt notatur
Nou. 78. *cap.* 5.

I. in libera. 24.

Ioan Robert. *lib.* 3. *sent. iur.* *cap.* 2. Hotom.
lib. 1. *obser.* in D. *cap.* 9.

I. Filius. 25.

Alciatus 3. *presumpt.* *cap.* 38. Cōrius 1. *subces.*
cap. 4.

I. Reas. 26.

Vide l. 17. C. de adulter.

I. Si quis. 27.

Nota hic quod interdum vitiosum ab ini-
tio reconualecit.

I. inuitam. 28.

An matrimonia debeant esse libera, D. Go-
thof. hic.

I. Quod. 29.

Congruit l. *matrimonij* § 1. l. eod.

I. simulatæ. 30.

De simulatis ac fictis nuptiis loquitur hec
lex.

I. si senatori. 31.

Hæc lex notat tantum in senatori, sed ex-
tende ad omnes, vt *Nou.* 117.

I. Plerique. 33.

Vide l. *penult.* § 5. D. *sol. matrim.*

I. Generali. 34.

Eligere qui potest, an possit & postulare,
vide hic Glos.

I. Filius. 35.

Contius d. *lib.* 1. c. 4. Cuiac. *lib.* 16. *opin.* c. 33.

I. Tutor. 36.

Ræuard. *lib.* 2. *varior.* *cap.* 10.

I. Libertum. 37.

Pro intellectu huius legis iunge l. 64. *inf. e.*

I. Si quis. 38.

Cuiac. *lib.* 4. *obs.* c. 22 Ioan. Rober. *lib.* 1. *sent.*
iur. *cap.* 4 Ad rationem illius textus, vide per
Ruin. in *Rub. sol. matrim.*

I. sororis. 39.

Cuiac. *lib.* 16. *obs.* c. 37.

I. Aristo. 40.

Præignæ filia non minus duci potest quam
ipsa filia.

I. Probum. 41.

In quibusdam libris legitur *stuprum*.

I. Semper. 42.

Ionnes Robertus 3. *sent. iur.* c. 2.

I. Palam. 43.

Circa regulam huius legis, in quantum
dicit in delictis necessitatem non exculare
nūquid autem metus excuset, vide Panorm.
conf. 4.

§. Senatus. 10.

Ioan. Robert. *lib.* 4. *sent. iur.* c. 10.

I. Lege. 44.

Duar. 1. *dispnt. ca.* 11. Vlpian. *tit.* 13. §. 2. in *frag-*
mentis.

I. in eo. 45.

Iunge l. 1. *inf. de concub.* & l. *ult. inf. de diuer-*
tiis.

§. Si ab hostibus. 6.

Duarenus *libro* 2. *dispnt. c.* 11.

I. illud. 46.

Meum dicitur etiam quod commune est.
Adde Dec. ad *reg. id quod nostrum*, *numer.* 4. cū
sequen. & in *ca. ratio. numero* 9. *extra de praben.*
Socin. ad l. *serui*, §. 1. *numero* 8. & ibi Rip. *num.*
10. *de leg.* 1.

I. Senatoris. 47.

Nobilitas quemadmodum perdatur, vide
hic D. Goth.

I. Obseruandum. 49.

Ouid. in *Dianira*. Liuius *lib.* 4.

I. Proximè. 50.

In necessitatibus nemo liberalis existit.

I. Matrimonij. 51.

Facit hic l. 21. *inf. qui* & à quib. *manum.*

I. incestæ. 52.

Nuptiæ incestæ ac inutiles quæ dicantur,
vide Gloss. hic.

I. Nuptiæ. 53.

Plato *lib.* 6. *de repub.* l. 17. *sup. eo.*

I. Et nihil. 54.

Plato 8. *de legib.* & 8. *de repub.* Varro 2. *de rust.*

I. Quinetiam. 55.

Contius d. *lib.* 1. c. 5.

I. Etiam. 56.

Vide l. 11. §. 1. D. de adulter.

I. Qui in prouincia. 57.

Alex. *conf.* 3. *vol.* 5. Barb. *conf.* 58. *vol.* 2. Alex.
conf. 77. *vol.* 1.

§. in libro. 1.

Mercerius *lib.* 1. *opinion.* *cap.* 11.

I. A diuo.

1. A diuo. 58.

Ad glossam secundam ibi, vide Aretin. qui dicit eam singularem, & pro ea allegat textum in 1. de exception. in princ. in 1. coll. in gloss. in vers. in dic.

1. Senatus. 59.

Vide 1. 36. §. 1. & 1. 61. D. ad 1. lul. de adult.

1. si quis. 60.

Vidua intra tempus luctus an desponsari possit, vide hic Gloss.

§. Quamuis. 5.

Briffonius libro 1. select. c. 16. vide Ruin. in Rub. soluto matrimonio, char. 28. post Bartol. quem allegat in 1. fin. D. de cond. sine causa allegat.

1. Dote. 61.

Dos caduca quæ dicatur, notat hic D. Gothof. quem vide.

1. Quanquam. 62.

Arbitrium generale restringitur ad bona & honesta.

1. Præfectus. 63.

Cuiacius libro 6. obs. c. 16.

1. Libertum 64.

Filij appellatione quis nonnunquam intelligatur, vide hic Glossam.

1. Eos qui. 65.

Cuiacius libro 1. obs. cap. 11.

1. Non est. 66.

Cuiacius libro 16. obs. cap. 33.

1. Non solum. 67.

Vide Alex. in 1. apud Iulianum, §. si pupillus. ff. quibus ex causis in.

1. Iuregentium. 68.

Menoch. de arbit. iud. cas. 24.

Tit. 3. De iure dotium.

Ant. Guibert. de dot. per totum. Phanutius de lucro dotu. & Bald. Nouel. de dote. Hotom. vol. 1. variat. disp. c. 6.

1. Dotis. 1.

Quid sibi velit Iuriconsultus his verbis, declarat hic D. Goth.

1. Reipublicæ. 2.

Repetitionum 3. fol. 24. numero 117.

1. Dotis. 3.

Dotis nomen ubi non cadat, notat D. Gothof. hic.

1. Si proprietati. 4.

Nota hic de argumento dotis; adde 1. etiam,

God. eodem.

1. Profectitia. 5.

Arius Pinellus, C. de bonis matern. numer. 15. folio 113. vide Soc. in c. 1. numero 8. colum. 1. soluto matrimonio. & ad principium vide Ruin. in Rubri soluto matrimonio. in 2. char. & ad §. si quis, vide Roma. in l. 2. §. extra de iur. dot. de quo ad hoc meminit Soc. in l. 1. 4. char. in addit. soluto matrimonio.

§. Si pater. 5.

Goueanus libro 2. var. lect. c. 4.

1. iure. 6.

Vlpianus in frag. tit. 6. §. 4.

1. Dotis. 7.

Bald. in l. incendium, C. si certum pet. Bart. in l. falsus, C. de furt.

1. Sed nisi. 8.

Nota hic verba cum effectu esse intelligenda.

1. Si ego. 9.

De hoc textu late per Dec. conf. 35. col. fin. & per Afflict. dec. 171. numero 7. & dec. 185. numero 5. notat Felin. ad c. relatum. 2. fallen. de off. deleg. nouissime Didac. Couarr. in tract. varia. resol. libro 1. c. 14. numero 15. um seq. adde Ioan. Cephal. conf. 122. nu. 14. vol. 1. Vide Bar. & alios in l. si pecuniam, in princip. super gloss. mag. de cond. causa data. & ad principium vide Ias. in l. qui Roma. §. Flautus, in pen. coll. D. de verb. oblig. & Bar. in l. si pecuniam 2. ff. de v. s. leg. in princ. vide Soc. in l. cum filio, in antepen. col. in fin. cum sequen. de leg. 1.

§. Si res. 1.

Dec. 385. numero 6. folio 750. diuisionum Afflict. * Antonius Faber libro 8. coniecturarum cap. 9.

1. Plerunque. 10.

Ad hanc legem in fine dum probat, quod in alternatiuis: &c. pro eius ampliacione, vt procedat nedum in obligatione alternatiua: sed etiam in facultate alternatiua, vide Bald. in l. 1. 4. q. C. de procurat.

§. si ante. 4.

Cuiacius libro 17. obs. cap. 1.

§. si res. 6.

Menoch. de arbit. iud. cas. 163.

* 1. sane. 11.

* Emendatur hæc lex ab Antonio Fabro libro 7. coniecturarum cap. 5.

1. si res. 12.

Ioannes Robertus libro 4. sententiarum iur. cap. 24.

I. Si mulier. 13.

Repetito matrimonio an dos repetita intelligatur, vide hic Glossa.

* §. Ex affe.

* Explicatur à Faquino lib. 2. controuersiarum iuris cap. II. parte I.

I. Si rem. 14.

Vide l. 10. §. 1. supra hoc eodem tit.

I. Quotiens. 16.

Cuiac. lib. 17. cap. 1. * Dispositio huius legis an ad aliam quam mulieris personam extendatur vide Bal. Nou. in tract. de dote. par. II.

I. In rebus. 17.

Ad gl. 1. huius legis, vide Bar. in l. quod nemo. in quaest. prim. in §. D. de positi.

I. Si mancipia. 18.

Coniunge hic l. penultimam, §. 3. D. soluto matrim.

I. Etiam. 19.

Accepiſſe dotem quomodo maritus videatur, vide hic Glossa.

I. Iulianus. 20.

Hanc legem singularem notat optime Bald. hic.

I. Stipulationem. 21.

Tract. 7. f. 29. ante num. 2. Glo. 54.

I. Et licet. 22.

Nota hic quod sermo simpliciter prolatus intelligitur de prima vice, vt notat Bartol. hic.

I. Quia autem. 23.

Contius lib. 1. disput. c. 6. quem refellit Cuiac. lib. 13. obs. c. 25.

I. Si filia. 24.

Concordat textus in l. 27. in princip. supra de pactis.

I. Si ei. 25.

Nota hic argumentum à minori ad maius.

I. Ita. 26.

An & quæ sit differentia actionis. utilis & non damnosæ, vide Glossa hic.

I. Post nuptias. 28.

Repet. 3. f. 22. num. 67.

I. Cum pater. 29.

Folio 32. numero 6. & 7. §. off. 61. tractatum 7. Bar. in l. qui habet, de iur. el.

I. Dotem. 30.

Dos data in primo matrimonio intelligitur in secundo repetita. vide Bar. ad questionem quæ incipit mulier, habens magnum patrimonium.

nium. Abb. conf. 6. Bellon. libro 4. suppur. c. 17. num. 8. Cur. Iun. conf. 4. col. antepen. Rol. a Vall. in tract. de lucro doli. §. 20. num. 11.

I. Quod si. 31.

Vide l. 32. §. 12. inf. de don. int. vir. & vxor.

I. si ex lapidicinis. 32.

Cuiacius lib. 15. obs. cap. 21.

I. si extraneus. 33.

Cuiac. lib. 12. obs. c. 17.

I. Mater. 34.

Dotare filium de patrimonio matris pater potest, Bald. in l. neque, c. eod.

I. Dotem. 35.

Vide Corn. in conclus. 254. 1. vol. vide Ruin. in l. 1. num. 102. sol. matr.

I. sanè. 38.

Quæ sit huius legis quæstio optime, declarat Glossa hic.

I. si serua. 39.

Vide Bal. in Auth. ex complexu, C. de incestu nup.

§. si spadoni. 1.

Ad eius intellectum vide Soc. in l. 1. num. 2. sol. matr. & in l. quæsitum, in prin. verb. de libe. & posthum. Ruin. post alios l. si quis, in fin. prin. de lib. & posthum.

I. Diuus. 40.

Bellon. d. c. 17. * vide quæ notauimus ad l. dotem. 30. sup. h. t.

I. Promittendo. 41.

Emanuel Costa lib. 2. seloet. c. 21.

* §. si à debitore.

* Antonius Faber lib. 12. coniect. c. 8.

I. Res. 42.

Harmenop. lib. 4. tit. 8.

I. Licet. 43.

Vide Dec. in Auth. praterea, C. unde vi in 2. col. * Cuiac. ad l. 4. D. de pact.

§. Quoties. 1.

Ioannes Robertus libro 2. sent. iur. c. 4.

I. si pater. 44.

Mors patris comparatur cum emancipatione.

I. Quod si. 45.

An cedi actio patri contra filium possit, vide hic Glossa.

I. Quemadmodum. 46.

Vel donationem. Perperam codices quidam habent traditionem.

§. Pater.

§. Pater. 2.

Ad intellectum huius §. vide Connanum hic.

I. Si seruo. 47.

Ioan. Robert. lib. 4. sent. iur. c. 24.

I. Tali facta. 48.

August. lib. 1. emend. c. 2. Vide Ruin. fol. mair. in Rub. chart. 24. & 27.

I. Vir ab eo. 49.

Quomodo hæc lex intelligenda sit, vide hic Bald.

I. Quæ fundum. 50.

Cuiacius libro 8. ad Affrican.

I. Si res. 51.

De intellectu huius legis, vide D. Gothof. hic.

I. Non solum. 52.

Vir quidnam vxori promittere debeat, declarat hic D. Gothof.

I. Cum vir. 53.

Vir scienter accipiens pro dote, nomina non idonea donare videtur.

I. Res quæ. 54.

Cuiacius libro 5.º f. c. 29.

I. Cum dotis. 55.

An fideiusor dotis dandæ constitui possit, vide hic Glossam. * Faquineus *controuersiarum iuris*. lib. 8. c. 76.

I. Si is qui. 56.

An dos ibi esse debeat ubi sunt onera matrimonij, vide itidem Glossa hic.

§. Quod dicitur. 3.

Num. 18. folio 15. Phanuccius, de lucro dotis. folio 54. num. 18. Repet. 3.

I. Nuptura. 57.

An & quando stetur præsumptioni, vide l. 23. §. quod meus caus.

I. si sponsalibus. 58.

An & quando fructus & partus in stipulationem ventiant, notat Glossa hic.

* I. si mulier. 59.

* Cæpol. caut. 140. communis. Ias. ad l. cum secundum, C. de fideicom. num. 2. in materia Anton. Rub. ad l. non solum. §. morte, num. 15. D. de nou. op. nun.

§. Ex asse. 1.

Contius libro 1. disput. cap. 1. vide Bar. l. qui ita, §. 1. D. ad Trebell. Alexand. post alios, quos allegat in l. apud Iulianum, §. virum, 2. noi. eod. tit. de quo meminit Ruin. l. 2. char. 38. in addit. mag. solutio matrimonio, folio 86. numero 15. Repe-

tionum 5. * Tiraquel. in tract. de utroque retrac. tit. 1. §. 26. glo. 1. num. 45. Fideicommissum vniuersale non potest cedi & procuratori in re suam non cogitur hæres fideicommissum vniuersale restituere, Bart. hoc notat in l. 1. nu. 9. ff. de leg. 1. ubi Iason nu. 96. an habeat locum tam in cessione quam in delegatione. Crot. ad l. 1. num. 40. cum seq. & ibi Crauet. nu. 150. cum seq. de leg. 1.

§. Eius. 2.

Cuiac. libro 13. obs. c. 40.

I. Quæro. 60.

Marcus Vertranus de iur. lib. c. 31. * Faquineus *controuersiarum iuris*, lib. 8. cap. 75.

I. siue. 61.

An curator detur ad vnum tantum, vide hic Bart.

I. Titia. 62.

Molin. de eo quod interest, num. 71.

I. stipulatio. 63.

Ius quæsitum tertio ei auferri non potest sine eius facto.

I. Post diuortium. 64.

Vide Gloss. in l. peculium, sup. de pecul.

I. si legato. 65.

Hanc optime explicat Baldus hic.

I. si vñusfructus. 66.

Magnam huius legis partem ex professio Molin. explicuit, folio 343. cum multis seq. Arius Pinellus, C. de bon. matern.

I. Proculus. 67.

De intellectu huius textus, in l. Pomponius, §. in dotem, & de acq. poss. Scribentes hic late, & notanter per Bald. Nouel. in tract. de dot. & pari. Annib. de Cano ad Rub. ff. sol. matr. nu. 323. fol. 31. num. 313. Repet. 3.

I. Dotis. 68.

Bart. ad l. 1. infra ad l. Iul. maies. Bald. in l. inuius, ad fin. C. de procurat.

I. Cum post. 69.

Id quod dicitur de iure. Amplia vt per Alexand. post alios, quos allegat in l. ita stipul. in 2. colum. prop. fin. de verborum obligation. Et vide Doctores omnes. in l. 1. super gloss. in verb. semper, dum allegat istum textum solu.º matrimonio. maxime Sozin. in 9. colum. Roma. in 31. char. Et Ruin. post alios, quos allegat in l. si quis arbitratu in 2. char. in fi. de verborum obligationibus.

§. Gener. 4.

Promissio incerta valet fauore dotis, con-

tra regulam iuris communis, vide Bald. No
uell. in tract. de dot. 6. part. prin. 10. prin. Afflic.
decis. 337. nu. 9. & 371. per totam. Dec. cons. 536.
num. 10. Paul. de Castr. cons. 11. col. 3. libr. 1. quē
refert Soc. Jun. ad l. si ita stipulatus, magn. n. 94.
D. de verb. oblig. Rui & Socin. ad l. num. 51. cum
seq. D. sol. matrim. * Pro intellectu Ambros.
Opizzo. ad l. si quis arbitratu. n. 50. ff. de verb.
oblig. post doct. ibi Bald. Nou. ad l. 1. nu. 111.
ff. sol. matrim. vbi Ruin. num. 26. Coras. cons. fin. n.
2. Crot. ad l. si quis pro emptore ff. de v. suc. n. 95.
Iacob. Menoch. in tract. de arbit. iud. lib. 2. cēt.
2. cas. 149. num. 26. d. 36. & lib. 1. q. 68. num. 41.

I. In ambiguis. 70.

Vide Campegium 80. vbi scribit dotis fa-
uore interpretationem fieri pro loquente.

I. Cum dotem. 71.

An dotis exigendæ moram maritus præ-
stet, vide hic Glossam.

I. Mulier. 72.

Forcat. Necyom. dial. 39. Concennat. libro 2.
quest. 1. 3. Ad gloss. 1. vide Castr. reprobantem
in Auth. præterea. Cod. unde vir & uxor. & ibi
Ias. in 4. nor. & Dec. in 3. qui dicit cōmuniter
reprobari, vide Ruin. in l. 1. num. 92. sol. matrim.

I. Mutus. 73.

Vide Bart. in Auth. hoc ita, C. de duobus reis,
in 11. q. 3. q. princ.

I. si sponsa. 74.

Nota hic quod vbi eadem ratio ibi ius
idem, atque idem priuilegium esse debet.

I. Quamuis. 75.

Ioannes Robertus libro 3. sent. iur. c. 18.

I. si mulier. 77.

An fictione iuris duo actus interuenire
presumantur, vide hic Gloss.

I. Cum in fundo. 78.

Vide Bart. in l. Iulianus, §. i. Celsus, de act.
empt.

I. Auus. 79.

Repetitionum 4. fol. 348. num. 241. & 243.

I. si debitor. 80.

Iunge l. 83. §. 80. ad faciliorem huius legis
intellectum.

I. Pater. 81.

Cuiac. lib. 13. obf. 18.

I. si de dote. 84.

Zafius lib. 2. resp. ns. §. g. cap. 9. 10. q. quarta. q.
prin. sub nu. 11. fol. 8. & 22. q. quarta. q. princ. sub
num. 3. & num. 4. fol. 93. & 11. q. quarta. q. prin.
11. fol. 175. Matth. Brunus, de cessione bonorum.

I. Fundum. 85. * & vlt.

Nota hic fundum dotalem posse distrahi
ex causa vtili mulieri & marito. * huius legis
sensum pete ex Bald. Nou. in tract. de dot. par.
5. n. 5. Antonius Faber. lib. 8. Coniecturari c. 10.

Tit. 4. De pactis dotalibus.

I. Pacisci. 1.

De quibus rebus pacisci possint inter se
coniuges, vide hic Gloss.

I. Pacta. 3.

Pacta in diuortij tempus collata, diuortio
facto locum non habent.

I. Si conuenerit. 4.

Non valet pactum, in quo quis inuitatur
ad delinquendum, * quod quomodo intelli-
gendū sit declarat Gomef. a. §. pænales, col. fi.
Inst. de act. Rip. ad l. nem. n. 56 de leg. 1. Alex.
cons. 2. lib. 1. num. 2. & 17. Ruin. ad §. 1. nu. 247.
Inst. de don. & ad §. 1. Inst. quib. alien. licet vel
nō, numero 157. Paris ad cap. fraternitatis, nu.
56. C. de testib.

I. Illud. 5.

In vulgatis hæc lex incipit conuenire.

I. Pomponius. 6.

Repet. 6. fol. 579. num. 76.

I. Cum dos. 7.

Zafius lib. 2. intellect. sing. c. 1. Ioan. Rob. lib. 1.
recep. iur. ciuil. lect. c. 11.

I. Quotiens. 8.

Ad pacta dotalia qui idoneus sit, vide hic
Gloss.

I. si ita. 9.

Emanuel Costa lib. 1. select. c. 16.

I. Auus. 10.

Cuiacius libro 11. obs. c. 29. Repet. 3. fol. 247.
numero 55.

I. Cum pater. 11.

Clausula posita in præcedenti quādo vi-
deatur repetita in sequenti, vide hic Bart.

I. si pater. 12.

An valeat pactum vt dos mortuo marito
remaneat penes hæredes, vide Socin. in l. 2.
D. sol. matrim.

I. De

I. De die. 14.

Hac de re noua decisio exstat in l. i. §. exa-
ctio. C. de rei uxori. a. 7.

I. Atilicinus. 17.

Vide latissime per Im. in l. §. focer, §. Lucius i.
solui. matrim.

* Cuiac. ad l. iuriscientum 7. §. quiniro. 5. ff. de
pact. & tract. i. ad Affri.

I. Aliud. 19.

Cuiac. libro 11. obs. c. 19.

§. Si conuenerit. 2.

Repet. i. fo. 395. num. 40.

I. Pater. 23.

Emanuel Costa lib. i. sele. c. 16. Cuiac. lib. 7.
ad Affrican.

I. Inter focerum. 26.

Couarr. li. 2. var. resol. c. 7.

§. Cum inter. 2.

Zafius lib. 2. respons. sing. c. 2. Cagnol. de regu.
iur. num. 9. fo. 192. Lex ista non habet locum
in inferiore, qui dispensare non potest. num.
246. Plautius in l. barbarius. * Antonius Fa-
ber lib. 13. coniect. cap. 3.

I. Cum maritus. 29.

Vide Ias. in l. qui Rome, §. Flavius, in 9. col.
vers. limita de ver. oblig. & in l. qui dote. nu. 14.
& 15. sol. matr. Et Alex. ibi in 3. col. in fin. versic.
hoc tamen.

§. Mulier. 2.

Labirant scribentes post glossam. ad l. que
doris, D. sol. matr. post Bar. ibi 2. opp. & seq. ubi
post Alexan. Ias. & alios. hinc Hercul. nu. 13.
Aret. conf. 74. diligenter, col. 3. qui tenet intelle-
ctum. Bar. ad d. l. que dotis, & post alios Rimi-
nal. princip. Inst. de don. num. 32. & seq. Anto-
nius Faber. lib. 12. coniecturarum cap. 2.

I. Bæbius. 30.

Zafius lib. 2. respons. sing. c. 2. Cuiac. lib. 4. obs. c.
23. Cont. lib. 1. disput. ca. 5. quæ refellit Cuiac.
lib. 13. obs. c. 25. * Antonius Faber. li. 13. coniectu-
rarum cap. 8.

I. Si inter. 31.

Zaf. lib. 2. respon. c. 2. Ias. ad l. post dotem nu. 97.
C. fo. l. matr. Deci. conf. 232. circa fin. nu. 7. Cagn.
ad l. qua dubitacionis, num. 9. de reg. iur.

I. Vxor viro. 32.

Ioan. Rob. lib. 2. sent. iur. c. 12. Guterius resol.
c. 1 à num. 11.

Tit. 5. De fundo dotali.

Concennatus lib. 2. q. c. 7. & 8.

I. Interdum. 1.

Alex. ab Alex. genial. dier. lib. 4. c. 8.

I. Fundus. 3.

Cuiac. lib. 14. obs. c. 9.

§. Totiens. 1.

Repet. 3. fo. 44. num. 17.

I. Lex Iulia. 4.

In hanc legem Iuliam, vide Alex. ab Alex.
lib. 4. genial. dier. cap. 8. & ibidem, multa de iure
dotium.

I. Iulianus. 5.

Cuiac. lib. 14. obs. c. 9.

I. Si maritus. 7.

Cæpol. tract. de seruit. urb. præd. c. 14. nu. 10.

I. Vir in fundo. 8.

Cuiac. libro 7. obs. c. 24.

I. Si maritus. 9.

Cuiac. libro 8. ad Affrican.

I. Erit ergo. 10.

Nota hinc ambulatoriam dici supremam
voluntatem.

I. Quod si fundus. 11.

Cuiac. lib. 8. ad Affrican. & 11. obs. c. 28.

I. Etiam si. 12.

Roman. sing. 169.

I. Dotale. 13.

Urbanum ac rusticum prædium quid sit,
notat hic Glossa.

I. Si nuptura. 14.

Cuiac. lib. 14. obs. c. 15.

I. Dotale. 15.

Cuiac. lib. 9. obser. c. 4.

I. Si fundum. 16.

Contius libro 1. disput. subseciuar. cap. 8. & Cu-
iac. libro 24. obserua. cap. 7. pro intellectu per
textum illius textus singularis, vide quendam
Marcel. super rubr. de acqu. possess. super impres-
char. 1.

I. Vir in fundo. 18.

Quæ sit huius legis species optimè Accu-
sius hic.

§. Si per mulierem. 1.

Molin. in labyrinth. de diuid. & indiuid. pars
3. numero 601.

Pajj

LIBER XXIIII.

Titulus primus.

De donationibus inter virum & uxorem.

IN hūc titulum scripsit Duarenus. Edidit ~~...~~ in ma-
trimonio multa huc pertinentia,
tradit Ioan. Pyrrhus, in repetition. l. quod au-
tem, § si vir uxori, hoc titulo. Vide Socin. in reg.
104. vbi tradit limitationem, vide Alciat. li-
bro 3. dispunct. capite 14. * Vide multa in mate-
ria donationis inter virū & uxore per Tiraq.
ad l. si vnquā in verbo libertis n. 108. cū mul-
tis seq. Cod. de reuoc. donat. Et an hic Titu-
lus procedat in donatione præsumpta vel
facta, vide Tiraq. ad l. si vnquam verb. de na-
tione largitus num. 151. Limita autem hanc
Rubricam quando maritus facit pactum v-
xori, vt ipsa habeat fructus dotis pro suis &
suae familiae alimentis vt consuluit Socin.
Iun. conf. 139. lib. 2. ita limitat, si vestes precio-
sas, vel quid aliud propter suum honorem
maritus ei, vel e contra vxor marito donauit.
I. nuper hoc eod. tit. & Socin. Iun. d. conf. 139. col.
fin. In materia huius Tituli vide nouissimē
Franc. Viui. libro 1. com. opin. in verb. donatio.
275. opin.

I. Moribus. i.

Donatio inter virum & uxorem prohibi-
ta est, hic, D. & C. eodem tit. per totum, vide So-
cin. reg. 104. donatio. Ad intellectum huius le-
gis, Iaso. ad l. pacta qua contra. 2. noi. C. de pact.
Veronen. caut. 112. donatio. Aret. 3. Rationes
ponit conf. 74. colum. 3. Alc. libro 3. disput. capite
14. declara vt per Marf. sing. 50. Corraf. libro 2.
miscel. capite 25. in fi. & libro 5. capite 14. numero
4. Crot. ad l. i. § si vir. num. 13. vbi etiam alij. D.
de acquir. possess. Iul. Clā. libro 4. senten. § donatio
9. vbi quid se fuerit appositum iuramentum, &
quaest. 17. vers. sed hic insidenter. Bald. Nou. in
tract. de dote parte 6.

I. Nec esset. 2.

Vide Alciat. libro 3. dispunct. capite 14. in An-
themi. vt sine prohibitis. Ad id quod ibi glo.
dicit in verb. Senatus. vide Abb. in capite 2. in
spe. verb. de probat.

I. Hac ratio. 3.

Ferrandus libro 1. explic. numero 1. capite 21.
Vide Dec. & modern. post alios in l. singula-

ria, in 3. noi. si certum petatur & ad vers. nam
sui, in eodem §. vide Dec. in praalleg. lege 11. co-
lum. in fine & post eum Horad. ibi in 8. charr.
in fine cum sequen. ad prin. vide Alciat. libro 3.
dispunct. 13. vel 14.

§. sciendum. 10.

Donatio inter virum & uxorem, non va-
let etiam si secuta fuisset traditio, Adde Bo-
cin. reg. 102. donatio.

Item vtum talis donatio valeat sine con-
sensu patris, qui habet eos in potestate, vide
Alex. conf. 25. & 166. Crauet. conf. 38. 84. & 92.
colum. 11.

I. si sponsus. 5.

An constante matrimonio donatio valeat,
vide hic D. Gothof.

§. si maritus. I.

Repetitionum 7. folio 139. numero 123. folio
84. numero 52. repetitionum 4. folio 349. num-
ro 134. repetitionum 5.

§. Generaliter. 2.

~~...~~ vide Ruin. in l. 3. §. sed si. i.
numero 49. post Castren. ibi de verborum obli-
gation.

* §. Si quis rogatus.

* Faquin. controuersiarum iuris libro 5. cap. 7.

§. Circa. 5.

Cuiac. libro 2. obs. capite 4. Couarruias reso-
pag. 433. numero 1.

§. si donationis. 6.

Repetitionum 5. fo. 353. numero 219.

§. Marcellus. 17.

Alciat. libro 3. dispunct. capite 17.

I. Quod autem. 7.

An litis contestate tempus inspiciatur ad
uersus eum qui locupletior factus est, vide
hic Glossam & Doctores.

* Duobus locis corruptum esse textum hu-
ius legis declarat Antonius Faber consuetu-
rum libro 7. capite 6.

§. si maritus. 1.

Cuiacius libro 9. obs. capite 30.

§. si vir. 2.

Cuiacius libro 15. obs. capite 21. hunc §. repe-
tit. Ioannes Pyrrhus. folio 438. vers. minas ob-
stat. Arius Pinellus, C. de bon. matern. vide So-
zin. in l. i. col. 13. solut. matrim.

* Vide Faquineum controuersiarum iuris.
parte prima lib. 3. capite 80.

1. Si antequam. 8.

Quare resoluat donatio rationem adfert
D. Gorh. hic quem vide.

1. si eum. 9.

An per alium manumittere quis possit,
qui per se manumittere non potest, vide hic
Glossam.

1. sed interim. 11.

Paulus 2. *sententiar.* §. 11.

§. si vxor. 9.

Ad id quod per hunc textum solet dici vid.
Ies. in l. qui Roma, §. Flavius, pen. colum. de ver-
borum obligation. Ad principium vide per So-
cin. reg. 10.

1. Sed si mors. 13.

Cotta in memorabil. ibi donatio mortis causa
facta.

§. Cum quis. 2.

Cuiac. lib. 3. *obser. cap.* 10.

1. Quod si vir. 14.

* Donationes factæ inter virum & vxorem
non valent, nisi certis ex causis, veluti si fiant
manumissionis, aut sepulture aut diuortij,
aut exilij aut mortis causa, quæ non valent;
reuocantur per rei vendicationem, si res dona-
ta extent, vel si consumptæ sint per condi-
tionem sine causa, vel ex inuita causa, l. 5. §.
v. l. 1. 6. D. de donat. in vir. & vxor. quæ va-
lent si reperantur, obstat exceptio doli mali,
vt in specie huius legis 14. fol. 472. *versus. ex*
quibus eleganter intelligi potest. Arius Pinellus,
C. de bonis maternis.

1. Quid ego. 16.

Annua præstatio est ad instar donationis,
vt ait l. 22. in fine supra de pactis dotalibus.

1. Si vxor. 19.

An donare videatur impensas qui in alie-
no sciens ædificat, vide hic Glossam.

1. si is seruus. 20.

An donatio inter virum & vxorem quæ ad
fructus retrorahatur, vide Bart. hic.

1. si quis. 21.

1. Vxori. 22.

Donatio causa mortis quando censetur
reuocata, vide hic Bart.

1. Papinianus. 23.

Corrasius lib. 5. *miscel. cap.* 1. Tiraquel. de re-
tract. conuent. pag. 269. num. 48. quæ traditio-
nem requirit, an intelligatur in donatione,

an in simplici promissione donandi 767. nu.
48. Tiraqu. de tractatu. * Constantius Roger.
in tract. de dote.

1. si inter. 24.

Nota hic in præscriptione tempus dici suf-
fragari.

1. sed et si. 25.

Cuiac. lib. 8. *obser. cap.* 15.

1. Si eum qui. 26.

An & quomodo liberemur, vide hic Glos-
sam.

1. Si id quod. 28.

Fructus dotis ad quem spectent, vide Glos-
sam hic.

1. Sed si vir. 31.

Cuiac. lib. 9. *obser. cap.* 30.

1. Cum hic. 32.

Brissonijs libro 1. *select. cap.* 16. vide Bart. in
l. post contractum, de donationibus 4. col. *versus. in*
contrarium videtur. vbi citat hanc legem, vide
tere similem textum in l. si aliquis ibi, quam-
uis cetera donatio, caus. mort.

§. si diuortium. 10.

Forcatul. in cupidin. iuris per. c. 15. Coccenna-
tus lib. 2. *q. cap.* 1.

§. Quid ergo. 11.

Matrimonij restauratione conualescit
prius facta donatio.

§. Quod si. 12.

De voce *fructu* vide l. 11. §. 5. *infra de pi-*
gnor.

§. si ambo. 14.

Covarruuias lib. 2. *resolut. c.* 7.

1. si stipulata. 33.

Quæ solemnitatem requirere videantur,
notat hic Glossa.

1. siue. 34.

Bart. in l. fin. in prin. D. de donat.

1. si non. 35.

Campeg. tract. de dote, parte 1. *q.* 9.

1. si donata. 36.

Ioan. Robert. lib. 1. *sent. iur. c.* 16.

1. si mulier. 37.

Vide l. 27. §. 30. *supra ad l. Aquilianam.*

1. seruus. 38.

Valla tractatu 10.

1. vir vxori. 39.

Vide Iasô. in l. quod si te, in 6. coll. in princip. &
Dec. ibi in 2. si cer. per. & vide Alex. in l. si ex le-

gati, in 1. not. de verb. oblig.

1. Quod adipiscendæ. 40.

Hunc textum optime notat Bald. hic.

1. Nuper. 42.

Alex. ab Alex. libro 4. genial. dier. capite 11.
Briffonius libro 3. select. capite 16. Cuiacius li-
bro 12. obseruat. capite 39. & libro 14. capite 33.
Constat autem ex hoc loco quod Caius fuit
Pij Antonini siue Adriani temporibus, ut l.
utrum, D. de rebus dubiis.

1. Inter. 43.

Seruius Æneid. 9. & 1.

Si extraneus. 44.

Balb. tracta. de præf. 3. parte 2. question. 12. nu-
mero 3.

1. Marcellus. 45.

Cuiacius libro 5. obser. capite 26.

1. Inter virum. 46.

Vide l. 1. §. 4. infra de acquir. possess.

1. Vtrum. 47.

An præsumatur interdum donatio, vide
Accursium hic.

1. Sulpitius. 49.

Curtius Brugens. libro 3. ad fratrem,
capite 24.

1. si cum. 50.

Nota hic quod vnus solutio alterum inter
dum non liberat.

1. Quintus. 51.

Acquisita per mulierem constante matri-
monio, præsumuntur acquisita de bonis ma-
riti, adde hunc textum latè per Aret. conf. 31.
considerata per tot. Crauet. conf. 31. numero 4. 15.
conf. 61. num. 7. Bellon. conf. 67. n. 4. 10. cum seq.
Moder. Perus. in tract. de pauper. 48. special. 2.
num. 24. Fern. Vasque, in tract. illustr. quest. libro
3. capite 105. cum Alex. conf. 21. nume. 2. libro 1.
Alcia. reg. 3. præsum. 26. Crem. sing. 6. Rip. libro 3.
respons. capite 4. vel secundum aliam impres.
in interpret. l. responsum, nume. 4. & per totum
in tit. de don. inter virum & uxorem Bald. ad l.
1. C. de nar. lib. Sylua nuptia. lib. 4. numero 10.
cum f. q. ubi ponit 4. ampliationes & 11. limi-
tationes ad hunc textum. Paris. conf. 80. nu. 12.
lib. 1. Corral libro 3. miscell. cap. 5. Ruin. ad §. 1.
numero 27. & seq. Insti. per quas person. nob. ac-
quir. & numero 192. Diaz. reg. 9. vide Ioan. de
Platea in §. si cui fundus, Inst. de legi. vide Sylu.
nupt. char. 114. cum plu. sequent.

1. si vir. 52.

Concordat textus in l. etiam, Co. eodem titu.

1. Mortis. 53.

Dotalibus rebus vtens mulier constante

matrimonio viri consensu eommodum ha-
bet sine damno.

1. Vir vsuras. 54.

Pro intellectu ad hunc text. Corn. conf. 145.
colum fin. nume. 24. volum. 2. post Ant. ad §. fue-
ra, inst. de act. ubi quod iste textus procedat so-
lum in vsuris odiosis non his quæ subeunt
vicem fructuum, & quod iste textus procedat,
quando fuit facta donatio expressa prout
glo. hic videtur primo intelligere, vide Dec.
conf. 571. ad §. numero 6. nouis. tamen reprobatio
Corn. intel. Cacher. decis. 132. numero 12.

1. Vxor. 55.

An & quæ differentia sit actionis de dote
& conditionis sine causa, vide hic Glof-
sam.

1. Ea quæ. 57.

Ioannes Robertus libro 2. senten. iur. cap. 4.
Ad eius intelligentiam vide Docto. in l. 1. in
princ. post gloss. in ver. absens, de ver. oblig. & ibi
Ruin. latè & per las. in l. sciendum, in 2. col. in
fin. eod. tit.

1. Si prædia. 58.

An inter virum & uxorem fieri possit con-
tractus permutacionis, vide Bald. hic.

1. Vel senectutem. 61.

Hæc lex abrogata est Nouell. 117. ca. 12. in
fine.

1. Et ideo. 62.

An hodie matrimonium bona gratia dis-
solut possit, vide hic Glossam.

1. De eo quod. 63.

Vide l. 45. supra hoc eod. tit.

1. Vir mulieri. 64.

Historiam quam hic innuit, habes apud Io-
seph. Scaligerum in notis ad elegiam albino-
uani de obitu Maccenatis.

1. Quod vir. 65.

Coniunge, l. 32. §. 27. supra hoc tit.

1. Scia. 66.

Lactant. libro 6.

§. Virum. 1.

Ferrandus libro 1. explic. iur. ca. 22. Briffon.
libro 3. select. capite 13. & libro 11. obserua-
tion. capite 2.

Tit. 2. De diuortiis & re- pudiis.

Alex. ab Alex. libro 4. genial. dier. capite 8. Au-
lus Gellius libro 4. cap. 3.

1. Dirimitur. 1.

Iacobus Coccennatus libro 2. quest. capite 1.
1. Diuor-

I. Diuortium. 2.

Hieronymus Magius libro 2. miscel. c. 5.

I. Diuortium. 3.

Corraſius li. 1. miscel. c. 8. Forcat. in cupedin. iuris per. c. 25.

I. Iulianus. 4.

Cicero in Philipp. 2.

I. si filia. 5.

Dorem pater non amittit delicto filia, ad de Gloss. in l. si do. em. C. de iure dot.

I. Vxores. 6.

Hæc lex tota desumpta est paucissimis verbis exceptis ex Nou. Iustin. 2. ipsumque orationis genus, satis per se quod dicitur prodest. *Nota autem hic Ethnicis ipsis iniquum

visum fuisse ut mulier, cuius vir diu patria abfisset, alteri nuberet, nisi prius de eius morte certior facta fuisset, ut hac lege & l. vxor. & Auth. hois, C. de repud. §. sed etiam de nupt. in Nou. Iust. col. 4. cap. in presentia. extr. de sponsal.

I. Diuus. 8.

De his qui alienas vxores detinent, vide l. 2. infra de lib. exhib.

I. Nullum. 9.

Cuiac. libro 8. obs. cap. 16.

I. Patrono. 10.

Sueton. in Tiber. Dion. 56.

I. Quod ait. 11.

Facit l. si defunctus, C. arbit. tut.

PANDECTARVM, SIVE DIGESTORVM PARS ALTERA QVÆ vocatur Infortiatum.

* In secundam huius Infortiati partem scripsit Ludouicus Texera, Ioannes Sadoletus. In primam & secundam huius voluminis partem scripsit Cumanus.

IN hunc librum scripsit Corraſius epist. 9. c. 22. Rainaldus Corſus indagat. iur. lib. 1. cap. 1. Andreas Alciatus, Barthol. Capol. Christophorus de Albericis, super vniuerso Infortiato scripsit Goffredus Saligniacus, Guido Papa, Ioan. de Imola, Marianus, Soc. Junior, Raphael Fulgoſius, Raphael Cumanus, Vldaricus Zasius.

An & quare hic liber appelletur Infortiatum. An sit curandum de nomine, An si matrimonium sit prohibitum possit repeti datum, Bal. hic.

Tit. 3. soluto matrimonio.

In hunc titulum extat laudatissimus Francisci Duareni commentarius, & in priores aliquot leges Zasius, Alciatus, Ripa & Corraſius bene scripserunt, vide Corraſium. c. 14. epistol. quaſt. hæc etiam Rubrica repetiit Ioannes Bolognetus, ad id quod dicit ibi Bar. in 3. coll. vers. sed an hæc exceptio. nu. 12. Adde quod dicit Dec. in Rub. si ceri. pe. in addit. ad lectur. aliquam, qua ponitur ante ipsam lecturam.

* Franc. Nicon. optime in hanc Rub. scripsit Ruinus.

Matrimonium non est, nisi sit animorum & corporum coniunctio, quæ indiuiduum vite consuetudine contineat, id est consortiū totius vitæ, ad matrimonium igitur necessarius est consensus. c. 1. de despons. impu. error etenim impedit matrimonium, c. vlt. de coniug. fernor. eumque impediunt cognatio vel consanguinitas, affinitas, honestas publica, frigiditas, hoc est, qui non sunt idonei ad matrimonium. An contractus dotis de iure gentium, vel ciuili an nominatus vel innominatus sit, Ioannes Franciscus de Ripa hic.

An dos dicatur ante dationem vel traditionem. An dos dicatur etiam quæ talis sit, ut oneribus matrimonij non deferuiat. An dos sit propriè extra matrimonium, vide hic Alciatum.

I. Dotium causa. 1.

Hanc legem explicuit Antonius Guiberus Constant. in tract. de dotib. per totum. Ferrandus lib. 1. exp. ii. iur. cap. 23. Repetuit hanc legem Bolognetus tomo 1. vide & in hanc legem Frac. Zoannerum. Ioan. Corraſ. Ultra latissime tradita hic per scrib. Rim. Instit. quib. alien. lic. vel non. ad princ. nu. 133. & regulam huius legis extendit, ut per Mant. apoph. 2.

¶ Per hunc textum videtur posse dici, quod lucrū dotis ex forma statuti debitum, debeat detrahi, priusquam legitima debita filiis ex primo matrimonio, omnes enim admittunt, quod res alienum necessarium, prius debeat detrahi quā legitima, at dos est quid necessarium, *ut h. l. c. l. mulier, §. cum proponeretur, D. ad Treb. & §. quaro nunc, in Auth. de nupt. vers. nos igitur.* ergo lucrum dotis priusquam legitima detrahi debet. Sed in contrarium videtur communis opinio, ut per Bald. & omnes *ad l. l. C. de ino. dot. Raphael Cumanus conf. 110. 2. col. Deci. conf. 346. num. 5. Guido Papæ. decis. 96 nu. 1. ante fin. Bald. ad l. hac edicta. li. C. de sec. nupt. l. col.*

¶ In medio huius legis dicit Pomponius, necessarium esse mulieres esse dotatas, ad procreandam scilicet sobolem & replendam liberis ciuitatem, de quo vide Aristot. 2. *poli. ic. 7.* & Plutarchum in *Laconicis & in Lycarge*, unde recte annotauit Gothofredus conditionē viduitatem indicentem Reipublicæ utilitati repugnare, quem consule hac l. & tex ibi per eum allegatos.

Circa doctrinam Bar. in 3. *col. vers. sed quid si mutus.* per Ruin. eum reprobantem in l. 1. in 1. *not. D. de verb. obli. & ad hanc legem vide gl. in verb. male utatur, in §. sed maior. Inst. de his qui sunt sui vel alien. iur.*

¶ De hac particula *semper*, quæ extat initio huius legis, vide Bald. *conf. 444. col. 2. vol. 2.*

¶ Contra lege Lycurgi & Solonis cautum est, mulieres indotatas nuptui collocandas, ratio est ne pecunia potius quā vxor eligi videretur, ut refert Bermon. Chyonero. in *tract. de concub. & in verbo uxorem ducat. nu. 4.* Quod autem dicit hic Pomponius necessarium esse, mulieres esse dotatas ad propagandam sobolem, conuenit cum Moyl. *Genes. c. 1.* cum enim Deus masculum ac fœminā creasset, dixit, *crecite & multiplicamini & replete terram*, de quo multa Rom. *conf. 59. ad discutiendum, in prin. & Bald. in l. ambiguitates, in pr. Cod. de indic. vid. toll. Crot. in l. si constanter, col. 31. j. eodem idem etiam legitur Deuteronom. cap. 25.*

¶ Quod nubere non sit turpe, immo honestum, vide Bald. *conf. 336. in xi. a. columna 1. volum. 1.*

¶ Quod in dotibus versetur utilitas publica, sitque præferenda priuatæ, tradit ex multis Gerar. *pet. sauc. sing. 79. communis utilitas.* Alexand. in l. 3. in §. si intra. in si. *D. de dam. infect.*

¶ Quod causa dotis pia sit, & fauorabilis, ostendit ex multis copiosissimè Deci. in *cap. 1. col. 11. de probat.*

Et in hanc quoque legem consule Antonium de Rubéis, & Alciat. *li. 4. parerg. cap. 5.*

¶ An autem sponsa habeat realia priuilegia: An dotis actio directa sit & contraria; & an iudex patre absente, possit dotare illius filium de bonis paternis, docent Doct. maxime Bald. hic.

1. Solutio matrimonio. 2.

Hæc lex secunda explicatur à Zasio, *anti-nom. part. 2. num. 12.* & à Gouean. *lib. 1. variat. lect. c. 44.* Vide dicta per Tho. per paliam. per Ioan. Crotam. & per Zanerinum, vide & in hanc legem collectanea Marci Mantuæ, & Antonium de Rubéis.

§. Quod si in patris. 2.

Certum est patrem agere ex stipulatu mortua filia, sine liberis, ergo non ea viuentē, de quo tamen hic plene per Doctores, adde tamen Bald. in l. post mortem, in *repet. col. 1. c. 2.* Quod dos sit in quadam communione, alias inter patrem & filiam, inque patris priuilegium, hoc idem inductum sit, quoniam ab eius bonis descendit, tradit Bald. in l. si cum do tem. in 1. *col. infra eandem.*

§. Voluntatem autem filia. 2.

Quando patientia habeatur pro consensu, vide Bald. in *prin. D. de tut. multa Dec. in l. in negotiis, col. 1. D. de reg. iur.*

1. Non solum autem. 3.

Ad intellectum huius textus, notandum est verbum exigere, hic strictè poni, quoniam alias etiam pro agere capitur, latè Bald. in l. falsus, col. 2. *C. de furt.* vide ea quæ notauit D. Gothofr. in hanc legem.

1. Si pater sine. 4.

Solutio directa liberat ipso iure.

1. De diuisione. 5.

In hanc legem optimè Cotta memorab. in *voce Diploma.* & Cuiacius libro 14. *obs. c. 22.* Ad hoc ut maritus lucretur fructus dotis, necessesse est ut matrimonium teneat, utque dos ipsa tradita sit, de quo vide Bald. in l. pen. in §. 1. *ad fin. D. quod falsus.* Præterea de hac re consule Ioann. Coras. vide Ruin. *eod. tit. in char. 32. cum seq.*

Ad istam legem cum materia, vide Iasonem in l. qui Roma, in *princip. in pen. vers. extra gloss. D. de verb. obligat.* Vide Ruin. *sub eod. tit. in 32. char. cum seq.*

1. si ante. 6.

Ad id de quo hic, quod verbum quasi veritatis expressiuum sit, adde multa per Alex. *conf. 105. col. 10. volum. 1.* Fecit & in hanc legem Duarenus.

1. Fructus

1. fructus eos esse constat. 7.

Materia huius legis explicatur ab Alciato libro 3. paradox. cap. 1. à Duareno libro 1. disput. annuot. c. fin. à Charonda. lib. 1. verissim. c. 10. à Corrasio lib. 5. miscell. c. 7. ab Antonio Guiberto. in tract. de dote, pag. 72. & à Cuiacio d. c. 22. vide etiam Odon Mercandillum, & Ioan. Buteonem.

¶ Initium huius legis diuersimodè legitur, aliis etenim est lex *Fructus*, aliis lex *diuorij*, sed hæc parui sunt momenti.

¶ De fructibus, post doctores hic vide Tiraguell. de retract. iur. 1. §. 15. gl. prima, per 10. tam.

¶ Fructuum appellatione quid veniat, vide eundem, ibi numero 27. adde tamen Boerium decis. 224. num. 4.

¶ An palea veniat appellatione fructuum, Vide Rom. sing. 555. palea venit.

¶ Quod fructus dicantur deducta impensa, ex multis probat Guid. Pap. decisio. 541. quidam testa or. c. l. m. 1. Decimæ prædiales solui debent expensis non deductis contra hanc nostram legem, sed de ea fallentia, vide plenè Capici. decis. 20. in causa colum. 1. & Ioan. de Anan. in capit. ad liberandam, columna sexta, de iuda.

¶ Verbum *fructus* hic generaliter accipitur ex etymologia verbi, vel à ferendo, vt quid quid ex fundo percipitur, l. *in fundo*, D. de usufr. vel à fruendo, vt quidquid occasione fundi ad vsum domini est, vt locationes & pensiones domorum, & sic fructuum verbo generaliter sumpto, significat omnem commoditatem homini competentem, l. *fructus*, D. de regulis iuris, hoc tamen verbum strictè refertur ad arboris fructus, l. *undecima*, D. de glan. l. g. Fructus etiam intelliguntur deductis impensis.

§. Papinianus. 1.

In hunc §. vide Robert. 2. animad. 8. & Anton. Mercat. 2. notat. 8. Zasium Duarenum hic. & 1. disput. ult. Alciat. 3. paradox. 1. Cuiac. 4. Feud. 30.

De tempore vindemiarum, easque esse in mense Octobri, vide Plinium 18. & Gothofr. hic. Ad hunc §. vide Iasonem in l. qui Roma, in princip. pen. coll. versic. extra gl. ff. D. de verbor. oblig.

§. E contrario. 2.

Vide in hunc §. Robert. 2. animad. 9. & Anton. Mercat. 2. not. 9.

§. Ob donationes. §.

Hunc §. explicuit Charondas libro 2. verissim. cap. 22. quem tamen Duarenus abrogatum esse scribit, de quo vide D. Gothofred. hoc §.

§. Quod in anno dicitur. 6.

Vide Zasium hic. num. 9.

An bis in anno fructus capi possint, vide Plin. lib. 5. cap. 17. lib. 17. cap. 18. lib. 18. cap. 22. lib. 17. c. 4. lib. 18. c. 2.

§. Et in pluribus annis. 7.

Huius §. mentem ac sententiam optime explicat doctissimus Gothofredus initio huius §.

§. Item si locatio. 8.

Hæc vox *super*, quidnam includat, vide hic Gothofredum, in medio autem huius §. 1. ali quid amplius præstari dubitarunt hic doctores, præsertim Iason & Zasius, qui diuersimodè de hac re sentiunt, quorum opiniones recensentur hic à D. Gothofredo.

§. Non solum autem. 9.

Ex hoc §. Bald. in l. qui sub prætextu, in princip. Cod. de sacrosanct. eccles. argumentum sumit, quod clericus qui est in studio dicitur ecclesie seruire, quoniam studet, vt postea eadem melius seruiat.

§. Si fundum. 12.

Antonius Augustinus lib. 3. emend. c. 7. Forcatulus Cupidine iuris per. cap. 19.

¶ Licet maritus sit dominus rei dotalis, non tamen potest arbores fructiferas succidere, quia non sunt in fructu, sed in proprietate, de quo vide Bald. cons. 190. vulgare est in prim. volum. 2.

¶ Emphyteutam non posse amputare fructiferas arbores, cum magna rei deterioratione, declarat Bald. in Auihen. qui rem, colum. 2. Cod. de sacrosanctis eccles. ubi etiam Iason.

¶ De arboribus cædis, siue vt hic dicitur gremialibus, vide Columel. libro 12. cap. 19. & quid hæc gremialis vox sibi velit, copiose declarat hic D. Gothof.

§. si vir in fundo. 13.

Zasius libro 2. singul. intellect. cap. 4. Ioannes Robertus libro 1. recept. iur. civil. lect. cap. 10. Francisc. Sarmientus libro 3. select. cap. 10. Alexander ab Alexandro libro 5. genial. dier. cap. 9. Cuiac. lib. 15. obser. c. 21.

¶ Quod lapideicæ non sint in fructu, nisi vt hic dicitur renascantur lapides, quemadmodum in Gallia & in Asia, vide fufius Nicos. Boer. Diar. 19. quo ad secundam quæstionem num. 4. & 5. vol. 1. * Camp. de dote. part. 7. q. 30. numero 2.

¶ Interdum marito. 15.

Vide Corrasium libro 5. miscel. cap. 6. Glossa huius §. notanda est, per quam deciditur,

quod si legatum contineat res ad alimenta pertinentes, quod ultra quinquennium dure non presumuntur, addendusque est Scysel. in *L. ita stipulatus*, in §. *Sabinus*, in fine, *D. de verborum oblig.*

I. Si fundus in dotem. 8.

Vide pro intellectu huius legis Bartol. hic.

§. Quod in sementem. 1.

Ad materiam huius §. nota quod fructus dicitur, quicquid ex terra vel alia re capitur, & hoc modo sumitur integraliter, absque aliqua diminutione, multa ad propositum Fl. tradit in *L. I. in 2. column. D. famil. crescunt*, ubi etiam textum istum decidit singularem: ad id quod sentit glossa in vers. ex vi de iura, prout eam ponderat Dyn. in *L. fina. eod. titul.* quem refert Bart. in *L. diuortio*, §. *impeditus*, eodem tit. vide Ruin. in rubric. eodem titu. *chari. 19. cum si quem.*

I. Si mora. 9.

Quod dolus præponderet culpæ, tradit Ias. in *L. I. in fin. prin. D. de noui. oper. nunt.* Ad ibi notata per Bartolum in ult. oppo. quem sequitur. *D. D. communiter*, dum vult de iure forum, dominium non transire ipso iure in vxorem, vide Ruin. in *L. I. in 38. chari. soluto matrimonio.*

I. Si ab hostibus. 10.

In hanc legem vide commentaria Ioannis Aurpachi lib. 4. *epist. 6. 12.* vide Ruin. in Rubr. *D. eod. chari. 48.*

§. Si vir vxorem. 1.

Qui occidit vxorem, non debet aliquid ex dote lucrari, de quo vide addit. Ioan. de Ami. *conf. 9. Ruin. conf. 11. lib. 5. Roland. à Valle in tract. de lucr. dot. q. 68. num. 9. & 20. quest. 78. numero 12.*

¶ Quid in fratre occidente fratrem, filius patrem, & aliis agnatis, vide multa in Boer. *decis. 25. frater, colum. 1. & 2. volum. 1.* Bartol. in *L. idemque erit*, *D. pro so. Bald. in L. his consequenter*, in §. *1. fam. eris.*

¶ Quod si vir expellat vxorem sine causa, debeat lucrum dotis perdere, vide Guil. Benedicti in *cap. Raynuc. parte 1. numero 800. de testamen. & Anchar. conf. 349. de iure communi, ad finem.*

I. Si alienam. 11.

Bartol. in *repetit. §. Cato*, *D. de verborum obligation.*

I. Maritum in id quod. 12.

Maritus habet beneficium ne conueniatur, nisi in quantum facere potest, de quo

multa etiam Iason. in *L. quod nomine*, *D. de con. indeb.* breuiter vide Socin. *reg. facit in suis.* ubi nouem ponit limitationes. *nu. 357. in ip. maritus*, vide & in hanc legem Connanum. Limita vt per Socin. in *reg. 257. & vide textum concord. in §. item si de dote. & quod ibi doct. Inst. de actionib.*

I. Quia tale beneficium. 13.

Hanc legem, omnium optime explicat Zasius lib. 2. *sing. cap. 4.*

I. Alia causa. 14.

Iunge *L. 23. §. de re iudic*

§. Eleganter querit. 1.

Quod iuri reuerentiali renuntiari non possit, obseruat Iason. in *L. pen. column. 5. Cod. de pact. Deci. in 1. unic. numero 10. Cod. de in ius voca. Gomef. in §. pænales, numero 30. Instit. de act.*

¶ De reuerentia quæ maritis exhibenda sit, vide Aristotelem 2. *de econom. 1.* & Plutarchum in *preceptis conubialibus.*

I. Rei iudicata. 15.

Vide in hunc locum Bald. Nou. in *tracta de dote, spa. 4. q. 248.*

§. Hæredi mariti. 1.

Vide Zasium libro 2. *singul. intellect. capite 7.* vide Ias. in §. *bonæ fidei*, super gl. ff. in verb. ipso iure, numero 77. in fin. Inst. de action. & Bartol. in *L. fina. si constante*, in 7. *quest. 3. quest. princ.* vide Ias. in §. *bonæ fidei*, super glossa in verb. ipso iure, numero 77. in fin. Instit. de action. & Bartol. in *L. fina. si constante*, in 7. *quest. 3. quest. princ. ip.*

§. Socero quoque. 2.

Beneficium quod habet maritus, vt supra in *L. maritum*, extenditur etiam ad focerum, cuius rei ratio in sequenti lege adfertur, de quo tamen vide Roman. *conf. 464. in proposita questione, colum. 2.* & Areti. *consilio 24. quatuor dubia, colum. 2.* Bart. *quest. 16. utrum iudex, colum. vltim.*

I. Quia parentis locum. 16.

Valer. Maximus libro 2. *cap. 1.*

I. Ex diuerso. 17.

Vide Zasium libro 1. *intellect. sing. cap. 5.* adde pro intellectu ad hunc textum Riminald. ad §. *1. numero 76.* Instit. de donat. vide glossam ibi. & Fortun. *colum. penult. gloss. in verbo confessi, de pactis.*

§. Item si mulier. 1.

Quod inter virum & vxorem societas contrahi possit, siue omnium bonorum, i. *alimonia*, §. *si. D. de alim. leg.* siue lucri & questus, *l. cum*

477

1. cum hic status, §. inter, D. de dona. inter virum & uxorem, vide latè Gerar. Petrasant. in singul. suis 99. inter virum & uxorem, per totum.

§. si in iudicio. 2.

In hunc §. vide Zasium libro 2. respons. sing. capite 1. Charondam libro 1. verissim. capite 18.

¶ Omnis exceptio, quæ non minuit obligationem, sed moderat executionem, potest opponi in ea, si de ea non est prius disputatum, vide Bald in l. ab executione colum. 4. Co. quo. appel. non recip.

1. Etiam filios mulieris. 18.

Contrarietatem glossæ hic optime explicat D. Gothof. quem vide.

§. Licet in dotalibus. 1.

Culpa in re propria tolerabilis est, in alie na non, de quo vide Cynum, in l. 3. C. de episc. aud. & Decium in capite, quæ in ecclesiarum, col. pen. de constit.

1. si mulier diuerterit. 19.

Seruit. ad q. textus iste, de qua per Doctor. in l. postquam liti, C. de pact.

1. Quamuis mulier. 20.

Iuxta hanc sententiam Cicero, eos vere liberales censet, qui suis facultatibus aut captos à prædonibus redimunt.

1. si cum dote. 22.

I hanc legem, copiose admodum Antonius Guibertus, de dote capite 62. Pardulphus Prateius, in en. iur. apite 2. Christ. de Castello. & Constantin. Reg. vide etiam Ruin. in l. 1. si stipulari, in 2. not. D. de verborum obligation. vide repetitiones doctorum, numero 63. folio 336. * Antonius Faber. libro 13. coniect. capite 3. ¶ Quod casus omissus remaneat in dispositione iuris communis, ut hic notauit Doctissim. Gothofred. vide plura apud Dec. conf. 9. & pro tenui. colum. 2. volum. 2. & Bald. conf. 443. primo, colum. 1. volum. 2. Math. sing. 406. numero 1. folio 902.

§. si pater filia. 3.

Omnium fufissime hunc §. explicat Cuiac. libro 3. obseruat. capite 16. Ioan. Aupachus libro 2. singul. all. gat. 30. Zoannetus rerum quotidianarum, capite 16. vide & repetitiones doctorum, numero 100. folio 397. & numero 62. folio 182. Corraſius ad l. filium quem habentem, Co. famil. eriscund. numero 101. Pab. de pedis, in Autken. prætereæ, Cod. unde vir & uxor, numero 61. folio 182. numero 62. repetitionum 8. folio 397. numero 100. reper. 7.

§. si patri. 4.

Quod ratione Banni non amittatur patria potestas, vide hic Bald.

§. Et autem tempore. 5.

Vide Menochium de arbit. iud. cas. 242.

§. Nec non illud. 6.

Ad intellectum huius §. consule Cuiacium lib. 6. obser. capite 22.

§. si maritus, vel vxor. 7.

Quod vxor debeat esse particeps infortu- nij, & è contra, tradit Bal. in l. ubi adhuc, col. 3. C. de iure dot. Seyſcl. in l. si constante, in not. q. col. 7. infra eodem.

¶ De amore coniugali, vide Valer. 4. capite 6 & Halicar. 2.

§. sin autem in. 8.

Quod alimenta condigna præstari debeant, secundum conditionem personarum & quantitatem bonorum, vide tum hic Gothofr. qui hæc optime declarat, tum Paulum de Castro consilio 167. considerandum, in fine. volumine primo.

De alimentis v-

xori præstatis.

De Fideiussione.

De Sæuitia viri.

Vide Bal. conf. 176. Caci- lia, vol. 1.

Quando possit dos sequestrari notabilem doctrinam tradit Bald. tres casus consideran- do in l. ubi adhuc, columna tertia, Cod. de iure dotium.

§. Transgrediamur. 12.

Vide Boer. decif. 23. Tiraquel. in tracta. re- tract. §. 3. infra glos. vnc. numero 7. Modern. An- con. in tract. de mercat. in titu. de contract. mer- cat. numero 10.

An pater cogatur se obligare ad dote seu pro dote quæ datur filio, vide præter alios Flor. in l. si filia, in §. 1. columna 1. & 2. D. famil. eriscund. & Bald. in l. si constante, in princip. infra hoc. iii.

§. Si mulier. 13.

Hic §. explicatur ab Antonio Augustino, lib. 2. capite 1.

¶ Quod sponsa privilegium dotis retineat, licet matrimonium secutum non sit, & pro- barur etiam in l. 2. in §. fina. D. de privileg. credit. Dec pulchre consilio 35. præstantissime, columna 3. volum. 1.

1. Si constante. 24.

Hanc legem Corraſius in lecturis Italicis explicuit, vide eundem ad l. qui liberos, D. de ri- tu nuptiar. pag. 434. Nicolaum Vallam de rebus dubis. seu questionibus in iure controuersis, tra- ctat. 13. Fecit & in hanc legem Arius Pinellus C. de bon. mater. f. 638 * Camp. de do e 19. q. n. 30.

* §. Si ex hæredato. 1.

* Pro intellectu huius §. vide Bald. Nouell. in tract. de dote, parie 7. priuil. 32. numero 1.

§. Quoties mulieri. 2.

Vide Zasium libro 2. *respons. fin. capite 3. Gu-
terium resolut. pari. 1. capite 21. numero 8.*

¶ Quod inter vsurium medij temporis, ce-
dat lucro mariti, vt hic dicitur, notat etiam
Bald. ad propositum, in l. diuortio, in §. non so-
lum, supra eodem.

§. si maritus. 5.

Ad intellectum huius §. vide Antonium
Augustinum libro 3. *emend. capite 7.*

§. si vxor. 6.

Materiam huius §. declarat Menoch. *de ar-
bit. iud. libro 2. cas. 25.*

§. si bona mulieris. 7.

Quoniam hic fisci mentio fit, notandum
est eum non esse hæredem: sed successorem
quendam anomalum, de quo Bald. optime
in capite in presentia, in quinta columna, de pro-
bation.

l. si filiofamilias 25.

De hac lege, vide Ioan. Robert. libro 1. *re-
cept. lectio. iur. capite 23.* vide notata in decisio.
Capel. Tholosan. 2.

§. si post diuortium. 2.

Per istum textum dicunt doctores in l. quot
te, quæ & est communis opinio, vt ibi testat.
Ias. col. 10. D. *scertum per. quod indistincte spe-
cie perempta, post moram periculum sit de-
bitoris, idem etiam ait glos. in l. cum res, §. fin.
D. de leg. 1.*

§. si vir in quinquenniū. 4.

Sicuti mulier tenetur stare colono mariti,
vt hic, ita maritus e contra tenetur stare co-
lono vxoris, ita Cuma. Imo & Moder. & post
eos Seyfel. in l. diuortio, col. ult. supra eodem, hac
de re copiose D. Goth. in hoc §.

l. semel mora facta. 26.

In hanc legem, vide Bartol. de Salycer.

l. si post diuortium. 27.

Vide Paulum de Castro notabiliter limi-
tantes hunc textum.

l. Facere posse. 28.

Ex hac lege notandum est, quod quamvis
ille videatur suspectus, qui immobilia possi-
det. l. sciendum, D. *qui satisd. cog. non videbitur*
tamen etiam quod immobilia non possideat,
dummodo plures habeat debitores, vt nota-
tur a Baldo hic, dum tamen sint debitores tu-
ti, & magnarum quantitatū, vt optime notat
Alex. post Imo. hic, & alios *conf. 37. visio, col. 4.*
& §. vol. 2. & Ias. in d. l. sciendum, in 2. col.

¶ Huius legis quæstio continuari ac referri
potest, ad l. maritum 12. de qua superiori loco di-
ximus.

l. Quotiens pater. 29.

Licet pater quandocunque pacisci possit,
etiam antequam matrimonium contraha-
tur, extraneus tamen non potest, nisi tempo-
re promissionis, de quo vide Bald. in l. si cum
dorem, col. 1. supra eodem.

¶ In fine huius legis, vide Bald. in l. legem, C.
de pactis, & ad d. l. quoties, cum ibi notatus per
Bar. in. 1. opposit. vide Monfer. in si constante, D.
hoc tit. coll. 2.

§. si quis. 1.

Si quis stipulatur, dotem sibi soluto matri-
monio, si solutio fiat vxori, maritus ab oli-
gatione non liberatur, de quo vide Dec. *conf.*
35. vbi an hoc habeat locum de iure canonico.
Tiraquel. de ll. connub. 1. par. 2. *gloss. numero*
1. & seq.

l. nupta non. 30.

Coniunge l. 6. D. de conduct. caus. dat.

l. si marito publico. 31.

Repetitionum 3. folio 158. numero 29.

§. si pater cum. 1.

Licet acceptulatio in dote æquiparetur na-
turali numerationi, & eodem modo aperiat
viam exactioni ipsius dotis, secus est tamen
in pacto, vt hic, & declarat Bald. in l. pen. §.
pen. per illum textum, etiam infra eodem.

§. si fundum dotalem. 4.

Vide in hunc §. fusius Bald. in l. fin. in §. pra-
tereæ, colum. 2. C. de iure dotum, folio 61. numero
12. repetitionum. 3.

l. Si prior maritus. 32.

Ad intellectum huius legis, vide Anchara.
multa *conf. 163. visio, col. 3.*

l. Quæ dotis nomine. 33.

In hanc legem, vide repetitionem Bolo-
gneti.

¶ Quod de facili præsumatur donatio, in-
ter cōiunctas personas, pulchrè notat. Anch.
*conf. 176. premiendum, colum. 2. consilio 180. vi-
sa, colum. 1.*

l. ritia diuortium. 34.

Quæstio huius legis examinatur a Bald. in
l. 1. col. 2. Cod. si vnus ex pluribus app.

l. Liberta quæ in. 35.

An diuortium fiat nouo iure mutuo con-
sensu, vide hic Glossam.

l. Si maritus. 36.

Publicata bona, an publicatæ sint etiam ac-
tiones, vide eleganter Bald. in l. si constante, in
§. si bona,

§. si bona, in fin. supra eodem. & ante eum Guido de Suza. ibidem. & Spec. in ut. de fruct. inter. vide Ruin. rubr. sol. matr. char. 36.

1. Lucius Titius. 38.

Vide ad hanc legem Menoch. de arbitr. iud. cas. 25. folio 533. & 587. Arius Pinellus, C. de bonis maternis.

1. Viro atque vxore. 39.

Quod multa delicta pari compensatione tollantur, vide Socin. regul. 86. Anchara. consilio. 244. quia, in fin. Bald. in l. fin. colum. 2. Cod. de compens.

1. Post dotem. 40.

De hac lege, vide Cuiac. lib. 4. obs. c. 21. quā etiam reperit Bolognetus, de qua vide Pileum quast. 89. vide etiam Benedict. de Plombino. * Explicatur hæc lex ab Antonio Fabro lib. 13. coniect. cap. 9.

Ad doctrinam Barto. ubi in vltima questione, vide per Ruin. in l. 1. sol. uo matrimonio, in 21. char. in addit. D. eodem. Et ad diuisionem illius l. secundum communem lect. vide Bal. in l. 1. sol. matr. in prin. Et ad not. per Bar. in ea quæst. in fi. vide Ruin. in loco præallegato, in 38. char.

1. Pater ignorans. 41.

Quæ sit ratio dubitandi huius legis notat D. Goth. hic.

1. In insulam. 42.

Vide Ruin. Rubr. eod. iur. char. 30.

1. Si maritus in id. 43.

Duplex est hic lectio, qua de re vide Duar. hic.

1. Si Socer à genere. 44.

Vide can. quaritur pater. 2. q. 7.

§. Lucius Titius. 1.

Huius §. sententia optime explicatur hic à D. Gothof.

1. Gaius Seius. 45.

Defructetur. Verbum antiquum est, veteres enim dicebant defrudo non defraudo. * Antonius Faber. lib. 13. coniectur. cap. 5.

1. Qui dotem stipulanti. 46.

Legatum quod non potest capi non potest in dotem compensari.

1. Cum mulier viri. 47.

Approbatio tantum valet post factum, quantum ante factum.

1. Si dotali instrumento. 48.

Filij appellatione quinam intelligantur, declarat hic Glossa.

1. Mæuia marito suo. 49.

Ad intellectum huius legis, vide Rom. consil. 445. consultatio. coll. 1. & 2.

1. Æstimatis rebus. 50.

Vide in hanc legem Couarr. practicarum questionum. ca. 28. vide etiam Sigism. de Homod.

1. Æstimatæ res. 51.

Licet hic probari videatur, quod solus usus vestium quotidianarum sit mulieris proprietas autem mariti: attamen Baldus quatuor opiniones recitat in l. in his, in §. seruus, col. 2. J. e. & tandem post Bartolum tenuisse, quod vsuales sint vxoris. & hæredum suorum, preciosa vero mariti, vt probatur in l. si ut certo, in §. sed interdum. D. commod.

1. Maritus dotem. 52.

Nota dotem indebitè redditam condici

1. Si filiofamilias. 53.

Dubito in casu huius legis, quomodo posset fieri executio contra filiumfamilias, qui de iure fforum nihil habebat, l. nam is, D. de dolo. Soluit Bar. in l. 3. in §. sed utrum, D. de mi. Latus Iason. in §. actiones autem, nu. 7. Inst. de act. & licet dicatur quod nō possit fieri, si pater se opponat & verum sit, non seruatur tamen in curia parlamēti, vt plenè Guid. Pap. ostendit decis. 526. executio, per totum, nisi sint bona materna, in quibus pater habet vsumfructum, vt ibi, & in l. 1. D. de bonis matern.

1. Si quis sic stipuletur. 56.

Vide Ruin. in rubric. eodem titul. char. 48. numero 50.

1. Vusufructu in dotem. 57.

Quot modis vusufructus in dotem detur, vide hic copiosè admodum D. Gothofred.

1. Seruus dotalis. 58.

Vide in hanc legem Cuiacium, libro 12. obs. cap. 32.

1. Filia mæ. 59.

Collige ex hac lege in fine Caium fuisse temporibus Adriani & contemporaneum Iuliani.

1. Dotalem seruum. 61.

In hanc legem, vide Cuiacium libro 2. obs. cap. 34.

§. Item quidquid. §.

Nota quod per istum textum determinat Bal. in l. diuortio, in §. quod in anno. supra eodem. quod illud quod supra ordinarium præstatur, puta plaustrum lignorum in fructu quinquennij computatur.

§. De viro hæredèq; eius. 9.

* In hunc §. extant Ludouici Pontani repetitiones.

Statuta correctoria iuris communis loquentia in vna persona, non extenduntur ad aliam, licet videatur eadem ratio. adde Ias. ad leg. ex facto, numero 21. D. de vulg. & ibi Hieron. Veri. numero 159. & sequen. Alciat. libro 2. char. III. de verb. sign. Crot. ad leg. si constante, secunda reper. num. 73. vsque ad nu. 78. D. eod. tit. Pet. And. Gram. in tract. de extensio. numer. 36. cum seq. vide etiam Ludouicum Romanum. vide Bart. in l. omnes populi, in 4. quæst. 5. quæst. princip. de iust. & iur. & Bart. in l. si constante, in quæst. 7. sol. matr.

I. Hæc actio. 65.

In hanc legem, vide Cuiacium lib. 2. obseru. cap. 34.

§. Seruis vxoris. I.

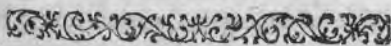
Dubitatur Bartol. hic, an famulo recedente, possint eius vestes auferri, & de iure sentitur quod non, licet aliud sit de consuetudine, & contrarium seruetur, vt per eum fufius, adde Bal. ipsum tamen aliter inducentem in Authen. habita. Cod. ne fil. pro pat. vide hic Duaren. & D. Gothof.

§. Mancipia in dotem. 3.

Couarr. quæst. fol. 195.

I. In patrem. 67.

Pœnæ pecuniariæ & mulctæ quas Galli emendas vocant, sunt fructus iurisdictionis, vt hic per Bar. latè Chassaneus in consuetud. Burgundia. fol. 70. col. 4.

LIBER XXV.

Pandectarum.

Hic vigesimus quintus liber, sex omnino articulis mira arte distinguitur.

I. In primo articulo ponitur actus præcedens nuptias, nempe sponsalia, vt §. tit. de spons.

quoniam sponsalia sunt mentio & repositio nuptiarum futurarum. l. 1. illo tit.

2. Secundus articulus spectat contractum ipsum nuptiarum, §. d. tit. de rit. nupt.

3. Tertius est de iuribus tam nuptiarum quam dotis, quæ nuptiarum accessio est, l. 3. sup. de iure dot.

4. Quartus articulus est proprius constanter matrimonio, quo tempore prohibetur donatio inter coniuges, tit. de don. inter vir. & vxor sup.

5. Quintus de dissolutione matrimonij, quod quidem dirimitur diuortio, morte, captiuitate, vel alia contingente seruitute alterutrius, vt sup. tit. de diuor. & repud.

6. Sextus articulus respicit tempus sequens dissolutionem nuptiarum.

titulus primus.

De impensis in res dot.

De impensis in res dotales factis repetendis ac deducendis soluto matrimonio, duobus modis siue casibus quæritur, nempe pro, vel à muliere, vel à marito eæ factæ sunt, l. fructus, 75. D. solut. matrim.

I. Impensarum. I.

Cotta in voce memorabilibus in voce Moles.

I. Necessariæ. I.

An vir teneatur facere viles impensas: Impensæ necessariæ quæ dicantur, declarat Bartol. hic.

Necessariæ impensæ dicuntur, quæ in se habent necessitatem impendendi, l. 1. §. 1. hic, quam necessitatem intellige, non vt Accursius hic in initio: sed ex concursu duarum considerationum: nempe tam ratione rei dotalis, propterea quod si eæ impensæ factæ non sint, res dotalis peritura aut certè deterior futura sit, quam ratione mariti: propterea quod si à marito omissæ sint, tanti sit dammandus per actionem dotis quanti mulieris interfuerit eas impensas esse factas.

§. Inter necessarias. 3.

Liuius lib. 2.

I. Vel si viros. 3.

Zoannet. restitut. ad D. cap. 23.

I. Quod dicitur. 5.

Phanuccijs, de lucro dotis, nu. 19 fol. 15. fol. 56. num. 113. Repet. 3.

Hæc est huius legis regula, quod scilicet necessariæ impensæ à marito in rem dotalem factæ, dotem ipso iure minuât, ad cuius faciliorem intellectum tres distingue hoc modo articulos pro triplici consideratione rerum dotalium. 2

dotatium, quæ vel sunt tantum corpora, vel tantum pecuniæ, vel simul corpora, siue corpus & pecunia, si corpora tantum in dotem data sint, videtur esse falsa illa regula, quia corpora ipsa non minuuntur, corporaliter absurdum etenim est diminutionem corporis fieri. Hæc à Ruellio viro acutissimi ingenij tradita sunt, in quadam prælectione in hanc legem.

l. Veluti. 6.

Augustinus *lib. 1. emend. cap. 2.*

l. Quod si hæ. 10.

Alciat. 1. *præmiss.*

Tit. 2. De actione rerum amotarum.

l. Rerum amotarum. 1.

Alciat *lib. 7. parerg. cap. 26.* Vide Cuiac. *ad §. cum ex aliena. Inst. de rer. diuis.*

An mulier teneatur conditione furtiua, An & quomodo dignoscatur actio furti ab actione rerum amotar. An mulier possit facere elemosynam de bonis mariti, vide hic Bart.

§. si filia familias. 4.

Ordinem mutandum esse hic Pet. Faber. 1. *semest. 24. existima.* de quo vide hic D. Goth.

l. Marcellus. 11. §. Qui reru. 1.

In criminalibus vtrum sit respondendum positionibus, An positioni continenti turpitudinem debeat responderi, declarat hic Bartolus.

§. At si in dotem. 2.

An & qua actione mulier conueniatur, Bart. hic.

§. Rerum amotarum. 3.

Quæstada *lib. 1. quæst. iur. cap. 25.*

An & quomodo habeatur ratio lucris amissis, Bart. hic.

l. si propter rei. 22.

An mulieri soluenti æstimationem sit cedenda actio: An vxori soluenti æstimationem vir debeat cauere de euictione, explicat hic Bartol.

l. Redintegrato. 23.

Vide Cuiacium *lib. 8. ad African.*

l. Rerum quidem. 25.

Tit. 3. De agnoscendis vel alendis liberis.

l. Senatusconsultum. 1.

Qui partum falso supponat, vide l. 1. *Cod. de*

Falcid. & ibi copiose Glossam.

§. Permittit. 1.

Domus quid intelligatur declarat hic Gothofredus.

Differentiam ciuitatis, villæ, & municipij, declarat hic Bart.

§. idem Iulianus 14.

Augustinus *lib. 1. emend. c. 9.* Menoch. *lib. 2. de arb. iud. cas. 89.*

§. Ex his apparet. 15.

Quando mulier contemnit Plautianum & filius petit alimenta: an debeat probare se verum filium, Bart. hic.

§. Planè si. 16.

Ex hoc §. collige quod sententia lata in causa filiationis, inter patrem & filium, facit fidem, quod ad omnes & nulli præiudicat, præterquam patri & filio.

* L. 3.

* Cuiac. *tract. 1. ad African.*

§. Quia Plancianum. 1.

Plautianum Senatusconsultum vbi habeat locum de donat. hic D. Gothof.

Actio præiudicialis à quo differat à rei vindicatione: An & quare actio in rem dicatur præiudicialis, Bart. hic.

§. Illud tenendum. 5.

Nota hic casum in quo instatia iudicij non transmittitur ad hæredes.

l. Necare videtur. 4.

Quis necare videatur, adde post D. Gothof. hic.

l. Si quis à. 5.

In hanc legem, vide Menoch. *de arbit. iud. lib. 2. cas. 167.* Constant. Land. *enarrat. in tit. de iusti. & iur. c. 15.*

§. Sed vtrum. 1.

Stobeus *sermon. 203.* Aristot. 8. *animal. c. 3.* & *lib. 9. c. 13.* Plato 4. *de legib.*

Patre bannito, an filius cogatur eum alere, vide hic Bart.

§. Vtrum autem. 2.

An pater filiam cogatur alere: An quis cogatur alere filiam, vel dotare bastardam: An frater teneatur alere fratrem, declarat hic Bartolus.

§. Sed si filius. 7.

Ioannes Aurpachus *lib. 3. epistol. iuris d. c. 4.*

§. Si vel parens. 8.

In causa alimentorum quomodo procedatur, D. Gothof. hic.

An sententia quæ datur super causa alimentorum sit definitiua, vel inrerlocutoria.

Q ij.

An interim donec causa pendet debeat alii filius. Bart. hic.

§. Si quis ex his. 10.

Sententiam alimentorum definitivam esse, optime ait Bart.

§. idem iudex. 11.

Ex quibus causis potest parens filium exheredare, ex iisdem potest ei denegare alimenta, & dotem.

§. A milite. 15.

An militia soluat ius pietatis paternæ, D. Gothof. hic.

§. Solent iudices. 18.

Sententia lata in causa summaria, non facit præiudicium si agatur ordinaria, ut notat hic Bart.

§. Vtrum autem. 20.

An liberti libertorum teneantur alere patronos, & an patroni teneantur alere filios liberti, dic ut in glossa.

§. De alimentis. 25.

An presbyter ecclesiæ teneatur alere patronum ecclesiæ, si est in ops, vide Bart. hic.

l. Alimenta. 6.

Militia non soluit ius pietatis paternæ.

§. Imperatoris. 1.

Vtrum Vassallus teneatur alere dominum. An filius emancipatus qui denegat alimentum, reuocetur in potestatem. Bart. hic.

l. si neget. 7.

Ad intellectum huius legis, vide Bart. hic.

l. Non quemadmodum. 8.

Vide Nou. 117. c. 7. in fin.

l. in bonis. 9.

An filius dicatur habere aliquod ius in debito bonorum subsidio viuentis patre. Bart. hic.

Tit. 4. De inspiciendo ventre.

Continuatio huius Rubricæ apparet ex l. 1. infra hoc tit.

l. Temporibus. 1.

Hanc legem limita, ut per Aret. conf. 147.

§. Ex hoc rescripto. 1.

Reper. 4. fol. 168. num. 314. & num. 338.

§. Secundum. 2.

An qui recusat respondere, habeatur pro confesso necne, vide hic D. Goth.

§. Et notandum. 5.

Consultor si debeat eligi, à quo eligatur, D. Gothof. hic.

§. Quamuis sit. 11.

Parum prudenter faciant, qui legum interpretationes omnes damnant.

§. Denuntiare. 12.

Arius Pinellus Cod. de bonis maternis. fol. 373.

§. Sed etsi seruus. 13.

Vide in hunc locum Valerium Maximum libro 9. capite 16. vide etiam Appianum libro 1. de bello civili.

§. Quod autem. 15.

Vide Alexandrum, in Rubrica de noui operis nuntiatione, in 3. & 4. collatione, versi. non obstat. dum Fulg. & ibi Ruinum numero 3. chart.

Solemnitas leuis quæ dicatur, præter dicta à Baldo in l. 8. c. qui test. vide D. Gothofredum hic.

l. Edictum. 2.

Solemnitas leuis quæ dicatur, notat hic D. Gothof. quem vide.

l. Qui ventri. 3.

Nota hic partum esse fauorabilem.

l. is à quo. 4.

Fideicommissarius vniuersalis, admittitur ad custodiam partus petendam.

tit. 5. Si ventris nomine.

l. Hoc edicto. 1.

An partus sit fauorabilis, vide hic D. Gothofredum.

§. Hæc actio. 4.

Brissonus libro 4. select. cap. 2.

l. Dolo facit mulier. 2.

Pro intellectu huius legis, vide Cuiacium libro 23. obser. cap. 28.

titulus 6. Si mulier ventris nomine.

l. Si de possessione. 1.

Iuramentum mulieris excusat eam à calumniis, & partui non nocet nec prodest, de quo vide Bart. hic.

l. Libertati planè. 11.

Paulus 2. sent. fol. 20.

titulus 7. De concubinis.

Grammat. decis. 4. numero 7. Clarus §. fornicatio, à numero 6. cum seq. Alex. ab Alexand. genial. dier. cap. 21.

Quæ